

Lagrådsremiss

Utökat elektroniskt informationsutbyte

Regeringen överlämnar denna remiss till Lagrådet.

Stockholm den 24 april 2008

Mats Odell

Lilian Wiklund
(Finansdepartementet)

Lagrådsremissens huvudsakliga innehåll

I lagrådsremissen föreslås vissa lagändringar för att möjliggöra ett utökat elektroniskt informationsutbyte mellan myndigheter. Förslagen avser Migrationsverket, Försäkringskassan, Skatteverket, Kronofogdemyndigheten (KFM), Statens pensionsverk (SPV), Centrala studiestödsnämnden (CSN), Arbetsförmedlingen, arbetslöshetskassorna och kommunernas socialnämnder.

Förslagen syftar till att minska de felaktiga utbetalningarna från välfärdssystemen, öka effektiviteten vid myndigheterna samt förbättra servicen i förhållande till enskilda.

En författningsreglerad uppgiftsskyldighet föreslås för Skatteverket gentemot SPV och socialnämnderna. Vidare föreslås en motsvarande uppgiftsskyldighet för CSN gentemot socialnämnderna, för Arbetsförmedlingen och arbetslöshetskassorna gentemot KFM och socialnämnderna, samt för Migrationsverket gentemot Försäkringskassan.

Det föreslås att informationsutbytet huvudsakligen ska ske genom s.k. direktåtkomst.

Regeringen avser att i förordning meddela ytterligare föreskrifter om vilka uppgifter som ska lämnas ut.

Det föreslås vidare vissa ändringar i sekretesslagen (1980:100), bl.a. i syfte att uppgifter som i samband med direktåtkomst görs tillgängliga för den mottagande myndigheten ska få ett lämpligt sekretesskydd där.

De nya bestämmelserna föreslås träda i kraft den 1 januari 2009.

Innehållsförteckning

1	Beslut.....	6
2	Lagtext.....	7
2.1	Förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100).....	7
2.2	Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1065) om ekonomiska villkor för riksdagens ledamöter	11
2.3	Förslag till lag om ändring i lagen (1996:304) om arvode m.m. till Sveriges företrädare i Europaparlamentet	12
2.4	Förslag till lag om ändring i lagen (2001:181) om behandling av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet	13
2.5	Förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453).....	15
2.6	Förslag till lag om ändring i lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.....	17
2.7	Förslag till lag om ändring i lagen (2003:763) om behandling av personuppgifter inom socialförsäkringens administration.....	19
2.8	Förslag till lag om ändring i utlänningslagen (2005:716).....	21
3	Ärendet och dess beredning.....	22
4	Bakgrund	23
4.1	2002 års reform	23
4.1.1	Inledning	23
4.1.2	Närmare om den författningsmässiga regleringen	24
4.1.3	Konstitutionsutskottets ställningstagande	25
4.1.4	Uppföljningar av reformen.....	26
4.2	Omfattningen av felaktiga utbetalningar.....	31
4.2.1	Redovisning i propositionen Bidragsbrottslag	31
4.2.2	Rapporter under hösten 2007	33
4.3	Handlingsoffentlighet och sekretess.....	35
4.3.1	Bakgrund.....	35
4.3.2	Sekretess i berörda myndigheters verksamhet	35
4.3.3	Sekretess mellan myndigheter.....	38
4.3.4	Undantag från sekretess mellan myndigheter	39
5	Generella överväganden	40
5.1	Behov av ett utökat elektroniskt informationsutbyte	40
5.2	Personlig integritet och elektroniskt informationsutbyte	47

5.3	Informationsutbyte bör bygga på en författningsreglerad uppgiftsskyldighet.....	55
5.4	Uppgiftsutlämnande på eget initiativ.....	56
5.5	Särskilt om direktåtkomst.....	57
5.5.1	Informationsutbyte bör i regel ske genom direktåtkomst.....	57
5.5.2	Ändamålsbegränsningars betydelse i förhållande till tryckfrihetsförordningen	67
5.5.3	Utformningen av de sekretessbrytande bestämmelserna	71
5.5.4	Ny bestämmelse om överföring av sekretess vid direktåtkomst.....	73
5.6	Disposition i avsnitten 6–10	77
6	Försäkringskassan som mottagare av uppgifter	78
6.1	Bakgrund – Utbyte med Skatteverket.....	78
6.1.1	Nuvarande informationsutbyte	78
6.1.2	Allmänt om uppgiftsbehovet	78
6.1.3	Efterfrågade uppgifter.....	79
6.2	Överväganden – Utbyte med Skatteverket	80
6.2.1	Uppgiftsskyldighet	80
6.2.2	Direktåtkomst	81
6.2.3	Registerförfattningar.....	81
6.2.4	Uppgiftsskyldighet beträffande bostadsbidrag.....	82
6.3	Bakgrund – Utbyte med Migrationsverket	83
6.3.1	Migrationsverket och dess verksamhet.....	83
6.3.2	Nuvarande informationsutbyte	83
6.3.3	Allmänt om uppgiftsbehovet	83
6.3.4	Efterfrågade uppgifter.....	86
6.4	Överväganden – Utbyte med Migrationsverket.....	88
6.4.1	Uppgiftsskyldighet	88
6.4.2	Direktåtkomst	91
6.4.3	Sekretess.....	93
6.4.4	Registerförfattningar.....	98
7	Arbetslöshetskassorna som mottagare av uppgifter från Skatteverket.....	99
7.1	Bakgrund.....	99
7.1.1	Inledning.....	99
7.1.2	Nuvarande informationsutbyte	99
7.1.3	Efterfrågade uppgifter.....	100
7.2	Överväganden.....	101
7.2.1	Uppgiftsskyldighet	101
8	Statens pensionsverk som mottagare av uppgifter från Skatteverket.....	103
8.1	Bakgrund.....	103
8.1.1	Statens pensionsverk.....	103
8.1.2	Nuvarande informationsutbyte	104
8.1.3	Allmänt om uppgiftsbehovet	104
8.1.4	Efterfrågade uppgifter.....	105

8.2	Överväganden	105
8.2.1	Uppgiftsskyldighet	105
8.2.2	Direktåtkomst	110
8.2.3	Sekretess	110
8.2.4	Registerförfattningar	114
9	Kronofogdemyndigheten som mottagare av uppgifter från arbetslöshetskassorna och Arbetsförmedlingen	116
9.1	Bakgrund	116
9.1.1	Inledning	116
9.1.2	Nuvarande informationsutbyte	116
9.1.3	Efterfrågade uppgifter	117
9.2	Överväganden	118
9.2.1	Uppgiftsskyldighet för arbetslöshetskassorna	118
9.2.2	Uppgiftsskyldighet för Arbetsförmedlingen	119
9.2.3	Direktåtkomst	121
9.2.4	Registerförfattningar	122
10	Socialnämnder som mottagare av uppgifter	125
10.1	Inledning	125
10.2	Utbyte med Skatteverket	126
10.2.1	Nuvarande informationsutbyte	126
10.2.2	Allmänt om uppgiftsbehovet	127
10.2.3	Efterfrågade uppgifter	127
10.3	Utbyte med Centrala studiestödsnämnden	128
10.3.1	Nuvarande informationsutbyte	128
10.3.2	Allmänt om uppgiftsbehovet	128
10.3.3	Efterfrågade uppgifter	129
10.4	Utbyte med arbetslöshetskassorna	132
10.4.1	Nuvarande informationsutbyte	132
10.4.2	Allmänt om uppgiftsbehovet	132
10.4.3	Efterfrågade uppgifter	132
10.5	Utbyte med Arbetsförmedlingen	135
10.5.1	Nuvarande informationsutbyte	135
10.5.2	Allmänt om uppgiftsbehovet	135
10.5.3	Efterfrågade uppgifter	136
10.6	Gemensamma överväganden beträffande utbyte med Skatteverket, Centrala studiestödsnämnden, arbetslöshetskassorna och Arbetsförmedlingen	136
10.6.1	Uppgiftsskyldighet	136
10.6.2	Direktåtkomst	144
10.6.3	Registerförfattningar	150
10.7	Utbyte med Försäkringskassan	152
10.7.1	Nuvarande informationsutbyte	152
10.7.2	Uppgiftsskyldighet	153
10.7.3	Direktåtkomst	153
10.7.4	Registerförfattningar	154
11	Ikraftträdande	156
12	Konsekvenser	156

13	Författningskommentar.....	161
13.1	Förslaget till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100).....	161
13.2	Förslaget till lag om ändring i lagen (1994:1065) om ekonomiska villkor för riksdagens ledamöter.....	164
13.3	Förslaget till lag om ändring i lagen (1996:304) om arvode m.m. till Sveriges företrädare i Europaparlamentet.....	164
13.4	Förslaget till lag om ändring i lagen (2001:181) om behandling av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet.....	165
13.5	Förslaget till lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453).....	165
13.6	Förslaget till lag om ändring i lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten	167
13.7	Förslaget till lag om ändring i lagen (2003:763) om behandling av personuppgifter inom socialförsäkringens administration	168
13.8	Förslaget till lag om ändring i utlänningslagen (2005:716).....	168
Bilaga 1	Utredningens sammanfattning	170
Bilaga 2	Utredningens författningsförslag	179
Bilaga 3	Förteckning över remissinstanser.....	213
Bilaga 4	Sammanfattning av promemorian.....	214
Bilaga 5	Författningsförslagen i promemorian.....	215
Bilaga 6	Förteckning över remissinstanser som beretts tillfälle att yttra sig över förslagen i promemorian	238

1 Beslut

Regeringen har beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i sekretesslagen (1980:100),
2. lag om ändring i lagen (1994:1065) om ekonomiska villkor för riksdagens ledamöter,
3. lag om ändring i lagen (1996:304) om arvode m.m. till Sveriges företrädare i Europaparlamentet,
4. lag om ändring i lagen (2001:181) om behandling av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet,
5. lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453),
6. lag om ändring i lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten,
7. lag om ändring i lagen (2003:763) om behandling av personuppgifter inom socialförsäkringens administration,
8. lag om ändring i utlänningslagen (2005:716).

2 Lagtext

2.1 Förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)

Härigenom föreskrivs i fråga om sekretesslagen (1980:100)¹ dels att 7 kap. 7 och 14 §§ samt 9 kap. 28 § ska ha följande lydelse, dels att det i lagen ska införas en ny paragraf, 13 kap. 3 a §, av följande lydelse.

Lydelse enligt prop. 2007/08:93

Föreslagen lydelse

7 kap.

7 §

Sekretess gäller hos Försäkringskassan, Premiepensionsmyndigheten och domstol i ärende enligt lagstiftningen om allmän försäkring, allmän pension, arbetsskadeförsäkring, handikappersättning och vårdbidrag eller statligt tandvårdsstöd eller om annan jämförbar ekonomisk förmån för enskild, eller om läkarvårdersättning, ersättning för sjukgymnastik eller särskild sjukförsäkringsavgift, eller om jämställdhetsbonus för uppgift om någons hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden, om det kan antas att den som uppgiften rör eller någon honom eller henne närstående lider men om uppgiften röjs. Samma sekretess gäller hos annan myndighet på vilken det ankommer att handlägga ärende enligt lagstiftning som nu har nämnts. I fråga om myndighet som anges i 8 § gäller dock bestämmelserna där.

Sekretess enligt första stycket gäller också i förhållande till en vård- eller behandlingsbehövande själv i fråga om uppgift om hans hälsotillstånd, om det med hänsyn till ändamålet med vården eller behandlingen är av synnerlig vikt att uppgiften inte lämnas till honom.

Sekretess gäller hos myndighet som avses i första stycket för anmälan eller annan utsaga av enskild om någons hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden, om det kan antas att fara uppkommer för att den som har gjort anmälan eller avgivit utsagan eller någon honom närstående utsätts för våld eller annat allvarligt men om uppgiften röjs.

Sekretess gäller hos Försäkringskassan i verksamhet som avser registrering av enskilda för uppgift om enskilds personliga förhållanden som myndigheten erhållit från Migrationsverket, om det kan antas att den enskilde eller någon honom eller henne närstående lider men om uppgiften

¹ Lagen omtryckt 1992:1474.

röjs.

Utan hinder av sekretessen får uppgift lämnas till enskild enligt vad som föreskrivs i lagstiftningen om allmän försäkring, allmän pension, handikappersättning och vårdbidrag, sjuklön, statligt tandvårdsstöd eller särskild sjukförsäkringsavgift.

I fråga om uppgift i allmän handling gäller sekretessen i högst sjuttio år eller, i fall som avses i tredje stycket, i högst femtio år.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

14 §²

Sekretess gäller för uppgift som rör utlänning, om det kan antas att röjande av uppgiften skulle medföra fara för att någon utsätts för övergrepp eller annat allvarligt men som föranleds av förhållandet mellan utlänningen och utländsk stat eller myndighet eller organisation av utlänningar.

Utöver vad som följer av första stycket gäller sekretess i verksamhet för kontroll över utlänningar och i ärende om svenskt medborgarskap för uppgift om enskilds personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till den enskilde lider men. I verksamhet för kontroll över utlänningar gäller sekretess också för anmälan eller annan utsaga av enskild, om det kan antas att fara uppkommer för att den som har gjort anmälan eller avgivit utsagan eller någon närstående till honom eller henne utsätts för våld eller annat allvarligt men om uppgiften röjs. Beträffande beslut i ärende som avses i detta stycke gäller sekretessen dock endast för uppgifter i skälen.

Utöver vad som följer av första stycket gäller sekretess i verksamhet för kontroll över utlänningar och i ärende om svenskt medborgarskap för uppgift om enskilds personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till den enskilde lider men. *Motsvarande sekretess gäller i verksamhet som avser förande av eller uttag ur Migrationsverkets verksamhetsregister*. I verksamhet för kontroll över utlänningar gäller sekretess också för anmälan eller annan utsaga av enskild, om det kan antas att fara uppkommer för att den som har gjort anmälan eller avgivit utsagan eller någon närstående till honom eller henne utsätts för våld eller annat allvarligt men om uppgiften röjs. Beträffande beslut i ärende som avses i detta stycke gäller sekretessen dock endast för uppgifter i skälen.

Sekretessen enligt andra stycket gäller även hos myndighet som lämnar biträde i ett ärende eller verksamhet som avses där.

Utöver vad som följer av första stycket gäller sekretess hos Migrationsverket

² Senaste lydelse 2007:628.

1. i ärende om statlig ersättning för kostnader för mottagande av flyktingar och andra skyddsbehövande som beviljats uppehållstillstånd och av personer som beviljats uppehållstillstånd på grund av anknytning till sådana utläningar och

2. i verksamhet som avser medverkan till bosättning för personer som omfattas av 1,

för uppgift om enskilda personliga förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till den enskilde lider men om uppgiften röjs.

Utöver vad som följer av första stycket gäller sekretess hos Totalförsvarets pliktverk och Migrationsverket i verksamhet som avser mottagande och vidarebefordran av upplysningar m.m. om krigsfångar och andra skyddade personer som avses i Genèvekonventionerna den 12 augusti 1949 rörande skydd för offren i internationella väpnade konflikter och tilläggsprotokollen till konventionerna, för uppgift om enskilda vistelseort, hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till den enskilde lider men.

Sekretess gäller, i den mån riksdagen har godkänt avtal om detta med främmande stat eller mellanfolklig organisation, för uppgifter som avses i första och andra styckena och som en myndighet fått enligt avtalet. Föreskrifterna i 14 kap. 1–3 §§ får i fråga om denna sekretess inte tillämpas i strid med avtalet.

I fråga om uppgift i allmän handling gäller sekretessen i högst femtio år.

Utän hinder av sekretess enligt första eller femte stycket eller enligt 2 kap. 1 eller 2 § får uppgifter som avses i femte stycket lämnas till den nationella upplysningsbyrå enligt vad som föreskrivs i 6 kap. 1 § lagen (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap och förordningen (1996:1475) om skyldighet att lämna upplysningar m.m. om krigsfångar och andra skyddade personer.

9 kap.

28 §³

Sekretess gäller i ärende om inkomstgaranti avseende den som har varit riksdagsledamot eller Sveriges företrädare i Europaparlamentet för uppgift om enskilda personliga eller ekonomiska förhållanden, om det kan antas att den som uppgiften rör lider skada eller men om uppgiften röjs. Sekretessen gäller inte beslut i ett sådant ärende.

Sekretess gäller i ärende om

1. inkomstgaranti avseende den som har varit riksdagsledamot eller Sveriges företrädare i Europaparlamentet,
2. *inkomstgaranti eller motsvarande förmåner för statsråd och för vissa arbetstagare med statlig chefsanställning,*
3. *pension enligt statligt kollektivavtal om särskild pension för yrkesofficerare,*
4. *pensionsersättning och*

³ Senaste lydelse 2003:14.

*särskild pensionsersättning enligt
statligt kollektivavtal om
trygghetsfrågor*

för uppgift om enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden, om det kan antas att den som uppgiften rör lider skada eller men om uppgiften röjs. Sekretessen gäller inte beslut i ett sådant ärende.

I fråga om uppgift i allmän handling gäller sekretessen i högst tjugo år.

13 kap.

3 a §

Om en myndighet har tillgång till en annan myndighets upptagning för automatiserad behandling och om uppgift i denna upptagning är sekretessbelagd där, gäller sekretessen också hos den mottagande myndigheten.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2009.

2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1065) om ekonomiska villkor för riksdagens ledamöter

Härigenom föreskrivs att det i lagen (1994:1065) om ekonomiska villkor för riksdagens ledamöter ska införas en ny paragraf, 13 kap. 24 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

13 kap.

24 a §

Skatteverket ska till Statens pensionsverk lämna uppgifter om inkomst som är pensionsgrundande enligt 2 kap. lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension, om det har betydelse i ärende om inkomstgaranti enligt denna lag.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2009.

2.3 Förslag till lag om ändring i lagen (1996:304) om arvode m.m. till Sveriges företrädare i Europaparlamentet

Härigenom föreskrivs att det i lagen (1996:304) om arvode m.m. till Sveriges företrädare i Europaparlamentet ska införas en ny paragraf, 9 kap. 20 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 kap.

20 a §

Skatteverket ska till Statens pensionsverk lämna uppgifter om inkomst som är pensionsgrundande enligt 2 kap. lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension, om det har betydelse i ärende om inkomstgaranti enligt denna lag.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2009.

2.4 Förslag till lag om ändring i lagen (2001:181) om behandling av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2001:181) om behandling av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet

dels att 1 kap. 5 § ska ha följande lydelse,

dels att det i lagen ska införas en ny paragraf, 2 kap. 8 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

5 §¹

Uppgifter får behandlas för tillhandahållande av information som behövs i författningsreglerad verksamhet hos någon annan än Skatteverket för

1. fastställande av underlag för samt redovisning, bestämmande, betalning och återbetalning av skatter eller avgifter,

2. utsökning och indrivning,

3. att utgöra underlag för beslut och kontroll av bidrag och andra stöd,

3. att utgöra underlag för beräkning, beslut och kontroll i fråga om förmån, bidrag och andra stöd,

4. pensionsberäkning,

5. tillsyn och kontroll samt lämplighets- och tillståndsprövning och annan liknande prövning, och

6. aktualisering och komplettering av uppgifter om fastigheter i andra myndigheters register.

2 kap.

8 a §

En socialnämnd får ha direktåtkomst till uppgifter som avses i 3 § första stycket 1, 4 och 5. Åtkomsten får endast förekomma om uppgifterna behövs i ärende om ekonomiskt bistånd enligt 4 kap. socialtjänstlagen (2001:453) eller i ärende om återkrav m.m. av sådant bistånd enligt 9 kap. samma lag. En socialnämnd får ha direktåtkomst först sedan Skatteverket har försäkrat sig om att handläggare hos socialnämnden bara kan ta del

¹ Senaste lydelse 2003:670.

*av uppgifter om personer som är
aktuella i ärenden hos nämnden.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2009.

2.5 Förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453)

Härigenom förskrivs i fråga om socialtjänstlagen (2001:453) dels att 11 kap. 11 § ska ha följande lydelse, dels att det i lagen ska införas tre nya paragrafer, 11 a–11 c §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

11 kap.

11 §¹

Socialnämnden har rätt att av Försäkringskassan eller de erkända arbetslöshetskassorna få uppgifter om ekonomisk hjälp som har lämnats till enskilda, som har ärenden hos nämnden. Socialnämnden har vidare rätt att få uppgifter som lämnats till kommunen i ärenden om ekonomisk hjälp enligt lagen (1992:1068) om introduktionsersättning för flyktingar och vissa andra utlänningar.

Socialnämnden har rätt att ta del av uppgifter om förmån, ersättning eller annat stöd åt enskild hos Centrala studiestödsnämnden, Försäkringskassan och arbetslöshetskassorna. Om det finns skäl för det ska dessa myndigheter och arbetslöshetskassorna på eget initiativ lämna sådana uppgifter till socialnämnden.

Regeringen meddelar ytterligare föreskrifter om vilka uppgifter som ska lämnas ut enligt första stycket.

11 a §

Socialnämnden har rätt att ta del av uppgifter om enskilda hos Arbetsförmedlingen. Om det finns skäl för det ska Arbetsförmedlingen på eget initiativ lämna sådana uppgifter till socialnämnden.

Regeringen meddelar ytterligare föreskrifter om vilka uppgifter som ska lämnas ut enligt första stycket.

11 b §

Socialnämnden har rätt att hos Skatteverket ta del av uppgifter om enskilda som avser inkomstslaget kapital enligt inkomstskattelagen (1999:1299) eller återbetalning av skatt enligt skattebetalningslagen (1997:483). Om det finns skäl för

¹ Senaste lydelse 2004:851.

det ska Skatteverket på eget initiativ lämna sådana uppgifter till socialnämnden.

Regeringen meddelar ytterligare föreskrifter om vilka uppgifter som ska lämnas ut enligt första stycket.

11 c §

Socialnämnden har rätt att ta del av uppgifter som lämnats till kommunen i ärenden om ekonomisk hjälp enligt lagen (1992:1068) om introduktionsersättning för flyktingar och vissa andra utlänningar.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2009.

2.6 Förslag till lag om ändring i lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

Härigenom föreskrivs att 5 och 12 §§ lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 §¹

Arbetsförmedlingen får behandla personuppgifter för tillhandahållande av information som behövs inom

1. Försäkringskassans, Centrala studiestödsnämndens eller arbetslöshetskassornas verksamhet, som underlag för beslut om och kontroll av förmåner, ersättningar och andra stöd,

2. Skatteverkets verksamhet som underlag för beslut om och kontroll av skatt, *samt*

3. sådan verksamhet vid Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen som avser tillsyn och utfärdande av intyg enligt 48 § lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring.

2. Skatteverkets verksamhet som underlag för beslut om och kontroll av skatt,

3. sådan verksamhet vid Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen som avser tillsyn och utfärdande av intyg enligt 48 § lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring,

4. *Kronofogdemyndighetens verksamhet som underlag för bedömning enligt 4 kap. utskönningsbalken i vilken utsträckning en gäldenär har utmättningsbar egendom, samt*

5. *socialnämndernas verksamhet som underlag för beslut om och kontroll av ekonomiskt bistånd enligt 4 kap. socialtjänstlagen (2001:453).*

12 §

Försäkringskassan, Centrala studiestödsnämnden, Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen och arbetslöshetskassorna får ha direktåtkomst till personuppgifter som behandlas i en arbetsmarknadspolitisk databas om det behövs för de ändamål som avses i 5 §.

Försäkringskassan, Centrala studiestödsnämnden, Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen, arbetslöshetskassorna, *Kronofogdemyndigheten och en socialnämnd* får ha direktåtkomst till personuppgifter som behandlas i en arbetsmarknadspolitisk databas om det behövs för de ändamål som avses i 5 §. *En*

¹ Senaste lydelse 2007:410.

*socialnämnd får ha direktåtkomst
först sedan Arbetsförmedlingen
har försäkrat sig om att
handläggare hos socialnämnden
bara kan ta del av uppgifter om
personer som är aktuella i
ärenden hos nämnden.*

En enskild får ha direktåtkomst till uppgifter om sig själv i en arbetsmarknadspolitisk databas.

Regeringen meddelar föreskrifter om vilka personuppgifter som får omfattas av direktåtkomst enligt första och andra styckena.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2009.

2.7 Förslag till lag om ändring i lagen (2003:763) om behandling av personuppgifter inom socialförsäkringens administration

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2003:763) om behandling av personuppgifter inom socialförsäkringens administration

dels att 8 § ska ha följande lydelse,

dels att det i lagen ska införas en ny paragraf, 20 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 §¹

Personuppgifter som behandlas för ändamål som anges i 7 § får också behandlas av Försäkringskassan för tillhandahållande av information som behövs

1. som underlag för beslut om och kontroll av förmåner, ersättningar och andra stöd åt enskilda i den verksamhet som bedrivs av Centrala studiestödsnämnden och arbetslöshetskassorna,

2. för samordning av tjänstepensioner i den verksamhet som bedrivs av Statens pensionsverk och det för kommunerna och landstingen gemensamma organet för administration av personalpensioner, *eller*

3. för handläggning av ärenden hos Statens pensionsverk där regler om statens tjänstegrupplivförsäkring skall tillämpas.

2. för samordning av tjänstepensioner i den verksamhet som bedrivs av Statens pensionsverk och det för kommunerna och landstingen gemensamma organet för administration av personalpensioner,

3. för handläggning av ärenden hos Statens pensionsverk där regler om statens tjänstegrupplivförsäkring skall tillämpas, *eller*

4. som underlag för beslut om och kontroll av ekonomiskt bistånd enligt 4 kap. socialtjänstlagen (2001:453) åt enskild i den verksamhet som bedrivs av socialnämnderna.

Försäkringskassan och Premiepensionsmyndigheten får även behandla personuppgifter som behandlas för ändamål som anges i 7 § för att tillhandahålla information utanför den egna myndigheten på grund av

1. sådan bestämmelse om skyldighet att lämna ut uppgifter till andra myndigheter som avses i 14 kap. 1 § andra meningen sekretesslagen (1980:100),

2. sådant medgivande att lämna ut uppgifter som följer av särskilda bestämmelser i lag eller förordning,

3. sådan skyldighet att lämna ut uppgifter som följer av gemenskapsrätten inom Europeiska unionen, eller

¹ Senaste lydelse 2004:792.

4. åtaganden i samarbetet inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller i avtal om social trygghet eller utgivande av sjukvårdsförmåner som Sverige ingått med andra stater.

20 a §

En socialnämnd får ha direktåtkomst till socialförsäkringsdatabasen i den utsträckning det behövs för ändamål som anges i 8 § första stycket 4. En socialnämnd får ha direktåtkomst först sedan Försäkringskassan har försäkrat sig om att handläggare hos socialnämnden bara kan ta del av uppgifter om personer som är aktuella i ärenden hos nämnden.

Regeringen meddelar ytterligare föreskrifter om vilka uppgifter direktåtkomst enligt första stycket får omfatta.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2009.

2.8 Förslag till lag om ändring i utlänningslagen
(2005:716)

Härigenom föreskrivs att det i utlänningslagen (2005:716) ska införas en ny paragraf, 17 kap. 3 §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

17 kap.

3 §

Försäkringskassan har rätt att ta del av uppgifter om enskilda hos Migrationsverket. Om det finns skäl för det ska Migrationsverket på eget initiativ lämna sådana uppgifter till Försäkringskassan.

Regeringen meddelar ytterligare föreskrifter om vilka uppgifter som ska lämnas ut enligt första stycket.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2009.

3 Ärendet och dess beredning

År 2002 trädde författningsändringar i kraft som möjliggjorde ett ökat elektroniskt informationsutbyte mellan Försäkringskassan, Centrala studiestödsnämnden, arbetslöshetskassorna och Arbetsförmedlingen (prop. 2000/01:129, bet. 2001/02:KU3, rskr. 2001/02:18). Syftet med reformen var att minska de felaktiga utbetalningarna från välfärdssystemen, öka effektiviteten på myndigheterna och förbättra servicen till de enskilda.

Sedan viss utvärdering skett av reformen, inleddes ett arbete i Regeringskansliet (Finansdepartementet) för att se över behovet av att utöka det elektroniska informationsutbytet. Arbetet resulterade i promemorian Behov av utökat informationsutbyte mellan myndigheter (dnr Fi2005/701) i vilken ett antal möjliga behov av informationsutbyten togs upp. Promemorian remitterades i februari 2005 i syfte att få synpunkter på förslagen och för att få förslag på ytterligare informationsutbyten som myndigheterna har behov av. Remissyttrandena finns tillgängliga i Finansdepartementet (dnr Fi2005/701).

Mot bakgrund av förslagen i promemorian och med beaktande av vad som framkommit i remissinstansernas yttranden, beslutade regeringen den 1 september 2005 att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att pröva om det är lämpligt att införa vissa utökade möjligheter till elektroniska informationsutbyten mellan myndigheter (dir. 2005:91).

Utredningen, som antog namnet 2005 års informationsutbytesutredning, överlämnade i juni 2007 betänkandet Utökat elektroniskt informationsutbyte (SOU 2007:45). Utredningens sammanfattning av betänkandet finns i *bilaga 1* och utredningens författningsförslag finns i *bilaga 2*.

Betänkandet har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. En sammanställning av remissyttrandena finns tillgänglig i Finansdepartementet (dnr Fi2007/4678).

Vissa av förslagen i betänkandet, se bilaga 2 förslag 1 och 14, har redan behandlats dels genom en ändring av folkbokföringsförordningen (1991:749) som trädde i kraft den 1 januari 2008 (SFS 2007:805), dels genom ett förslag till lag om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen (prop. 2007/08:48). Riksdagen har antagit den föreslagna lagen och den träder i kraft den 1 juni 2008 (bet. 2007/08:SfU7, rskr. 2007/08:166). Återstoden av de lagförslag som lämnades i betänkandet behandlas i förevarande lagrådsremiss.

Mot bakgrund av bl.a. regeringens ställningstaganden i propositionen Patientdatalag (prop. 2007/08:126), beslutad den 25 mars 2008, har det under beredningen av betänkandet funnits anledning att beträffande vissa frågeställningar – bl.a. tolkningen av tryckfrihetsförordningen – göra en annan bedömning än den som utredningen har gjort och grundat sina förslag på. Det har därför även funnits skäl att inom Regeringskansliet göra vissa författnings tekniska revideringar av flertalet av de förslag som utredningen har lämnat. Dessa förslag och de överväganden som ligger

bakom förslagen har tagits in i promemorian Utökat elektroniskt informationsutbyte – Reviderade förslag (dnr Fi2007/4678). En sammanfattning av promemorian finns i *bilaga 4* och författningsförslagen i promemorian finns i *bilaga 5*.

Promemorian har remissbehandlats och det har även hållits ett remissmöte. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 6*. En sammanställning över remissyttrandena och vad som framkommit vid remissmötet finns tillgängliga i Finansdepartementet (dnr Fi2007/4678).

Behandlingen av vissa remissynpunkter

Många remissinstanser har framfört önskemål om att det elektroniska informationsutbytet ska omfatta ytterligare myndigheter och organisationer samt ytterligare uppgifter utöver det informationsutbyte som utredningen lämnat förslag om. Flertalet av dessa önskemål har redan framförts till utredningen men inte lett till några förslag. Såvitt gäller dessa önskemål, som således går utöver utredningens förslag, saknas ett remitterat beredningsunderlag. Dessa önskemål redovisas och behandlas inte i detta lagstiftningsärende.

Många remissinstanser har framfört synpunkter på de av utredningen lämnade förordningsförslagen. Dessa synpunkter redovisas i regel inte i förevarande lagrådsremiss. Synpunkterna kommer i stället att beaktas i samband med att regeringen beslutar behövliga förordningar på området.

4 Bakgrund

4.1 2002 års reform

4.1.1 Inledning

År 2002 trädde författningsändringar i kraft, som möjliggjorde ett ökat elektroniskt informationsutbyte mellan Försäkringskassan, Centrala studiestödsnämnden (CSN), arbetslöshetskassorna och Arbetsförmedlingen. Syftet med reformen var att stärka kontrollen av statliga medel, effektivisera ärendehantering och förbättra servicen för den enskilde.

Genom lagändringarna infördes en uppgiftsskyldighet för Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och CSN gentemot arbetslöshetskassorna och en uppgiftsskyldighet för arbetslöshetskassorna gentemot de nämnda myndigheterna. Därmed blev det möjligt för nämnda myndigheter att lämna ut vissa uppgifter till varandra utan hinder av sekretess.

Dessutom gjordes ändringar i den särskilda lagstiftning som reglerar behandlingen av personuppgifter i Arbetsförmedlingens respektive Försäkringskassans verksamhet. Ändringarna innebar att det blev möjligt för Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan att på elektronisk väg

lämna ut uppgifter till övriga aktörer i informationsutbytet. Dessutom fick övriga aktörer direktåtkomst till uppgifterna hos Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan.

Genom lagändringarna blev reglerna om handlingsoffentlighet och sekretess tillämpliga i arbetslöshetskassornas hantering av arbetslöshetsersättning. En särskild sekretessbestämmelse togs in i 7 kap. 10 § sekretesslagen till skydd för enskildas personliga förhållanden.

4.1.2 Närmare om den författningsmässiga regleringen

Bestämmelserna om uppgiftsskyldighet utformades på det sättet att Arbetsförmedlingen ska till en arbetslöshetskassa lämna de uppgifter om en arbetssökande som har betydelse för tillämpningen av lagen om arbetslöshetsförsäkring. Vidare ska en arbetslöshetskassa till Arbetsförmedlingen lämna de uppgifter om ersättning enligt lagen om arbetslöshetsförsäkring som har betydelse i ärende om arbetsförmedling. Försäkringskassan och CSN ska till en arbetslöshetskassa lämna de uppgifter om förmån, ersättning eller annat stöd åt enskild som har betydelse för tillämpningen av lagen om arbetslöshetsförsäkring, samt ska en arbetslöshetskassa till Försäkringskassan och CSN lämna de uppgifter om ersättning enligt lagen om arbetslöshetsförsäkring som har betydelse hos mottagaren i ärende om förmån, ersättning eller annat stöd åt enskild. Uppgiftsskyldigheten gäller oavsett om en begäran först har framställts. Regeringen meddelar ytterligare föreskrifter om vilka uppgifter som ska lämnas ut.

Bakgrunden till att regeringen meddelar dessa ytterligare föreskrifter är enligt vad som uttalades i förarbetena att uppgiftsskyldigheten inte får leda till att fler uppgifter än nödvändigt får lämnas ut. Av hänsyn till den enskildes integritet är det därför viktigt att i en författning ange de konkreta uppgifter som omfattas av en uppgiftsskyldighet (prop. 2000/01:129 s. 61). Regeringen har också meddelat ett stort antal sådana bestämmelser i förordning. Som exempel kan nämnas 22 § förordningen (1997:835) om arbetslöshetsförsäkring i vilken anges att Försäkringskassan ska till en sökandes arbetslöshetskassa lämna uppgifter om namn, personnummer och i förekommande fall samordningsnummer, att en anmälan eller en ansökan om förmån, ersättning eller annat stöd har lämnats in, vilken förmån, ersättning eller annat stöd som har beviljats, under vilken tidsperiod och i vilken omfattning en förmån, ersättning eller annat stöd utges eller har utgetts, antalet dagar med förmån, ersättning eller annat stöd, tidsperiod, antal dagar och med vilket eller vilka belopp som aktivitetsstöd betalats ut, omfattningen av inkomstgrundad ålderspension, vilket belopp som har betalats ut, och om ett beslut ändrats eller återtagits.

Vidare utformades bestämmelser om direktåtkomst. Försäkringskassan, CSN och arbetslöshetskassorna får enligt dessa bestämmelser ha direktåtkomst till uppgifter i Arbetsförmedlingens verksamhet. Vidare får CSN och arbetslöshetskassorna ha direktåtkomst till uppgifter i Försäkringskassans verksamhet. Direktåtkomst får endast komma ifråga för det ändamål som uppställts för behandling av personuppgifter i

utlämnarens verksamhet. Regeringen meddelar även här föreskrifter om vilka uppgifter direktåtkomsten får omfatta.

4.1.3 Konstitutionsutskottets ställningstagande

Konstitutionsutskottet tillstyrkte förslaget avseende såväl uppgiftsskyldighet som direktåtkomst (bet. 2001/02:KU3). Utskottet ansåg att det finns ett mycket starkt allmänt intresse av att införa regler som underlättar ett informationsutbyte mellan de berörda myndigheterna och arbetslöshetskassorna. Utskottet betonade dock att i den utsträckning utbytet är tänkt att ske i elektronisk form måste reglerna utformas så att den personliga integriteten skyddas i erforderlig utsträckning.

Utskottet framhöll att regeringens förslag när det gällde samtliga inblandade aktörer, förutom CSN och arbetslöshetskassorna, innebar att det skulle komma att finnas särskilt stöd i lag för det informationsutbyte som bör kunna ske i elektronisk form. Av föreslagna lagregler framgick för vilka ändamål uppgifter fick behandlas samt vilka slag av uppgifter som kunde komma i fråga för sådant informationsutbyte. När det gällde CSN och arbetslöshetskassorna konstaterade utskottet att det saknades en särskild registerlagstiftning för deras del, men att en överföring av personuppgifter i elektronisk form innebar att personuppgiftslagens regler blev gällande. I dessa regler föreskrevs bl.a. att CSN och arbetslöshetskassorna endast fick behandla personuppgifter för särskilda, uttryckligt angivna och berättigade ändamål samt att behandlingen skulle vara nödvändig i förhållande till någon av de tillåtna fall av behandling som räknas upp i lagen.

Utskottet konstaterade att regeringens förslag innebar att direktåtkomst genom särskilda lagregler skulle medges för vissa aktörer till vissa uppgifter. Av lagreglerna framgick för vilka ändamål uppgifter fick behandlas samt vilka slag av uppgifter som kunde komma i fråga för sådant informationsutbyte. Några regler om direktåtkomst i CSN:s och arbetslöshetskassornas verksamhet föreslogs inte. Utskottet önskade framhålla att det bör ankomma på riksdagen att ta ställning till i vilka fall direktåtkomst bör medges. Utskottet utgick från att regeringen skulle återkomma till riksdagen för den händelse det skulle bli aktuellt att åstadkomma direktåtkomst till uppgifter i CSN:s respektive arbetslöshetskassornas verksamhet.

Utskottet framhöll även att de föreslagna bestämmelserna om både elektroniskt informationsutbyte rent allmänt och om direktåtkomst inte hade utformats så att de automatiskt bröt sekretess, dvs. de innebar ingen skyldighet för respektive aktör att lämna ut uppgifter. De utgjorde i stället bestämmelser som möjliggjorde informationsutbyte i elektronisk form. Möjligheterna till informationsutbyte i elektronisk form – både rent allmänt och genom direktåtkomst – begränsades därför i första hand av den uppgiftsskyldighet som föreskrevs i lag eller förordning för berörda aktörer och som var sekretessbrytande enligt 14 kap. 1 § första stycket sekretesslagen. Utöver denna skyldighet kunde uppgifter endast lämnas ut efter en sekretessprövning.

Mot denna bakgrund ansåg utskottet att regeringens förslag innebar att möjligheterna till informationsutbyte i elektronisk form i tillräcklig

utsträckning hade avgränsats och tydliggjorts genom bestämmelser i lag. Detta gällde också föreslagna regler om direktåtkomst. Utskottet delade således uppfattningen att vilka konkreta uppgifter som skulle kunna utbytas – med hänsyn till att det ofta sker ändringar i regelverken för de skilda formerna av förmåner – borde i förekommande fall kunna anges i förordning.

Utskottet tillstyrkte därför regeringens lagförslag när det gällde direktåtkomst till elektroniskt lagrad information. I enlighet med det ovan anförda tillstyrkte utskottet också regeringens lagförslag i övrigt som gällde det aktuella informationsutbytet, dvs. i fråga om uppgiftsskyldighet, anpassning till personuppgiftslagen och överföring av information på ADB-medium.

4.1.4 Uppföljningar av reformen

Uppdrag till myndigheterna

De författningsändringar som 2002 års reform innebar undanröjde hinder för informationsutbyte mellan berörda myndigheter. De ålade däremot inte myndigheterna att tillvarata möjligheterna till ökat elektroniskt informationsutbyte. För att genomdriva reformen och se till att myndigheterna tog till vara de möjligheter som den innebar har regeringen i regleringsbrev sedan 2003 lämnat uppdrag åt berörda myndigheter att bl.a. redovisa vilka åtgärder de vidtagit för att det av statsmakterna önskade informationsutbytet skulle komma till stånd samt vilka kontrollmekanismer som hade införts för att undvika s.k. dubbla utbetalningar och andra felaktigheter.

Redovisningar från myndigheterna

Försäkringskassan uppgav i en rapport till regeringen i juni 2005 (dnr S2005/2747/SF) att det elektroniska informationsutbytet mellan Försäkringskassan och arbetslöshetskassorna i form av en särskild frågerutin hade varit i drift sedan i slutet av november 2003. All information förmedlas i realtid mellan handläggningssystemen och den genomsnittliga svarstiden var cirka 2 sekunder per kontrollfråga. I genomsnitt ställde Försäkringskassan 1 000 kontrollfrågor per dag till arbetslöshetskassorna och arbetslöshetskassorna ställde 1 200 kontrollfrågor per dag till Försäkringskassan. I de rutiner där informationsutbytet varit etablerat, dvs. ärenden rörande sjukpenning, tillfällig föräldrapenning och närståendepenning, hade volymen dubbelutbetalningar minskat med 43 procent, motsvarande cirka 12 miljoner kronor. I de rutiner där informationsutbytet inte hade etablerats hade antalet dubbelutbetalningar ökat, t.ex. föräldrapenning där ökningen låg på 29 procent. Försäkringskassans bedömning var att frågerutinen hade haft en mycket god effekt vad avsåg minskningen av antalet felaktiga utbetalningar. Rutinen hade dessutom en preventiv inverkan mot fusket. Försäkringskassan framhöll att myndigheten under de närmaste åren successivt skulle utveckla frågerutinen så att alla

kontroller mot Arbetsförmedlingen och arbetslöshetskassorna görs automatiskt. När dessa systemförändringar är genomförda bedömde myndigheten att de felaktiga dubbelutbetalningarna av en socialförsäkringsförmån och arbetslöshetsersättning i det närmaste borde kunna upphöra. Servicen till de enskilda hade förbättrats genom att beslutsunderlagen blivit mer välunderbyggda, vilket lett till att antalet kompletteringar hade minskat. Främst avsåg detta utredningar om underhållsstöd och bostadstillägg till pensionärer. Antalet återkravsärenden hade minskat och handläggarna upplevde att arbetet hade underlättats. Försäkringskassan uppgav i en rapport från november 2007 (dnr 016134-2007) att felaktigt utbetald arbetslöshetsersättning i kombination med socialförsäkringsförmån minskat med mer än 70 procent sedan informationsutbytet driftsattes i november 2003, samt uppgav även att minskningen huvudsakligen beror på informationsutbytet.

Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen (IAF) redovisade i en rapport till regeringen i juni 2005 (dnr N2005/3254/A) att sedan januari 2004 ingår samtliga arbetslöshetskassor i informationsutbytet med Försäkringskassan och CSN. Informationsutbytet sker dels genom automatiska kontroller, dels genom en manuell kontroll via direktåtkomst till vissa register. Den automatiska kontrollen sker genom att den enskildes insända anspråk på arbetslöshetsersättning jämförs med utbetald sjukpenning, tillfällig föräldrapenning och närståendeopenning samt från utbetalt studiestöd. Den manuella kontrollen görs då arbetslöshetskassans handläggare prövar ersättningsrätten för den enskilde. Frågor kan ställas om pågående ersättningsperioder samt ersättningsperioder före arbetslöshetsperiodens början genom direktåtkomst till vissa av Försäkringskassans och CSN:s register. År 2004 uppgick dessa dubbelutbetalningar till cirka 10 miljoner kronor. Enligt IAF fanns det tydliga tecken på effekter av informationsutbytet, men de var mindre än väntat. IAF angav att den stora potentialen i att utbyta information fanns kvar att realisera. En teknisk utveckling pågick i syfte att automatisera kontrollerna. IAF bedömde att när detta genomförts borde de felaktiga dubbelutbetalningarna av socialförsäkringsförmåner och arbetslöshetsersättning i det närmaste upphöra. IAF hade intervjuat representanter från arbetslöshetskassorna och samtliga var mycket positiva till informationsutbytet. Den manuella kontrollen hade medfört en effektivare ärendehantering, förbättrad service till den enskilde och en ökad rättssäkerhet då besluten redan från början fattas utifrån ett korrekt underlag. IAF har även i rapporten Informationsutbytet mellan arbetslöshetskassorna, CSN och Försäkringskassan (rapport 2006:23) konstaterat att det finns tydliga tecken på positiva effekter av informationsutbytet. Under åren 2003 och 2004 genomfördes samkörningar av vissa utbetalningar från Försäkringskassan, CSN och arbetslöshetskassorna avseende vecka 20 respektive år. Under 2006 gjordes en jämförande samkörning av utbetalningar under samma vecka detta år. Enligt IAF visar den effektmätning som gjordes 2006 att de positiva effekterna av informationsutbytet har ökat. Mot bakgrund av effektmätningarna har IAF redovisat att det, omräknat till helår, under år 2003 utbetalades felaktig arbetslöshetsersättning med 49,2 miljoner kronor till personer

som samtidigt hade ersättning från Försäkringskassan. Motsvarande beräkning för 2004 visade att felaktiga utbetalningar hade sjunkit till 32,8 miljoner kronor och för 2006 till 22,4 miljoner kronor. Procentuellt var minskningen 32 procent mellan åren 2004 och 2006 och 54 procent mellan åren 2003 och 2006. Andelen ersättningstagare som fått ersättning från CSN och felaktig arbetslöshetsersättning hade minskat från 0,5 promille 2003 till 0,4 promille 2006. Det var en minskning med närmare 32 procent under de tre aktuella åren. Omräknat till helår hade 6,3 miljoner kronor utbetalats felaktigt under 2006. Inspektionens bedömning var att för att ytterligare förbättra de positiva effekterna av informationsutbytet, så bör information utbytas med automatiska rutiner och omfatta samtliga ersättningstagare. IAF angav i rapporten från 2006 att en automatisk kontroll främjar rättssäkerheten eftersom det då inte är den enskilde handläggaren som avgör när och vilka uppgifter som skall hämtas in. Enligt inspektionen är den främsta effektivitetsvinst som har uppnåtts att handläggningen vid arbetslöshetskassorna avsevärt har underlättats. Vid prövning av en enskilds ersättningsrätt har handläggaren i realtid åtkomst till behövda uppgifter från Försäkringskassan och CSN. Uppgifterna är aktuella och riktiga och de kan fås utan dröjsmål. IAF pekade på att beslut kan fattas utifrån ett mer korrekt underlag. Vidare angav inspektionen att den enskilde inte behöver inhämta intyg från de andra myndigheterna för att styrka sina uppgifter, något som får ses som förbättrad service för enskilda.

I en rapport från januari 2003 uppgav CSN att ett elektroniskt informationsutbyte hade inletts med Riksförsäkringsverket varför risken för dubbla utbetalningar enligt CSN bedömdes som mycket liten. Under 2002 utvecklade CSN en rutin som innebar att arbetslöshetskassorna fick direktåtkomst till uppgifter hos nämnden. CSN har i en redovisning från juni 2005 (dnr U2005/4393/SV) angett att antalet dubbla utbetalningar mellan arbetslöshetsersättningen och studiestödet var mycket lågt (0,05 % år 2004) och hade minskat med 17 procent mellan åren 2003 och 2004. Servicen har förbättrats och administrationen vid myndigheten har minskat väsentligt.

Statskontorets rapport

I maj 2005 gav regeringen Statskontoret i uppdrag att utvärdera 2002 års reform. Enligt uppdraget skulle Statskontoret närmare utvärdera huruvida och i vilken utsträckning detta befintliga informationsutbyte har kunnat bidra till att felaktiga utbetalningar och fusk har kunnat förebyggas. Därvid skulle Statskontoret närmare analysera och bedöma bl.a. hur de möjligheter till informationsutbyte som 2002 års reform skapade har utnyttjats, särskilt hur möjligheterna till automatiska kontroller och direktåtkomst har utnyttjats, i vilken utsträckning felaktiga betalningar har kunnat undvikas, kvalitén på den systematiska uppföljningen och utvärderingen av kontrollsystemen samt hur myndigheterna har samarbetat för att genomföra reformen (dnr Fi2005/2604).

Statskontoret redovisade i juni 2006 uppdraget i rapporten Informationsutbyte kräver bra förutsättningar – En utvärdering av informationsutbytet mellan arbetslöshetskassorna, Arbetsmarknads-

verket, Centrala studiestödsnämnden och Försäkringskassan (Rapport 2006:7). I rapporten konstaterade Statskontoret inledningsvis att samarbetet mellan de ingående parterna fungerar ganska väl. Berörda myndigheter och andra organ är engagerade i frågorna och handläggarna har tagit till sig de nya rutinerna, som anses smidiga och tidsbesparande. Detta utgör samtidigt ett bra incitament att använda kontrollrutinen. Det bör på sikt leda till att antalet felaktiga dubbelutbetalningar minskar. Den fulla potentialen för informationsutbytet har dock inte uppnåtts. Exempelvis kan ett flertal väsentliga uppgifter inte hämtas i elektronisk form, de flesta förmånsslag genomgår inte i dag automatiska kontroller, och i viss mån förekommer alltså felaktiga dubbelutbetalningar. Att informationsutbytet fulla potential inte har realiserats beror i första hand på att optimala förutsättningar alltså saknas. Områden där förutsättningarna för informationsutbytet skulle kunna förbättras rör i första hand legala och administrativa frågor, men i viss mån även frågor av teknisk art. Statskontorets bedömning är däremot att det inte i någon större utsträckning brister i myndigheternas och arbetslöshetskassornas tillämpning. När de gäller informationsutbytet legala förutsättningar ansåg Statskontoret att 2002 års reform i vissa delar inte har varit tillräckligt genomarbetad och lämnade vissa författningsförslag. Beträffande de administrativa förutsättningarna är, enligt Statskontoret, ett väsentligt problem att informationsutbytet drivs utan ett tillräckligt helhetsperspektiv. Detta beror till stor del på att ingen aktör har givits ett övergripande ansvar för att se till att utbytet drivs och utvecklas på ett rationellt och effektivt sätt. Dessutom är regeringens styrning svag och dåligt anpassad för tvärsektorielt samarbete, inga mål har formulerats för informationsutbytet och insatserna på området följs i liten utsträckning upp. Enligt Statskontorets bedömning finns det tydliga drivkrafter i organisationerna för att få utbytet att fungera på ett bra sätt. Ett väl fungerande utbyte underlättar i många avseenden handläggarnas vardag, eftersom arbetet kan bedrivas mer effektivt. Dessutom gör informationsutbytet att det blir enklare att ge god service till de försäkrade. På motsvarande sätt finns bristande incitament som i vissa fall utgör ett hinder för ett effektivt informationsutbyte. Det gäller exempelvis i de fall nyttan i den egna verksamheten framstår som mindre tydlig och där målkonflikter uppstår. Statskontoret lämnade ett antal förslag som syftar till att få informationsutbytet att fungera på ett bättre sätt, bl.a. ett antal författningsändringar som syftar till att öka precisionen och effektiviteten i informationsutbytet. Vidare föreslog Statskontoret författningsändringar i syfte att tydliggöra myndigheternas medverkan i informationsutbytet och deras ansvar för att utbytet kontinuerligt utvecklas samt bedrivs på ett rationellt och effektivt sätt. Statskontoret föreslog att fastare arbetsformer tillskapas inom Regeringskansliet i form av en interdepartemental arbetsgrupp, under ledning av Finansdepartementet. Statskontoret ansåg vidare att regeringen bör ange preciserade mål för informationsutbytet i berörda myndigheters regleringsbrev och ställa krav på en samlad återrapportering av utfallet. Statskontoret föreslog vidare bl.a. att myndigheter och arbetslöshetskassor av preventiva skäl bör informera enskilda på ett mer strategiskt sätt om det pågående informationsutbytet, att frågerutinen görs till ett obligatoriskt inslag i kontrollstrategin, att

myndighetsledningarna på ett tydligare sätt bör ange hur och när rutinen ska användas, att telefonkontakter mellan aktörerna underlättas, att det införs löpande uppföljning av informationsutbytet och att myndigheterna analyserar behovet av att utvidga informationsutbytet till fler förmånssystem.

Genom förslagen i förevarande lagrådsremiss har en del av Statkontorets förslag tagits om hand. Vidare har regeringen beslutat vissa förordningsändringar i enlighet med Statkontorets förslag (SFS 2006:1552). Regeringen har också i regleringsbrevet för 2007 lämnat i uppdrag till myndigheterna att tillse att informationsutbytesrutinen används aktivt i handläggningen och integreras i myndighetens kvalitetsuppföljningssystem. Myndigheterna fick i uppdrag att tillsammans med övriga berörda myndigheter och organisationer säkerställa att det elektroniska informationsutbytet fungerar och används optimalt. Myndigheterna skulle redovisa vilka åtgärder som vidtagits mot bakgrund av de åtgärder som Statkontoret föreslog i sin rapport. Av redovisningen skulle särskilt framgå vilka åtgärder som vidtagits för att öka tillgängligheten till befintlig information och hur informationsutbytet kan utvecklas och utvidgas till fler förmåner för att optimera ändamålsenligheten ur ett myndighetsövergripande perspektiv. Av uppdragsredovisningen skulle även framgå vilka övriga åtgärder som vidtagits i syfte att vidareutveckla samarbetet och informationsutbytet, vilket utvecklingsarbete som planeras och en tidsplan för arbetet. Försäkringskassan fick ansvaret för att uppdraget redovisades till regeringen.

I september 2007 ingav Försäkringskassan ett svar på ovan angivna regeringsuppdrag (Dnr 016131-2007). Enligt vad som redovisas träffas företrädare för Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, CSN och Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen minst fyra gånger om året för att dels hantera frågor som rör det elektroniska informationsutbytet, dels att diskutera möjliga utvecklingsområden. Vidare redovisas att det pågår åtgärder vid Försäkringskassan för att öka tillgängligheten, att informationen till enskilda har förbättrats vid myndigheterna och arbetslöshetskassorna, att initiativ har tagits för att öka användningsfrekvensen, att uppföljning sker på en enligt myndigheterna tillfredsställande nivå, att utvidgning av informationsutbytet pågår och att åtgärder vidtas för att förkorta väntetiderna vid telefonsamtal mellan myndigheternas handläggare. På Försäkringskassan pågår ett arbete för att se om det finns möjlighet att införa automatiskt frågeställande till arbetslöshetskassorna i sjukpenningärenden, på samma sätt som i ärenden om tillfällig föräldrapenning och sjukpenninggrundande inkomst. Det senare blev möjligt i december 2006, varvid antalet ställda frågor i dessa system ökade från cirka 27 000 till 263 000 efterföljande månad. Ett arbete pågår på Försäkringskassan för att etablera en nationell telefonkundtjänst där andra myndigheter ska beredas en egen ingång. Detta kommer att förkorta väntetiderna vid samtal mellan handläggare från olika myndigheter.

I regleringsbrevet för 2008 för Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och Centrala studiestödsnämnden anges att de tillsammans med berörda myndigheter och organisationer ska säkerställa att det elektroniska informationsutbytet fungerar och används effektivt. De fick i uppdrag att

redovisa vilka åtgärder som vidtagits på området för att vidareutveckla samarbetet och informationsutbytet, vilket utvecklingsarbete som planeras och en tidsplan för arbetet. Det ska särskilt framgå hur och när tidigare redovisade problem ska åtgärdas samt vilka åtgärder som vidtas för att åstadkomma ett fullt nyttjande av informationsutbytesrutinen. Försäkringskassan ska ansvara för att uppdraget redovisas till Regeringskansliet (Socialdepartementet) senast den 1 oktober 2008. Vidare ska Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, CSN och IAF tillsammans under 2008 genomföra en effektmätning motsvarande de som genomförts de senaste åren. Arbetsförmedlingen ska ansvara för att uppdraget redovisas till Regeringskansliet (Arbetsmarknadsdepartementet) senast den 1 december 2008.

4.2 Omfattningen av felaktiga utbetalningar

4.2.1 Redovisning i propositionen Bidragsbrottslag

Inledning

Regeringen har i propositionen Bidragsbrottslag (prop. 2006/07:80), som överlämnades till riksdagen i mars 2007, lämnat en utförlig redovisning av de undersökningar som gjorts avseende omfattningen av felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. I det följande lämnas en sammanfattning av denna redovisning.

Internationella undersökningar

National Audit Office i Storbritannien, som har motsvarande uppgifter som svenska Riksrevisionen, har i en rapport till det brittiska parlamentet sommaren 2006 redovisat en komparativ studie avseende felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen i nio länder. I de länder där jämförbara data har kunnat inhämtas (Nya Zeeland, Kanada, Irland, Storbritannien samt – för vissa förmånsslag – USA) anges preliminärt att, oavsett skillnader i strukturer, förmånstyper och åtgärder mot brott, i genomsnitt 2–5 procent av utbetalningarna från välfärdssystemen är felaktiga.

Generella undersökningar beträffande de svenska välfärdssystemen

Försäkringskassan redovisade i september 2006 en rapport avseende fusk. Den undersökning som låg till grund för rapporten begränsades till att avse tio förmånsslag, nämligen sjukpenning, föräldrapenning, tillfällig föräldrapenning, sjukersättning, aktivitetsstöd, tandvård, assistansersättning, underhållsstöd, bostadsbidrag och bostadstillägg till pensionärer. Enligt Försäkringskassans bedömning skulle sammantaget cirka 0,8 procent av utbetalningarna i de tio kontrollerade förmånsslagen

kunna vara föremål för brottsmisstanke, vilket motsvarar 1 miljard kronor av de 152 miljarder kronor som betalades ut.

En större undersökning av brott mot välfärdssystemen genomfördes i mitten av 1990-talet av dåvarande Riksrevisionsverket (RRV). RRV bedömde att det totala beloppet av felaktiga utbetalningar på grund av fusk, överutnyttjande och systembrister beträffande förmåner och bidrag av social karaktär samt ersättning vid arbetslöshet årligen uppgick till 5–7 miljarder kronor i dåvarande penningvärde.

Felaktig utbetalning av tillfällig föräldrapenning

Under 2002, 2004 och 2005 genomförde Försäkringskassan särskilda kontroller för att bedöma omfattningen av fusk i den tillfälliga föräldrapenningen. I dessa undersökningar uppskattades att 6–10 procent av den tillfälliga föräldrapenningen betalades ut på felaktiga grunder. I den senaste av dessa undersökningar bedömde Försäkringskassan att av det sammanlagda beloppet på 3,2 miljarder kronor som betalades ut i tillfällig föräldrapenning under 2005, hade cirka 216 miljoner kronor eller 6,5 procent betalats ut felaktigt. Av de totalt 877 500 föräldrar som använde den tillfälliga föräldrapenningen under 2005 uppskattades att 138 000 hade lämnat felaktiga uppgifter som lett till minst en felaktig utbetalning. I rapporten tillades att det är rimligt att anta att en viss del av dessa felaktiga utbetalningar berott på oavsiktliga fel från arbetsgivare eller föräldrar. Försäkringskassan hänvisade till tidigare undersökningar där föräldrar och arbetsgivare getts möjlighet att korrigera felaktigheter, vilket lett till att andelen felaktigt utbetalda ärenden minskat med cirka en tredjedel.

Under augusti månad 2006 kontrollerade Försäkringskassan systematiskt 27 000 ansökningar om tillfällig föräldrapenning genom att ta kontakt med och kontrollera sökandenas uppgifter med deras arbetsgivare. Ungefär 4 500 personer, eller 16,5 procent av sökandena, hade lämnat uppgifter som inte stämde överens med de uppgifter som lämnades av deras arbetsgivare. Även i detta fall påpekade Försäkringskassan att antalet ärenden sjunker efter utredning eftersom en del felaktiga ansökningar visar sig bero på missförstånd.

En kort tid senare, i september 2006, lämnade Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering (IFAU) en rapport avseende missbruk av tillfällig föräldrapenning för vård av barn. IFAU använde sig i studien av en särskild metod där vissa individer på förhand informerades om att de skulle kontrolleras särskilt. Metoden kompletterades med kontroller med, utöver arbetsgivare, även barnomsorg, skolor och arbetslöshetskassor.

Studien tyder på att 22,5 procent av all utbetald ersättning härrör från vad som benämns överutnyttjande (definierat som bidragsfusk eller misstänkta brott), vilket motsvarar felaktiga utbetalningar av tillfällig föräldrapenning för vård av barn med drygt 650 miljoner kronor.

4.2.2 Rapporter under hösten 2007

Försäkringskassans omfattningsrapport

Försäkringskassan redovisade den 31 augusti 2007 rapporten Felaktiga utbetalningar och brott mot socialförsäkringen – omfattning, risker och information (dnr 40113-2007). I denna redovisning valde Försäkringskassan att avstå från att försöka precisera den totala omfattningen av felaktiga utbetalningar inom socialförsäkringen. I stället redovisades den omfattning som kan bedömas med stöd av kontroller av ett antal slumpmässigt utvalda utbetalningar.

I rapporten angav Försäkringskassan att den gör bedömningen att summan av de misstänkta brotten mot socialförsäkringen uppgår till cirka 1 miljard kronor. Kontrollerna av de slumpmässigt utvalda utbetalningarna visar på felaktiga utbetalningar som sammanlagt kan uppskattas ligga inom intervallet 1,2–3,6 miljarder kronor (se nedanstående tabell, där felaktiga utbetalningar i miljoner kr anges).

Förmån	Intervall, felaktiga utbetalningar (mnkr)
Aktivitetsstöd	169–459
Assistansersättning	100–213
Bostadsbidrag	15–57
Bostadstillägg	23–139
Föräldrapenning	161–626
Sjukersättning	33–151
Sjukpenning	61–173
Tillfällig föräldrapenning	19–439
Underhållsstöd	1–65
Övriga förmåner	438–1 315

Till detta kommer enligt Försäkringskassan ett okänt mörkertal.

Försäkringskassan uppgav att antalet upptäckta felaktiga utbetalningar samt gjorda polisanmälningar har mer än tredubblats från 2006 till 2007.

Brottsförebyggande rådets rapport

Brottsförebyggande rådet redovisade den 9 november 2007 rapporten Fusk med a-kassa (2007:23). Av rapporten framgår att det under 2006 betalades det ut cirka 27 miljarder kronor i arbetslöshetsersättning. Enligt rådets bedömning beräknas 1–1,5 miljarder kronor, motsvarande 4–6 procent, av detta belopp ha betalats ut felaktigt till följd av att den arbetslöse arbetat svart.

Rapport från Delegationen mot felaktiga utbetalningar

Delegationen mot felaktiga utbetalningar (FUT-delegationen) redovisade den 9 november 2007 rapporten Vad kostar felen? (Rapport 7). I rapporten redovisades delegationens bedömning av omfattningen av

felaktiga utbetalningar inom välfärdssystemen. Delegationen har behandlat cirka 60 olika trygghetssystem, varav 16 har djupstuderats och ytterligare 30 översiktligt studerats.

Totalt utbetalades 245 miljarder kronor från de 16 djupstuderade systemen under såväl 2005 som 2006. Enligt delegationens beräkning utbetalades 15–17 miljarder kronor, motsvarande 6–7 procent, av detta belopp felaktigt. Osäkerhetsintervallet är dock stort och uppgår till 3–10 procent. Nedan följer en uppställning för 2005 avseende de 16 system som djupstuderats.

Förmån	Felaktiga utbetalningar (%)	Felaktiga utbetalningar (mnkr)
Ekonomiskt bistånd	18,2	1 468
Tillfällig föräldrapenning	13,7	566
Assistansersättning	10,9	1 241
Föräldrapenning	9,7	1 889
Ersättning till asylsökande	8,5	58
Sjukpenning	7,3	2 600
Bostadsbidrag	7,0	252
Sjuk- och aktivitetsersättningar	6,5	4 510
Lönebidrag	6,3	417
Bostadstillägg till pensionärer	5,6	628
Underhållsstöd	5,2	101
Studiemedel	4,9	987
Anställningsstöd	4,2	132
Aktivitetsstöd	2,9	372
Arbetslöshetsersättning	2,2	758

Beträffande de 30 välfärdssystem som översiktligt studerats, och ur vilka det, tillsammans med övriga cirka 14 välfärdssystem, under vart och ett av åren 2005 och 2006 utbetalades cirka 275 miljarder kronor, görs den bedömningen att de felaktiga utbetalningarna uppgår till cirka 2,1 miljarder kronor.

Sammantaget gör delegationen den bedömningen att de felaktiga utbetalningarna från samtliga de välfärdssystem som ingått i studien uppgår till 18–20 miljarder kronor varje år. Vid denna bedömning har även resultaten i Brottsförebyggande rådets omnämnda rapport Fusk med a-kassa beaktats.

Delegationen gör vidare den bedömningen att fördelningen mellan avsiktliga och oavsiktliga fel kan anges till 50 procent avsiktliga fel från de sökande, 30 procent oavsiktliga fel från de sökande och 20 procent oavsiktliga fel från myndigheter.

Delegationen har särskilt betonat att förbättrade kontroller måste ges

ökad prioritet vid myndigheterna för att minska de felaktiga utbetalningarna från välfärdssystemen. Konkreta åtgärder som bör övervägas är framtagande av föreskrifter och riktlinjer om vilka kontroller som ska genomföras, anpassade efter de olika ersättningslagen, samt skapande av direkta kontaktvägar mellan myndigheter och organisationer så att väsentlig information kommer fram.

4.3 Handlingsoffentlighet och sekretess

4.3.1 Bakgrund

I svensk rätt gäller sedan länge offentlighetsprincipen. Den kommer till uttryck på olika håll i lagstiftningen, t.ex. i bestämmelserna i 2 kap. tryckfrihetsförordningen om allmänhetens rätt att ta del av allmänna handlingar.

Enligt 1 kap. 8 § andra stycket sekretesslagen (1980:100) ska vad som föreskrivs i tryckfrihetsförordningen om rätt att ta del av allmänna handlingar hos en myndighet i tillämpliga delar gälla också handlingar hos vissa organ som inte är myndigheter men som anges i bilagan till sekretesslagen, i den mån handlingarna hör till sådan verksamhet som nämns där. De i bilagan angivna organen ska jämföras med myndighet även vid tillämpningen av sekretesslagen. Arbetslöshetskassorna, som inte är myndigheter utan enskilda subjekt åt vilka förvaltningsuppgifter har överlämnats enligt 11 kap. 6 § regeringsformen, är exempel på sådana organ som har förts in i bilagan. I enlighet härmed är bestämmelserna i tryckfrihetsförordningen om handlingsoffentlighet tillämpliga också hos arbetslöshetskassorna i ärenden om arbetslöshetsersättning.

4.3.2 Sekretess i berörda myndigheters verksamhet

En grundläggande princip i sekretesslagen är att behovet av och styrkan i en sekretess inte kan bestämmas enbart med hänsyn till sekretessintresset. Det måste i varje sammanhang vägas mot intresset av insyn i myndigheternas verksamhet och denna avvägning kan mycket väl tänkas utfalla på annat sätt utanför det område där den primära sekretessen gäller än innanför detta område. Offentlighetsintresset kan således kräva att de uppgifter som behandlas som hemliga hos den ena myndigheten är offentliga hos en annan myndighet som har inhämtat dem hos den förstnämnda (prop. 1979/80:2 Del A s. 76).

I sekretesslagen förekommer två typer av skaderekvisit, ett ”rakt” som innebär presumtion för offentlighet och ett ”omvänt” som innebär presumtion för sekretess. Det raka skaderekvisitet innebär att sekretess föreligger, om det kan antas att en viss angiven skada uppkommer om uppgiften röjs. Det omvända rekvisitet innebär att sekretess gäller, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan viss angiven skada

uppkommer (Regner m.fl. Sekretesslagen—En kommentar, s. III:12). Det finns också situationer där sekretessen är absolut, dvs. uppgiften får överhuvudtaget inte röjas. Av förarbetena framgår att det är den strängaste sekretessbestämmelsen som ska fälla utslaget när flera sekretessbestämmelser är tillämpliga på samma uppgift (prop. 1979/80:2 Del A s. 70).

För *Migrationsverket* gäller enligt 7 kap. 14 § första stycket sekretesslagen sekretess för uppgift som rör utlännning, om det kan antas att röjande av uppgiften skulle medföra fara för att någon utsätts för övergrepp eller annat allvarligt men som föranleds av förhållande mellan utlännningen och utländsk stat eller myndighet eller organisation av utlännningar. Bestämmelsen tar sikte på varje slag av uppgifter som rör utlännningar, oavsett i vilket sammanhang uppgifterna förekommer. Enligt paragrafens andra stycke gäller sekretess i verksamhet för kontroll över utlännningar och i ärende om svenskt medborgarskap för uppgift om enskilds personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till den enskilde lider men. I verksamhet för kontroll över utlännningar gäller sekretess också för anmälan eller annan utsaga av enskild, om det kan antas att fara uppkommer för att den som har gjort anmälan eller avgivit utsagan eller någon närstående till honom eller henne utsätts för våld eller annat allvarligt men om uppgiften röjs. I fråga om beslut i utlännings- och medborgarskapärenden gäller sekretessen endast för uppgifter i skälen. Uppgift i ärende om arbetstillstånd för utlännning omfattas av sekretess även enligt 8 kap. 2 § sekretesslagen. Slutligen gäller sekretess enligt 7 kap. 4 § tredje stycket sekretesslagen i ärenden om bistånd åt asylsökande och andra utlännningar och ärenden om introduktionsersättning för flyktingar och vissa andra utlännningar.

Enligt 7 kap. 7 § sekretesslagen gäller sekretess hos *Försäkringskassan* i ärende enligt lagstiftningen om allmän försäkring, allmän pension, arbetsskadeförsäkring eller handikappersättning och vårdbidrag eller om annan jämförbar ekonomisk förmån för enskild, eller om läkarvårdersättning eller ersättning för sjukgymnastik, för uppgift om någons hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden, om det kan antas att den som uppgiften rör eller någon honom eller henne närstående lider men om uppgiften röjs, dvs. sekretessen gäller med ett rakt skaderekvisit. Under begreppet personliga förhållanden kan falla även uppgift om en enskilds ekonomi (prop. 1979/80:2 Del A, s. 84). Enligt förarbetena till 7 kap. 7 § sekretesslagen torde det dock mer sällan kunna hävdas att det medför men för den enskilde att lämna ut uppgifter om dennes ekonomi (aa s. 190). Sekretess gäller även för beslut i socialförsäkringsärenden. Det avgörande skälet härtill är att det finns ett behov av sekretess för uppgifter om enskildas sjukperioder eftersom dessa som regel är att anse som känsliga. Vidare gäller enligt 7 kap. 15 § första stycket 1 sekretesslagen sekretess för den del av Försäkringskassans verksamhet som avser registrering av befolkningen om det av särskild anledning kan antas att den enskilde eller någon närstående till den enskilde lider men om uppgiften röjs.

För *Skatteverket* gäller enligt 9 kap. 1 § första stycket sekretesslagen sekretess i myndighets verksamhet som avser bestämmande av skatt eller som avser taxering eller i övrigt fastställande av underlag för

bestämmande av skatt, för uppgift om enskildas personliga eller ekonomiska förhållanden. Motsvarande sekretess gäller i myndighets verksamhet som avser förande av eller utdrag ur beskattningsdatabasen enligt skattedatabaslagen. Uttrycket ”förande av eller uttag ur” innebär att den sekretess som gäller hos den registerförande myndigheten blir tillämplig också hos direktanslutna myndigheter, så länge uppgiften är kvar i registret. Görs ett utdrag ur registret eller används uppgifter ur detta på annat sätt i den direktanslutna myndighetens verksamhet, blir de sekretessbestämmelser som kan finnas för denna verksamhet i stället tillämpliga (jfr Regner m.fl, Sekretesslagen-En kommentar, s. 9:58). Sekretessen är enligt huvudregeln absolut, dvs. något skaderekvisit finns inte. Enligt 9 kap. 2 § sekretesslagen gäller sekretess för uppgift om enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden i bl.a. ärende om revision. Även här är sekretessen som huvudregel absolut.

I 9 kap. 19 § sekretesslagen finns bestämmelser om sekretess inom *Kronofogdemyndighetens* (KFM) exekutiva verksamhet för uppgift om enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden. Av första stycket framgår att paragrafen är tillämplig i bl.a. mål eller ärende angående utsökning eller indrivning, dvs. vid all tillämpning av utsökningsbalken och annan verkställighet. Sekretessen gäller med ett omvänt skaderekvisit, dvs. presumtionen är för sekretess. Att vissa undantag från sekretessen finns framgår av såväl paragrafens första som andra stycke. Enligt paragrafens tredje stycke gäller motsvarande sekretess som den som anges i första stycket i myndighets verksamhet som avser förande av eller uttag ur utsöknings- och indrivningsdatabasen för uppgift som har tillförts databasen.

Bestämmelser om sekretess i CSN:s verksamhet finns i 9 kap. 5 § andra stycket sekretesslagen. Det framgår där att sekretess gäller i ärende om studiestöd och i ärende hos CSN om lån till hemutrustning för flyktingar och vissa andra utläningar för uppgift om enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden, om det kan antas att den enskilde lider skada eller men om uppgiften röjs. Såvitt gäller annat än studiestöd under sjukdom gäller sekretessen inte beslut i ärendet.

Sekretess avseende *Arbetsförmedlingen* regleras i 7 kap. 10 § och 8 kap. 1 § sekretesslagen. Enligt 7 kap. 10 § gäller sekretess i ärende om arbetsförmedling eller yrkesvägledning för uppgift om enskilds personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon honom närstående lider men. Motsvarande sekretess gäller i ärende om arbetsvård, antagning till arbetsmarknadsutbildning, hjälp och stöd vid arbetslöshet eller andra åtgärder i anställningsfrämjande syfte eller för att främja enskilds anpassning till arbetslivet. Sekretess gäller inte i beslut i ett ärende. Enligt 8 kap. 1 § gäller sekretess i ärende om arbetsförmedling och ärende enligt lagstiftningen om anställningsfrämjande åtgärder för uppgift om enskilds affärs- eller driftsförhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde lider skada. Regleringen avser att skydda företaget, men gäller även för bl.a. arbetssökande. Uppgifter i beslut är inte undantagna från sekretess.

Enligt 7 kap. 4 § första stycket sekretesslagen gäller sekretess inom *socialtjänsten* för uppgift om enskilds personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon

honom eller henne närstående lider men.

För *arbetslöshetskassorna* gäller enligt 7 kap. 10 § andra stycket sekretesslagen sekretess i ärende om arbetslöshetsersättning enligt lagen om arbetslöshetsförsäkring för uppgift om enskilda personliga förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon honom närstående lider men om uppgiften röjs. Begreppet personliga förhållanden omfattar även enskilda ekonomiska förhållanden. Sekretessen gäller även för beslut i ärenden.

För *Statens pensionsverk* (SPV) gäller enligt 9 kap. 28 § sekretesslagen sekretess i ärende om inkomstgaranti avseende den som har varit riksdagsledamot eller Sveriges företrädare i Europaparlamentet för uppgift om enskilda personliga eller ekonomiska förhållanden, om det kan antas att den som uppgiften rör lider skada eller men om uppgiften röjs. Vidare gäller sekretess enligt 7 kap. 15 § sekretesslagen bl.a. i verksamhet som avser folkbokföringen eller annan liknande registrering av befolkningen och, i den utsträckning regeringen föreskriver det, i annan verksamhet som avser registrering av betydande del av befolkningen, om det av särskild anledning kan antas att den enskilde eller någon närstående till den enskilde lider men om uppgiften röjs. Regeringen har meddelat närmare föreskrifter i detta avseende i 1 b § sekretessförordningen beträffande bl.a. verksamhet som avser SPV:s pensionsregister.

4.3.3 Sekretess mellan myndigheter

Begreppet sekretess definieras i 1 kap. 1 § andra stycket sekretesslagen som förbud att röja uppgift, vare sig det sker muntligen, genom att allmän handling lämnas ut eller på annat sätt. Sekretess gäller såväl mot enskilda som mot andra myndigheter. Sekretess gäller även mellan olika verksamhetsgrenar inom en myndighet förutsatt att verksamhetsgrenarna har att tillämpa olika sekretessregler och är att anse som självständiga i förhållande till varandra (se prop. 2007/08:126 s. 162ff och de hänvisningar som anges där).

Syftet med sekretess mellan myndigheter är i första hand att värna om den enskildes integritet. I förarbetena till sekretesslagen framhålls att ett fullgott integritetsskydd för information hos en myndighet om enskild i princip ställer krav på att informationen inte vidarebefordras utanför den verksamhet i vilken den har inhämtats. Det anges att uppgifter hos annan myndighet kan läggas till grund för åtgärder som, även om de är helt lagenliga, har en negativ innebörd för den enskilde. Även den omständigheten att ett större antal tjänstemän kan få kunskap om ett känsligt förhållande kan enligt förarbetena upplevas som menligt av den som uppgiften rör. Risken för obehörig vidare spridning anses också öka även om de funktionärer hos den andra myndigheten som får del av informationen i sin tur har tystnadsplikt (prop. 1979/80:2 Del A s. 90).

Samtidigt har myndigheter behov av att utbyta information med varandra. Sedan länge har det också ansetts vara en självklar princip att alla myndigheter är skyldiga att samarbeta och bistå varandra i den utsträckning som det kan ske. Principen kommer till uttryck i bl.a. 6 § förvaltningslagen (1986:223). Vidare föreskrivs i 15 kap. 5 §

sekretesslagen att en myndighet på begäran av en annan myndighet ska lämna uppgifter som den förfogar över, i den mån hinder inte möter på grund av bestämmelse om sekretess eller av hänsyn till arbetets behöriga gång. Denna bestämmelse kan ses som en precisering av 6 § förvaltningslagen.

4.3.4 Undantag från sekretess mellan myndigheter

För att tillgodose myndigheternas informationsbehov finns i sekretesslagen flera undantag från sekretessen mellan myndigheter.

Enligt 1 kap. 5 § sekretesslagen utgör inte sekretess hinder mot att en uppgift lämnas ut om det är nödvändigt för att den utlämnande myndigheten ska kunna fullgöra sin verksamhet. Av förarbetena (prop. 1979/80:2 Del A s. 465 och 494) framgår att bestämmelsen ska tillämpas restriktivt. Sekretess får inte efterges enbart för att höja en myndighets effektivitet. Vidare framgår att det kan inträffa fall då det kan vara befogat att rapportera misstankar om mindre allvarliga brott med stöd av bestämmelsen (prop. 1983/84:142 s. 33). Sekretess hindrar inte att en uppgift lämnas ut om det är nödvändigt för att den utlämnande myndigheten ska kunna fullgöra sin egen verksamhet. Inom en myndighets verksamhet ligger bl.a. att se till att misstanke om förmögenhetsbrott som riktar sig mot den del av den offentliga verksamheten som företräds av myndigheten blir utredd (prop. 1979/80:2 del A s. 122).

Enligt 14 kap. 1 § sekretesslagen hindrar inte sekretess att uppgifter lämnas till regeringen eller riksdagen. Vidare får uppgifter lämnas till en annan myndighet om uppgiftsskyldigheten följer av lag eller förordning dvs. en sådan uppgiftsskyldighet har sekretessbrytande effekt. Ett exempel på en föreskrift som bryter sekretess är 20 kap. 9 § lagen (1962:381) om allmän försäkring. Denna bestämmelse reglerar bl.a. statliga och kommunala myndigheters skyldighet att lämna uppgifter till Försäkringskassan.

Enligt 14 kap. 2 § fjärde stycket sekretesslagen hindrar inte sekretess att uppgift som angår misstanke om brott lämnas till åklagarmyndighet, polismyndighet eller annan myndighet som har att ingripa mot brottet, om fängelse är föreskrivet för brottet och detta kan antas föranleda annan påföljd än böter.

Enligt den s.k. generalklausulen i 14 kap. 3 § första stycket sekretesslagen får, utöver vad som följer av 1 och 2 §§ i samma kapitel, sekretessbelagd uppgift lämnas till myndighet, om det är uppenbart att intresset av att uppgiften lämnas har företräde framför det intresse som sekretessen ska skydda. Av andra stycket framgår dock att om utlämnandet strider mot lag eller förordning får inte uppgiften lämnas ut trots att förutsättningarna i första stycket är uppfyllda. Detsamma gäller om utlämnandet strider mot föreskrifter som har meddelats med stöd av personuppgiftslagen. Det framgår också att generalklausulen inte är tillämplig på all slags sekretess, bl.a. får inte socialtjänstsekretessen eller hälso- och sjukvårdssekretessen brytas med tillämpning av generalklausulen. Generalklausulen kan åberopas som stöd för att lämna ut uppgifter om misstankar som angår förestående brott (prop.

1983/84:142 s. 33). Det är vidare möjligt att i vissa fall tillämpa generalklausulen på uppgifter angående misstankar om brott som inte kan antas medföra annan påföljd än böter. Som exempel på när en myndighet på eget initiativ skulle kunna återropa generalklausulen för att lämna ut uppgifter om misstänkt bötesbrottslighet nämns i förarbetena det fallet att en myndighet, som har hand om bidragsgivning till enskilda på ett visst område, upptäcker att en person upprepade gånger har lämnat oriktiga uppgifter om sina ekonomiska förhållanden och därigenom tillskansat sig ekonomiska fördelar på annat håll (prop. 1983/84:142 s. 34).

5 Generella överväganden

5.1 Behov av ett utökat elektroniskt informationsutbyte

Regeringens bedömning: Det finns behov av regler som möjliggör utökat elektroniskt informationsutbyte mellan vissa myndigheter.

Ett sådant informationsutbyte leder till en förbättrad kontroll som förebygger och minskar de felaktiga utbetalningarna från välfärdssystemen. Ett elektroniskt informationsutbyte leder även till en effektivare förvaltning, en förbättrad service i förhållande till den enskilde och en ökad förutsägbarhet för enskilda beträffande de uppgifter som utbyts mellan myndigheter.

Utredningens bedömning överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser delar utredningens bedömning eller har inget att invända mot den. *Riksrevisionen* anser att ett utökat elektroniskt informationsutbyte är önskvärt utifrån statsfinansiella aspekter, varför ett sådant utökat informationsutbyte tillstyrks. Mot bakgrund av att Riksrevisionen har visat på svagheter i flertalet berörda myndigheters informationssäkerhetsarbete, och i utformningen av ledningssystem, bör dock enligt Riksrevisionen formerna, metoderna och takten för ett genomförande noga övervägas. Svagheter äventyrar den satsning på e-förvaltning vari ett utvidgat informationsutbyte utgör en del. Den nu aktuella betydande och plötsliga ökningen av den elektroniska spridningen av information om personliga förhållanden kan rubba allmänhetens förtroende för den statliga förvaltningen. *Brottsförebyggande rådet* framhåller att ett utökat elektroniskt informationsutbyte mellan myndigheter endast kan bidra till att stoppa det ”vita” fuskets, under det att forskningen talar för att det ”svarta” fuskets är mer omfattande.

Skälen för regeringens bedömning

Hur stora är de felaktiga utbetalningarna från välfärdssystemen?

Som närmare redovisats i avsnitt 4.2 har man först på senare tid börjat göra undersökningar av omfattningen av felaktiga utbetalningar från de svenska välfärdssystemen. Endast ett fåtal förmånslag har dock blivit föremål för närmare granskning.

I september 2006 gjorde emellertid Försäkringskassan en mer generell undersökning av tio förmånslag (se närmare avsnitt 4.2) och bedömde att 0,8 procent av utbetalningarna, motsvarande 1 miljard kronor, skulle kunna vara föremål för brottsmisstanke. I augusti 2007 redovisade Försäkringskassan ett preliminärt resultat från en studie baserad på slumpmässiga kontroller. Utifrån dessa kontroller kunde de felaktiga utbetalningarna från socialförsäkringssystemen uppskattas ligga i intervallet 1,2–3,6 miljarder kronor. Till detta kommer enligt Försäkringskassan ett okänt mörkertal. I redovisningen valde Försäkringskassan således att avstå från att försöka precisera den totala omfattningen av felaktiga utbetalningar inom socialförsäkringen och valde i stället att redovisa den omfattning som Försäkringskassan funnit vid kontroller av ett antal slumpmässigt utvalda betalningar.

I den i avsnitt 4.2 närmare redovisade rapporten från FUT-delegationen görs bedömningen att de totala felaktiga utbetalningarna från välfärdssystemen är betydligt mer omfattande än de som upptäcks med nuvarande kontrollmetoder. Delegationen har utgått från en kartläggning av orsakerna till felaktiga utbetalningar. Som grund för bedömningen har legat de empiriska material som finns samtidigt som man med hjälp av experter försökt att – till skillnad från Försäkringskassan – göra en bedömning av det s.k. mörkertalet på området. Delegationen gör bedömningen att de felaktiga utbetalningarna från samtliga trygghetssystem uppgår till 18–20 miljarder kronor varje år, varav felet inom socialförsäkringarna svarar för drygt 13 miljarder kronor.

Försäkringskassan har därefter lämnat en slutredovisning av resultatet av de slumpmässiga kontroller som genomfördes under perioden juli 2006–juni 2007. Resultatet från dessa slumpmässiga kontroller är att de felaktiga utbetalningarna sammanlagt kan uppskattas ligga i intervallet 1,1–2,6 miljarder kronor och de misstänkta brotten mot socialförsäkringen i intervallet 0,3–0,9 miljarder kronor. Försäkringskassan anger att den och FUT-delegationen har kommit fram till olika resultat främst på grund av att man vid bedömningarna utgått från olika ansatser i sina metoder.

Delegationen har i sin bedömning tagit hänsyn till samtliga väsentliga felkällor. Utgångspunkten har varit befintliga uppgifter om felaktiga utbetalningar, inklusive resultat av slumpmässiga kontroller. På de väsentliga områden, såsom svartarbete och felaktig folkbokföring, där underlagen varit bristfälliga har tjänstemän från Försäkringskassan och andra myndigheter, vid s.k. expertseminarier, arbetat fram en skattning av omfattningen i olika intervall, inklusive mörkertalet.

Försäkringskassans redovisning av de felaktiga utbetalningarna bygger i huvudsak på ärenden som månadsvis på slumpmässiga grunder väljs ut för kontroll. Dessa kontroller omfattar inte alla väsentliga orsaker till fel och de fångar inte heller mörkertalet eller andra osäkerhetsfaktorer

på området.

De olika bedömningar som görs av FUT-delegationen och Försäkringskassan beror således på att de grundar sig på olika ansatser. Det finns inte anledning för regeringen att här gå in och göra en egen bedömning av storleken av de felaktiga utbetalningarna från välfärdssystemen. Det är dock en betydelsefull skillnad om de felaktiga utbetalningarna omfattar lite drygt 1 miljard kronor eller om de felaktiga utbetalningarna kan uppgå till cirka 20 miljarder kronor. Ansträngningar måste alltid göras för att undvika felaktiga utbetalningar men det är självfallet så att om problemet är i närheten av den storleksordning som FUT-delegationen bedömer krävs mer kraftfulla åtgärder än om problemet är av den storlek som Försäkringskassan uppskattar. Den fråga som det för regeringen är angeläget att ta ställning till är utifrån vilket kunskapsunderlag som regeringen ska göra sina politiska prioriteringar och överväganden.

Det ligger i sakens natur att det aldrig går att få fram någon exakt kunskap på området utan den politiska inriktningen och de politiska prioriteringarna måste grundas på mer eller mindre välgrundade bedömningar. Detta är inget unikt för det område som nu behandlas utan gäller även för andra områden, t.ex. det kriminalpolitiska området. För att en bedömning ska bli någorlunda välgrundad och tjänlig för politiska prioriteringar måste den även infatta mörkertalet på området, dvs. de problem som inte upptäcks eller är mycket svåra att upptäcka vid kontroller men som man ändå vet att de existerar, t.ex. svartarbete.

FUT-delegationens bedömning innebär att cirka 4 procent av utbetalningarna från det svenska välfärdssystemet är felaktiga (varav drygt 3 procent inom socialförsäkringen). Försäkringskassans redovisade resultat av sina kontroller innebär att endast 0,3–0,6 procent av utbetalningarna är felaktiga. Försäkringskassans redovisade resultat är betydligt lägre än vad som gäller för andra länder. Som närmare framgår av avsnitt 4.2.1 så beräknas de felaktiga utbetalningarna i andra länder uppgå till mellan 2 och 5 procent. FUT-delegationens bedömning innebär att det felaktiga utbetalningarna i stort sett motsvarar vad som gäller för andra länder.

Det finns enligt regeringens bedömning ingen grund för att tro att det skulle vara märkbart bättre ställt i Sverige jämfört med förhållanden i andra länder. När det gäller jämförelser mellan Sverige och andra länder är det viktigt att hålla i minnet att vi först på senare tid på ett mer aktivt sätt har börjat söka kunskap om omfattningen av de felaktiga utbetalningarna från välfärdssystemen. I andra länder, bl.a. Storbritannien, har myndigheterna under längre tid utvecklat metoder för att bedöma omfattningen av brott mot välfärdssystemen.

En annan omständighet som talar emot att de felaktiga utbetalningarna skulle vara så mycket lägre i Sverige är att vi har mer omfattande välfärdssystem som huvudsakligen finansieras över statsbudgeten än i de jämförda länderna. En ytterligare omständighet som talar mot att situationen i Sverige skulle vara märkbart mycket bättre än i de jämförda länderna är att National Audit Office noterar i en rapport (se avsnitt 4.2.1) att Sverige karaktäriseras av en stark betoning på statens snarare än förmånstagarens ansvar för att betalningar är korrekta ("in Sweden, a strong emphasis is placed on the state's, rather than the customer's,

responsibility to ensure that payments are correct.”).

Studier av felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen har även genomförts av dåvarande Riksrevisionsverket, Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering, Skatteverket och Brottsförebyggande rådet, dvs. från välfärdssystemen fristående myndigheter med en utvärderande och analyserande roll (se närmare FUT-delegationens rapport *Vad kostar felet?*, Rapport 7, avsnitt 3.1–3.3). FUT-delegationens bedömningar ligger lägre än bedömningarna i dessa studier. Detta förhållande talar för att delegationen inte har överskattat problemens omfattning.

Ju grundligare och mer omfattande undersökningar och kontroller som görs inom ramen för undersökningarna, desto större blir det upptäckta missbruket. Detta självklara förhållande visar på de begränsningar som finns i studier som – i likhet med Försäkringskassans – baserar sig enbart på mer eller mindre omfattande kontroller av ett visst antal utvalda ärenden. Försäkringskassans undersökningar leder inte till en bedömning av de felaktiga utbetalningarnas omfattning utan är en redogörelse för omfattningen utifrån de kontroller som görs. Vissa former av felaktiga utbetalningar, t.ex. där ersättning uppbärs samtidigt med lön för svartarbete, är mycket svåra att upptäcka med sådana metoder. Skatteverket har i en rapport nyligen konstaterat att det i nationalräkenskaperna finns en diskrepans mellan inkomsterna i samhället och hushållens konsumtion som indikerar ett svartarbete på 115–120 miljarder kronor. Här döljer sig ett missbruk av välfärdssystemen som är särskilt svårt att kontrollera och uppskatta omfattningen av med den metod Försäkringskassan använder sig av. En beräkning av de felaktiga utbetalningarnas omfattning baserat på vad som upptäcks med nuvarande kontrollmetoder kommer sålunda att underskatta problemets verkliga omfattning.

Utifrån de omständigheter som nu redovisats kan och ska regeringen självfallet inte dra några slutsatser om de enskilda bedömningar som FUT-delegationen har gjort. Den slutsatsen kan dock dras att delegationen, vars rapport är den mest omfattande som tagits fram i Sverige, har gjort en bedömning som självfallet är behäftad med osäkerhet men som av skäl som anförts ovan kan antas ligga närmare de verkliga förhållandena än den bedömning som Försäkringskassan har redovisat med exkluderande av mörkertal. I förevarande lagrådsremiss kommer regeringen därför att utifrån nuvarande kunskapsläge utgå från att problemets omfattning är betydligt större än det som Försäkringskassan finner vid sina kontroller.

Bättre kontroll av statliga medel

Under senare tid har regeringen vidtagit flera åtgärder för att minska bidragsbrottsligheten och de felaktiga utbetalningarna från välfärdssystemen. Som exempel kan nämnas bidragsbrottslagen (2007:612), propositionen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen (prop. 2007/08:48), propositionen om åtgärder mot missbruk av tillfällig föräldrapenning (prop. 2007/08:94) och ett antal utredningar som regeringen aviserat i

budgetpropositionen för 2008 (prop. 2007/08:1, Finansplan). Vidare har regeringen i december 2007 beslutat tillsätta en utredning om bidragsspärr (dir. 2007:176) och en utredning om återkrav inom välfärdssystemen (dir. 2007:177).

Att utbetalningar från välfärdssystemen beslutas och betalas ut på felaktiga grunder (felaktiga utbetalningar) kan ha många olika orsaker. Det kan röra sig om oavsiktliga fel till följd av exempelvis slarv från förmånstagares eller från en utbetalande myndighets sida. Det kan också vara fråga om utbetalningar på grund av brott från förmånstagares sida. FUT-delegationen har som nämnts gjort bedömningen att de felaktiga utbetalningarna från välfärdssystemen uppgår till 18–20 miljarder kronor varje år. Delegationen har vidare gjort den bedömningen att fördelningen mellan avsiktliga och oavsiktliga fel kan anges till 50 procent avsiktliga fel från de sökande, 30 procent oavsiktliga fel från de sökande och 20 procent oavsiktliga fel från myndigheter.

De felaktiga utbetalningarna från välfärdssystemen måste minska. Felaktiga utbetalningar av denna storlek har en omedelbar statsfinansiell betydelse. I förlängningen finns, för det fall de felaktiga utbetalningarna inte minskar, en risk för att nuvarande ersättningsnivåer i välfärdssystemen inte längre kan upprätthållas eller att angelägna reformer inte kan genomföras. Detta skulle i många fall drabba dem som är mest beroende av ett väl fungerande skydds nät. Även för välfärdssystemens legitimitet är det nödvändigt att medborgarna kan vara förvissade om att systemen fungerar effektivt och att pengarna fördelas till dem de är avsedda för.

Att stävja och uppdaga felaktiga utbetalningar är även en betydelsefull del i arbetet med att förhindra bidragsbrottslighet. En omfattande brottslighet som inte förhindras eller beivras på ett effektivt sätt, medför att regelefterlevnaden riskerar att försvagas. Det är därför ett angeläget samhällsintresse att så långt det är möjligt förhindra brott mot välfärdssystemen. Detta är också av betydelse för att långsiktigt kunna bevara tilltron till välfärdssystemen.

Uppföljningar av de elektroniska informationsutbyten som möjliggjordes genom 2002 års reform utvisar att detta utbytessystem har fungerat väl när det gäller att motverka felaktiga utbetalningar (se närmare avsnitt 4.1.4). Systemet har förebyggt och minskat fuskets samt inneburit att antalet s.k. dubbelutbetalningar har reducerats. Enligt Försäkringskassan har volymen dubbelutbetalningar i de rutiner där informationsutbytet är etablerat minskat med cirka 70 procent. I de rutiner där informationsutbytet inte är etablerat hade antalet dubbelutbetalningar i stället ökat, exempelvis inom föräldrapenningen där ökningen var 29 procent (se närmare avsnitt 4.1.4).

Såsom närmare behandlas under avsnitt 12 har Försäkringskassan i sitt remissvar uppgett att vid en försiktig bedömning kan utredningens förslag komma att möjliggöra besparingar i Försäkringskassans system, främst i form av minskade felaktiga utbetalningar, på mellan 700 miljoner kronor och 1,1 miljarder kronor.

Vad gäller minskningen av de felaktiga utbetalningarna är det bland de myndigheter som berörs av förslagen endast Försäkringskassan som har gjort en sådan bedömning. Man har att räkna med att de felaktiga

utbetalningarna kommer att minska även från andra system även om de myndigheter som ansvarar för dessa inte gjort någon beloppsmässig bedömning. Särskilt finns förutsättningar för att de felaktiga utbetalningarna från kommunernas socialtjänst kan minska genom elektroniskt tillgång till uppgifter från andra myndigheter och arbetslöshetskassor. Vad gäller felaktiga utbetalningar av ekonomiskt bistånd finns anledning att i sammanhanget beakta att FUT-delegationen bedömer att detta trygghetssystem är det mest drabbade (cirka 18 % av utbetalningarna är felaktiga) och att de felaktiga utbetalningarna bedöms uppgå till cirka 1,5 miljarder kronor per år (se närmare avsnitt 4.2.2).

Det finns inget enkelt sätt att minska de felaktiga utbetalningarna från välfärdssystemen. Arbetet kräver en mängd olika åtgärder på skilda områden. Mot bakgrund av vad som redovisats ovan gör regeringen dock bedömningen att ett utökat elektroniskt informationsutbyte kan vara ett av de mera effektiva sätten – möjligen det mest effektiva sättet – att minska de felaktiga utbetalningarna från välfärdssystemen.

En effektivare förvaltning

Såväl statsmakterna som allmänheten ställer krav på en effektiv ärendehantering hos de myndigheter (detta inbegriper i förevarande lagrådsremiss, såvitt inte annat anges, även arbetslöshetskassorna) som betalar ut ersättningar och bidrag från välfärdssystemen. För den enskilde är det av stor betydelse att beslut i ärenden kan fattas snabbt. För att Försäkringskassan, arbetslöshetskassorna, Statens pensionsverk (SPV), Kronofogdemyndigheten (KFM) och kommunernas socialnämnder ska kunna effektivisera handläggningen av ärenden krävs att de ges möjligheter att hämta in och kontrollera nödvändiga uppgifter på ett enkelt och rationellt sätt.

Uppföljningarna av 2002 års reform visar att verksamheten kan effektiviseras avsevärt genom att uppgiftsinhämtande per telefon och brev från andra myndigheter och begäran om intyg och kompletterande uppgifter från enskilda ersätts med ett elektroniskt informationsutbyte med andra myndigheter (se närmare avsnitt 4.1.4). Handläggningen underlättas genom att behövliga uppgifter kan inhämtas omedelbart och på ett enkelt sätt. De inhämtade uppgifterna är aktuella och mer korrekta och behovet av kompletteringar minskar. Likaså ökar möjligheterna att fatta korrekta beslut vilket minskar belastningen på den resurskrävande återkravshanteringen. Utredningens kartläggning ger vid handen att även beträffande de informationsutbyten som nu är aktuella finns det goda möjligheter att genom ett elektroniskt informationsutbyte avsevärt öka effektiviteten hos myndigheterna.

Som exempel kan nämnas att socialnämnder i dag inhämtar uppgifter från CSN och arbetslöshetskassorna huvudsakligen per telefon. Handläggarna vid socialnämnderna är hänvisade till samma telefonnummer som allmänheten och det är inte ovanligt att de hamnar i långa telefonköer (se vidare avsnitt 10.3.1). Som ett annat exempel kan nämnas att Försäkringskassan ofta inhämtar information från Migrationsverket per telefon. I dessa fall mottränger vanligtvis Migrationsverket för att säkerställa att det är Försäkringskassan som

efterfrågar uppgifterna. Migrationsverket har under utredningen uppgett att verket varje år handlägger omkring 95 000 muntliga och skriftliga förfrågningar från Försäkringskassan (se vidare avsnitt 6.3.2).

De nu redovisade exemplen – två bland flera som utredningens förslag syftar till att åtgärda – är svåra att förena med bilden av en modern och effektiv förvaltning. De möjligheter till ökat elektroniskt informationsutbyte som dagens teknik medger måste i ökad utsträckning tas till vara. Detta innebär att den manuella ärendehantering kan minska och ersättas med elektronisk informationsöverföring.

Ett elektroniskt informationsutbyte leder till att resurser som belastas av rutingromål kan tas i anspråk för andra mer kvalificerade uppgifter. Som ett exempel på detta kan nämnas att enbart genomförandet av förslaget till elektroniskt informationsutbyte mellan Migrationsverket och Försäkringskassan beräknas leda till att 15 årsarbetskrafter på myndigheterna på detta sätt kan frigöras (se närmare avsnitt 12).

Förbättrad service till den enskilde

En effektivare ärendehantering med ett bättre och mer korrekt beslutsunderlag, förkortade handläggningstider och snabbare beslut innebär i sig en bättre service till enskilda. I ärenden som avser utbetalningar från trygghetssystemen blir följderna också att enskilda i mindre utsträckning behöver bli drabbade av återkrav. Trots att ett utökat informationsutbyte medför en ökning av den elektroniska spridningen av information finns det enligt regeringens mening inte, på sätt som Riksrevisionen har gjort gällande, anledning att tro att förändringar i sådant syfte och med den utformning som nu är aktuell riskerar att rubba allmänhetens förtroende för den statliga förvaltningen. Tvärtom kan det vara så att en förvaltning som upplevs som modern och som kan förbättra servicen tack vare ett elektroniskt informationsutbyte har förutsättningar att leda till ett ökat förtroende hos allmänheten.

När det gäller ärenden avseende bidrag, ersättningar, förmåner och annat stöd är behovet av skyndsamt handläggning många gånger särskilt angeläget eftersom den enskilde annars får vänta på utbetalningen. Tillkortakommanden i detta avseende kan innebära stora svårigheter för den enskilde, i synnerhet som det ofta är fråga om den enskildes viktigaste försörjningskälla.

För den enskilde är det vidare en fördel att inte själv behöva ombesörja att de uppgifter som myndigheterna har tillgång till är korrekta samt att beslutsunderlaget är aktuellt och fullständigt. Ett elektroniskt informationsutbyte minskar även behovet för den beslutande myndigheten av att få in intyg från den enskilde för att kunna avgöra ärendet. Ett utökat elektroniskt informationsutbyte underlättar således den enskildes kontakter med myndigheterna (se även bet. 2001/02:KU3 s. 30).

Den tekniska utvecklingen har inneburit att allmänheten i dag har vant sig vid helt andra vägar för informationsöverföring än för bara tio år sedan. I allt större utsträckning använder enskilda elektroniska informationsvägar i sina kontakter med bl.a. myndigheter. De kan därför förväntas att i ökad utsträckning ställa krav på att även myndigheterna

använder sådana informationsvägar. Som exempel kan nämnas att ett ständigt ökande antal personer väljer att deklarerat elektroniskt via Internet eller SMS. Sådana förändrade beteendemönster innebär att det många gånger för enskilda måste framstå som otidsenligt att behöva begära intyg och liknande från en myndighet enbart för att direkt översända det till en annan myndighet.

5.2 Personlig integritet och elektroniskt informationsutbyte

Regeringens bedömning: Ett ökat utbyte av information i elektronisk form går under vissa förutsättningar att förena med kraven på skydd mot oacceptabla intrång i den personliga integriteten.

Utredningens bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser, däribland *Riksdagens ombudsmän* (JO) och *Justitiekanslern*, instämmer i eller lämnar bedömningen utan erinran. *Kammarrätten i Jönköping* anser att de regeländringar som utredningen föreslagit bör anstå i avvaktan på Integritetsskyddskommitténs slutliga överväganden. Kommitténs arbete, slutsatser och eventuella lagförslag bör beaktas när lagstiftning införs som utvidgar informationsutbyten mellan myndigheter. *Stockholms kommun* betonar att den personliga integriteten måste omsorgsfullt beaktas och anser att de synpunkter som Integritetsskyddskommittén redovisat i sitt delbetänkande bör vägas in vid utformningen av bestämmelser. Medborgarperspektivet, rättssäkerhet och respekt för människors privatliv måste prägla lagstiftningsprocessen. *Stockholms kommun* anför vidare att det är viktigt att myndigheternas rutiner är uttryckligen reglerade med tydligt definierade kriterier för uppgifternas utlämnande och fortsatta hantering. Det bör dessutom vara obligatoriskt att informera den enskilde om vilka informationsutbyten som sker mellan myndigheter. *Datainspektionen*, som konstaterar att utredningen gjort en noggrann och systematisk analys av behovet och lämpligheten av ett utökat informationsutbyte och som endast i två avseenden inte kan tillstyrka förslagen (se närmare avsnitten 5.5 och 10.6), betonar att enbart det faktum att det redan förekommer ett informationsutbyte inte medför att det är ett acceptabelt intrång i den enskildes integritet att utbyta fler uppgifter eller involvera fler myndigheter i utbytet. Risken för ett oacceptabelt intrång blir större ju fler uppgifter som finns tillgängliga för sammanställning. Detta gäller oavsett om uppgifterna var för sig är integritetskänsliga eller inte. Varje utökat utbyte av personuppgifter kräver därför en integritetsanalys som tar hänsyn till helheten och behovet av denna analys försvinner inte på grund av att utvecklingen sker stegvis. *Datainspektionen* anser även att det är oerhört viktigt med information till de enskilda personer som berörs av informationsutbytet. En tydlig information om vilka uppgifter som kan komma att överföras samt till vilka myndigheter de i så fall kan föras över bör lämnas redan i samband med att den enskilde ansöker om en förman hos någon av de

myndigheter som ingår i informationsutbytet. Information bör även lämnas när den mottagande myndigheten tar del av uppgifterna enligt principen om kommunikering enligt förvaltningslagen. Datainspektionen anser slutligen att det inte är självklart att förmånsreglernas utformning kan användas som argument för det utökade informationsutbyte som nu är aktuellt. Mycket handlar om att åstadkomma en ökad effektivitet snarare än om att tillfredsställa uppenbara behov av uppgifter. *Brottsförebyggande rådet* framhåller att man förutsätter att den personliga integriteten kommer att beaktas i den praktiska tillämpningen av de föreslagna bestämmelserna, samt att myndigheterna inte i större utsträckning än absolut nödvändigt utbyter information. Det är enligt rådet även viktigt att klarlägga vilka personer inom myndigheterna som behöver ha åtkomst till information. *Försäkringskassan* uppger att kassan särskilt vill betona att hänsyn måste tas till den personliga integriteten. *LO*, som tillstyrker förslagen, anser att det antal uppgifter som överförs bör vara begränsat och att information som överförs från en myndighet bör vara sekretessbelagd även hos mottagaren enligt lag. Antalet personer som handhar informationen bör vara begränsat och den krets som handhar informationen definieras. Endast de personer som handhar eller fattar beslut i det enskilda ärendet ska handha informationen. De registrerade bör tydligt informeras om de informationsutbyten som sker med andra myndigheter, samt också få ta del av inhämtade uppgifter. *Umeå kommun* betonar vikten av att integritetsfrågorna noga övervägs, samt att information till den enskilde är mycket viktigt.

Skälen för regeringens bedömning

Inledning

Den ökade mängden information i register och andra databaser och det ökade flödet av personuppgifter väcker frågor om vilka risker för obehöriga intrång i den personliga integriteten som upprättandet av databaser och elektroniska överföringar kan medföra.

Vid övervägande av om bestämmelser om utökat elektroniskt informationsutbyte bör införas måste därför de samhällsintressen som talar för att införa sådana bestämmelser vägas mot de integritetsskäl som talar däremot. Avvägningen mellan de skäl som talar för ökade möjligheter till informationsutbyte mellan myndigheter och de integritetsskäl som talar mot detta ska i första hand göras vid utformningen av reglerna om sekretess och sekretessgenombrott (uppgiftsskyldighet). I detta avsnitt tar regeringen dock på ett samlat sätt ställning till dessa frågor.

Myndigheters behandling av personuppgifter i form av utlämnande genom direktåtkomst kräver särskilda överväganden ur integritetssynpunkt. Till detta återkommer regeringen i avsnitt 5.5.

De särskilda överväganden som kan behöva göras beträffande ett specifikt informationsutbyte mellan myndigheterna behandlas under respektive avsnitt där de olika informationsutbyten tas upp, se närmare avsnitten 6–10.

Nackdelar med ett automatiserat informationsutbyte

Automatiserad behandling av personuppgifter kan innebära nackdelar från integritetsskyddssynpunkt, och detta gäller särskilt vid myndighetsutövning. Myndigheters behandling av stora informationsmängder som är samlade så att uppgifter är enkelt sökbara på elektronisk väg innebär en risk för att enskilda personer ska utsättas för oacceptabla intrång i den personliga sfären.

Med modern teknik har det blivit möjligt att sammanföra och överblicka stora informationsmängder. Som *Datainspektionen* påpekat kan även förhållandevis oförargliga uppgifter, om de samlas tillsammans med andra sådana uppgifter, skapa en totalbild av en människas enskilda förhållanden som i sin tur kan innebära ett otillbörligt intrång i den personliga integriteten. Detta gäller särskilt om uppgifter ur olika informationssystem sambearbetas även om uppgifterna i grunden inte är jämförbara sinsemellan.

Sambearbetningar som kan tillåtas

Ett argument mot att över huvud taget införa datoriserade myndighetsregister eller mot att tillåta sambearbetning mellan sådana register är att statens kontroll över medborgarna därigenom ökar. Mot detta kan anföras att ett utvecklat samhälle svårligen kan klara sig utan datoriserade myndighetsregister och vissa sambearbetningar. Situationen är den att det i dag hos varje myndighet finns datoriserade register och på många håll tillåts även sambearbetning. Frågan är i stället vilka sambearbetningar som kan tillåtas och hur man ska förfara för att detta ska kunna ske under betryggande former.

Kraven på skydd mot otillbörliga intrång i den personliga integriteten vid informationsöverföringar tillgodoses i viss mån vid utformningen av sekretessreglerna. I debatten i början av 1970-talet gjordes emellertid gällande att reglerna om sekretess för olika uppgifter hos myndigheter inte räckte för att skydda integriteten i ett datoriserat samhälle. Detta var ett skäl för att sekretessreglerna kompletterades med insyns- och kontrollmöjligheter för allmänheten gentemot dem som använder sig av automatiserad behandling av personuppgifter genom införandet av datalagen (1973:289) och registerlagstiftning för skilda verksamheter. Den enskildes integritet skyddas i dag bl.a. av de krav som ställs på behandlingen av personuppgifter i personuppgiftslagen (1998:204) och den särslagstiftning som finns för behandlingen av personuppgifter i en viss verksamhet.

Rätten till personlig integritet är dock inte en absolut rättighet. I de fall det har ansetts påkallat att införa bestämmelser om sekretess till skydd för uppgifter om enskildas personliga eller ekonomiska förhållanden i sekretesslagen (1980:100) kan uppgifter som omfattas av en sekretessbestämmelse i många fall lämnas ut efter en prövning av skaderisken vid ett utlämnande. På samma sätt finns det i registerlagstiftningen angivet i vilka fall myndigheter får behandla uppgifter i personregister eller uppgiftssamlingar och under vilka förutsättningar uppgifter får lämnas ut från sådana register och uppgiftssamlingar.

Skyddet för den personliga integriteten måste således vägas mot de viktiga allmänintressen som motiverar ett ökat informationsutbyte, dvs. ett ökat informationsutbyte leder till en ökad effektivitet hos myndigheter, ger den enskilde bättre service och behövs för att genom bättre kontrollmöjligheter undvika att välfärdssystemen undergrävs av bidragsbrott och felaktiga utbetalningar.

Ett informationsutbyte pågår redan

Informationsöverföring på elektronisk väg har i tidigare lagstiftningssammanhang inte i sig ansetts innebära ett oacceptabelt intrång i den personliga integriteten (se t.ex. prop. 2000/01:33 samt prop. 2000/01:129 och bet. 2001/02:KU3). Redan i dag finns således ett väl utvecklat, huvudsakligen författningsreglerat, elektroniskt informationsutbyte mellan bl.a. CSN, arbetslöshetskassorna och Försäkringskassan. De elektroniska informationsöverföringar som är ett resultat av 2002 års reform har inte ansetts innebära oacceptabla intrång i den personliga integriteten.

Ett utökat elektroniskt informationsutbyte mellan myndigheter är enligt regeringen ett naturligt och nödvändigt steg i samhällets IT-utveckling. Kraven på skydd för den personliga integriteten, vilka bl.a. LO, Brottsförebyggande rådet och Försäkringskassan särskilt betonat, tillgodoses i viss mån genom utformningen av sekretessreglerna och de krav som personuppgiftslagen och de särskilda registerförfattningarna ställer på behandling av personuppgifter.

Flertalet av de myndigheter som föreslås omfattas av nu aktuella informationsutbyten ingår redan i författningsreglerade utbyten med andra myndigheter. Det förhållandet att dagens informationsutbyte utökas i den utsträckning och i de former som nu föreslås kan enligt regeringen inte anses innebära ett oacceptabelt intrång i den enskildes integritet.

Flertalet av de informationsutbyten som föreslås regleras i förevarande lagrådsremiss pågår redan i dag i form av underrättelser per brev och telefax samt vanligtvis genom telefonkontakter. Sistnämnda form av underrättelser har den nackdelen av att det inte finns några tekniska begränsningar av vilka uppgifter som utbyts.

Sambearbetning har förutsatts vid förmånsreglernas utformning

Sambearbetning kan när det gäller skilda förmåner vara en förutsättning för att den beslutande myndigheten ska kunna få det underlag som behövs för att kunna fatta beslut i ett ärende. De materiella bestämmelserna i regelverken för skilda förmåner förutsätter t.o.m. i vissa fall att beslutande myndighet eller organ får uppgifter från ett annat system. Ett exempel är att de regelverk som Försäkringskassan har utformade är utformade så att de förutsätter att kassan får information från Migrationsverket.

Grunderna för respektive förmånssystem har beslutats av riksdagen och, beträffande vissa förmåner, av regeringen. Ett elektroniskt informationsutbyte som är en nödvändig följd av förmånssystemens

utformning har inte ansetts medföra ett intrång i någons personliga integritet som är att anse som oacceptabelt (se prop. 2000/01:129 s. 39, jfr bet. 2001/02:KU3 s. 30f). *Datainspektionen* har framfört att det inte är självklart att förmånsreglernas utformning kan användas som argument för det utökade informationsutbyte som nu är aktuellt. Enligt regeringens mening är dock såväl förmånsreglernas utformning i många fall som möjligheten till kontroller tungt vägande argument för det utökade informationsutbytet.

Informationsutbytet avser ett begränsat antal uppgifter i ett ärende

Gemensamt för de informationsutbyten som nu är aktuella är att det enbart är fråga om att tillåta att ett begränsat antal särskilt utvalda uppgifter överförs från en verksamhet till en annan. Det är fråga om uppgifter som i regel inte anses känsliga, mestadels om huruvida en enskild har mottagit en ekonomisk förmån, under vilken tid detta har skett och med vilket belopp. För det fall det förekommer känsliga uppgifter kommer dessa att vara föremål för sekretess hos de mottagande myndigheterna.

Vid en bedömning av om informationsutbytet är förenligt med kraven på skydd av den enskildes integritet är det viktigt att ha klart för sig att informationsutbytet med något undantag inte avser de övriga och mer integritetskänsliga uppgifter om den enskilde som kan finnas i ett ärende, t.ex. om den sökandens sjukdomstillstånd, anledningen till en persons arbetslöshet eller skälen för att en person valt att studera.

Den tekniska utvecklingen har medfört att det i dag finns förutsättningar att på ett tekniskt säkert sätt överföra skiktad information, dvs. särskilt utvalda uppgifter. Den myndighet som har behov av vissa uppgifter i sin verksamhet kan därför på elektronisk väg få del av dessa uppgifter utan att de övriga uppgifter som finns lagrade elektroniskt i ärendet, t.ex. sjukdomsbild eller anledning till arbetslöshet, behöver lämnas ut.

En författningsreglering stärker den enskildes integritet

Enligt regeringens uppfattning är det av hänsyn till den enskildes integritet viktigt att endast de uppgifter som mottagaren behöver i ett ärende lämnas ut. Varken utlämnaren eller mottagaren har, vilket Stockholms kommun särskilt betonat vikten av, rätt att behandla, t.ex. samla in, bearbeta eller lämna ut, andra uppgifter än de som framgår av den författning som reglerar behandlingen av personuppgifter i utlämnarens eller mottagarens verksamhet eller som framgår av den ändamålsbeskrivning som upprättats för behandlingen av personuppgifter i verksamheten. Vidare kan uppgifter som inte omfattas av en uttrycklig uppgiftsskyldighet endast lämnas ut efter det att en sekretessprövning gjorts. Det sagda innebär att utlämnande myndighet inför upprättandet av en elektronisk förbindelse med någon annan har att pröva och tolka de uppgifter som finns i de egna registren och därefter överföra endast resultatet av denna tolkning till mottagaren.

Förslagen bygger på att endast de konkreta uppgifter som är

föreskrivna i lag och förordning ska få överföras utan hinder av sekretess. Annan information kan överföras endast efter en sekretessprövning enligt den för respektive verksamhet gällande sekretessbestämmelsen och efter en prövning av bestämmelserna i 1 kap. 5 § och 14 kap. sekretesslagen.

Kraven på skydd för den personliga integriteten förutsätter naturligtvis också, såsom *LO* har betonat, att det även efter en elektronisk informationsöverföring gäller ett tillfredsställande sekretesskydd för de uppgifter som har lämnats ut samt ett motsvarande skydd för den personliga integriteten vid behandling av personuppgifter hos den mottagande myndigheten som hos den utlämnande myndigheten. Gällande bestämmelser samt de ytterligare bestämmelser som föreslås i denna lagrådsremiss tillgodoser enligt regeringens mening dessa krav.

Det stora flertalet av de informationsutbyten som utredningen föreslår ska ske i elektronisk form, sker – som nämnts ovan – redan i dag i form av brevunderrättelser eller oftast genom att en handläggare vid en myndighet ringer till en handläggare vid en annan myndighet och på detta sätt får uppgifterna över telefon. I de elektroniska informationsutbyten som nu är aktuella kan informationsöverföringen endast omfatta förprogrammerade uppgifter.

Några tekniska begränsningar av vilka uppgifter som utbyts under ett telefonsamtal finns inte. Genom det föreslagna elektroniska informationsutbytet kan det därför även sägas att skyddet för den enskildes personliga integritet stärks i det att informationsutbytet endast kan omfatta förprogrammerade uppgifter.

En elektronisk informationsöverföring kan förutses

Som angavs i förarbetena till 2002 års reform (prop. 2000/01:129 s. 41, jfr bet. 2001/02:KU3 s. 30ff) har ett elektroniskt informationsutbyte den fördelen jämfört med ett manuellt informationsutbyte, där uppgifter överförs muntligen eller skriftligen, att det för den enskilde är möjligt att förutse exakt vilka uppgifter som kommer att överföras från en verksamhet till en annan. För all slags överföring gäller att de uppgifter som överförs ska framgå av ett på förhand bestämt ändamål för behandling av personuppgifter i en viss verksamhet. Den registrerade har rätt att få information om detta ändamål. Till skillnad från manuella överföringar kan, som redan nämnts, en elektronisk överföring endast avse förprogrammerade uppgifter. Därigenom har den enskilde möjlighet att få kännedom om exakt vilka konkreta uppgifter som överförs från en verksamhet till en annan. Denna begränsning i informationsöverföringen finns inte vid ett manuellt informationsutbyte.

Informations- och kommunikationsskyldighet

Ett informationsutbyte ska givetvis, vilket bl.a. *Datainspektionen*, *LO* och *Stockholms kommun* betonat, föregås av tydlig information till de registrerade om att uppgifter kommer att utbytas mellan systemen och syftet med detta. En sådan informationskyldighet kan anses följa redan av personuppgiftslagen, vilken enligt regeringens mening tillgodoser de

krav som kan ställas. Informationsskyldigheten har även preciserats i registerlagstiftningar. Bestämmelser om detta utformas på ett sådant sätt att exempelvis den som ansöker om en socialförsäkringsförmån i samband därmed får information om att de uppgifter som denne lämnar kan komma att kontrolleras mot uppgifter som finns elektroniskt lagrade hos andra myndigheter och organ. När särskild lagstiftning saknas för behandlingen av personuppgifter i en viss verksamhet ska det framgå av ändamålsbeskrivningen för sådan behandling till vilka myndigheter och organ personuppgifter lämnas ut och från vilka myndigheter och organ personuppgifter hämtas in.

Vidare kan konstateras att huvudregeln enligt såväl förvaltningslagen (1986:223) som allmänna rättsgrundsatser är att den enskilde ska få ta del av inhämtade uppgifter innan ett ärende avgörs om avgörandet går den enskilde emot.

Reglerna i förvaltningslagen, däribland reglerna i 16–17 §§ som syftar till att garantera den enskildes insyn i ett ärende, gäller för myndigheter men inte för arbetslöshetskassorna. Enligt huvudregeln i 16 § förvaltningslagen har en sökande rätt att få ta del av det som tillförts ärendet om det avser myndighetsutövning mot någon enskild. Enligt 17 § förvaltningslagen får ett ärende i regel inte avgöras utan att part har underrättats om en uppgift som har tillförts ärendet genom någon annan än honom själv och han har fått tillfälle att yttra sig över den om ärendet avser myndighetsutövning mot någon enskild. Allmänna rättsgrundsatser som avser t.ex. kommunikationsprincipen eller motiveringsskyldigheten för beslut kan dock sägas vara tillämpliga även för arbetslöshetskassorna (se prop. 2000/01:129 s. 42).

Beträffande arbetslöshetskassorna kan dessutom konstateras att det för dessa organisationer saknas en särskild registerförfattning. Detsamma gäller för CSN och SPV. Personuppgiftslagens bestämmelser är dock tillämpliga, och därutöver gäller de ändamålsbegränsningar som arbetslöshetskassorna, CSN och SPV ställer upp. Enligt regeringens mening innebär inte det förhållandet att registerförfattningar saknas något hinder för ett elektroniskt informationsutbyte med arbetslöshetskassorna, CSN eller SPV som utlämnare eller mottagare av uppgifter. Vidare kan konstateras att såväl arbetslöshetskassorna som CSN sedan tidigare deltar i elektroniskt informationsutbyte enligt 2002 års reform.

Vad gäller CSN kan i sammanhanget nämnas att Studiestödsdatautredningen har i betänkandet Studiestödsdatalog (SOU 2007:64) lämnat förslag till en särskild studiestödsdatalog, vilken föreslås gälla utöver personuppgiftslagen. Betänkandet bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Ett utökat informationsutbyte går att förena med kraven på skydd mot oacceptabla intrång i den personliga integriteten

Mot bakgrund av vad som nu anförts anser regeringen att det utökade informationsutbyte i elektronisk form som nu är aktuellt går att förena med kraven på skydd mot oacceptabla intrång i den personliga integriteten.

Detta förutsätter att informationsutbytet, på sätt som föreslås i denna

lagrådsremiss bygger på en författningsreglerad uppgiftsskyldighet, där de uppgifter som omfattas av denna skyldighet är preciserade (se närmare avsnitt 5.3). Det förutsätter vidare att den behandling av personuppgifter i elektronisk form som informationsutbytet innebär regleras i en författning eller framgår av ändamålsbeskrivningen för behandlingen av personuppgifter i en viss verksamhet (se närmare om detta under avsnitten om ändring i registerförfattningar i avsnitten 6–10). Det förutsätter även, som behandlats ovan, att de registrerade blir tydligt informerade om att de uppgifter som de lämnar kommer att kontrolleras mot elektroniskt lagrade uppgifter hos andra myndigheter och organ och att den enskilde får del av inhämtade uppgifter innan ärendet avgörs.

Slutligen kan konstateras att det är av betydelse för kraven på skydd för den personliga integriteten att de myndigheter mellan vilka rutinemässiga elektroniska informationsutbyten upprättas, är införstådda med vilka uppgifter som omfattas av utbytena och vad dessa uppgifter står för. Berörda handläggare vid myndigheterna måste genom utbildning ges information och kunskaper om detta samt om hur uppgifter som inhämtas från andra myndigheter ska användas, exempelvis om fråga är om uppgifter som direkt kan läggas till grund för ekonomiska beräkningar eller om uppgifterna i första hand utgör underlag för att bedöma om ett ärende behöver utredas ytterligare. Det får förutsättas att berörda myndigheter, vid upprättandet av elektroniska förbindelser, genom samråd med varandra och genom utbildning och andra insatser riktade mot den egna personalen ser till att det i detta avseende skapas garantier för skyddet för den personliga integriteten.

Integritetsskyddskommitténs förslag

I mars 2007 överlämnade Integritetsskyddskommittén delbetänkandet Skyddet för den personliga integriteten, Kartläggning och analys (SOU 2007:22) och i januari 2008 överlämnades slutbetänkandet Skyddet för den personliga integriteten, Bedömning och förslag (SOU 2008:3).

Kammarrätten i Jönköping anser att de regeländringar som utredningen föreslagit bör anstå i avvaktan på Integritetsskyddskommitténs slutliga överväganden. Kommitténs arbete, slutsatser och eventuella lagförslag bör beaktas när lagstiftning införs som utvidgar informationsutbyten mellan myndigheter. Stockholms kommun anser att de synpunkter som Integritetsskyddskommittén redovisat i sitt delbetänkande bör vägas in vid utformningen av bestämmelserna.

Vad gäller de analyser som kommittén har gjort i delbetänkandet avser endast en mycket begränsad del den författningsreglering som skedde genom 2002 års reform och som är utgångspunkt för förslagen i förevarande lagrådsremiss. Kommittén konstaterar att den detaljreglering av direktåtkomsten som finns på socialförsäkringsområdet utgör ett viktigt skydd mot otillbörliga intrång i enskildas personliga integritet (SOU 2007:22 s. 398). Enligt vad som framgår närmare av avsnitt 5.3 avser regeringen att detaljreglera på likartat sätt i förevarande arbete.

I slutbetänkandet föreslår kommittén framför allt att kompletteringar sker i grundlagen för att stärka skyddet för den personliga integriteten, att

vissa bestämmelser införs om olovlig fotografering samt att regeringen årligen bör lämna information till riksdagen om utvecklingen på integritetsskyddsområdet, att Datainspektionens roll breddas och utvecklas och att frågan om att inrätta ett råd eller en nämnd med uppgift att vaka över integritetsskyddet på hela samhällsområdet hålls levande och bör aktualiseras på nytt om det skulle visa sig att behovet av integritetsskydd beaktas för lite i lagstiftningsarbetet och i andra sammanhang. Slutbetänkandet är nu föremål för remiss.

5.3 Informationsutbyte bör bygga på en författningsreglerad uppgiftsskyldighet

Regeringens bedömning: Ett utökat elektroniskt informationsutbyte bör bygga på att sekretessbrytande bestämmelser om uppgiftsskyldighet införs.

Regeringen meddelar föreskrifter om vilka konkreta uppgifter som får överföras.

Utredningens bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Remissinstanserna instämmer i eller lämnar bedömningen utan erinran.

Skälen för regeringens bedömning: Flertalet av de uppgifter som omfattas av utredningens förslag om ett utökat elektroniskt informationsutbyte är föremål för sekretess hos den myndighet som har uppgifterna. Som närmare behandlats under avsnitt 4.3.3 gäller sekretess även mellan myndigheter. En förutsättning för att möjliggöra ett utökat elektroniskt informationsutbyte mellan myndigheter är att denna sekretess bryts beträffande varje specifikt informationsutbyte. Som närmare behandlas i avsnitt 4.3.4 finns vissa sådana sekretessbrytande bestämmelser i 14 kap. sekretesslagen, bl.a. bestämmelsen i 14 kap. 1 § sekretesslagen om att sekretess inte hindrar att uppgift lämnas till annan myndighet, om uppgiftsskyldigheten följer av lag eller förordning.

Reformen 2002 byggde på att det för varje specifikt informationsutbyte togs fram bestämmelser om uppgiftsskyldighet som bryter sekretess. Förutsättningen för ett elektroniskt informationsutbyte var således förslagen om sekretessbrytande uppgiftsskyldighet. Detta är utgångspunkten även för förslagen i denna lagrådsremiss.

Frågan om sekretess för uppgifter ska vika för behovet av uppgifter i en annan verksamhet kan endast besvaras efter en prövning av om informationsöverföringen är förenlig med kraven på skydd mot oacceptabla intrång i den personliga integriteten. Detta har regeringen på en generell nivå tagit ställning till i avsnittet 5.2. Regeringen återkommer till frågan beträffande varje specifikt informationsutbyte i avsnitten 6–10. Där tar regeringen ställning till om det redan idag finns tillräckliga sekretessbrytande regler, om sekretessbrytande uppgiftsskyldigheter bör införas och om ett elektroniskt informationsutbyte därigenom bör möjliggöras. Huruvida ett elektroniskt informationsutbyte även ska få ske genom direktåtkomst behandlas på ett generellt plan i avsnitt 5.5.

En annan utgångspunkt för reformen 2002 var att det i författning ska

tas in föreskrifter om de konkreta uppgifter som får överföras. Uppgiftsskyldigheten får inte leda till att fler uppgifter än nödvändigt lämnas ut. Av hänsyn till den enskildes integritet är det därför, enligt regeringens uppfattning, viktigt att i en författning ange de konkreta uppgifter som omfattas av en uppgiftsskyldighet. Med konkreta uppgifter avses bl.a. uppgift om ansökan om en viss förmån, omfattning av en beviljad förmån och om utbetalat belopp. Den uppgiftsskyldighet som ska gälla bör, mot denna bakgrund, begränsas till att avse endast sådana konkreta uppgifter som var och en av de inblandade aktörerna, vid varje tillfälle, har behov av i sin verksamhet. I det avseendet kan förslagen anses innebära att hänsynen till den enskildes integritet på ett bättre sätt tillgodoses än vad som är fallet med vissa av de manuella informationsöverföringar som sker i dag.

En annan utgångspunkt bör vara att dessa föreskrifter tas in i en förordning. Skälet till detta är, som konstitutionsutskottet utvecklande i samband med 2002 års reform, att hänsyn måste kunna tas till de fortlöpande förändringar som sker i de skilda verksamheterna (se bet. 2001/02:KU3 s. 31).

I samband med 2002 års reform framhöll Lagrådet att regeringen kan meddela ytterligare föreskrifter med stöd av sin restkompetens (prop. 2000/01:129 s.131 f). I likhet med den reglering som togs fram i samband med den reformen bör även i detta lagstiftningsärende en informationsregel om regeringens rätt att meddela föreskrifter tas in i författningarna.

Eftersom uppgifterna ska vara nödvändiga för att mottagaren ska kunna fatta beslut om rätt till skilda förmåner och kunna kontrollera riktigheten av beviljade förmåner, har regeringen för avsikt att i förordning begränsa uppgiftsskyldigheten i huvudsak på det sätt utredningen föreslagit till att avse uppgifter om exempelvis förekomsten av en anmälan eller en ansökan, utbetalat belopp och tidsperiod. De uppgifter som inte omfattas av en sådan uppgiftsskyldighet får inte lämnas ut utan en föregående sekretessprövning. Känsliga uppgifter, t.ex. om anledningen till att en person beviljats en viss förmån, kommer inte att omfattas av uppgiftsskyldigheten.

5.4 Uppgiftsutlämnande på eget initiativ

Regeringens bedömning: Den uppgiftsskyldighet som föreslås bör gälla oavsett om en begäran först har framställts i det enskilda fallet.
--

Utredningens bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Remissinstanserna instämmer i eller har inget att erinra mot utredningens bedömning.

Skälen för regeringens bedömning: Reformen 2002 bygger på att information skickas på eget initiativ av utlämnaren. Ett uppgiftsutlämnande på eget initiativ innebär att det under tiden för ett pågående ärende är möjligt att skicka uppdaterad information utan en ny begäran från mottagaren. Som angavs i förarbetena till reformen (prop. 2000/01:129 s. 58 ff, jfr bet. 2001/02:KU3 s. 30ff) innebär det

förhållandet att uppgifter lämnas på eget initiativ när det finns ett behov av uppgifterna hos mottagaren en möjlighet att utforma ett informationsutbyte som även syftar till att på ett effektivt sätt kontrollera att inte dubbla utbetalningar eller andra felaktiga utbetalningar sker. Endast de konkreta uppgifter som omfattas av uppgiftsskyldigheten kan dock lämnas ut utan att en sekretessprövning görs (se närmare avsnitt 5.3).

Att uppgifterna lämnas på eget initiativ skulle i och för sig kunna innebära en risk för att onödig information kommer att skickas mellan berörda myndigheter. Information får dock endast överföras när det har betydelse för mottagaren i viss angiven verksamhet eller i ett ärende avseende handläggning av viss förmån. I praktiken kommer därför ett utlämnande i samtliga nu aktuella fall att föregås av en ursprunglig begäran om att få ut uppgifter av ett visst slag.

Enligt 9 § personuppgiftslagen (1998:204) får inte fler personuppgifter behandlas än som är nödvändigt med hänsyn till ändamålen med behandlingen och personuppgifter som behandlas ska vara aktuella, adekvata och relevanta i förhållande till ändamålet med behandlingen. Genom dessa bestämmelser, och då endast de konkreta uppgifter som är föreskrivna i lag eller förordning föreslås få överföras, har enligt regeringens mening tillräckliga åtgärder vidtagits för att onödig överskottsinformation inte ska överföras.

Mot bakgrund av vad som nu anförts bör uppgiftsskyldigheten gälla oavsett om en begäran först har framställts i det enskilda fallet.

5.5 Särskilt om direktåtkomst

5.5.1 Informationsutbyte bör i regel ske genom direktåtkomst

Regeringens bedömning: Utgångspunkten för det utökade elektroniska informationsutbytet bör vara att uppgiftslämnande ska ske genom att direktåtkomst medges, att direktåtkomst endast bör få ske för det ändamål som uppställts för behandling av personuppgifter i utlämnarens verksamhet och att regeringen meddelar närmare föreskrifter om vilka uppgifter direktåtkomsten får omfatta.

Utredningens bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser instämmer i eller gör inte någon annan bedömning än den som utredningen har gjort. *Riksrevisionen* anser dock att vikten av att de uppgifter som överförs är aktuella inte är något starkt argument för direktåtkomst eftersom aktualitetsproblem torde uppstå relativt sällan. I stället för att ha direktåtkomst som utgångspunkt bör det övervägas olika lösningar för informationsutbyte, samt en jämförelse göras av hur väl olika lösningar kan tillgodose krav på säker överföring av data. Direktåtkomst bör inte föreskrivas i regleringen. Hur informationen ska överföras till mottagaren bör i stället överenskommas och gemensamt utformas av de berörda myndigheterna. Riksrevisionen föreslår slutligen att någon form av certifieringsförfarande införs, i syfte att säkerställa att myndigheterna förbättrar sin informationssäkerhet innan de deltar i ett utökat

elektroniskt informationsutbyte. Ett flertal remissinstanser, bl.a. *Försäkringskassan*, anser att definitionen av direktåtkomst inte är tillräckligt tydlig. Ett återkommande problem är att lösningar som ser precis likadana ut kan bedömas som direktåtkomst i ett fall och som utlämnande på medium för automatiserad behandling i ett annat. Ytterligare ett flertal remissinstanser påpekar att registerförfattningarna och begreppsbildningen bör ses över i syfte att skapa en enhetlig struktur och enhetliga begrepp. Försäkringskassan anför dessutom att det är viktigt att regeringen på en sektorsövergripande nivå bevakar den fortsatta utvecklingen ur ett integritetsperspektiv. Sammantaget kan enligt Försäkringskassan det ökade informationsutbytet få effekter som inte syns hos de ingående myndigheterna. Dessa sammantagna effekter behandlas inte heller av utredningen. Datainspektionen skulle kunna få till uppgift att löpande följa utvecklingen och samtidigt vara ett stöd för myndigheternas överväganden. *Skatteverket* anser det vara angeläget att begreppen direktåtkomst och medium för automatiserad behandling, samt även systematiken i berörda registerförfattningar, ändras under beredningen av förslaget. Det är enligt Skatteverket inte rimligt att bygga ut en reglering som bygger på en skarp juridisk gräns mellan direktåtkomst och utlämnande på medium för automatiserad behandling. För att en sådan reglering ska kunna tillämpas krävs att den motsvaras av en tydlig teknisk gräns och så är inte fallet. Skatteverket anser vidare att direktåtkomst genomgående bör tillåtas samt att det klart bör uttalas huruvida en uttrycklig reglering om rätt till direktåtkomst ger mottagaren möjlighet att även välja andra sätt för åtkomst till uppgifter i elektronisk form. Skatteverket framhåller slutligen att det är en omfattande utökning av direktåtkomsten som nu föreslås, och det förefaller tveksamt att genomföra en sådan utvidgning med befintliga begrepp och befintlig systematik. Om en översyn av begrepp och struktur inte görs under det fortsatta författningsarbetet är en allmän översyn än mer angelägen. *Stockholms kommun* anser att det är bekymrande att betänkandet inte i tillfredsställande omfattning belyser de tekniska förutsättningarna för att garantera att den personliga integriteten inte äventyras vid ett utökat informationsutbyte genom direktåtkomst. Den tekniska infrastrukturen torde i praktiskt hänseende vara av lika stor betydelse som adekvat lagstiftning för att skydda medborgarnas integritet, varför det framstår som angeläget att denna fråga utreds vidare.

Skälen för regeringens bedömning

Begreppet direktåtkomst

Med direktåtkomst avses i regel att information är tillgänglig för en användare för att på egen hand söka i den och få svar på frågor, dock utan att själv kunna påverka innehållet. Direktåtkomsten kan ge användaren en möjlighet att även hämta hem informationen till sitt eget system och bearbeta den där.

I registerförfattningar har direktåtkomst ibland beskrivits som en möjlighet till direktåtkomst till uppgifter i register. I dag finns det dock i viss utsträckning även föreskrifter om direktåtkomst till uppgifter eller

uppgiftssamlingar i sig. Beträffande de förslag till utökad elektroniskt informationsutbyte som nu är aktuellt är det endast direktåtkomst till särskilt utvalda och mindre integritetskänsliga uppgifter som är aktuellt. Direktåtkomsten avser framför allt de uppgifter som varje aktör i informationsutbytet har rätt att inhämta med stöd av en författningsreglering.

Direktåtkomst har traditionellt sett ansetts innebära att uppgifter lämnas ut utan att den utlämnande myndigheten eller det utlämnande organet i det enskilda fallet har kontroll över vilka uppgifter som lämnas ut, varför det från integritetsskyddssynpunkt ansetts vara av stor betydelse att särskilt reglera frågor om tillgång till uppgifterna genom direktåtkomst i registerlagstiftning.

Personuppgiftslagen (1998:204) innehåller inte några särskilda bestämmelser som tar sikte just på sättet för att lämna ut personuppgifter, vare sig det sker manuellt, på medium för automatiserad behandling eller genom att mottagaren har direktåtkomst till elektroniskt lagrade uppgifter hos utlämnaren. Lagen innehåller dock bestämmelser som anses innebära begränsningar i möjligheten att lämna ut uppgifter genom direktåtkomst. Dessa begränsningar finns särskilt i personuppgiftslagens 9 § första stycket d, e och f som anger att personuppgifter inte får behandlas för något ändamål som är oförenligt med det för vilket uppgifterna samlades in, att de personuppgifter som behandlas ska vara adekvata och relevanta i förhållande till ändamålen med behandlingen samt att inte fler personuppgifter får behandlas än som är nödvändigt med hänsyn till ändamålen med behandlingen.

Den teknik som i dag används för sådan elektronisk informationsöverföring som inte utgör direktåtkomst, dvs. överföring på medium för automatiserad behandling, innebär normalt att data utbyts nattetid och att begärd information skickas från de interna registren till en brevlåda hos uppgiftslämnaren. Den fördröjning i uppgiftslämnandet som är inbyggd i tekniken innebär en teoretisk möjlighet för utlämnaren att kontrollera vilken information som ska lämnas ut. Sekretessprövningen, eller prövningen av vilka uppgifter som omfattas av en författningsreglerad uppgiftsskyldighet och därmed skall lämnas ut utan någon sekretessprövning, sker dock i praktiken i samband med att förbindelsen upprättas. Detta gäller såväl vid direktåtkomst som vid sådant utlämnande på automatiserad väg som sker i dag via telenätet. Någon ytterligare prövning av uppgifterna i samband med utlämnandet sker inte vid överföringar över telenätet, även om det på grund av fördröjningen i systemen är teoretiskt möjligt att göra en sådan prövning. Den tekniska utvecklingen har lett till att skillnaderna mellan direktåtkomst och annat uppgiftslämnande på automatiserad väg blivit så små att kan vara svårt att dra en gräns mellan direktåtkomst och andra former för utlämnande.

Det är inte tillfredsställande att, såsom utöver utredningen bl.a. *Försäkringskassan* och *Skatteverket* har påpekat, begreppsbildningen på området är oklar och registerförfattningarna saknar en enhetlig systematik. Det är dock inte möjligt att inom ramen för detta enskilda lagstiftningsarbete göra en översyn av författningsområdet, innefattande cirka 200 registerförfattningar. Mycket torde i och för sig stå att vinna i att göra begreppsbildningen mer enhetlig och tydlig, t.ex. avseende

begreppet direktåtkomst, och att skapa en mer enhetlig struktur och systematik på området. Ett sådant omfattande arbete är dock inte omedelbart nödvändigt för att möjliggöra nu aktuella informationsutbyten med de syften som har angivits. De författningsförslag som nu lämnas har därför som utgångspunkt att inte frångå den begreppsbyggnad, struktur och systematik som för närvarande gäller för respektive registerförfattning.

Om de rättsliga förutsättningarna finns väljer myndigheten metod för utlämnande

Skatteverket har i remissvar anfört att det klart bör uttalas huruvida en uttrycklig reglering om rätt till direktåtkomst ger mottagaren möjlighet att även välja andra sätt för åtkomst till uppgifter i elektronisk form.

I förarbetena till 2002 års reform redovisades den bedömningen att de uppgifter i en databas som en myndighet rutinmässigt får ta del av enligt bestämmelser i lag eller förordning också bör kunna göras tillgängliga på elektronisk väg (2000/01:129 prop. s. 75, jfr bet. 2001/02:KU3 s. 30 ff). Regeringen gör i dag inte någon annan bedömning.

För det fall uppgiftslämnandet är författningsreglerat och förutsatt att ett elektroniskt uppgiftslämnande, t.ex. genom direktåtkomst, är möjligt enligt den särslagstiftning som gäller för behandling av personuppgifter i en viss verksamhet, är det – vilket följer av de sekretessbrytande bestämmelserna – upp till myndigheten att avgöra mediet för utlämnande. I de fall då direktåtkomst är tillåten är det alltså även tillåtet att utlämna uppgifter exempelvis i skriftlig form. Den begränsningen ska dock givetvis gälla alla myndigheternas tillgång till informationen om enskilda begränsas till vad som är nödvändigt för att de ska kunna utföra sina uppgifter. Även om myndigheterna, under angivna förutsättningar, formellt kan välja om uppgifterna ska lämnas ut manuellt eller elektroniskt t.ex. genom direktåtkomst måste, som regeringen angav i den nämnda propositionen, förutsättas att myndigheterna väljer det mest effektiva sättet för informationsöverföring.

Riksrevisionen har anfört att utgångspunkten inte bör vara direktåtkomst utan att olika möjligheter att utbyta information bör övervägas. Enligt regeringens mening bör dock utgångspunkten vid bedömningen vara att det elektroniska informationsutbytet i största möjliga utsträckning ska ske genom att mottagaren har direktåtkomst till uppgifter hos utlämnaren. Skälet till detta är bl.a. att erfarenheten från tidigare informationsutbyten visar att antalet kontroller ökar markant när en myndighet får tillgång till information genom direktåtkomst.

En avvägning mellan skäl som talar för respektive mot direktåtkomst

Huruvida en myndighet bör få direktåtkomst till information som finns hos en annan myndighet måste bedömas genom en avvägning mellan de skäl som talar för en sådan åtkomst och de integritetsskäl som talar mot denna. Vid bedömningen får hänsynen till den personliga integriteten vägas mot bl.a. behovet av ökad effektivitet hos myndigheterna, möjligheten att kunna ge bättre service till den enskilde och intresset av

att trygghetssystemen inte undergrävs av felaktiga utbetalningar orsakade av exempelvis bidragsbrott. I sammanhanget är också av betydelse vilka uppgifter som ska omfattas av en eventuell direktåtkomst och hur integritetskänsliga dessa uppgifter är.

Som tidigare har redovisats (se närmare avsnitt 5.2) gör regeringen, vid avvägningen mellan de allmänintressen som talar för de utökade informationsutbyten som nu är aktuella och de integritetsskäl som talar däremot, den bedömningen att dessa informationsutbyten går att förena med kraven på skydd mot oacceptabla intrång i den personliga integriteten. De överväganden som där har gjorts gäller även vid bedömningen av om de uppgifter som respektive informationsutbyte omfattar ska kunna lämnas ut genom direktåtkomst. I de följande avsnitten redovisas ytterligare överväganden i fråga om avvägningen mellan kraven på skydd för den personliga integriteten och skälen för att uppgifter i många fall bör göras tillgängliga genom direktåtkomst.

Effektivare och mer enhetlig ärendehantering samt bättre service till enskilda

När berörda handläggare i dag beträffande de uppgifter som nu är aktuella, kontrollerar de uppgifter som den enskilde lämnat till myndigheten i ett ärende sker detta – med undantag för informationsutbytet mellan socialnämnderna och Försäkringskassan – genom att handläggarna med telefon, brev och ibland per telefax kontaktar handläggare vid en annan myndighet. Utredningens kartläggning har visat att denna hantering tar tid och är omständlig. När det gäller t.ex. telefonkontakter är den handläggare som söks inte alltid anträffbar. Vidare är det svårt att komma fram till vissa myndigheter. Den handläggare som ringer upp är hänvisad till samma telefonnummer som allmänheten och hamnar ofta i långa telefonköer. Även hos den myndighet som ska lämna ut efterfrågade uppgifter är dagens hantering resurs- och tidskrävande. Som exempel kan nämnas att Migrationsverket har beräknat att antalet muntliga förfrågningar enbart från Försäkringskassan uppgår till ungefär 80 000 per år.

Självfallet skulle det utgöra en stor förbättring redan i det att man möjliggör överföringar på medium för automatiserad behandling. Dagens överföringar på medium för automatiserad behandling sker ofta genom s.k. batch-körningar och har en tidsfördröjning på ett dygn. Detta innebär att de uppgifter som inhämtats från ett annat system är i vart fall en dag gamla när handläggaren av ett ärende fattar beslut med stöd av dessa. Om det inträffat en förändring från den dag då uppgifterna inhämtades (dag 1) och den dag då beslutet fattades (dag 2) får mottagande myndighet kännedom om det först vid den batch-körning som sker dagen efter det att ett beslut i ett ärende har fattats (dag 3). Som lagstiftaren påpekade i samband med 2002 års reform kan det förhållandet att uppgifterna vid beslutstillfället är inaktuella få till följd att en tilläggsutbetalning sker eller att ett ärende om återkrav inleds. Därmed drar handläggningen ut på tiden och det kan vara svårt att i efterhand kräva och få tillbaka felaktigt utbetalda belopp (prop. 2000/01:129 s. 77).

Det manuella informationsutbyte som förekommer i dag sker till stor del efter bedömningar och initiativ på handläggarnivå hos berörda myndigheter. Olika handläggare gör olika bedömningar av behovet att komplettera ett beslutsunderlag eller att kontrollera uppgifter som den enskilde har lämnat. Det förhållandet att dagens manuella kontakter är tids- och resurskrävande leder många gånger till att nödvändig information inte tas fram och att önskvärda kontroller inte görs.

Inte heller möjligheten till s.k. batch-körning, med blott ett dygns fördröjning, skulle alltid råda bot på detta. I en pressad arbetssituation eller när det är angeläget att beslut i ett ärende fattas snabbt kan handläggare se sig tvingade att avstå från önskvärda kontroller, eftersom detta skulle fördröja handläggningen av ärendet ytterligare något dygn och kunna återupptas först sedan uppgifterna inhämtats.

Direktåtkomst innebär en möjlighet för beslutsfattande handläggare att på ett enkelt och snabbt sätt hämta in aktuella uppgifter från andra myndigheter. Härigenom kan dagens ärendehantering ytterligare effektiviseras och handläggningstiderna förkortas avsevärt. Detta innebär i sin tur en förbättrad service mot de enskilda. Som angavs i förarbetena till 2002 års reform är möjligheten att snabbt få ett beslut många gånger av avgörande betydelse för den sökande där förmånen i fråga kan vara den enda eller största inkomstkällan. Förseningar i beslutsfattandet på grund av den fördröjning som inhämtandet av informationen innebär kan därför få långtgående konsekvenser för den enskilde. Regeringen anser att det är angeläget att de uppgifter som överförs är aktuella, samt finner – till skillnad från *Riksrevisionen* – att detta är ett betydelsefullt argument för direktåtkomst.

Bättre kontrollmöjligheter

Det är angeläget att myndigheterna kan utforma effektiva och enhetliga rutiner för kontroll av lämnade uppgifter i pågående ärenden. Detta förutsätter att handläggare vid myndigheterna vid varje tillfälle på ett snabbt och effektivt sätt kan hämta in aktuella uppgifter hos andra myndigheter. Att det skapas effektiva och enhetliga rutiner för kontroll bidrar till en likformig ärendehantering vid myndigheterna. Därmed blir det i mindre omfattning den enskilde handläggarens bedömning som blir avgörande för om en kontroll ska ske i det enskilda ärendet eller inte.

Direktåtkomst innebär en möjlighet för nu berörda myndigheter att på ett enkelt och tidseffektivt sätt stärka kontrollen av utbetalningen av allmänna medel och därmed efterkomma statsmakternas krav på kontroll. Enligt regeringens bedömning är möjligheten till direktåtkomst många gånger en förutsättning för att de bedömningar av denna lagrådsremiss effekter vad gäller reducerande av felaktiga utbetalningar ska kunna realiseras.

Regeringen finner att detta är ett skäl som mycket starkt talar för att det inom nu aktuella informationsutbyten bör finnas en möjlighet till direktåtkomst.

Direktåtkomst och utlämnarens kontroll över uppgifterna

Nu aktuella informationsutbyten avses bygga på en författningsreglerad uppgiftsskyldighet för utlämnande myndighet. Någon sekretessprövning ska därmed inte göras vid utlämnande av uppgifterna. Vad utlämnande myndighet i stället ska pröva är vilka uppgifter som omfattas av de författningsreglerade informationsutbytena. Vid rutinmässigt uppgiftslämnande genom direktåtkomst görs denna prövning i samband med att den elektroniska förbindelsen upprättas. Någon ytterligare prövning sker inte i det enskilda ärendet. Det kan därför hävdas att direktåtkomsten innebär att utlämnaren inte har möjlighet att i det enskilda ärendet kontrollera vilka uppgifter som lämnas ut. I enlighet med vad som angavs i förarbetena till 2002 års reform (prop. 2000/01:129 s. 79, jfr bet. 2001/02:KU3 s. 30ff) är detta emellertid ett argument som kan användas såväl mot direktåtkomst som mot andra former av elektroniskt uppgiftslämnande. Prövningen av vilka uppgifter som kan eller ska lämnas ut görs nämligen även vid andra former av rutinmässigt uppgiftslämnande på elektronisk väg på förhand, dvs. i anslutning till att den elektroniska förbindelsen upprättas. Inte heller i dessa fall sker någon ytterligare prövning i det enskilda ärendet.

När det gäller argumentet om utlämnarens bristande kontroll över vilka uppgifter som lämnas ut i det enskilda ärendet gör regeringen inte någon annan bedömning än den som gjordes i förarbetena till 2002 års reform. Regeringen finner således att argumentet, eftersom det inte har varit ett vägande skäl mot att uppgifter lämnas ut elektroniskt i annan form än genom direktåtkomst, inte heller är ett vägande skäl mot att utlämnande får ske genom direktåtkomst. Som tidigare påpekats kan det tilläggas att elektroniska informationsöverföringar av det slag som nu är aktuella endast kan avse förprogrammerade uppgifter. I dessa fall har utlämnande myndighet därför kännedom om exakt vilka konkreta uppgifter som överförs till den mottagande myndigheten.

Uppgifter som bör omfattas av direktåtkomst

Inom det informationsutbyte mellan Försäkringskassan, CSN, Arbetsförmedlingen och arbetslöshetskassorna som är ett resultat av 2002 års reform har flera aktörer direktåtkomst till uppgifter hos varandra. Här har således direktåtkomst inte ansetts innebära ett otillbörligt intrång i den personliga integriteten (prop. 2000/01:129 och bet. 2001/02:KU3).

Det finns anledning att framhålla att den direktåtkomst som nuvarande bestämmelser medger inte innebär en möjlighet till fri sökning i utlämnarens register eller databaser. I stället är det fråga om direktåtkomst till ett begränsat antal, särskilt utvalda och mindre integritetskänsliga uppgifter hos utlämnaren. I regel är det fråga om uppgifter om exempelvis utbetalad ekonomisk förmån. Även för de informationsutbyten som nu är aktuella är det enbart direktåtkomst till ett begränsat antal särskilt utvalda uppgifter som är aktuellt. Det är vidare med något undantag bara fråga om mindre integritetskänsliga uppgifter.

Dessutom gäller att det enbart är sådana uppgifter som har betydelse i den mottagande myndighetens verksamhet som ska kunna lämnas ut till

denna myndighet genom direktåtkomst. De övriga uppgifter som finns hos utlämnaren omfattas däremot inte av direktåtkomsten. Det bör i sammanhanget framhållas att dagens teknik medger att det byggs system som innebär direktåtkomst till vissa men inte till andra uppgifter som finns hos myndigheter.

Utformningen av bestämmelser om direktåtkomst

Mot bakgrund av ovanstående överväganden anser regeringen att direktåtkomst bör kunna medges beträffande flertalet av de elektroniska informationsutbyten som nu övervägs. Direktåtkomsten innebär som framhållits ovan inte att samtliga anställda hos mottagande myndighet ska ha tillgång till uppgifterna.

Enligt 9 § personuppgiftslagen ska personuppgifter behandlas bara om det är lagligt. Behandlingen ska alltid ske på ett korrekt sätt och i enlighet med god sed. Personuppgifter får endast samlas in för särskilda, uttryckligt angivna och berättigade ändamål och inte behandlas för något ändamål som är oförenligt med det ändamål för vilket de samlades in (finalitetsprincipen). Personuppgifter som behandlas ska vara adekvata och relevanta i förhållande till ändamålet med behandlingen. Fler personuppgifter än som är nödvändigt med hänsyn till behandlingen får inte behandlas. De personuppgifter som behandlas ska vara riktiga och, om det är nödvändigt, aktuella. Alla rimliga åtgärder ska vidtas för att rätta, blockera eller utplåna sådana personuppgifter som är felaktiga eller ofullständiga med hänsyn till ändamålen med behandlingen. Personuppgifter får inte bevaras under en längre tid än vad som är nödvändigt med hänsyn till de ursprungliga ändamålen med behandlingen.

I 10 § personuppgiftslagen anges vidare vissa förutsättningar för att behandling av personuppgifter alls ska vara tillåten. Minst en av dessa förutsättningar måste alltså vara för handen för att en behandling ska vara tillåten enligt lagen. Den inledande av de alternativa förutsättningarna är att den registrerade har lämnat samtycke till behandlingen. Finns det inte något samtycke kan en behandling vara tillåten om den är nödvändig för ett antal uppräknade syften. Bl.a. kan en behandling vara tillåten om den är nödvändig för att den personuppgiftsansvarige (dvs. den som ensam eller tillsammans med andra bestämmer ändamålen med och medlen för behandlingen av personuppgifter) ska kunna fullgöra en rättslig skyldighet, för att vitala intressen för den registrerade ska kunna skyddas, eller för att en arbetsuppgift av allmänt intresse ska kunna utföras. Dessutom kan en behandling vara tillåten om den är nödvändig för att ett ändamål som rör ett berättigat intresse hos den personuppgiftsansvarige eller hos sådan tredje man till vilken personuppgifterna ska lämnas ut ska kunna tillgodoses, om detta intresse väger tyngre än den registrerades intresse av skydd mot kränkning av den personliga integriteten.

För vissa slag av personuppgifter gäller enligt 13 § personuppgiftslagen särskilda restriktioner. Huvudregeln i lagen innebär att det är förbjudet att behandla personuppgifter som avslöjar ras eller etniskt ursprung, politiska åsikter, religiös eller filosofisk övertygelse eller medlemskap i fackförening. Det är också förbjudet att behandla

sådana personuppgifter som rör hälsa eller sexualliv. Från förbudet finns en rad undantag angivna direkt i personuppgiftslagen.

Ett personuppgiftsbiträde (dvs. de som behandlar personuppgifter för den personuppgiftsansvariges räkning) och den eller de personer som arbetar under bitrådets eller den personuppgiftsansvariges ledning får enligt 30 § personuppgiftslagen behandla personuppgifter bara i enlighet med instruktioner från den personuppgiftsansvarige. Om det i lag eller annan författning finns särskilda bestämmelser om behandlingen av personuppgifter i det allmänna verksamheten, t.ex. om tystnadsplikt och sekretess, ska dessa tillämpas.

Den personuppgiftsansvarige ska enligt 31 § personuppgiftslagen vidta lämpliga tekniska och organisatoriska åtgärder för att skydda de personuppgifter som behandlas. Åtgärderna ska åstadkomma en säkerhetsnivå som är lämplig med beaktande av de tekniska möjligheter som finns, vad det skulle kosta att genomföra åtgärderna, de särskilda risker som finns med behandlingen av personuppgifterna och hur pass känsliga de behandlade uppgifterna är.

Personuppgiftslagens bestämmelser kompletteras i de flesta fall av bestämmelser i registerförfattningar (exempelvis för Försäkringskassan av lagen (2003:763) om behandling av personuppgifter inom socialförsäkringens administration och förordningen (2003:766) om behandling av personuppgifter inom socialförsäkringens administration). De särskilda registerförfattningarna ger ett anpassat skydd på de områden författningarna reglerar och innebär en högre grad av konkretion än de generella reglerna i personuppgiftslagen.

Således måste hos myndigheterna åtgärder vidtas som förhindrar missbruk. Det kan t.ex. innebära att åtkomsten till uppgifter är begränsad till olika behörighetsnivåer och därmed att enbart vissa personer vid mottagande myndighet har tillgång till uppgifterna. Direktåtkomsten förutsätter också att uppgifter kan överföras på ett tekniskt säkert sätt. Detta handlar t.ex. om att de system som används för direktåtkomst ska ha skydd mot obehöriga intrång och andra yttre säkerhetsrisker. Vidare är det fråga om sådana förhållanden som att uppgifter lämnas ut först efter säker identifiering av användaren och att uppgifter med hänsyn till deras känslighet kan behöva skyddas genom exempelvis kryptering.

Riksrevisionen har i remissyttrande anfört dels att kraven på god informationssäkerhet för närvarande inte är uppfyllda hos de myndigheter som nu kan komma i fråga för ett utökat elektroniskt informationsutbyte, dels att någon form av certifiering bör krävas innan en myndighet tillåts delta i informationsutbytet. Självfallet kan det vara så som Riksrevisionen påpekat att det finns brister och ofullkomligheter i myndigheternas arbete med informationssäkerhet. Enligt regeringens mening är det därför mycket angeläget att de myndigheter och organ som nu föreslås ingå i informationsutbyte ser till att åstadkomma en god informationssäkerhet. De problem som kan finnas löses dock inte genom att förevarande förslag inte genomförs eller får anstå en viss tid med de kostnader detta leder till i form av en större andel felaktiga utbetalningar, en minskad effektivitet vid myndigheterna och en försämrad service i förhållande till enskilda än vad som annars skulle bli fallet. God informationssäkerhet vid myndigheterna är ett ständigt pågående utvecklingsarbete. De problem som Riksrevisionen påtalat får i stället

fortlöpande tas om hand i annan ordning och utgör inte ett hinder för att genomföra ett utökat elektroniskt informationsutbyte. Regeringen vill även erinra om vikten av att berörda myndigheter lever upp till gällande krav på att vidta de tekniska och organisatoriska åtgärder som krävs till skydd för de personuppgifter som behandlas.

Riksrevisionen har, utan närmare precisering, föreslagit att myndigheterna ska genomgå någon form av certifieringsförfarande för att de ska få tillgång till de möjligheter till utökat elektroniskt informationsutbyte som nu är aktuellt. Regeringen anser inte att det är lämpligt att gå vidare med detta förslag. Det finns redan i dag ett flertal kontrollfunktioner för att råda bot på brister i informationssäkerheten, varav myndigheternas interna styrning och kontroll – som granskas av externrevisionen samt internrevisionen i de fall myndigheten omfattas av detta krav – är en. Vidare ska ledningen i anslutning till undertecknandet av myndighetens årsredovisning bedöma huruvida den interna styrningen och kontrollen är betryggande. Det pågår också ett arbete med att öka informationssäkerheten på myndigheterna. Som exempel kan nämnas att Verket för förvaltningsutveckling (Verva) har tagit fram en föreskrift för att samtliga myndigheter ska införa ett ledningssystem för informationssäkerhet (LIS), att betydelsen av informationssäkerhetsfrågor lyfts fram i den handlingsplan för e-förvaltning som tagits fram i Regeringskansliet och att Krisberedskapsmyndigheten har tagit fram system för att nivå-sätta informationssäkerhetssystem. Regeringen avser att ge den nya myndigheten för samhällsskydd och krisberedskap i uppgift att hålla samman det nationella informationssäkerhetsarbetet för samhällsviktiga verksamheter.

Försäkringskassan föreslår att regeringen på en sektorsövergripande nivå övervakar den fortsatta utvecklingen ur integritetsperspektiv. I detta sammanhang kan noteras att Integritetsskyddskommittén i sitt slutbetänkande föreslagit att regeringen i en årlig skrivelse till riksdagen ska informera om utvecklingen och det aktuella tillståndet rörande skyddet för den personliga integriteten (SOU 2008:3, avsnitt 7.5). Förslaget är nu föremål för remiss.

De särskilda förhållanden som gäller för socialnämnderna motiverar dock en viss särreglering (se avsnitt 10.6.2).

Riksrevisionen har avstyrkt förslaget om att direktåtkomst ska föreskrivas i författning. Riksrevisionen anser i stället att frågan om hur information ska överbringas till mottagaren bör överenskommas och gemensamt utformas av de ingående myndigheterna. Grundläggande bestämmelser om direktåtkomst brukar i allmänhet ges i form av lag. Ett skäl till detta är att frågan om direktåtkomst har ansetts central från integritetsskyddssynpunkt. Utgångspunkten är också att myndighetsregister med ett stort antal registrerade och ett särskilt känsligt innehåll ska regleras särskilt i lag (jfr prop. 1997/98:44 s. 41). Riksdagen har vid behandling av tidigare förslag om utökat informationsutbyte i likhet med regeringen ansett att frågan om tillåtande av direktåtkomst till uppgifter i myndigheters databaser ska regleras i lag (jfr 2001/02:KU3). Regeringen anser inte att det finns anledning att göra en annan bedömning avseende de informationsutbyten som nu är i fråga. Som framgått ovan (se avsnitt 5.5.1) finns det dock möjlighet för

myndigheterna att vi viss utsträckning själva avgöra mediet för utlämnande.

Vidare föreslås i denna lagrådsremiss att direktåtkomsten endast ska få förekomma för de ändamål som ställts upp för behandling av personuppgifter i utlämnarens verksamhet. För att direktåtkomst ska bli möjlig inom vissa informationsutbyten föreslås därför ändrade ändamålsbestämmelser i utlämnande myndighets registerförfattning.

Utgångspunkten för 2002 års reform var att regeringen meddelar närmare föreskrifter om vilka konkreta uppgifter direktåtkomsten får omfatta. Enligt vad konstitutionsutskottet då angav bör – med hänsyn till att det ofta sker ändringar i regelverken för de skilda formerna av förmåner – detta i förekommande fall kunna anges i förordning (bet. 2001/02:KU3 s. 31 f). Utgångspunkten för författningsförslagen är därför att regeringen meddelar föreskrifter om vilka konkreta uppgifter direktåtkomsten får omfatta. Även här utgör systematiken i respektive registerförfattning utgångspunkten, varför det förekommer undantag härifrån. I dessa fall preciseras i stället uppgiftsskyldigheten.

Med ett undantag (se avsnitt 10.6.3) föreslås inte någon reglering av behandlingen av personuppgifter i CSN:s och arbetslöshetskassornas verksamhet. Anledningen till detta är att behandlingen av personuppgifter i dessa verksamheter inte regleras av särskild lag utan av de för registren respektive databaserna uppställda ändamålen.

Studiestödsdatautredningen har, som tidigare nämnts, i betänkandet Studiestödsdatalag (SOU 2007:64) lämnat förslag till en särskild studiestödsdatalag, vilken föreslås gälla utöver personuppgiftslagen och innehålla specialbestämmelser för behandlingen av personuppgifter i CSN:s studiestödsverksamhet. Betänkandet bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Vad gäller arbetslöshetskassorna förutsätts att de utformar regler om elektroniskt informationsutbyte i enlighet med de förslag som nu lämnas för berörda myndigheter.

5.5.2 Ändamålsbegränsningars betydelse i förhållande till tryckfrihetsförordningen

<p>Regeringens bedömning: Ändamålsbegränsningar utgör inte sådana rättsliga begränsningar som avses i 2 kap. 3 § andra stycket tryckfrihetsförordningen.</p>

Utredningens bedömning: Utredningen har gjort den bedömningen att ändamålsbegränsningar utgör sådana begränsningar som avses i 2 kap. 3 § andra stycket tryckfrihetsförordningen.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser delar utredningens bedömning eller har inte något att invända mot denna. *Kammarrätten i Jönköping* efterlyser en närmare analys av frågan om huruvida de sökbegränsningar som gäller för den utlämnande myndigheten ska anses gälla även för den mottagande myndigheten. *Datainspektionen* framhåller att eftersom den myndighet som lämnar ut uppgifterna aldrig kan veta vilka personer som är aktuella i den mottagande myndighetens verksamhet, innefattar möjligheten till direktåtkomst uppgifter om alla de

personer som den utlämnande myndigheten har i sina register. Således bör utredningens uttalande i denna del nyanseras. Det nu anförda innebär att direktåtkomsten kommer att omfatta fler uppgifter än de som den mottagande myndigheten faktiskt har behov av, vilket lägger ett stort ansvar på den enskilde tjänstemannen att känna till i vilka fall denne lagligen får ta del av uppgifterna. Utbildningsinsatser, instruktioner samt loggning och uppföljning av användningen av systemen utgör följaktligen en viktig förutsättning för att informationsutbytet ska gå att förena med kraven på skydd mot oacceptabla intrång i den personliga integriteten. Att införa ett elektroniskt informationsutbyte mellan myndigheter utan krav på tekniska begränsningar skulle i praktiken i vissa fall medföra en omfattande uppgiftstillgång som begränsas enbart av rättsliga ställningstaganden och utan några tekniska hinder. Datainspektionen ifrågasätter vidare utredningens grundlagstolkning. Datainspektionen anför att enligt den s.k. likställighetsprincipen ska allmänheten ha tillgång till datalagrad information i samma utsträckning som den är tillgänglig för myndigheten. Detta förutsatt att ingen sekretessregel lägger hinder i vägen. Till skillnad från utredningen anser Datainspektionen att ändamålsbestämmelser i registerlagstiftning inte har någon självständig betydelse i förhållande till tryckfrihetsförordningen. Informationsutbytet kan inte tillstyrkas utan att denna fråga klarläggs och beaktas i det fortsatta lagstiftningsärendet. *Skatteverket* anser att en bedömning av huruvida direktåtkomst medför att en uppgift blir allmän handling hos den mottagande myndigheten, måste avgöras i det enskilda fallet utifrån en analys av det tekniska förfarande som används. En åtskillnad mellan begreppen direktåtkomst och medium för automatiserad behandling kan inte fungera som redskap för att åstadkomma olika grader av integritetsskydd.

Bedömningen i promemorian överensstämmer i huvudsak med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser, däribland *Datainspektionen* och *Kammarrätten i Jönköping*, instämmer i eller lämnar bedömningen utan erinran. *Justitiekanslern* anför att det egentligen framstår som självklart att en ändamålsbegränsning i en registerförfattning innefattar en rättslig begränsning av en myndighets befogenhet att sammanställa uppgifter för ett annat eller nytt ändamål inför ett utlämnande. Justitiekanslern tillägger dock att det är mycket möjligt att denna uppfattning är alltför snäv och att det på de skäl som har anförts i promemorian är så att de aktuella registerförfattningarna med ändamålsbestämmelser inte alls kan anses innefatta några rättsliga begränsningar av det slag som avses i 2 kap. 3 § tredje stycket tryckfrihetsförordningen. Med hänsyn till den rättsosäkerhet som föreligger kan det enligt Justitiekanslern sättas i fråga om det inte vore på sin plats att uttryckligen i registerförfattningarna ange att dessa inte innebär någon sådan begränsning av en myndighets befogenhet som sägs i den nämnda bestämmelsen.

Bakgrund: Bestämmelser om direktåtkomst är ofta begränsade på så sätt att direktåtkomst bara medges till vissa typer av uppgifter om de behövs i vissa typer av ärenden eller i viss typ av verksamhet hos den mottagande myndigheten. För att den mottagande myndigheten ska kunna utnyttja direktåtkomsten i alla de fall som kan bli aktuella måste

dock myndigheten ofta rent tekniskt ha tillgång till fler uppgifter än de som faktiskt kommer att utnyttjas genom direktåtkomst i myndighetens verksamhet. En av de frågor som har behandlats av utredningen är i vilken utsträckning upptagningar med uppgifter hos den utlämnande myndigheten blir allmänna handlingar hos den mottagande myndigheten.

Enligt 2 kap. 3 § första stycket tryckfrihetsförordningen förstås med en handling framställning i skrift eller bild samt upptagning som kan läsas, avlyssnas eller på annat sätt uppfattas endast med tekniskt hjälpmedel. En handling är allmän, om den för det första förvaras hos en myndighet och för det andra enligt bestämmelserna i 2 kap. 6 § eller 7 § tryckfrihetsförordningen anses som inkommen till eller upprättad hos en myndighet.

Enligt 2 kap. 3 § andra stycket första meningen tryckfrihetsförordningen anses en upptagning förvarad hos en myndighet, om upptagningen är tillgänglig för myndigheten med tekniskt hjälpmedel som myndigheten själv utnyttjar för överföring i sådan form att den kan avläsas, avlyssnas eller på annat sätt uppfattas. För förvaringskriteriet är det utan betydelse om förfogandet avser handlingar som genererats i myndighetens egen verksamhet eller som är inkomna t.ex. genom att myndigheten har direktåtkomst till andra organs elektroniska information. Genom en ändring i 2 kap. 3 § tryckfrihetsförordningen, som trädde i kraft den 1 januari 2003, har det i förvaringshänseende gjorts en åtskillnad mellan, å ena sidan, färdiga elektroniska handlingar och, å andra sidan, handlingar som utgör sammanställningar av uppgifter ur en upptagning för automatiserad behandling, också benämnda potentiella handlingar. Någon legal definition av de båda handlingsslagen har dock inte införts. Åtskillnaden mellan handlingsslagen har betydelse för frågan om en upptagning är en allmän handling eller inte.

Från huvudregeln om när upptagningar ska anses förvarade hos en myndighet finns nämligen två undantag som endast tar sikte på sammanställningar av uppgifter ur en upptagning för automatiserad behandling. Undantagen, eller inskränkningarna, gör ingen skillnad mellan inkomna och upprättade handlingar. Det första undantaget föreskrivs i 2 kap. 3 § andra stycket andra meningen tryckfrihetsförordningen och innebär att en sammanställning av uppgifter ur en upptagning bara anses förvarad hos myndigheten, om myndigheten kan göra sammanställningen tillgänglig med rutinbetonade åtgärder. Sammanställningar som inte kan tas fram genom rutinbetonade åtgärder, anses däremot inte förvarade hos myndigheten och utgör alltså inte allmänna handlingar. Det andra undantaget i fråga om förvaringskriteriet föreskrivs i 2 kap. 3 § tredje stycket samma lag och innebär att en sammanställning av uppgifter ur en upptagning inte anses förvarad hos myndigheten, om sammanställningen innehåller personuppgifter och myndigheten enligt lag eller förordning saknar befogenhet att göra sammanställningen tillgänglig; den s.k. begränsningsregeln.

Syftet med bestämmelsen är att allmänheten inte med stöd av offentlighetsprincipen ska kunna ta del av sammanställningar av uppgifter ur upptagningar som myndigheten av hänsyn till skyddet för enskildas integritet själv är rättsligen förhindrad att ta fram i sin egen verksamhet. Endast begränsningar i lag eller förordning – t.ex. förbud i s.k. registerförfattningar för en myndighet att använda vissa sökbegrepp

eller att ta fram sammanställningar genom samkörning mellan olika register – är relevanta (se prop. 1975/76:160 s. 87 f., prop. 2001/02:70).

Begränsningsregeln gäller även om sammanställningen kan tas fram med rutinbetonade åtgärder. Som nämnts omfattas färdiga elektroniska handlingar inte av någon av nämnda undantagsregler från huvudregeln. Sådana handlingar är alltid att anse som förvarade hos en myndighet även om det krävs mer än rutinbetonade åtgärder för att göra dem tillgängliga och även om de innehåller personuppgifter och det i lag eller förordning finns förbud för myndigheten att använda vissa sökbegrepp vid sökning efter handlingarna (se prop. 2001/02:70 s. 38).

I 2 kap. 6 § tryckfrihetsförordningen anges när en handling anses inkommen till en myndighet. I fråga om upptagningar gäller att den anses inkommen i samma ögonblick som den är att anse som förvarad hos myndigheten på sätt som anges i 3 § andra stycket samma lag. Det krävs emellertid att det är någon utanför myndigheten som har vidtagit den åtgärd som gjort handlingen tillgänglig för myndigheten. Är det någon vid den egna myndigheten som vidtagit åtgärden, får bedömas om handlingen är upprättad i enlighet med 2 kap. 7 § tryckfrihetsförordningens olika kriterier på när en handling är att anse som upprättad.

De av utredningen föreslagna bestämmelserna om direktåtkomst har utformats så att sådan åtkomst får förekomma om det behövs för vissa angivna ändamål. Utredningen har gjort den bedömningen att mottagande myndigheter genom bestämmelsernas utformning saknar rättslig befogenhet att inhämta personuppgifter som inte behövs i ett ärende eller viss verksamhet hos myndigheterna. Även om direktåtkomst förutsätter att den mottagande myndighet tekniskt sett har tillgång till vissa uppgifter som inte behövs i konkreta ärenden eller i viss verksamhet, kan dessa med hänsyn till begränsningsregeln i 2 kap. 3 § tredje stycket tryckfrihetsförordningen inte anses förvarade hos den mottagande myndigheten. Utredningen har lagt denna syn på direktåtkomst till grund för författningsförslagen.

Skälen för regeringens bedömning: Som nämnts ovan anses en upptagning enligt 2 kap. 3 § andra stycket första meningen tryckfrihetsförordningen förvarad hos en myndighet, om upptagningen är tillgänglig för myndigheten med tekniskt hjälpmedel som myndigheten själv utnyttjar för överföring i sådan form att den kan avläsas, avlyssnas eller på annat sätt uppfattas. Enligt den s.k. begränsningsregeln i tredje stycket anses en sammanställning av uppgifter ur en upptagning inte förvarad hos en myndighet, om sammanställningen innehåller personuppgifter och myndigheten enligt lag eller förordning saknar befogenhet att göra sammanställningen tillgänglig. Bestämmelsen tar bl.a. sikte på bestämmelser om förbud att använda vissa sökbegrepp.

Såvitt gäller bestämmelser om s.k. ändamålsbegränsningar, dvs. bestämmelser om för vilka ändamål personuppgifter får behandlas i en myndighets verksamhet, gäller enligt personuppgiftslagen, till den del den är tillämplig, den s.k. finalitetsprincipen, som framgår av 9 § första stycket i personuppgiftslagen. Denna princip innebär att personuppgifter inte får behandlas för något ändamål som är oförenligt med det för vilket uppgifterna samlats in. I förarbetena till personuppgiftslagen har dock uttalats att en myndighets utlämnande av personuppgifter med stöd av

offentlighetsprincipen inte kan anses oförenligt med de ändamål för vilka uppgifterna ursprungligen samlades in (prop. 1997/98:44 s. 44). Regler om ändamålsbegränsningar i särskilda registerförfattningar anses inte heller i sig inskränka myndigheters skyldighet enligt offentlighetsprincipen att sammanställa personuppgifter (se SOU 2004:6 s. 246 och avsnitt 10.3 i prop. 2007/08:126).

De ändamål som utredningen har ställt upp som villkor för att den mottagande myndigheten ska få behandla de uppgifter som är tekniskt tillgängliga för myndigheten kan således inte anses utgöra sådana rättsliga begränsningar som avses i bestämmelsen i 2 kap. 3 § tredje stycket tryckfrihetsförordningen. Sammanställningar av uppgifter som i samband med direktåtkomst görs tekniskt tillgängliga för en myndighet är således förvarade hos den myndigheten, och därmed allmänna handlingar hos den myndigheten, om sammanställningarna kan göras tillgängliga med rutinbetonade åtgärder, se 2 kap. 3 § andra stycket andra meningen tryckfrihetsförordningen, och utan användning av förbudna sökbegrepp. Att i nu aktuella registerförfattningar uttryckligen ange att nämnda ändamålsbestämmelser inte innebär någon sådan begränsning av en myndighets befogenhet som avses i 2 kap. 3 § tredje stycket tryckfrihetsförordningen framstår som betänkligt dels mot bakgrund av att några sådana förtydliganden inte finns i andra registerförfattningar, dels med hänsyn till att det kan ifrågasättas om det är en lämplig ordning att förtydliga ett grundlagsstadgande i lagtext.

Regeringens ställningstagande får betydelse för utformningen av såväl de sekretessbrytande bestämmelserna som bedömningen av vilket sekretessbehov som finns hos den mottagande myndigheten.

5.5.3 Utformningen av de sekretessbrytande bestämmelserna

<p>Regeringens bedömning: Sekretessbrytande bestämmelser om uppgiftsskyldighet bör formuleras så att de omfattar vissa typer av uppgifter om enskilda hos de utlämnande myndigheterna.</p>

Utredningens bedömning: Utredningen har gjort den bedömningen att bestämmelser om uppgiftsskyldighet bör vara formulerade så att de endast avser uppgifter som har betydelse i vissa ärenden eller viss verksamhet hos den mottagande myndigheten.

Remissinstanserna: Remissinstanserna delar utredningens bedömning eller har inte något att invända mot denna.

Bedömningen i promemorian överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: Remissinstanserna delar bedömningen i promemorian eller har inte något att erinra mot denna.

Skälen för regeringens bedömning: Som framgått ovan är direktåtkomst och teknisk tillgänglighet inte samma sak. Utredningen har föreslagit bestämmelser om direktåtkomst som innebär begränsningar av den mottagande myndighetens rätt att använda de uppgifter som myndigheten rent tekniskt har tillgång till. Som framgått ovan är dessa begränsningar inte sådana rättsliga begränsningar som avses i den s.k. begränsningsregeln i 2 kap. 3 § tredje stycket tryckfrihetsförordningen.

Detta innebär att sammanställningar av uppgifter som i samband med direktåtkomst görs tekniskt tillgängliga för den mottagande myndigheten som huvudregel är allmänna handlingar hos den myndigheten. Därutöver tillkommer att färdiga elektroniska handlingar som i samband med direktåtkomst gjorts tekniskt tillgängliga för den mottagande myndigheten alltid utgör allmänna handlingar hos den myndigheten.

Om direktåtkomst ska kunna medges till uppgifter som omfattas av sekretess hos den utlämnande myndigheten måste det införas sekretessbrytande bestämmelser. Sådana bestämmelser införs ofta i form av bestämmelser i lag eller förordning om uppgiftsskyldighet för den utlämnande myndigheten i förhållande till den mottagande myndigheten (se avsnitt 5.3). För att en bestämmelse om uppgiftsskyldighet ska ha sekretessbrytande effekt krävs antingen att den föreskriver en skyldighet för en myndighet att lämna ut uppgifter till en annan myndighet eller att den föreskriver en rätt för en myndighet att ta del av uppgifter hos en annan myndighet.

Utredningen har föreslagit bestämmelser om uppgiftsskyldighet som är formulerade så att de endast avser uppgifter som har betydelse i vissa ärenden eller viss verksamhet hos den mottagande myndigheten, dvs. de föreslagna sekretessbrytande reglerna korresponderar mot bestämmelserna om direktåtkomst. Utredningen har påpekat att det med dagens teknik är möjligt att utforma system som innebär att mottagande myndighet vid direktåtkomst kan söka på uppgifter om en viss person hos utlämnande myndighet enbart om den mottagande myndigheten har ett ärende avseende denna person. Eftersom en sådan spärr förutsätter kännedom om vilka personer som är aktuella i ärenden hos den mottagande myndigheten måste spärren finnas inom den mottagande myndigheten. Även om en sådan spärr är effektiv gentemot handläggare av enskilda ärenden räcker det att det finns en person hos den mottagande myndigheten, t.ex. på teknikavdelningen, som har tekniska möjligheter att överföra samtliga de uppgifter som den mottagande myndigheten har teknisk tillgång till i sådan form att den kan läsas, avlyssnas eller på annat sätt uppfattas för att sammanställningar av dessa uppgifterna ska utgöra allmänna handlingar hos den mottagande myndigheten. Om så är fallet måste den sekretessbrytande uppgiftsskyldigheten formuleras så att den omfattar alla de uppgifter som är tekniskt tillgängliga för den mottagande myndigheten.

Mot bakgrund av de svårigheter som kan uppstå när det gäller att säkerställa att ingen på den mottagande myndigheten har möjlighet att överföra uppgifter som är tekniskt tillgängliga för myndigheten och som inte rör enskilda som är aktuella i ärenden hos myndigheten till läsbar form, bör reglerna om sekretessbrytande uppgiftsskyldighet formuleras som en rätt för de mottagande myndigheterna att ta del av vissa specificerade typer av uppgifter hos den utlämnande myndigheten, dock utan – vilket utredningen föreslagit – krav på att varje enskild uppgift ska ha viss betydelse i ett enskilt ärende eller i viss verksamhet. Den mottagande myndigheten kan genom direktåtkomst ta del av de uppdateringar som den utlämnande myndigheten gör av uppgifterna i sin egen databas. Direktåtkomst får dock medges först sedan behörighets- och säkerhetsfrågor är lösta. Dessförinnan, och även i situationer då informationsutbyte genom direktåtkomst bedöms vara mindre lämpligt

eller då direktåtkomsten tillfälligt är ur funktion, kommer uppgifter att överlämnas på annat sätt.

För att syftena med förslaget informationsutbyte, t.ex. snabbare handläggning hos den mottagande myndigheten samt att åstadkomma en effektiv kontrollfunktion, ska kunna uppnås bör det vara möjligt för den utlämnande myndigheten att på eget initiativ lämna t.ex. uppdaterade uppgifter utan att den mottagande myndigheten ska behöva be om det (se avsnitt 5.4). För att behovet av att kunna lämna uppgifter utan föregående begäran ska beaktas i de förslag som nu lämnas bör bestämmelserna om de mottagande myndigheternas rätt att ta del av vissa angivna typer av uppgifter kompletteras med bestämmelser om en skyldighet för den utlämnande myndigheten att på eget initiativ lämna de angivna uppgifterna till den mottagande myndigheten när det finns skäl till det.

De sekretessbrytande bestämmelserna kommer att kompletteras av andra bestämmelser som innebär ett integritetsskydd för den enskilde. Dessa bestämmelser är bl.a. bestämmelserna om direktåtkomst, vilka innebär att handläggarna hos den mottagande myndigheten bara får ta del av sådana uppgifter som avses i de sekretessbrytande bestämmelserna när de behövs i angivna ärenden och verksamheter, integritetsskyddande bestämmelser i den mottagande myndighetens registerförfattning och personuppgiftslagen samt en ny bestämmelse om överföring av sekretess som behandlas i avsnitt 5.5.4. Den mottagande myndigheten bör vidare i sin arbetsordning reglera vilka personer som för vilka syften har behörighet att för myndighetens räkning ta del av de uppgifter som anges i de sekretessbrytande bestämmelserna.

5.5.4 Ny bestämmelse om överföring av sekretess vid direktåtkomst

Regeringens förslag: I sekretesslagen (1980:100) införs en ny bestämmelse av innebörd att om en myndighet har tillgång till en annan myndighets upptagning för automatiserad behandling och om uppgifter i den upptagningen omfattas av sekretess hos den utlämnande myndigheten, så överförs sekretessen till den mottagande myndigheten. Bestämmelsen kompletteras av en befintlig bestämmelse i sekretesslagen av innebörd att bestämmelser om överföring av sekretess inte tillämpas om en sekretessbestämmelse till skydd för samma intresse ändå är tillämplig på uppgiften hos den mottagande myndigheten, och det oavsett om den senare sekretessen är starkare eller svagare än den överförda sekretessen.

Utredningens förslag: Utredningen har inte lämnat något förslag om en ny sekretessbestämmelse.

Förslaget i promemorian överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker eller lämnar förslaget utan erinran. *Justitiekanslern* anser att en konsekvens av att sammanställningar i vissa fall kan komma att utgöra allmänna handlingar bl.a. är att en sekretessregel av det slag som föreslås i promemorian bör införas i sekretesslagen. *Socialstyrelsen* uppger att man saknar en analys av vad bestämmelsen kan få för effekter på andra områden där liknande

tillgång till uppgifter finns. Socialstyrelsen skulle också önska en mer omfattande problematisering kring frågan om den primära och sekundära sekretessen vid den mottagande myndigheten. *Verket för förvaltningsutveckling* anser att en generell bestämmelse om överföring av sekretess är lämplig, men att en sådan bestämmelse kan komma att komplicera sekretessprövningen hos den mottagande myndigheten, som inte bara har att förhålla sig till de sekretessbestämmelser som gäller den egna verksamheten, utan även sådana bestämmelser som gäller för andra myndigheters verksamhet. Det kan enligt verket finnas behov av förvaltningsgemensamma vägledningar för såväl denna som andra närliggande frågor vid den fortsatta utvecklingen av e-förvaltningen. *Svenska journalistförbundet* avstyrker förslaget och anser att det är en viktig grundprincip att göra avvägningen mellan offentlighet och sekretess hos varje myndighet. Med den reglering som föreslås kommer gradvis den avvägning som gjorts för varje myndighet mellan behovet av sekretess och behovet av offentlighet att bli irrelevant. Av demokratiska skäl är detta oacceptabelt.

Skälen för regeringens förslag

Bakgrund

Möjligheterna att utnyttja direktåtkomst vid informationsutbyte mellan två myndigheter kan begränsas av sekretesslagens bestämmelser. När uppgifter lämnas ut genom direktåtkomst kan det av tekniska skäl inte göras en sekretessprövning av uppgifter i ett enskilt ärende innan dessa lämnas ut. En myndighet kan därför inte tillåta en annan myndighet att få direktåtkomst till uppgifter i en databas om uppgifterna omfattas av sekretess som innebär att den mottagande myndigheten vid en prövning enligt sekretesslagen inte med säkerhet skulle ha rätt att ta del av uppgifterna. De uppgifter som mottagande myndighet har direktåtkomst till är således i normalfallet att anse utlämnade i sekretesslagens mening i och med att direktåtkomsten finns. Det spelar i det avseendet ingen roll om den mottagande myndigheten faktiskt tar del av en viss uppgift eller inte.

En förutsättning för direktåtkomst bör därför vara att åtkomsten endast avser uppgifter för vilka det inte gäller sekretess i förhållande till den mottagande myndigheten, dvs. offentliga uppgifter, uppgifter som visserligen omfattas av sekretess, men som också omfattas av en uppgiftsskyldighet enligt lag eller förordning till förmån för den myndighet som får ha direktåtkomst till de aktuella uppgifterna eller – vilket enbart kan komma i fråga i undantagsfall – att uppgifterna, enligt prövning på förhand, med stöd av generalklausulen i 14 kap. 3 § sekretesslagen får lämnas ut rutinmässigt till den som har direktåtkomst. Som närmare behandlats i avsnitt 5.3 föreslås samtliga de utökade möjligheter till elektroniskt informationsutbyte som nu är aktuella bygga på en författningsreglerad uppgiftsskyldighet för utlämnande myndighet. I nämnda avseende finns därför förutsättningar för att medge direktåtkomst.

Genom att vart och ett av de nu aktuella informationsutbytena bygger på en författningsreglerad uppgiftsskyldighet blir någon sekretessprövning i de enskilda fallen inte aktuell. Uppgifterna ska således lämnas ut utan hinder av sekretess. Därigenom saknar det betydelse att uppgifter i några fall omfattas av ett starkare sekretesskydd hos utlämnande myndighet än hos mottagande myndighet. Redan vid införandet av en bestämmelse om uppgiftsskyldighet för en myndighet, i vars verksamhet en stark sekretess gäller, gör riksdagen eller regeringen bedömningen att vissa uppgifter ska få lämnas ut till en verksamhet där en svagare sekretess gäller och att denna svagare sekretess utgör ett tillräckligt skydd för de utlämnade uppgifterna. I de fall där regeringen föreslår författningsreglerad uppgiftsskyldighet för vissa myndigheter görs den bedömningen att aktuella uppgifter har, eller genom ändringar i sekretesslagen kommer att få, ett tillräckligt skydd i den mottagande myndighetens verksamhet.

Behov av ändringar i sekretesslagen

Som framgått tidigare är sammanställningar av uppgifter, vilka i samband med direktåtkomst görs tekniskt tillgängliga för den mottagande myndigheten, som huvudregel allmänna handlingar hos den myndigheten. Därutöver tillkommer att färdiga elektroniska handlingar som i samband med direktåtkomst gjorts tekniskt tillgängliga för den mottagande myndigheten alltid utgör allmänna handlingar hos den myndigheten. I de flesta fall där utredningen har föreslagit direktåtkomst kommer de uppgifter, som den mottagande myndigheten kommer att ha teknisk tillgång till hos den utlämnande myndigheten, att omfattas av sekretess hos den mottagande myndigheten. Exempelvis är den sekretess som gäller för uppgifter i skattedatabasen enligt 9 kap. 1 § sekretesslagen också tillämplig hos en direktansluten myndighet, så länge uppgifterna är kvar i databasen. Görs ett utdrag ur databasen eller används uppgifterna på annat sätt hos den mottagande myndighetens verksamhet blir de sekretessbestämmelser som gäller för den verksamheten i stället tillämpliga. Hos KFM kommer emellertid sekretesskyddet för de uppgifter som myndigheten får teknisk tillgång till i samband med föreslagen direktåtkomst att vara otillräckligt.

KFM föreslås få direktåtkomst till sådana uppgifter om enskilda hos Arbetsförmedlingen som KFM behöver i sin verksamhet som underlag för bedömning i ett mål om utmätning. Hos Arbetsförmedlingen gäller sekretess i bl.a. ärende om arbetsförmedling för uppgift om enskilda personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till den enskilde lider men (7 kap. 10 § sekretesslagen). Enligt 8 kap. 1 § sekretesslagen gäller sekretess i ärende om bl.a. arbetsförmedling för uppgift om enskilda affärs- och driftförhållande, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde lider skada. Hos KFM gäller som huvudregel sekretess i bl.a. mål eller ärende angående utsökning och indrivning för uppgift om enskilda personliga eller ekonomiska förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till den enskilde lider skada eller men. Motsvarande sekretess gäller i

myndighets verksamhet som avser förande av eller uttag ur utsöknings- och indrivningsdatabasen enligt lagen (2001:184) om behandling av uppgifter i KFM:s verksamhet för uppgift som har tillförts databasen (9 kap. 19 § sekretesslagen).

Som framgått av avsnitt 5.5.3 måste en sekretessbrytande bestämmelse, som införs för att direktåtkomst ska kunna komma till stånd, utformas så att den omfattar alla uppgifter som den mottagande myndigheten, i detta fall KFM, rent tekniskt får tillgång till hos den utlämnande myndigheten, i detta fall Arbetsförmedlingen. Det innebär att den sekretessbrytande bestämmelsen kommer att omfatta även sådana uppgifter om enskilda hos Arbetsförmedlingen som KFM visserligen har teknisk tillgång till, men som myndigheten inte behöver i ett enskilt mål angående utsökning. Så som sekretessbestämmelsen i 9 kap. 19 § är konstruerad innebär detta att sådana uppgifter inte kommer att omfattas av sekretessen enligt den bestämmelsen.

Om ingen ändring görs i sekretesslagen kommer således sådana uppgifter som omfattas av sekretess hos Arbetsförmedlingen att vara offentliga hos KFM. Det kan övervägas att åtgärda detta genom att komplettera sekretessbestämmelsen i 9 kap. 19 § sekretesslagen. Eftersom bestämmelser om direktåtkomst ofta ger upphov till denna typ av dilemma bör det emellertid i stället övervägas att införa en generell bestämmelse om överföring av sekretess som tar sikte på situationer när en myndighet har direktåtkomst till uppgifter hos en annan myndighet.

Sekretess som gäller hos en utlämnande myndighet överförs normalt inte till en mottagande myndighet. I 13 kap. sekretesslagen finns dock bestämmelser om överföring av sekretess i vissa fall. Mot bakgrund av att en myndighet vid direktåtkomst regelmässigt får teknisk tillgång till fler uppgifter än de uppgifter som omfattas av myndighetens rätt till direktåtkomst finns det skäl som talar för att i kap. 13 införa en bestämmelse som innebär att om en myndighet har tillgång till en annan myndighets upptagning för automatiserad behandling och om uppgifter i den upptagningen omfattas av sekretess hos den utlämnande myndigheten, så överförs sekretessen till den mottagande myndigheten. Av en redan befintlig bestämmelse i 13 kap. följer att detta inte gäller om en sekretessbestämmelse till skydd för samma intresse redan är tillämplig på uppgifterna hos den mottagande myndigheten (6 § första stycket). Om det finns en sekretessbestämmelse som är primärt tillämplig hos den mottagande myndigheten är det således den bestämmelsen som ska tillämpas i stället för den överförda sekretessen, och det oavsett om den primära sekretessen är starkare eller svagare än den sekundära sekretessen (prop. 1979/80:2 Del A s. 319 f). Den överförda sekretessen gäller inte heller för uppgift som tas i in beslut hos den mottagande myndigheten (13 kap. 6 § andra stycket sekretesslagen).

När det gäller den avvägning mellan sekretessintresset och insynsintresset som alltid måste göras när en ny bestämmelse om sekretess övervägs görs följande bedömning. En avvägning mellan intresset av sekretess för de uppgifter som är aktuella att behandla i den mottagande myndighetens verksamhet och intresset av insyn i samma verksamhet har redan kommit till uttryck i de sekretessbestämmelser som är primärt tillämpliga hos den mottagande myndigheten. Regleringen i 13 kap. 6 § medför att den primära sekretessregleringen, oavsett om denna

ger ett starkare eller svagare skydd än den överförda sekretessen, har företrädare beträffande sådana uppgifter som en myndighet har direktåtkomst till och som myndigheten för in i den verksamhet som omfattas av de primära sekretessbestämmelsernas tillämpningsområde. Det kan i detta sammanhang nämnas att även uttryckliga undantag från den primära sekretessbestämmelsens tillämpningsområde har företrädare framför den överförda sekretessen. Den överförda sekretessen blir således bara tillämplig på sådana uppgifter som den mottagande myndigheten visserligen har tekniskt tillgång till, men som den mottagande myndigheten inte för in i den verksamhet som omfattas av den primära sekretessbestämmelsens tillämpningsområde. Sådana uppgifter skulle annars bli offentliga hos den mottagande myndigheten trots att uppgifterna inte används i den mottagande myndighetens verksamhet och trots att de är sekretessbelagda hos den utlämnande myndigheten. Mot bakgrund av att direktåtkomst regelmässigt medför att den mottagande myndigheten får teknisk tillgång till fler uppgifter än myndigheten har rätt att ha direktåtkomst till bedöms den föreslagna lösningen utgöra en lämplig avvägning mellan intresset av sekretess för de uppgifter som den mottagande myndigheten har teknisk tillgång till och intresset av insyn i den mottagande myndighetens verksamhet. Regeringen anser att regleringen i 13 kap. 6 § medför att den grundprincip som gäller för sekretesslagen, dvs. att den avvägning som ska göras mellan sekretessintresset och intresset av insyn i en myndighets verksamhet ska göras myndighet för myndighet (jfr avsnitt 4.3.2), kommer att upprätthållas även om den föreslagna bestämmelsen om överföring av sekretess införs.

5.6 Disposition i avsnitten 6–10

I avsnitten 6–10 behandlas de elektroniska informationsutbyten som utredningen har lämnat förslag om. I avsnitt 6 behandlas Försäkringskassan som mottagare av uppgifter, i avsnitt 7 frågan om arbetslöshetskassorna som mottagare av uppgifter, i avsnitt 8 SPV som mottagare av uppgifter, i avsnitt 9 KFM som mottagare av uppgifter och i avsnitt 10 socialnämnderna som mottagare av uppgifter.

Varje avsnitt inleds med en bakgrund. I denna anges inledningsvis de informationsutbyten som i dag finns mellan de aktuella myndigheterna. Därefter redovisas det behov av uppgifter som framkommit under utredningen. I förekommande fall redovisas även sådana önskemål om informationsutbyten som myndigheterna har efterfrågat men som utredningen inte har lämnat något förslag om.

Därefter följer de avsnitt som innehållande regeringens överväganden.

Inledningsvis tar regeringen ställning till om en författningsreglerad uppgiftsskyldighet bör föreslås beträffande de uppgifter som efterfrågats. En sådan uppgiftsskyldighet innebär att förutsättningar för ett elektroniskt informationsutbyte möjliggörs.

Det förhållandet att regeringen beslutar om en författningsreglerad uppgiftsskyldighet beträffande vissa uppgifter innebär inte i sig att direktåtkomst tillåts. Huruvida direktåtkomst bör tillåtas eller inte tar regeringen ställning till i ett särskilt avsnitt.

Ett elektroniskt informationsutbyte förutsätter beträffande sekretessbelagda uppgifter att det har gjorts en prövning av om uppgifterna har ett tillräckligt skydd hos den mottagande myndigheten. Dessa frågor behandlas under ett särskilt avsnitt.

Avslutningsvis tar regeringen, i avsnitten om registerförfattningar, ställning till om ändamålsbestämningarna i dessa författningar, som reglerar behandlingen av personuppgifter inom en viss verksamhet, behöver ändras för att möjliggöra ett elektroniskt informationsutbyte.

6 Försäkringskassan som mottagare av uppgifter

6.1 Bakgrund – Utbyte med Skatteverket

6.1.1 Nuvarande informationsutbyte

Försäkringskassan har redan i dag ett tämligen omfattande elektroniskt informationsutbyte med Skatteverket inom olika förmånsslag. Utbytet innebär att Försäkringskassan får uppgifter från Skatteverket via såväl dagliga som årliga maskinella aviseringar. Vanligtvis sker informationsöverföringen efter förfrågan från Försäkringskassan. Exempelvis person- och folkbokföringsuppgifter och uppgifter om enskildas taxerade inkomst levereras dock utan särskild förfrågan inför varje leverans. Skatteverket levererar uppgifterna till Försäkringskassan som filer via ett särskilt system. Vilka uppgifter som Försäkringskassan inhämtar elektroniskt från Skatteverket varierar beroende på förmån. Detta har sin grund i att de materiella bestämmelser som styr respektive förmånsslag ställer upp olika krav. Uppgifter inhämtas från såväl beskattnings- som folkbokföringsverksamheten. Från beskattningsverksamheten inhämtas bl.a. uppgifter om pensionsgrundande inkomst och olika inkomstuppgifter, t.ex. för kontroll av bostadsbidrag.

6.1.2 Allmänt om uppgiftsbehovet

Sjukpenninggrundande inkomst (SGI) används för att räkna ut exempelvis sjukpenning och föräldrapenning enligt lagen om allmän försäkring. En persons SGI fastställs av Försäkringskassan och beräknas utifrån den enskildes årliga arbetsinkomst. Ett beslut kan avse enbart SGI men i regel fastställs en persons SGI samtidigt med ett förmånsbeslut.

Enligt 3 kap. 2 § lagen om allmän försäkring är SGI den årliga inkomst i pengar som en försäkrad kan antas komma att tills vidare få för eget arbete här i landet, antingen såsom arbetstagare i allmän eller enskild tjänst (inkomst av anställning) eller på annan grund (inkomst av annat förvärvsarbete). Beräkningen av SGI ska, där förhållandena inte är kända för Försäkringskassan, grundas på de upplysningar som kassan kan inhämta av den försäkrade eller dennes arbetsgivare eller som kan framgå av den uppskattning, som vid taxering gjorts av den försäkrades inkomst.

För personer som driver egen förvärvsverksamhet beräknas SGI i normalfallet på den skattemässiga nettointäkt av eget arbete som den enskilde kan antas komma att få. Tidigare års taxerade skatterättsliga nettointäkter ger Försäkringskassan ledning vid bedömningen av den enskildes framtida inkomst.

En egenföretagares SGI får inte beräknas högre än vad som motsvarar skälig avlöning för liknande arbete för annans räkning, s.k. jämförelseinkomst. Har en företagare under en följd av år deklarerat lägre nettointäkt än vad som motsvarar jämförelseinkomsten beräknas dennes SGI med ledning av de tre senaste årens taxeringar. Om de tre senaste årens taxerade inkomster är varierande beräknas SGI som huvudprincip utifrån ett genomsnitt av dessa inkomster (dåvarande Riksförsäkringsverkets föreskrifter om sjukpenninggrundande inkomst, RFFS 1998:12, och dåvarande Riksförsäkringsverkets allmänna råd om sjukpenninggrundande inkomst och årsarbetstid, RAR 2002:2).

6.1.3 Efterfrågade uppgifter

Beräkning av sjukpenninggrundande inkomst

För beräkningen av SGI har Försäkringskassan för närvarande tillgång till uppgifter om den enskildes taxerade inkomst. Uppgifterna får myndigheten från Skatteverket via ett elektroniskt informationsutbyte. Uppgifterna aviseras från Skatteverket via fil.

För beräkning av SGI för egenföretagare har Försäkringskassan angett att myndigheten har behov av att få följande uppgifter från Skatteverket:

- avdrag för avsättning till periodiseringsfond,
- avdrag för avsättning till expansionsfond,
- återfört avdrag för avsättning till periodiseringsfond, och
- återfört avdrag för avsättning till expansionsfond.

Försäkringskassan har under utredningens arbete förklarat att ovannämnda uppgifter ger kassan en kompletterande bild av den enskildes inkomstförhållanden. När den skattskyldige tillämpar bestämmelserna om periodiserings- och expansionsfonder påverkas resultatet i dennes näringsverksamhet, vilket har betydelse för de inkomster som SGI beräknas utifrån.

I dag är det vanligt att Försäkringskassan inhämtar de nu aktuella uppgifterna om avdrag för avsättning till periodiseringsfond m.m. från den enskilde. I vissa fall vänder sig kassan även till Skatteverket och begär uppgifterna. Försäkringskassan bedömer att beslutsunderlaget skulle bli bättre och att beslut om ersättning skulle kunna fattas snabbare om myndigheten kunde få uppgifterna från Skatteverket via ett elektroniskt informationsutbyte.

Under 2005 fattade Försäkringskassan ungefär 46 000 beslut om SGI för företagare. Utifrån en grov uppskattning bedömer kassan att myndigheten har behov av information från Skatteverket i 15–20 procent av dessa ärenden, dvs. cirka 7 000–9 000 ärenden. Enligt Försäkringskassans bedömning skulle en direktåtkomst spara 6 minuter per ärende. Skatteverket lämnar i dag de fyra ovannämnda uppgifterna

till Försäkringskassan för kontroll av bostadsbidrag (7 § första stycket 5 och 7 § andra stycket 5 förordningen (2001:588) om behandling av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet). Detta sker genom ett elektroniskt informationsutbyte i form av filöverföring. Det är således inte fråga om direktåtkomst. Enligt Försäkringskassan bör även ett eventuellt utökad informationsutbyte i fråga om dessa uppgifter ske genom filöverföring.

Önskemål om informationsutbyte som utredningen inte har lämnat förslag om

Försäkringskassan har för utredningen uppgett att man har behov av utökad elektroniskt informationsutbyte med Skatteverket för handläggning av ärenden om pension samt sjuk- och aktivitetsersättning. Utredningen har inte förslagit något sådant utbyte, bl.a. mot bakgrund av att det avser uppgifter som är att hänföra till folkbokföringen. Något remitterat förslag finns således inte i denna del.

6.2 Överväganden – Utbyte med Skatteverket

6.2.1 Uppgiftsskyldighet

Regeringens bedömning: Nuvarande sekretessbrytande bestämmelse i förordningen om behandling av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet bör kompletteras.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker eller lämnar förslaget utan erinran. *Kammarrätten i Jönköping* anser dock att det, på sätt Integritetsskyddskommittén förespråkar, måste anses föreligga behov av en utvärdering av de konsekvenser för den personliga integriteten som Försäkringskassans informationsutbyte med andra myndigheter innebär. *Kammarrätten* anser vidare att det i fall där Skatteverket ska lämna ut uppgifter till andra myndigheter är påkallat med särskild försiktighet.

Skälen för regeringens bedömning: Det finns enligt regeringens mening skäl att tillgodose Försäkringskassans behov av uppgifter för beräkning av en egenföretagares SGI. Ett elektroniskt informationsutbyte kan bidra till en snabbare och mer effektiv ärendehantering hos Försäkringskassan, bättre service åt och ökad förutsebarhet för de enskilda, samt till att förbättra möjligheten till kontroll av utbetalningar från socialförsäkringssystemet. Såvitt avser den avvägning som ska göras mellan kraven på skydd för den personliga integriteten och behovet av utökad informationsutbyte hänvisas till de överväganden som gjorts i avsnitt 5.2. Att beakta i sammanhanget är att det är fråga om en mindre revidering av redan gällande uppgiftsskyldighet. Sammantaget gör regeringen, även med beaktande av de synpunkter som *Kammarrätten i Jönköping* framfört i remissyttrande, den bedömningen att ett

elektroniskt utlämnande av nu aktuella uppgifter går att förena med kraven på skydd mot oacceptabla intrång i den personliga integriteten.

Hos Skatteverket omfattas uppgifterna av sekretess enligt 9 kap. 1 § sekretesslagen. Det krävs därför en bestämmelse om uppgiftsskyldighet, för att de ska kunna lämnas ut till Försäkringskassan genom ett rutinmässigt elektroniskt informationsutbyte. En sådan bestämmelse finns i och för sig beträffande uppgifter som behövs för kontroll av SGI enligt 7 § första stycket 1 förordningen (2001:588) om behandling av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet. Denna bestämmelse omfattar dock inte fullt ut de nu aktuella ändamålen med informationsutbytet, och inte samtliga de uppgifter som avses lämnas ut. För att möjliggöra uppgiftsutlämnandet avser regeringen därför att föreslå en ändring i förordningen om behandling av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet. Denna ändring avses utformas huvudsakligen i enlighet med författningsförslag 17 i bilaga 2.

6.2.2 Direktåtkomst

Regeringens bedömning: Försäkringskassan bör inte medges direktåtkomst till uppgifter.

Utredningens bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser instämmer i eller lämnar bedömningen utan erinran. *Skatteverket* anser att det är en mycket kortsiktig bedömning att inte medge Försäkringskassan direktåtkomst till uppgifter i beskattningsdatabasen om avdrag för avsättning till periodiseringsfond och expansionsfond samt om återföring av sådana avdrag. Det är inte rimligt att begränsa sättet för elektronisk överföring av uppgifter.

Skälen för regeringens bedömning: Försäkringskassan har i dag ingen direktåtkomst till uppgifter i beskattningsdatabasen. Enligt vad som framkommit under utredningens arbete anser Försäkringskassan att det inte finns behov av direktåtkomst till de uppgifter som nu föreslås omfattas av det elektroniska informationsutbytet med Skatteverket. Det har inte heller, även med beaktande av *Skatteverkets* remissyttrande i frågan, enligt regeringens mening i övrigt framkommit något som visar att det i dag skulle innebära några egentliga vinster att möjliggöra sådan åtkomst till dessa uppgifter. Sammantaget gör regeringen den bedömningen att det saknas skäl att möjliggöra direktåtkomst till uppgifterna hos Skatteverket.

6.2.3 Registerförfattningar

Regeringens bedömning: De registerförfattningar som gäller för Skatteverket och Försäkringskassan medger den behandling som informationsutbytet innebär.

Utredningens bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Remissinstanserna instämmer i eller lämnar bedömningen utan erinran.

Skälen för regeringens bedömning: Enligt 1 kap. 5 § 3 lagen (2001:181) om behandling av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet får uppgifter behandlas i Skatteverkets beskattningsverksamhet för tillhandahållande av information som behövs i författningsreglerad verksamhet hos någon annan än Skatteverket för att utgöra underlag för beslut och kontroll av bidrag och andra stöd. Den nu aktuella behandlingen av uppgifter avser sådant ändamål som anges i bestämmelsen. Den behandling av uppgifter som uppgiftsutlämnandet innebär för Skatteverket torde därmed vara tillåten.

Av 7 § 4 lagen (2003:763) om behandling av personuppgifter inom socialförsäkringens administration framgår att Försäkringskassan i sin verksamhet får behandla personuppgifter om det är nödvändigt för att handlägga ärenden. Regeringen gör den bedömningen att bestämmelsen medger nu aktuell behandling hos kassan. Enligt 13 § lagen om behandling av personuppgifter inom socialförsäkringens administration får i socialförsäkringsdatabasen endast sådana personuppgifter behandlas som avser personer som omfattas eller har omfattats av verksamhet enligt de ändamål som anges i 7 § eller personer om vilka uppgifter på annat sätt behövs för handläggningen av ett ärende. Regeringens bedömning är att denna bestämmelse medger att nu aktuella uppgifter behandlas i socialförsäkringsdatabasen.

Sammantaget finner regeringen att de registerförfattningar som gäller för berörda verksamheter – med de ändringar och tillägg som på sätt som redovisats ovan avses göras – medger den behandling som ifrågasvarande informationsutbyte innebär.

6.2.4 Uppgiftsskyldighet beträffande bostadsbidrag

<p>Regeringens bedömning: Bestämmelser om uppgiftsskyldighet för beräkning och kontroll av bostadsbidrag bör inte föreslås.</p>
--

Utredningens förslag: Utredningen har föreslagit att Skatteverket ska för beräkning och kontroll av bostadsbidrag till Försäkringskassan lämna ut uppgifter ur beskattningsdatabasen om huruvida den samlade förmögenheten som avses i lagen om bostadsbidrag överstiger 100 000 kronor.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker eller lämnar förslaget utan erinran. Såväl *Försäkringskassan* som *Skatteverket* erinrar dock om avskaffandet av förmögenhetsskatten.

Bakgrund: Bostadsbidrag betalas ut löpande som preliminärt bidrag beräknat efter sökandens uppskattade årsinkomst. Slutligt bostadsbidrag bestäms i efterhand för varje kalenderår. Inkomstavstämningen och fastställande av slutligt bostadsbidrag sker mot bl.a. inkomster som ligger till grund för taxeringen. Om den som ansöker om bostadsbidrag har en förmögenhet som överstiger 100 000 kronor läggs en procentandel av det överskjutande beloppet till den bidragsgrundande inkomsten och påverkar storleken på bostadsbidrag.

Skälen för regeringens bedömning: Förmögenhetsskatten har avskaffats från och med inkomståret 2007. Detta innebär att även kontrolluppgiftsskyldigheten för förmögenhetsuppgifter har avskaffats. Eftersom Skatteverket inte längre har tillgång till uppgifter om de skattskyldigas förmögenheter finns det inte heller förutsättningar för Skatteverket att till Försäkringskassan lämna ut uppgifter på sätt som utredningen har föreslagit. Något utökat elektroniskt informationsutbyte för beräkning och kontroll av bostadsbidrag bör därför inte förslås.

6.3 Bakgrund – Utbyte med Migrationsverket

6.3.1 Migrationsverket och dess verksamhet

Migrationsverket är central förvaltningsmyndighet för verksamhet inom migrationsområdet. Till Migrationsverkets verksamhetsområden hör, såvitt är av intresse i detta sammanhang, prövning av asylärenden, ansökningar om uppehålls- och arbetstillstånd i övrigt, ansökningar om uppehållskort från EES-medborgares familjemedlem som inte själv är EES-medborgare och som vill stanna i Sverige längre tid än tre månader samt registrering av EES-medborgare som avser att stanna i Sverige under längre tid än tre månader.

6.3.2 Nuvarande informationsutbyte

Det finns i dag inte något elektroniskt informationsutbyte mellan Försäkringskassan och Migrationsverket. Det informationsutbyte som förekommer mellan de båda myndigheterna i anledning av ärendehandläggning sker genom att handläggare vid respektive myndighet inhämtar uppgifter från den andra myndigheten genom skriftliga förfrågningar eller genom förfrågningar via telefon. Vid telefonförfrågningar är det vanligt att handläggarna vid Migrationsverket motringer för att förvissa sig om att det är Försäkringskassan som begär uppgifterna och att de lämnas till handläggare där.

Migrationsverket har under utredningen angett att man årligen besvarar ungefär 16 000 skriftliga remisser från Försäkringskassan i anledning av Försäkringskassans handläggning av pensionsärenden, ärenden om garantipension eller garantiersättning. Utöver pensionsremisserna handlägger Migrationsverket ungefär 80 000 skriftliga eller muntliga förfrågningar per år från Försäkringskassan.

6.3.3 Allmänt om uppgiftsbehovet

Inledning

Försäkringskassans behov av uppgifter från Migrationsverket är hänförligt till den materiella lagstiftning som styr de olika socialförsäkringsförmånerna, däribland socialförsäkringslagen (1999:799).

Av socialförsäkringslagen framgår att socialförsäkringen delas upp i två delar, en bosättningsbaserad och en arbetsbaserad. För att avgöra om en utlännning omfattas av socialförsäkringsskyddet måste Försäkringskassan ta ställning till om denne uppfyller något av de grundläggande försäkringsvillkoren, dvs. bosättning eller arbete i Sverige. För att vissa förmåner ska utges är vidare en förutsättning att det finns ett gällande uppehållstillstånd.

Försäkringskassan har under utredningen framfört att myndigheten i sin verksamhet har behov av att få uppgifter från Migrationsverket i tre olika situationer. I samtliga dessa är uppgifterna av betydelse för bedömningen av frågan om den enskildes bosättning eller arbete i Sverige.

Bedömning av bosättnings- och arbetsvillkor för registrering av vissa personer

Inskrivning hos Försäkringskassan är inte längre ett villkor för rätt till förmåner inom socialförsäkringen. För denna rätt gäller som tidigare nämnts i stället ett bosättnings- eller arbetsvillkor. I den proposition som föregick denna ändring angav regeringen att den generella inskrivningen i princip kunde ersättas med en registrering av försäkringsfall. Beträffande personer som är bosatta i Sverige – och som ska tillgodoräknas bl.a. försäkringstid (bosättningsstid) för garantipension – ansåg regeringen att det inte skulle bli någon större skillnad. Övriga personer skulle behöva registreras bara i den mån det behövs för att de skulle tillgodoräknas intjänande av förmåner eller för utbetalning av förmåner. Regeringen angav vidare att även om inskrivning hos kassan inte skulle vara något villkor för rätt till en förmån, skulle det även fortsättningsvis komma att behövas någon form av registrering av uppgifter av olika slag för att Försäkringskassan skulle kunna administrera förmånssystemen. Försäkringskassan ansågs inte förhindrad att registrera uppgifter i motsvarande utsträckning som hittills gjorts (prop. 1998/99:119 s. 152 ff.).

Frågan om en utomnordisk person som kommer till Sverige ska registreras i svensk socialförsäkring hos Försäkringskassan uppkommer antingen genom att personen blir folkbokförd och kassan får en automatisk avisering om detta från Skatteverket eller genom att en utomnordisk person, som inte är folkbokförd, anmäler sig till kassan enligt 5 kap. 1 och 2 §§ socialförsäkringslagen. Kassan ska i sådant fall utreda om bosättnings- eller arbetsvillkoret är uppfyllt, varvid bl.a. uppgifter från Migrationsverket är av betydelse. Utgångspunkten är att kassan inhämtar det underlag som behövs för denna utredning, däribland uppehålls- och arbetstillstånd, från den enskilde.

I de fall den enskilde inte lämnar in beslut om uppehålls- eller arbetstillstånd inhämtar Försäkringskassan uppgifter direkt från Migrationsverket. Detta sker antingen skriftligen (företrädesvis genom att för ändamålet framtagen blankett skickas till Migrationsverket) eller muntligen.

Om Försäkringskassan bedömer att den enskilde uppfyller bosättnings- eller arbetsvillkoret sker en registrering av detta. Kassan fattar inte något formellt beslut om registrering.

Enligt uppgifter från Försäkringskassan under utredningen registreras ungefär 42 000 utomnordiska personer årligen i svensk socialförsäkring. I ungefär 25 procent av fallen bifogas inte beslut om uppehållstillstånd varför handläggare vid kassan får ta in uppgifterna från Migrationsverket.

Bedömning av bosättnings- eller arbetsvillkor för rätt till socialförsäkringsförmån

Det förhållandet att en utomnordisk person som kommit till Sverige registreras i svensk socialförsäkring innebär inte att denne automatiskt är berättigad till en viss förmån. I samband med att Försäkringskassan handlägger en ansökan om bidrag eller ett anspråk på ersättning från socialförsäkringen från en utomnordisk medborgare måste kassan pröva om bosättnings- eller arbetsvillkoret är uppfyllt. Kassan har emellertid i nuläget inte möjlighet att vid varje ersättningsanspråk eller inför varje utbetalning kontrollera att villkoren för arbete eller bosättning fortfarande är uppfyllda. I stället hänför man sig vanligen till den registrering som tidigare har skett. Det görs endast sporadiska kontroller av att bosättnings- eller arbetsvillkoret fortfarande är uppfyllt.

Försäkringskassan har mot denna bakgrund under utredningen framhållit att myndigheten, i samband med anspråk från en utomnordisk medborgare på ersättning från socialförsäkringen, har behov av att få uppgifter från Migrationsverket för att kunna kontrollera att försäkringsvillkoren är uppfyllda. Detta gäller såväl när ersättning utgår först efter ansökan från den enskilde som när ersättning utgår utan föregående ansökan.

När Försäkringskassan i dag inhämtar uppgifter från Migrationsverket för kontroll av bosättnings- och arbetsvillkor sker detta muntligen eller skriftligen. De uppgifter som inhämtas motsvarar i princip de som kassan inhämtar från Migrationsverket inför registrering av en utomnordisk person.

Fastställande av försäkringstid för beräkning av garantipension och garantiersättning

Förutom för att bedöma om en utomnordisk medborgare uppfyller bosättnings- eller arbetsvillkor har Försäkringskassan till utredningen framfört att myndigheten har behov av att få uppgifter från Migrationsverket för att fastställa försäkringstid i vissa fall. Viss ersättning är beroende av försäkringstid. Denna tid tillgodoräknas den enskilde på ett särskilt sätt.

Försäkringskassans behov av att hämta uppgifter från Migrationsverket för beräkning av försäkringstid uppkommer genom att en person ansöker om ifrågavarande pensionsförmån eller genom att kassan ex officio överväger att byta ut sjukpenning mot sjuk- och aktivitetsersättning. Även i samband med att kassan ska göra en omräkning av tidigare beviljad pension kan sådant behov föreligga. Försäkringskassan inhämtar för närvarande uppgifter från Migrationsverket i de aktuella fallen när det framgår av en ansökan om pension att den enskilde har kommit till Sverige från ett icke nordiskt land eller när det framgår vid kassans

kontroll mot folkbokföringen att personen har varit bosatt i annat land. Försäkringskassan begär in uppgifterna från Migrationsverket skriftligen genom att en särskild blankett skickas till Migrationsverket, som fyller i och återsänder blanketten till kassan. Försäkringskassan kan därefter begära in kompletterande uppgifter från Skatteverket skriftligen eller muntligen.

Migrationsverket handlägger ungefär 16 000 pensionsremisser per år från Försäkringskassan. Migrationsverket uppskattar att ungefär 30 procent av remisserna kan besvaras utifrån uppgifter i den centrala utlänningsdatabasen (CUD). Resterande uppgifter måste letas upp manuellt i arkiven. Enligt Försäkringskassan sänder myndigheten ungefär 18 200 förfrågningar per år till Migrationsverket för att kunna fastställa rätt pensionsbelopp.

6.3.4 Efterfrågade uppgifter

Uppgifter för bedömning av bosättnings- och arbetsvillkor för registrering samt för utbetalning till utomnordiska personer

Försäkringskassan har under utredningen framfört att de uppgifter, förutom identifieringsuppgifter, som kassan önskar få från Migrationsverket genom ett elektroniskt informationsutbyte för bedömningen av om en utomnordisk person uppfyller bosättnings- och arbetsvillkor för registrering samt för ersättning är följande:

- tillstånd eller annat bevis om rätt att vistas i Sverige med uppgift om vilken typ av tillstånd eller annat bevis som har beviljats,
- datum för beslut om tillstånd eller utfärdande av annat bevis om rätt att vistas i Sverige samt uppgift om giltighetstid för tillstånd eller bevis,
- uppgift om ansökan att vistas i Sverige finns och datum för när denna kom in till Migrationsverket, och
- bevis om s.k. AT-UND (undantag från skyldigheten att ha arbetstillstånd).

Ovanstående uppgifter är delvis sådana som Försäkringskassan i dag inte inhämtar från den enskilde eller från Migrationsverket inför registrering hos kassan. De ytterligare uppgifter som efterfrågas är uppgifter om datum för beslutet, om att ansökan om uppehålls- eller arbetstillstånd finns hos Migrationsverket och datum för denna ansökan, samt om det datum från vilket undantaget från kravet på arbetstillstånd (AT-UND) gäller.

Försäkringskassan har förklarat att anledningen till att man behöver få uppgift om att det finns en ansökan om uppehålls- eller arbetstillstånd hos Migrationsverket samt uppgift om när ansökan kom in till Migrationsverket är att den som ansöker om förlängt uppehålls- eller arbetstillstånd anses berättigad till socialförsäkringsförmån under utredningstiden om han eller hon ansöker om nytt tillstånd innan det gamla tillståndet har löpt ut. I annat fall ska den enskilde avregistreras från socialförsäkringen, när det gamla uppehålls- eller arbetstillståndet går ut. Denna hantering bygger inte på uttryckliga bestämmelser utan på den tolkning av rättsläget som kassan har gjort av rätten till förmån i dessa fall.

Behovet av uppgift om datum för Migrationsverkets beslut beror på att det blir från detta datum som en person avregistreras från socialförsäkringen i de fall han eller hon inte beviljas nytt tillstånd.

Enligt Försäkringskassan har myndigheten behov av uppgift om bevis om AT-UND eftersom personer som är undantagna från skyldigheten att ha arbetstillstånd enligt kassans praxis har rätt till dagpenning om de blir sjuka från arbetet. Huvuddelen av nu efterfrågade uppgifter finns hos Migrationsverket i CUD.

Migrationsverket har förklarat att verket i ärenden av äldre datum inte har uppgift registrerad i CUD om datum för ansökan om tillstånd att vistas i Sverige. I sådana ärenden måste verket göra en manuell sökning i dossiern för att kunna besvara kassans frågor.

Uppgifter för fastställande av försäkringstid för beräkning av garantipension och garantiersättning i vissa fall

Försäkringskassan har under utredningen framfört att myndigheten för beräkning av försäkringstid i nu aktuella fall har behov av att få, förutom identifieringsuppgifter, följande uppgifter om en enskild från Migrationsverket genom ett elektroniskt informationsutbyte:

- samtliga perioder med uppehållstillstånd,
- datum för samtliga registrerade inresor,
- datum för samtliga ansökningar om uppehållstillstånd,
- datum för samtliga registrerade beslut om uppehållstillstånd, och
- uppgift om uppehållstillstånd har beviljats den enskilde som flykting eller skyddsbehövande i övrigt enligt definitionen i 4 kap. 1 eller 2 § utlänningslagen eller motsvarande äldre bestämmelse.

Vid en jämförelse med de uppgifter som Försäkringskassan inhämtar från Migrationsverket i motsvarande situation i dag kan konstateras att uppgifterna skiljer sig något åt. På den blankett som kassan för närvarande använder vid inhämtade av uppgifter från verket efterfrågas inte uppgifter om samtliga perioder med uppehållstillstånd, datum för samtliga inresor eller datum för samtliga registrerade beslut om uppehållstillstånd. Det förekommer att Migrationsverket särskilt noterar sådana uppgifter på kassans frågeblankett.

Försäkringskassan har under utredningen förklarat att behovet av uppgifter om inresedatum är hänförligt till bestämmelserna om försäkringstid. Som försäkringstid tillgodoräknas tid under vilken en person anses ha varit bosatt i Sverige enligt 2 kap. socialförsäkringslagen samt tid under vilken en person före tidpunkten för sådan bosättning oavbrutet har vistats i Sverige efter att ha ansökt om uppehållstillstånd. Således beaktar Försäkringskassan tiden från inresan till Sverige och inte från ansökningstillfället i de fall datum för den enskildes inresa hit ligger efter datum för hans eller hennes ansökan om uppehållstillstånd.

Behovet av uppgifter om samtliga perioder med uppehållstillstånd är föranlett av att den sammanlagda försäkringstiden i ålderspensionsärenden beräknas enbart på antal hela år som den enskilde uppfyllt de villkor som gäller för att försäkringstid ska få tillgodoräknas. Det är därför viktigt att Försäkringskassan har uppgifter om varje dag och månad som den enskilde får tillgodoräkna sig. I de fall en person har

beviljats flera uppehållstillstånd är det för kassans bedömning dessutom av betydelse om det finns glapp mellan dessa perioder, eftersom detta kan påverka bedömningen av om en person kan anses ha varit oavbrutet bosatt i Sverige. Denna bedömning har i sin tur betydelse för beräkningen av den försäkringstid som ska tillgodoräknas den enskilde.

Migrationsverket har angett att de uppgifter som myndigheten har om datum för en persons inresa till Sverige till övervägande del bygger på den enskildes egna uppgifter. Verket kan därför inte garantera kvaliteten på sådana uppgifter. När det gäller uppgifter om s.k. inresedatum har verket vidare förklarat att i fråga om ärenden hänförliga till tid före år 1995 måste myndigheten söka fram sådana uppgifter manuellt. Även datum för ansökningar om uppehållstillstånd är, som tidigare angetts, en uppgift som Migrationsverket i många fall måste söka fram manuellt.

6.4 Överväganden – Utbyte med Migrationsverket

6.4.1 Uppgiftsskyldighet

Regeringens förslag: En sekretessbrytande bestämmelse införs i utlänningslagen i form av en uttrycklig uppgiftsskyldighet för Migrationsverket gentemot Försäkringskassan.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen har dock föreslagit en annan utformning av den sekretessbrytande bestämmelsen.

Remissinstanserna: Remissinstanserna tillstyrker eller lämnar förslaget utan erinran.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Remissinstanserna tillstyrker eller lämnar förslaget i promemorian utan erinran.

Skälen för regeringens förslag

Överväganden i fråga om enskilda uppgifter

Regeringen gör den bedömningen att flera av de uppgifter som Försäkringskassan efterfrågar från Migrationsverket är av betydelse för kassan antingen i dess verksamhet med registrering av utomnordiska personer i svensk socialförsäkring eller i ärende om förmån, ersättning eller annat stöd åt enskild. Regeringen anser därför att uppgifterna kan ingå i ett elektroniskt informationsutbyte mellan Migrationsverket och Försäkringskassan. Som framgår nedan avser regeringens att i förordningsform reglera den närmare utformningen av informationsutbytet. I det sammanhanget får en avvägning göras av vilka uppgifter som ska ingå i informationsutbytet.

Beträffande behovet av det nu aktuella elektroniska informationsutbytet och möjligheterna att förena detta med kraven på skydd mot oacceptabla

intrång i den personliga integriteten finner regeringen att de överväganden som redovisats i avsnitt 5.2 äger giltighet.

Det finns anledning att framhålla att materiella bestämmelser i de regelverk som styr de olika socialförsäkringsförmånerna i stor utsträckning förutsätter att Försäkringskassan beträffande exempelvis utomnordiska medborgare har tillgång till uppgifter från Migrationsverket. Försäkringskassan handlägger årligen ett mycket stort antal ärenden där det föreligger behov av uppgifter från verket. Det sätt på vilket information för närvarande utbyts mellan myndigheterna är ineffektivt och arbetskrävande för båda myndigheterna. Migrationsverket anser att ett elektroniskt informationsutbyte skulle innebära en besparing motsvarande cirka 5 årsarbetskrafter. Försäkringskassan har under utredningen uppgett att man räknar med att det nu efterfrågade elektroniska informationsutbytet fullt utbyggt skulle innebära besparingar enbart hos Försäkringskassan om drygt 6,4 miljoner kronor årligen, samt dessutom medföra en betydande minskning av de felaktiga utbetalningarna.

Sammantaget gör regeringen den bedömningen att ett elektroniskt informationsutbyte mellan Migrationsverket och Försäkringskassan skulle innebära förbättrade möjligheter till kontroll av utbetalningar från socialförsäkringssystemen. Vidare skulle kassans verksamhet med registrering av utomnordiska medborgare samt handläggning av ifrågavarande ärenden kunna ske snabbare och mer effektivt. Servicen till de försäkrade skulle därmed kunna förbättras. Mycket tungt vägande allmänna intressen talar därmed för ett elektroniskt informationsutbyte mellan verket och kassan.

De uppgifter som Migrationsverket hanterar är i stor utsträckning av integritetskänslig karaktär. Bland de uppgifter som nu efterfrågas finns också uppgifter som i det enskilda fallet kan vara integritetskänsliga, t.ex. uppgifter om inresedatum och uppgift om att uppehållstillstånd har beviljats någon i egenskap av flykting eller skyddsbehövande i övrigt. Mot bakgrund av de kompletteringar av sekretesslagen som föreslås, och då de förutsättningar som i övrigt beskrivits i avsnitt 5.2 är uppfyllda, finner regeringen dock att även det efterfrågade elektroniska informationsutbytet mellan Migrationsverket och Försäkringskassan går att förena med kraven på skydd mot oacceptabla intrång i den personliga integriteten.

Migrationsverket har beträffande uppgifter om inresedatum visserligen förklarat att myndigheten inte kan garantera kvaliteten på uppgifterna eftersom dessa i flertalet fall bygger på de enskildas egna uppgifter. Trots detta är enligt regeringens mening även de uppgifter om inresedatum som Migrationsverket kan lämna till Försäkringskassan av sådan betydelse för kassan vid fastställande av försäkringstid för beräkning av garantipension och garantiersättning i pensionsärenden, att de bör ingå i ett eventuellt rutinemässigt informationsutbyte. Många gånger aktualiseras ett pensionsärende först lång tid efter den enskildes inresa till Sverige, varför det är svårt att genom den enskilde eller på annat sätt få uppgifter om exakt datum för inresan. De uppgifter som Migrationsverket har om inresedatum härrör från tiden för själva inresan och är därför ett viktigt underlag för Försäkringskassan när det gäller att bedöma tidpunkt för den enskildes bosättning i Sverige och därmed den försäkringstid som ska

tillgodoräknas denne. Det är givetvis viktigt att handläggarna vid Försäkringskassan är medvetna om att kvaliteten på Migrationsverkets uppgifter om inresedatum är osäker och därför inte slentrianmässigt godtar dessa som faktiskt inresedatum.

Det finns anledning att framhålla att det i fråga om samtliga elektroniska informationsutbyten är viktigt att utlämnande och mottagande myndighet är införstådda med innebörden av de uppgifter som utbyts och att de genom information och utbildning även gör berörda handläggare medvetna om detta.

En särskild uppgiftsskyldighet bör föreskrivas för Migrationsverket

Av integritetshänsyn bör de utökade möjligheter till elektroniska informationsutbyten som föreslås bygga på en författningsreglerad uppgiftsskyldighet (se avsnitten 5.2 och 5.3).

Det finns redan, bl.a. i 20 kap. 9 § lagen om allmän försäkring, bestämmelser om andra myndigheters uppgiftsskyldighet gentemot Försäkringskassan. I dessa föreskrivs en uppgiftsskyldighet generellt för bl.a. statliga myndigheter. Skyldigheten innebär att statliga myndigheter, exempelvis Migrationsverket, på begäran ska lämna Försäkringskassan uppgift som avser namngiven person när det gäller förhållande som är av betydelse för tillämpningen av aktuell lag.

I enlighet med vad som angetts i avsnitt 5.4 bör enligt regeringens mening de elektroniska informationsutbyten som föreslås möjliggöra en uppgiftsskyldighet utan krav på föregående förfrågan. Den författningsreglerade uppgiftsskyldighet som för närvarande finns för Migrationsverket gentemot Försäkringskassan medger inte att verket lämnar ut uppgifter på eget initiativ till kassan. Regeringen gör därför den bedömningen att det i en ny bestämmelse bör föreskrivas en särskild uppgiftsskyldighet för verket gentemot kassan, som medger ett sådant uppgiftsutlämnande i Migrationsverkets verksamhet.

Uppgiftsskyldigheten bör föreskrivas i utlänningslagen

De alternativ som är aktuella när det gäller nya bestämmelser om uppgiftsskyldighet är att dessa tas in i den författning som reglerar myndigheternas verksamhet, i regelverket för den förmån där mottagaren av informationen har behov av uppgifterna eller i den författning som reglerar den förmån för vilken det är aktuellt att lämna ut uppgifter.

I förevarande fall bedömer regeringen det vara mest lämpligt att uppgiftsskyldigheten föreskrivs i författning som reglerar Migrationsverket verksamhet, dvs. i utlänningslagen. Som angavs i förarbetena till 2002 års reform framstår detta som en lämplig lösning med hänsyn till att regler om uppgiftsskyldighet utgör en del av reglerna om förfarandet hos en myndighet samt till att uppgiftsskyldigheten så långt möjligt bör vara oberoende av förändringar i verksamheten. Ytterligare ett tungt vägande skäl är att de skilda förmånerna hos Försäkringskassan inte är enhetligt reglerade och att de regleras i ett stort antal författningar. Om uppgiftsskyldigheten i förevarande fall skulle föreskrivas i regelverken för de förmåner där kassan har behov av ifrågasvarande uppgifter från

verket, skulle därför bestämmelser om uppgiftsskyldighet behöva tas in i ett stort antal författningar. Härigenom skulle det bli svårt att överblicka den uppgiftsskyldighet som gäller för Migrationsverket gentemot Försäkringskassan.

Bestämmelser om uppgiftsskyldighet kan föreskrivas i lag eller förordning. Vissa av de uppgifter som kan bli aktuella för ett elektroniskt informationsutbyte mellan Migrationsverket och Försäkringskassan får anses vara mer integritetskänsliga än de uppgifter som var aktuella vid 2002 års reform. Inte minst med hänsyn härtill bör nu – på samma sätt som skedde vid 2002 års reform – den aktuella uppgiftsskyldigheten regleras i lag.

Sammanfattningsvis gör regeringen den bedömningen att uppgiftsskyldigheten bör föreskrivas i utlänningslagen (se 17 kap. 3 § förslag till lag om ändring i utlänningslagen). Beträffande den närmare utformningen av bestämmelsen hänvisas till redogörelsen i avsnitt 5.5.2.

De bestämmelser om uppgiftsskyldighet gentemot Försäkringskassan som redan finns i bl.a. 20 kap. 9 § lagen om allmän försäkring bör stå kvar oförändrade eftersom dessa gäller generellt för bl.a. statliga myndigheter.

Regeringen preciserar uppgiftsskyldigheten

Eftersom förändringar sker fortlöpande i skilda verksamheter är det lämpligt att i förordning reglera vilka uppgifter som uppgiftsskyldigheten omfattar (se avsnitt 5.3). Regeringen avser att i utlänningsförordningen föreskriva vilka konkreta uppgifter som Migrationsverket ska lämna ut till Försäkringskassan enligt den föreslagna uppgiftsskyldigheten i utlänningslagen. Regleringen avses utformas med utgångspunkt i utredningens författningsförslag 20 i bilaga 2.

6.4.2 Direktåtkomst

Regeringens bedömning: I förordning bör det införas en bestämmelse om att Försäkringskassan får ha direktåtkomst till uppgifter i Migrationsverkets verksamhet.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker eller lämnar förslaget utan erinran. *Försäkringskassan* anser att om en behörighetsbegränsning är nödvändig, så bör den utformas så att samtliga de handläggare som i sin handläggning regelbundet behöver ha direktåtkomst till uppgifter från Migrationsverket för att kunna fatta snabba och riktiga beslut också får tillgång till dessa. Försäkringskassan erinrar i detta sammanhang om att det inom kassan pågår ett omfattande förnyelsearbete som bl.a. innebär att handläggningen av vissa förmåner kommer att ske koncentrerat. Det ska med andra ord inte spela någon roll för ärendets handläggning var i landet den försäkrade bor. *Migrationsverket* betonar att det är angeläget att påskynda arbetet med att

utreda frågan om ett för samtliga myndigheter gemensamt samordningsnummer för icke folkbokförda personer.

Skälen för regeringens bedömning: Regeringen anser att det kan finnas anledning att vara restriktiv vid bedömningen av om andra myndigheter ska medges direktåtkomst till uppgifter hos Migrationsverket. Det bör påpekas att Försäkringskassan är en myndighet med annat verksamhetsområde än Migrationsverket. Vid bedömningen av om Försäkringskassan bör medges direktåtkomst till uppgifter hos Migrationsverket måste emellertid beaktas att Försäkringskassans behov av uppgifterna är en konsekvens av utformningen av de regelverk som styr de socialförsäkringsförmåner som Försäkringskassan administrerar. Vidare regleras behandlingen av personuppgifter hos Försäkringskassan av särskilda registerförfattningar. Därutöver gäller enligt regeringens bedömning de skäl för direktåtkomst som i övrigt har redovisats i avsnitt 5.5.1 även i fråga om ett elektroniskt informationsutbyte mellan Migrationsverket och Försäkringskassan. I sammanhanget kan nämnas att Försäkringskassan i remissyttrandet gör den bedömningen att en direktåtkomst skulle innebära tidsbesparingar om 7 minuter per ärende, motsvarande 9,5 årsarbetskrafter. Enligt regeringens mening bör således direktåtkomst tillåtas.

Försäkringskassans direktåtkomst bör avse vissa uppgifter som behövs i dess verksamhet med registrering av enskilda och i handläggningen av skilda förmåner. Åtkomsten förutsätter dock att den ges på ett sätt som tar tillräcklig hänsyn till integritetsaspekterna. Bl.a. måste beaktas att uppgifter som görs tillgängliga genom direktåtkomst ges ett tillräckligt sekretesskydd i kassans verksamhet. Med den reglering som föreslås i närmast följande avsnitt kan enligt regeringens mening oacceptabelt intrång i den enskildes personliga integritet undvikas. *Försäkringskassan* har i remissyttrande aktualiserat frågan om behörighetsbegränsningar. I denna del hänvisas till avsnitt 5.5.1.

I 6 § förordningen om behandling av personuppgifter i verksamhet enligt utlännings- och medborgarskapslagstiftningen föreskrivs att vissa myndigheter får ha direktåtkomst till Migrationsverkets verksamhetsregister. Direktåtkomst för Försäkringskassan till Migrationsverkets verksamhetsregister förutsätter författningsreglering. Regeringen avser därför att införa en ny bestämmelse i förordningen om behandling av personuppgifter i verksamhet enligt utlännings- och medborgarskapslagstiftningen. Bestämmelsen avses utformas med utgångspunkt i utredningens författningsförslag 22 i bilaga 2.

Utlänningsdatautredningen har i betänkandet Utlänningsdatalag (SOU 2003:40) föreslagit att behandlingen av personuppgifter enligt utlännings- och medborgarskapslagstiftningen ska regleras i lag, Utlänningsdatalagen. I lagen föreslås bestämmelser som uttömmande reglerar när personuppgifter får lämnas ut genom direktåtkomst. Betänkandet bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Migrationsverket har i sitt remissyttrande framhållit att problem kan uppstå vid direktåtkomst i samband med informationsöverföring och identifiering av personer som inte är folkbokförda i landet, samt efterfrågat ett för samtliga myndigheter gemensamt samordningsnummer för icke folkbokförda personer. Regeringen har tillkallat en särskild utredare för att utreda bl.a. frågan om samordningsnummer. Utredningen,

som har antagit namnet Folkbokföringen i framtiden (dir. 2007:123), ska redovisa sitt uppdrag i frågan om personnummer och samordningsnummer senast den 1 juni 2008 samt slutredovisa sitt uppdrag senast den 1 september 2009. I avvaktan på denna utrednings bedömning och slutsatser lämnas inte något förslag i av Migrationsverket efterfrågat avseende.

6.4.3 Sekretess

Regeringens förslag: En ny bestämmelse införs i sekretesslagen av innebörd att sekretess ska gälla hos Försäkringskassan i verksamhet som avser registrering av enskilda för uppgift om enskilds personliga förhållanden som myndigheten erhållit från Migrationsverket, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till den enskilde lider men om uppgiften röjs.

En bestämmelse införs i sekretesslagen av innebörd att sekretess ska gälla i verksamhet som avser förande av eller uttag ur Migrationsverkets verksamhetsregister. Sekretessen ska gälla för uppgift om enskilds personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till den enskilde lider men.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna: Remissinstanserna tillstyrker eller lämnar förslaget utan erinran.

Skälen för regeringens förslag

Vilket sekretesskydd gäller för utlämnade uppgifter hos Försäkringskassan?

En förutsättning för att Migrationsverket ska kunna lämna ut uppgifter elektroniskt till Försäkringskassan är att uppgifterna omfattas av ett tillfredsställande sekretesskydd även efter utlämnandet.

Flera sekretessbestämmelser är av betydelse i Migrationsverkets verksamhet. Främst är det bestämmelsen i 7 kap. 14 § andra stycket sekretesslagen som är aktuell i detta sammanhang. Bestämmelsen tar sikte på uppgifter om enskilds personliga förhållanden och sekretessen gäller med ett omvänt skaderekvisit, dvs. utgångspunkten är att nämnda uppgifter omfattas av sekretess. Exempel på uppgifter som skyddas av bestämmelsen är uppgifter om t.ex. hälsotillstånd samt religiös och politisk uppfattning. Vid bedömningen av vilka uppgifter som bör skyddas måste, enligt förarbetena till bestämmelsen, beaktas att uppgifter som i Sverige anses som tämligen harmlösa kan för den som kommer från ett annat land uppfattas som ytterst ömtåliga och vara sådana att deras röjande skulle kunna få menliga följder för utlänningen eller för dennes närstående i hemlandet (prop. 1979/80:2 Del A s. 209). Av 7 kap. 14 § andra stycket sekretesslagen följer också att i fråga om beslut i

utlännings- och medborgarskapsärenden gäller sekretessen endast för uppgifter i skälen för beslutet.

Sekretess enligt den nämnda bestämmelsen gäller i verksamhet för kontroll av utlännningar. Sådan verksamhet är det inte fråga om för Försäkringskassans del och bestämmelsen är därför inte tillämplig hos kassan. I stället omfattas uppgifter som Migrationsverket lämnar till kassan efter utlämnandet av sekretess enligt 7 kap. 7 § eller 7 kap. 15 § första stycket 1 sekretesslagen.

Sekretessen enligt 7 kap. 7 § första stycket gäller hos Försäkringskassan i ärende enligt lagstiftningen om allmän försäkring, allmän pension, arbetsskadeförsäkring eller handikappersättning och vårdbidrag eller om annan jämförbar ekonomisk förmån för enskild, eller om läkarvårdsersättning, ersättning för sjukgymnastik eller särskild sjukförsäkringsavgift, för uppgift om någons hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden. Bestämmelsen gäller med ett rakt skaderekvisit, dvs. presumtionen är för offentlighet.

Enligt 7 kap. 15 § första stycket 1 gäller sekretess i verksamhet som avser folkbokföringen eller annan liknande registrering av befolkningen och, i den utsträckning regeringen föreskriver det, i annan verksamhet som avser registrering av betydande del av befolkningen. Skaderekvisitet enligt detta lagrum är formulerat på så sätt att sekretess gäller om det av särskild anledning kan antas att den enskilde eller någon närstående till den enskilde lider men om uppgifter röjs. Bestämmelsen är således försedd med ett s.k. rakt kvalificerat skaderekvisit och sekretesskyddet enligt denna bestämmelse är därmed svagare än det skydd som bestämmelsen i 7 kap. 7 § första stycket ger.

Migrationsverkets utlämnande av uppgifter till Försäkringskassan för bedömning av om en utomnordisk medborgare uppfyller bosättnings- eller arbetsvillkor för ersättning till socialförsäkringsförmån eller för fastställande av försäkringstid för beräkning av garantipension eller garantiersättning äger rum i samband med att kassan handlägger ärende enligt sådan lagstiftning som anges i 7 kap. 7 § första stycket. I dessa fall omfattas uppgifterna hos Försäkringskassan således av det sekretesskydd som föreskrivs i denna bestämmelse. När det däremot gäller uppgifter som Migrationsverket lämnar till kassan för prövning av om en utomnordisk medborgare som kommit till Sverige ska registreras hos Försäkringskassan torde sekretess enligt 7 kap. 7 § första stycket inte bli aktuell för uppgifterna.

Uppgifter som Migrationsverket lämnar till Försäkringskassan för kassans registrering omfattas däremot hos kassan av sekretess enligt 7 kap. 15 § första stycket sekretesslagen. Detta innebär dock att uppgifterna i dessa fall får ett tämligen svagt sekretesskydd hos Försäkringskassan.

I vissa avseenden bör sekretesskyddet hos Försäkringskassan stärkas

Ett antal av de uppgifter som Försäkringskassan önskar få från Migrationsverket genom ett elektroniskt informationsutbyte är, eller kan i det enskilda fallet vara, av integritetskänslig karaktär. Som angetts ovan omfattas ifrågasvarande uppgifter av sekretess även i Försäkringskassans

verksamhet. Nuvarande sekretessbestämmelser innebär dock att detta sekretesskydd är svagare än motsvarande skydd hos Migrationsverket.

Regeringen gör den bedömningen att uppgifter som Migrationsverket lämnar till Försäkringskassan för bedömning av om en utomnordisk medborgare uppfyller bosättnings- eller arbetsvillkor för ersättning till socialförsäkringsförmån eller för fastställande av försäkringstid i pensionsärenden kommer att få ett tillräckligt sekretesskydd i kassans verksamhet. Vid denna bedömning har beaktats bland annat att det redan finns bestämmelser om uppgiftsskyldighet som innebär att Migrationsverket på begäran ska lämna uppgifter, däribland även uppgifter som kan anses integritetskänsliga, till myndigheter hos vilka gäller ett svagare sekretesskydd, t.ex. Centrala studiestödsnämnden (CSN). I dessa fall har således uppgifterna ansetts få ett tillräckligt sekretesskydd hos mottagande myndighet.

När det däremot gäller uppgifter som Migrationsverket lämnar till Försäkringskassan för prövning av om en utomnordisk medborgare som kommit till Sverige ska registreras hos Försäkringskassan gör regeringen i likhet med utredningen den bedömningen att det sekretesskydd som uppgifterna får hos kassan är otillräckligt. Regeringen finner att en avvägning mellan sekretessintresset och insynsintresset medför att styrkan på sekretessen för dessa uppgifter hos Försäkringskassan bör vara densamma som gäller för i 7 kap. 7 § angivna ärenden och i ärenden hos CSN om lån till hemutrustning till flyktingar och vissa andra utläningar (9 kap. 5 § sekretesslagen). Det innebär att sekretess bör gälla för uppgift om enskilda personliga förhållande, om det kan antas att den uppgiften rör eller någon honom eller henne närstående lider men om uppgiften röjs. Den nya bestämmelsen bör införas som ett nytt fjärde stycke i 7 kap. 7 §. Utredningen, som också anser att sekretessen bör gälla med ett rakt skaderekvisit, har föreslagit att sekretessen ska gälla i verksamhet som avser registrering av enskilda beträffande underlag för att fastställa förmån, ersättning eller annat stöd åt enskild. Mot bakgrund av att det vid konkurrens mellan flera tillämpliga sekretessbestämmelser är den bestämmelse som ger det starkaste skyddet som ska tillämpas, innebär utredningens förslag att all registrering av enskilda i fortsättningen skulle komma att omfattas av ett rakt skaderekvisit enligt 7 kap. 7 § istället för av ett rakt kvalificerat skaderekvisit enligt 7 kap. 15 § första stycket 1. Regeringen finner att den av utredningen föreslagna bestämmelsen har fått en avfattning som går utöver syftet med bestämmelsen. Regeringen anser därför att bestämmelsens tillämpningsområde bör begränsas till att avse uppgifter om enskildas personliga förhållanden som Försäkringskassan i verksamhet som avser registrering av enskilda erhåller från Migrationsverket, (se 7 kap. 7 § förslag till lag om ändring i sekretesslagen). Registrering av uppgifter om enskildas personliga förhållanden i övrigt hos Försäkringskassan bör liksom hittills omfattas av sekretessen enligt 7 kap. 15 § första stycket 1.

Ett stärkt sekretesskydd vid direktåtkomst

Regeringen gör som framkommit den bedömningen att Försäkringskassan bör medges direktåtkomst till vissa uppgifter hos

Migrationsverket. Utredningen har föreslagit att uppgifter i Migrationsverkets verksamhetsregister, som f.n. omfattas av sekretess enligt 7 kap. 14 § sekretesslagen, bör få samma sekretesskydd som uppgifter i beskattningsdatabasen. Förslaget innebär att den sekretess som gäller för uppgifterna i registret ska ges en sådan utformning att den inte bara gäller hos den myndighet som för registret utan även hos direktanslutna myndigheter så länge dessa bara har uppgifterna tillgängliga på dataskärmen. Först om en direktansluten myndighet gör ett utdrag ur registret eller på annat sätt använder uppgifterna i sin verksamhet blir den primära sekretessbestämmelse som är tillämplig i sistnämnda verksamhet tillämplig på uppgifter som hämtats ur registret (jfr avsnitt 4.3.2). Eftersom sekretessen enligt 7 kap. 14 § andra stycket gäller med ett omvänt skaderekvisit har utredningen föreslagit att även den nya sekretessbestämmelsen ska gälla med ett omvänt skaderekvisit. Utredningen har föreslagit att den nya bestämmelsen ska infogas i 7 kap. 14 § andra stycket. Den föreslagna bestämmelsen skulle, i kombination med de befintliga sekretessbestämmelserna i 7 kap. 7 § och den nya sekretessbestämmelse som föreslås i 7 kap. 7 § fjärde stycket, innebära att uppgifter som Försäkringskassan tar del av i Migrationsverkets verksamhetsregister för att använda i ärenden eller i sin egen registreringsverksamhet kommer att omfattas av sekretessen enligt 7 kap. 7 § hos Försäkringskassan. Övriga uppgifter i Migrationsverkets verksamhetsregister som är tillgängliga hos Försäkringskassan kommer även hos Försäkringskassan att omfattas av ett omvänt skaderekvisit enligt den nya föreslagna bestämmelsen i 7 kap. 14 § andra stycket.

Frågan är då hur den av utredningen föreslagna bestämmelsen förhåller sig till den nya bestämmelse om överföring av sekretess som föreslås i avsnitt 5.5.4 (13 kap. 3 a § sekretesslagen). Sistnämnda bestämmelse innebär att den sekretess som gäller i Migrationsverkets verksamhetsregister överförs till Försäkringskassan. Enligt 13 kap. 6 § sekretesslagen kommer dock den primära sekretessreglering som gäller hos Försäkringskassan att ha företräde framför den överförda sekretessen. Den nya sekretessbestämmelse som föreslås av utredningen i 7 kap. 14 § andra stycket utgör en primär sekretessbestämmelse även hos Försäkringskassan, så länge uppgifterna i Migrationsverkets verksamhetsregister inte dras ut från registret eller på annat sätt används i Försäkringskassans ärenden eller i dess registreringsverksamhet. Om uppgifter dras ut eller på annat sätt används i ett ärende hos Försäkringskassan eller i kassans registreringsverksamhet kommer de att omfattas av sekretess enligt de befintliga bestämmelserna i 7 kap. 7 § respektive den nya bestämmelsen i 7 kap. 7 § fjärde stycket. Det sagda innebär att den föreslagna bestämmelsen i 13 kap. 3 a § om överföring av sekretess inte kommer att få någon betydelse om utredningens förslag till ny kompletterande bestämmelse i 7 kap. 14 § genomförs.

Om utredningens förslag till ändring i 7 kap. 14 § andra stycket inte genomförs kommer den befintliga sekretessen enligt 7 kap. 14 § sekretesslagen att överföras till Försäkringskassan med stöd av den föreslagna bestämmelsen om överföring av sekretess i 13 kap. 3 a §. Den primära befintliga sekretessen i 7 kap. 7 § sekretesslagen kommer att ha företräde beträffande uppgifter som används i ärenden och den föreslagna primära sekretessen i 7 kap. 7 § fjärde stycket kommer att ha

företräde i verksamhet som avser registrering av enskilda hos Försäkringskassan. Det innebär att det kommer att gälla sekretess med ett rakt skaderekvisit hos Försäkringskassan dels för sådana uppgifter i Migrationsverkets verksamhetsregister som används i ärenden hos Försäkringskassan, dels för alla uppgifter i Migrationsverkets verksamhetsregister som Försäkringskassan har tillgång till i sin registreringsverksamhet. Det sistnämnda innebär att även sådana uppgifter i Migrationsverkets verksamhetsregister som Försäkringskassan inte använder i sin registreringsverksamhet, men som Försäkringskassan har tillgång till i den verksamheten, kommer att omfattas av ett rakt skaderekvisit i den verksamheten. När det gäller allmänhetens intresse av insyn i Försäkringskassans verksamhet är det de uppgifter som Försäkringskassan använder i sin verksamhet som är primärt intressanta. Med dagens teknik kan man utforma system som innebär att det vid direktåtkomst bara är möjligt för handläggarna att söka på uppgifter om en viss person om den personen är aktuell i den verksamhet där direktåtkomst tillåts. Om en sådan teknisk begränsning görs kommer uppgifter som inte behövs i Försäkringskassans registreringsverksamhet inte heller att vara tekniskt tillgängliga i den verksamheten. Uppgifterna kan dock vara tekniskt tillgängliga i den del av Försäkringskassans verksamhet som hanterar de rent tekniska aspekterna på direktåtkomsten (jfr avsnitt 5.5.3). I sådana fall räcker det sekretesskydd som följer av den föreslagna bestämmelsen i 13 kap. 3 a § om överföring av sekretess (se avsnitt 5.5.4). Regeringen förutsätter att de tekniska möjligheter som finns, att i förhållande till handläggare spärra uppgifter som handläggarna inte behöver ha tillgång till, utnyttjas vid uppbyggnaden av de tekniska system som krävs för den föreslagna direktåtkomsten. Försäkringskassan har uppgivit att det pågår en förstudie av vilka tekniska begränsningar som kommer att vara möjliga att genomföra. Mot denna bakgrund gör regeringen bedömningen att den av utredningen föreslagna ändringen i 7 kap. 14 § andra stycket sekretesslagen bör genomföras för det fall det skulle visa sig att det uppstår svårigheter att åstadkomma en sådan teknisk begränsning.

Sammanfattningsvis innebär den reglering som nu föreslås att den nya bestämmelsen i 7 kap. 14 § andra stycket blir tillämplig hos Försäkringskassan utöver de befintliga sekretessbestämmelserna i 7 kap. 7 § sekretesslagen och den föreslagna bestämmelsen i 7 kap. 7 § fjärde stycket. Eftersom sekretessen i 7 kap. 14 § är starkare än sekretessen enligt 7 kap. 7 § är det den förstnämnda sekretessen som ska tillämpas så länge uppgifterna finns i det register som används hos Migrationsverket. Görs utdrag ur registret eller används uppgifterna i registret på annat sätt i Försäkringskassans verksamhet är det bestämmelserna i 7 kap. 7 § som ska tillämpas. Detta motsvarar den ordning som gäller för uppgifter i beskattningsdatabasen i de fall andra myndigheter tillåts ha direktåtkomst till uppgifter i den databasen (9 kap. 1 § sekretesslagen).

Meddelarfriheten

Den s.k. meddelarfriheten, dvs. rätten enligt 1 kap. 1 § tredje stycket tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 2 § yttrandefrihetsgrundlagen att

lämna uppgift i vilket ämne som helst för publicering i de medier som de båda grundlagarna omfattar, har vissa begränsningar. Viss tystnadsplikt som har företräde framför meddelarfriheten anges i tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen. I övrigt räknas de tystnadsplikter som har företräde framför meddelarfriheten upp i 16 kap. 1 § sekretesslagen.

Den tystnadsplikt som följer av 7 kap. 7 § och 14 § andra stycket sekretesslagen har inte företräde framför meddelarfriheten. Regeringen anser inte att det finns anledning att göra någon annan bedömning beträffande de tystnadsplikter som följer av de nya sekretessbestämmelser som föreslås i 7 kap. 7 § och 14 § andra stycket sekretesslagen. Någon ändring i 16 kap. 1 § sekretesslagen föreslås därför inte göras.

6.4.4 Registerförfattningar

Regeringens bedömning: I förordning bör införas en bestämmelse om att i socialförsäkringsdatabasen får behandlas uppgifter om den registrerade från verksamhetsregister som förs av Migrationsverket.

De registerförfattningar som gäller för Migrationsverket och Försäkringskassan medger i övriga delar den behandling som informationsutbytet innebär.

Utredningens förslag och bedömning överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: Remissinstanserna instämmer i eller lämnar förslaget och bedömningen utan erinran.

Skälen för regeringens bedömning

Registerförfattningar som gäller för Försäkringskassans verksamhet

Av 7 § 2 lagen (2003:763) om behandling av personuppgifter inom socialförsäkringens administration följer att Försäkringskassan i sin verksamhet får behandla personuppgifter om det är nödvändigt för att tillgodose behov av underlag som krävs för att den registrerades eller annans rättigheter eller skyldigheter i fråga om socialförsäkringsförmåner samt andra förmåner och ersättningar som enligt lag, förordning eller särskilt beslut handläggs av kassan ska kunna bedömas eller fastställas. Behandling får, enligt 7 § 4, även ske om det är nödvändigt för att handlägga ärenden. Enligt regeringens mening omfattas den behandling som det föreslagna informationsutbytet med Migrationsverket innebär av de nu beskrivna ändamålen i 7 § lagen om behandling av personuppgifter inom socialförsäkringens administration. Inte heller i övrigt behöver enligt regeringens mening ändringar eller tillägg göras i lagen om behandling av personuppgifter inom socialförsäkringens administration för att medge ifrågavarande informationsutbyte.

För att Försäkringskassan ska kunna behandla de uppgifter som myndigheten kan komma att få från Migrationsverket i socialförsäkringsdatabasen krävs ett tillägg i förordningen (2003:766) om

behandling av personuppgifter inom socialförsäkringens administration. Regeringen avser att göra ett sådant tillägg, i huvudsak utformat i enlighet med utredningens författningsförslag 19 i bilaga 2.

Registerförfattning som gäller för Migrationsverkets behandling av personuppgifter

Av 3 § förordningen om behandling av personuppgifter i verksamhet enligt utlännings- och medborgarskapslagstiftningen följer att Migrationsverket får föra automatiserade register i ärenden som handläggs av myndigheten (verksamhetsregister). I ett verksamhetsregister får personuppgifter behandlas för bl.a. fullgörande av underrättelseskyldighet som följer av lag eller annan författning.

Det nu aktuella informationsutbytet med Försäkringskassan avser uppgifter som finns i verksamhetsregister. Regeringen bedömer att den behandling som nämnda informationsutbyte innebär för Migrationsverket omfattas av de ändamål som anges i 3 § nämnda förordning.

7 Arbetslöshetskassorna som mottagare av uppgifter från Skatteverket

7.1 Bakgrund

7.1.1 Inledning

Arbetslöshetsförsäkringen administreras av arbetslöshetskassorna. Arbetslöshetskassorna är inte myndigheter utan föreningar, dvs. enskilda rättssubjekt. Deras handhavande av arbetslöshetsersättningsfrågor utgör dock myndighetsutövning och i sekretesshänseende är de vid prövningen av ärenden om arbetslöshetsersättning med myndigheter jämställda organ (se bilagan till sekretesslagen).

7.1.2 Nuvarande informationsutbyte

Det elektroniska informationsutbyte som i dag förekommer mellan arbetslöshetskassor och Skatteverket innebär att arbetslöshetskassorna maskinellt ställer frågor till Skatteverket för att inhämta uppgifter för att göra skatteavdrag på arbetslöshetsersättning. Informationsutbytet sker genom filöverföring med fråge- och svarsfiler.

En arbetslöshetskassa kan vidare i ett enskilt ärende om arbetslöshetsersättning få uppgifter från Skatteverket genom att den arbetslöse begär att uppgifter från Skatteverket lämnas ut till kassan. Dessa uppgifter kan bl.a. avse information från deklARATIONER och bilagor. Vid handläggningen av en företagares arbetslöshet använder några arbetslöshetskassor en blankett, som den enskilde skriver under och skickar till Skatteverket med en begäran att uppgifter lämnas ut från Skatteverket till aktuell arbetslöshetskassa. Skatteverket skickar därefter de begärda uppgifterna via särskild e-postfil. I de fall den enskilde inte medger att Skatteverket lämnar ut uppgifter till arbetslöshetskassan

måste de uppgifter som behövs för kassans prövning av ärendet om arbetslöshetsersättning styrkas av den enskilde själv på annat sätt.

7.1.3 Efterfrågade uppgifter

Inledning

Utredningens arbete har visat att arbetslöshetskassorna har behov av uppgifter från Skatteverket enligt följande.

Bedömning av arbetsvillkoret samt beräkning av normalarbetstid och dagsförtjänst

Arbetslöshetskassorna har under utredningen uttryckt behov av att beträffande arbetstagare i första hand få kontrolluppgifter avseende inkomstlaget tjänst och i andra hand uppgifter om inkomster av tjänst efter avdrag. Beträffande företagare har arbetslöshetskassorna efterfrågat uppgifter om överskott och underskott från aktiv och passiv näringsverksamhet från senast inlämnade självdeklaration samt från självdeklarationer från de tre senaste åren före det år företagaren avvecklade sin näringsverksamhet.

Utredningen har inte föreslagit en uppgiftsskyldighet för Skatteverket gentemot arbetslöshetskassorna avseende kontrolluppgifterna, eftersom den personliga integriteten väger tungt i skattefrågor. Däremot har utredningen lämnat förslag om att uppgifter om överskott i inkomstlaget tjänst samt, i fråga om företagare, uppgifter om överskott och underskott i inkomstlaget näringsverksamhet ska kunna ingå i ett informationsutbyte.

Arbetslöshetskassorna har dessutom efterfrågat uppgifter om sjukpenning hänförlig till näringsverksamhet. Utredningen har inte lämnat förslag som möjliggör ett sådant informationsutbyte bl.a. eftersom dessa uppgifter lämnas till Skatteverket från Försäkringskassan.

Bedömning av om företagare är att anse som arbetslös

Arbetslöshetskassorna har under utredningen uttryckt behov av att från Skatteverket få uppgifter rörande datum för när registrering enligt 3 kap. skattebetalningslagen (1997:483) har upphört och när F-skattsedel enligt 4 kap. samma lag har återkallats.

Utredningen har i denna del lämnat förslag som möjliggör att de efterfrågade uppgifterna kan ingå i ett elektroniskt informationsutbyte mellan Skatteverket och arbetslöshetskassorna.

Kontroll av inkomst från bisyssla

För kontrollen av att inkomster från en bisyssla inte överstiger den inkomstgräns som anges i 39 § lagen om arbetslöshetsförsäkring samt för bedömningen av bisysslans omfattning i förhållande till sökandens huvudsysselsättning, har arbetslöshetskassorna under utredningen

uttryckt behov av att, såvitt avser löntagare, få inkomstuppgifter hämtade från kontrolluppgifter och, såvitt avser företagare, bl.a. uppgifter om överskott och underskott i inkomstslaget näringsverksamhet.

Utredningen har gjort den bedömningen att kontrolluppgifter inte bör ingå i ett elektroniskt informationsutbyte men har lämnat förslag som möjliggör att uppgifter om överskott och underskott i inkomstslaget näringsverksamhet kan ingå.

Bedömning av om grund för avstängning föreligger

Vid prövningen av sökandens rätt till arbetslöshetsersättning ska också bedömas om det finns skäl för avstängning från sådan rätt. Arbetslöshetskassorna har för utredningen specificerat ett stort antal uppgifter som de vill få från Skatteverket för bedömningen av om en företagare haft giltig anledning att upphöra med sin verksamhet. Det är till stor del fråga om sådana uppgifter som näringsidkare, som deklarerar för inkomst av näringsverksamhet med årsbokslut, lämnar till Skatteverket på räkenskapschema som utgör del av deklarationen för inkomst av näringsverksamheten. Räkenskapschemat motsvarar i princip företagets balans- och resultaträkning.

Utredningen har gjort den bedömningen att arbetslöshetskassornas önskemål förutsätter en uppgiftsskyldighet för Skatteverket av ett betydligt mer omfattande och detaljerat slag än vad som följer av nuvarande bestämmelser om skyldighet för Skatteverket gentemot andra myndigheter. Något informationsutbyte av denna omfattning har inte föreslagits. I stället har utredningen föreslagit att informationsutbytet ska omfatta uppgifter om sammanlagda intäktsposter i inkomstslaget näringsverksamhet, överskott och underskott i näringsverksamhet samt uppgifter om avdrag för avsättning till periodiseringsfond och expansionsfond samt om återföring av avdrag till sådana fonder.

7.2 Överväganden

7.2.1 Uppgiftsskyldighet

Regeringens bedömning: Bestämmelser om uppgiftsskyldighet för Skatteverket gentemot arbetslöshetskassorna bör inte föreslås.

Utredningens förslag: Utredningen har enligt vad som framgår av avsnitt 7.1.3 föreslagit bestämmelser om uppgiftsskyldighet för Skatteverket gentemot arbetslöshetskassorna samt har dessutom föreslagit bestämmelser om direktåtkomst.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker eller lämnar förslaget utan erinran. *Arbetslöshetskassornas samorganisation* har dock anfört bl.a. att de föreslagna uppgifterna är otillräckliga för att de märkbart ska kunna förbättra handläggningen för arbetslöshetskassorna. Uppgifterna kommer i det föreslagna skicket enligt

Arbetslöshetskassornas samorganisations bedömning inte medföra några handläggningsvinster av större betydelse. Efter samtal med arbetslöshetskassor har det enligt samorganisationen framkommit att arbetslöshetskassorna, om utbytet är begränsat till de enligt betänkandet föreslagna uppgifterna, ändå kommer att behöva inhämta uppgifter manuellt. Eftersom utbytet är så begränsat kommer det inte heller i någon större utsträckning kunna användas för att stävja fusk. *Småföretagarnas arbetslöshetskassa* har anfört att det förslag som har lämnats innebär att utredningar av arbetsvillkoret, normalarbetstiden, dagsförtjänsten, inkomsten i bisysslor och huruvida en grund för avstängning föreligger ändå måste kompletteras med uppgifter från den enskilde. Enligt *Småföretagarnas arbetslöshetskassa* skulle därmed syftet med informationsutbytet inte alls eller i ringa utsträckning uppfyllas. Mot bakgrund härav, samt den kostnad en utökning av informationsutbytet medför, anser *Småföretagarnas arbetslöshetskassa* att utredningens förslag så som det lämnats i det rubricerade betänkandet inte bör genomföras. Såväl *Småföretagarnas arbetslöshetskassa* som *Arbetslöshetskassornas samorganisation* har i remissvar hemställt om att ett uppgiftsutbyte mellan Skatteverket och arbetslöshetskassorna ska omfatta fler uppgifter än vad utredningen föreslagit.

Skälen för regeringens bedömning: Det remitterade förslag som regeringen har att ta ställning till omfattar inte ett informationsutbyte avseende andra uppgifter än som redovisats i avsnitt 7.1.3.

Såsom redovisats ovan ställer sig såväl *Arbetslöshetskassornas samorganisation* som *Småföretagarnas arbetslöshetskassa* tveksamma, eller mycket tveksamma, till informationsutbyte på sätt som föreslagits av utredningen. Enligt organisationerna skulle det föreslagna informationsutbytet inte medföra några handläggningsvinster. Företrädare för *Skatteverket* har dessutom uppgett att informationsutbytet, för det fall arbetslöshetskassorna även fortsättningsvis ställer frågor till Skatteverket manuellt, inte kommer att innebära några effektivitetsvinster för verket.

Vid en avvägning mellan elektroniskt informationsutbyte och den personliga integriteten bör bestämmelser om utökat elektroniskt informationsutbyte endast införas om syftet med detta kan förväntas uppnås (se avsnitt 5.2). Mot bakgrund av vad *Arbetslöshetskassornas samorganisation* och *Småföretagarnas arbetslöshetskassa* i remissvar och under beredningen av betänkandet inom Regeringskansliet har anfört kan de bestämmelser som utredningen föreslagit för närvarande inte förväntas uppnå syftet med ett elektroniskt informationsutbyte mellan Skatteverket och arbetslöshetskassorna i den utsträckning att det är motiverat att möjliggöra ett elektroniskt informationsutbyte. Ett sådant i informationsutbyte bör därför inte föreslås.

8 Statens pensionsverk som mottagare av uppgifter från Skatteverket

8.1 Bakgrund

8.1.1 Statens pensionsverk

Statens pensionsverk (SPV) är central förvaltningsmyndighet för frågor som rör den statliga tjänstepensioneringen och statens tjänstegrupplivförsäkring. För anställda inom statsförvaltningen ska verket bl.a. besluta om och betala ut tjänstepensionsförmåner samt pensionsersättning och särskild pensionsersättning enligt statligt kollektivavtal om trygghetsfrågor.

En del av de pensionsförmåner som SPV administrerar ska på visst sätt minskas med arbetsinkomst. För vissa av dessa förmåner ska minskning ske med varje arbetsinkomst medan för andra gäller att minskning ska ske först när förmånstagarens arbetsinkomst under ett år överstiger en särskilt angiven nivå. Förmånstagaren ska anmäla inkomst överstigande denna nivå till SPV. Detta sker inte alltid, vilket får till följd att vissa förmånstagare uppstår för mycket i pension.

De pensionsförmåner som i detta sammanhang är aktuella är följande:

- pensionsersättning och särskild pensionsersättning enligt statligt kollektivavtal om trygghetsfrågor,
- särskild pension till officerare enligt statligt kollektivavtal om särskild pension för vissa yrkesofficerare med fullmakt m.m.,
- inkomstgaranti för f.d. riksdagsledamöter och f.d. företrädare i Europaparlamentet,
- inkomstgaranti eller motsvarande förmåner enligt äldre bestämmelser för f.d. statsråd och vissa f.d. myndighetschefer.

Pensionsersättning och särskild pensionsersättning enligt statligt kollektivavtal om trygghetsfrågor, ska enligt 17 § i det statliga trygghetsavtalet i viss omfattning minskas med arbetsinkomst som arbetstagaren har. På motsvarande sätt ska särskild pension till officerare enligt statligt kollektivavtal om särskild pension för vissa yrkesofficerare minskas med arbetsinkomst. Inkomstgaranti för f.d. riksdagsledamöter och f.d. företrädare i Europaparlamentet ska enligt 13 kap. 3 § lagen om ekonomiska villkor för riksdagens ledamöter respektive 9 kap. 10 § lagen om arvode m.m. till Sveriges företrädare i Europaparlamentet minskas med bl.a. inkomst som är pensionsgrundande enligt 2 kap. lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension. Inkomstgaranti eller motsvarande förmåner enligt äldre bestämmelser för f.d. statsråd och vissa f.d. myndighetschefer ska enligt 10 och 11 §§ förordningen (2003:55) om avgångsförmåner för vissa arbetstagare med statlig chefsanställning respektive bestämmelser i förordningen (AgVFS 2003:1 B 1) om inkomstgaranti och tjänstepension för statsråd, och motsvarande äldre bestämmelser i förordningen (SAVFS 1987:6 B 4) om tjänstepensionsrätt för statsråd och förordningen (AgVFS 1996:1 B 1) om tjänstepensionsrätt för statsråd, på visst sätt minskas med inkomst av anställning eller annat förvärvsarbete.

Enligt preliminära uppgifter från SPV uppgick under 2005 utbetalningarna från SPV avseende dessa förmåner till drygt 1 miljard

kronor inklusive skatt. De totala pensionsutbetalningarna från SPV omfattar ungefär 10 miljarder kronor per år.

8.1.2 Nuvarande informationsutbyte

För närvarande finns endast i ett avseende elektroniskt informationsutbyte mellan Skatteverket och SPV. Skatteverket lämnar elektroniskt ut uppgifter om bruttolöner enligt kontrolluppgifter och redovisade lönebelopp enligt skattedeklaration från beskattningsdatabasen.

Det finns inget särskilt reglerat informationsutbyte mellan Skatteverket och SPV för kontroll av enskildas arbetsinkomst i ärenden om nu aktuella pensionsförmåner. I stället frågar SPV förmånstagare vilken arbetsinkomst de förväntas ha under inkomståret och vilken inkomst de har haft under året, eller så uppmanas förmånstagare att själva kontakta SPV när arbetsinkomsten överstiger visst belopp.

SPV har under utredningen endast kunnat identifiera en enda typ av regelmässigt inhämtande av uppgifter från Skatteverket för kontrolländamål. Detta gäller förmånen inkomstgaranti för f.d. riksdagsledamöter och f.d. företrädare i Europaparlamentet. Denna kontroll går till på så sätt att en handläggare vid pensionsverket vid besök på skattekontoret i Sundsvall tar del av offentliga uppgifter om taxerad inkomst avseende ett "stickprovsurval" om 30 procent av berörda förmånstagare. De uppgifter som då inhämtas kan ibland ge SPV anledning att inhämta förklaring från någon förmånstagare.

8.1.3 Allmänt om uppgiftsbehovet

SPV har under utredningen angett att man har behov av att kunna kontrollera uppgifter som den enskilde har lämnat med uppgifter om arbetsinkomst från Skatteverket genom ett elektroniskt informationsutbyte. Enligt pensionsverket skulle genom sådana kontrollmöjligheter fusk eller misstag såväl kunna förebyggas som upptäckas på ett tidigt stadium. I dag måste pensionsverket i huvudsak lita på att de uppgifter som förmånstagarna lämnar är korrekta.

SPV saknar kännedom om omfattningen av sådana felaktiga utbetalningar som är en följd av att man inte kan kontrollera uppgift om arbetsinkomst vid handläggningen av de aktuella pensionsförmånerna. Man befärar att det finns ett stort mörkertal i fråga om fusk med förmånen pensionsersättning. Pensionsverket har hänvisat till att det är många personer som har denna typ av ersättning och att det enbart är inkomst överstigande ett visst belopp som behöver redovisas. Enligt pensionsverket ställer många av de berörda förmånstagarna frågor till verket om hur arbetsinkomsten kontrolleras.

Enligt vad SPV har anfört till utredningen kan merparten av den information som myndigheten efterfrågar från Skatteverket fås genom att Skatteverket beträffande berörda personer elektroniskt överför uppgifter från inkomstdeklaration avseende vissa inkomster av tjänst, nämligen uppgifter om inkomster i form av lön, förmåner, sjukpenning m.m.

Därutöver har pensionsverket förklarat att man har behov av att få uppgift om överskott av aktiv och passiv näringsverksamhet. Av nämnda uppgifter kan inte utläsas varifrån en inkomst härrör. SPV har anfört att myndigheten i vissa fall kan komma att behöva kontrollera specifikationen till inkomstdeklarationen, där det framgår vem som är löneutbetalare. Enligt verket torde detta endast bli aktuellt i ett mindre antal ärenden. SPV har angett att det inte är nödvändigt att Skatteverket överför ifrågasvarande uppgift elektroniskt.

Enligt pensionsverket bör ett elektroniskt informationsutbyte med Skatteverket ske via filöverföring. I fråga om särskild pension till officerare enligt det äldre av de båda avtal som är tillämpliga kan informationen överföras manuellt.

SPV har vidare angett att om utökade möjligheter till elektroniskt informationsutbyte införs kommer man att i förväg informera alla som kan komma att beröras av kontrollen mot Skatteverkets inkomstuppgifter om att sådan kontroll kommer att äga rum.

8.1.4 Efterfrågade uppgifter

Sammanfattningsvis har SPV angett att myndigheten efterfrågar följande uppgifter från Skatteverket:

- sammanlagda intäktsposter i inkomstslaget tjänst i enlighet med 2 kap. 3–5 §§ lagen om inkomstgrundad ålderspension, och
- överskott av näringsverksamhet.

Önskemål om informationsutbyte som utredningen inte har lämnat förslag om

SPV har under utredningen även framfört att man har behov av kontrolluppgifter avseende inkomstslaget tjänst. Mot bakgrund bl.a. av att skyddet för den personliga integriteten anses väga tungt i skattesammanhang har utredningen inte lämnat förslag till något sådant utbyte. Något remitterat förslag finns således inte i denna del.

Utredningen har inte heller föreslagit att informationsutbytet ska omfatta överskott av passiv näringsverksamhet. Inte heller i denna del finns således något remitterat förslag.

8.2 Överväganden

8.2.1 Uppgiftsskyldighet

Regeringens förslag: Sekretessbrytande bestämmelser i form av uttryckliga uppgiftsskyldigheter införs för Skatteverket gentemot Statens pensionsverk i lagen om ekonomiska villkor för riksdagens ledamöter och i lagen om arvode m.m. till Sveriges företrädare i Europaparlamentet.

Skatteverket ska till Statens pensionsverk lämna uppgifter om inkomst som är pensionsgrundande enligt 2 kap. lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension, om det har betydelse i ett ärende om

inkomstgaranti enligt lagen om ekonomiska villkor för riksdagens ledamöter eller enligt lagen om arvode m.m. till Sveriges företrädare i Europaparlamentet.

Regeringens bedömning: I förordning bör det införas en bestämmelse om uppgiftsskyldighet för Skatteverket gentemot Statens pensionsverk för beräkning och kontroll av pensionsersättning och särskild pensionsersättning enligt statligt kollektivavtal om trygghetsfrågor, pension enligt statligt kollektivavtal om särskild pension för yrkesofficerare eller inkomstgaranti eller motsvarande förmåner för statsråd och vissa arbetstagare med statlig chefsanställning.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens förslag och bedömning.

Remissinstanserna: Remissinstanserna tillstyrker eller lämnar förslaget utan erinran.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Överväganden i fråga om enskilda uppgifter

SPV:s behov av uppgifter om intäktsposter i inkomstslaget tjänst följer av materiella bestämmelser i författning, statligt kollektivavtal om trygghetsfrågor eller motsvarande avtal. Detta talar för att sådana uppgifter bör kunna ingå i ett elektroniskt informationsutbyte mellan Skatteverket och pensionsverket. De inkomster av anställning som är av betydelse för SPV vid hanteringen av de aktuella pensionsförmånerna är sådana inkomster som är pensionsgrundande enligt 2 kap. lagen om inkomstgrundad ålderspension (se t.ex. 13 kap. 13 § lagen om ekonomiska villkor för riksdagens ledamöter).

Vid sidan av inkomster av anställning ska de aktuella pensionsförmånerna även samordnas med vissa andra inkomster. Således gäller beträffande såväl inkomstgarantin för f.d. riksdagsledamöter och f.d. företrädare i Europaparlamentet som beträffande inkomstgarantin för vissa statliga chefer och för statsråd, att samordning ska ske med bl.a. inkomster av annat förvärvsarbete som är pensionsgrundande enligt 2 kap. lagen om inkomstgrundad ålderspension. Till inkomst av annat förvärvsarbete som är pensionsgrundande hör bl.a. inkomst av en sådan näringsverksamhet som enligt 2 kap. 23 § inkomstskattelagen (1999:1229) utgör aktiv näringsverksamhet, d.v.s. överskott av näringsverksamhet. Däremot räknas inte inkomster från passiv näringsverksamhet till dessa inkomster. När det gäller pensionsersättning och särskild pensionsersättning enligt statligt kollektivavtal om trygghetsfrågor samt särskild pension till officerare enligt särskilt kollektivavtal anknyter dessa avtal inte direkt till inkomster som är pensionsgrundande enligt 2 kap. lagen om inkomstgrundad ålderspension. I stället följer av avtalen att dessa pensionsförmåner i viss omfattning ska minskas med arbetsinkomst som arbetstagaren har. Enligt protokollsanteckning till trygghetsavtalet kan arbetsinkomst erhållas genom anställning eller genom arbete i annan form. Även när det gäller

dessa fall bör en uppgiftsskyldighet avse uppgifter som är pensionsgrundande enligt 2 kap. lagen om inkomstgrundad ålderspension.

Enligt regeringens mening kan samtliga de uppgifter som utredningen har lämnat förslag om ingå i ett elektroniskt informationutbyte mellan Skatteverket och SPV. Företrädare för SPV har särskilt förtydligat att de uppgifter som pensionsverket efterfrågar från Skatteverket är uppgifter om de sammanlagda posterna i inkomstslagen.

Bättre kontroll av utbetalningar

Omfattningen av felaktiga utbetalningar specificerat till de nu aktuella pensionsförmånerna har inte kunnat fastställas. Felaktiga utbetalningar förekommer dock även beträffande dessa förmåner. SPV har vidare till utredningen angett att man befarar att mörkertalet är stort när det gäller felaktiga utbetalningar avseende pensionsersättningar. Dessutom kan konstateras att även om det är ett begränsat antal personer som omfattas av de nu aktuella pensionsförmånerna (ungefär 6 000 personer i juni 2006) så är det sammanlagda belopp som SPV årligen utbetalar för dessa förmåner omfattande (1 miljard kronor). Förbättrade kontrollmöjligheter, eller snarast införande av sådana, kan därför förväntas leda till en minskning av pensionsverkets felaktiga utbetalningar som i vart fall inte är obetydlig.

SPV får i dag uppgifter om arbetsinkomst huvudsakligen från de enskilda förmånstagarna. Utan medverkan av förmånstagarna har pensionsverket små möjligheter att kontrollera att de inkomstuppgifter som lämnas är fullständiga och korrekta. Behovet av uppgifter om arbetsinkomst kan uppenbarligen inte tillgodoses på annat sätt än genom att uppgifterna hämtas från Skatteverket. Det är inte möjligt för SPV att få uppgifterna direkt från berörda arbetsgivare eller pensionsgivare, eftersom verket normalt saknar kännedom om vilka arbetsgivarna eller pensionsgivarna är. I de fall har kännedom om vem utbetalaren är finns finns dock enligt bl.a. 13 kap. 24 § lagen om ekonomiska villkor för riksdagens ledamöter en möjlighet för SPV att inhämta uppgifter.

Med hänsyn till det som framkommit om hur SPV i dag får tillgång till uppgifter om pensionsgrundande inkomst och om dess möjligheter att kontrollera lämnade uppgifter kan den slutsatsen dras att ett elektroniskt informationsutbyte mellan SPV och Skatteverket leder till en bättre kontroll av utbetalningen av aktuella pensionsförmåner.

För legitimiteten hos systemen, som ytterst finansieras av allmänna medel, är det vidare angeläget att utbetalningar sker med rätt belopp och enbart till personer som är berättigade till aktuell ersättning. Som SPV har framhållit tillhör de personer som kan komma i fråga för de aktuella pensionsförmånerna sådana kategorier där det är viktigt för allmänhetens förtroende att ”man gör rätt för sig”. Det är även regeringens bedömning att det för allmänhetens förtroende för de aktuella systemen är av stor betydelse att den utbetalande myndigheten har möjligheter att på ett ändamålsenligt sätt kontrollera de uppgifter som förmånstagarna lämnar.

Effektivare handläggning

De offentliga inkomstuppgifterna hos Skatteverket täcker inte SPV:s behov. Genom att inhämta den offentliga uppgiften om nettoinkomst av tjänst sedan Skatteverket har fastställt inkomsttaxeringen för förmånstagaren kan pensionsverket i förekommande fall få en indikation om att de inkomstuppgifter som dittills förekommit i ärendet är felaktiga. Uppgiften tillgodoser dock inte behovet av uppgifter om inkomster som är pensionsgrundande enligt 2 kap. lagen om inkomstgrundad ålderspension. I de fall den offentliga uppgiften om nettoinkomst väcker misstanke om felaktigheter skulle pensionsverket således ändå behöva uppgifter om arbetsinkomst från Skatteverket för att kunna kontrollera de uppgifter som den enskilde har lämnat.

Det uppgiftsinhämtande från Skatteverket som förekommer i dag är manuellt. På grund av tillämpliga sekretessbestämmelser är det vanligtvis enbart de inkomstuppgifter som är offentliga som SPV ges tillgång till. De närmare inkomstuppgifter som pensionsverket efterfrågar omfattas i allmänhet av absolut sekretess enligt 9 kap. 1 § sekretesslagen hos Skatteverket. Frågan om uppgifterna ändå får lämnas ut till SPV får därför avgöras med stöd av den s.k. generalklausulen, 14 kap. 3 § sekretesslagen. I praktiken är det svårt för pensionsverket att med åberopande av generalklausulen få tillgång till de efterfrågade uppgifterna direkt från Skatteverket. Sammantaget gör regeringen den bedömningen att ett elektroniskt informationsutbyte väsentligt skulle främja en effektivare och säkrare handläggning hos SPV.

Personlig integritet

När det gäller möjligheterna att förena det nu aktuella elektroniska informationsutbytet med kraven på skydd mot oacceptabla intrång i den personliga integriteten måste beaktas att SPV:s behov av uppgifter om inkomster som är pensionsgrundande är en följd av utformningen av de bestämmelser i författning eller kollektivavtal som reglerar de aktuella förmånerna. Beträffande integritetsaspekten kan även konstateras att det är ett ytterst begränsat antal uppgifter som berörs av det elektroniska informationsutbyte som nu övervägs. Vidare torde uppgifterna som regel vara av mindre känslig karaktär. Hos en offentlig arbetsgivare eller uppdragsgivare är således uppgifter om inkomster som är pensionsgrundande vanligen offentliga.

Sammantaget gör regeringen den bedömningen att ett elektroniskt informationsutbyte mellan Skatteverket och SPV går att förena med kraven på skydd mot oacceptabla intrång i den personliga integriteten. Som angetts i avsnitt 5.2 förutsätter dock detta bl.a. att det gäller ett tillfredsställande sekretesskydd för uppgifterna även efter informationsöverföringen samt att informationsutbytet bygger på en författningsreglerad uppgiftsskyldighet, där de uppgifter som omfattas av denna skyldighet är preciserade.

Sekretessbrytande bestämmelser

Sekretesslagens bestämmelser bygger på att rutinmässigt utlämnande av uppgifter i regel ska vara författningsreglerat. Utgångspunkten för nu aktuella förslag är vidare att elektroniska informationsöverföringar ska regleras genom i lag eller förordning intagna tydliga bestämmelser. En annan utgångspunkt är att endast de konkreta uppgifter som anges i lag och förordning ska få överföras (se närmare avsnitt 5.3).

Det finns för närvarande inga bestämmelser som särskilt reglerar uppgiftsutlämnande från Skatteverket till SPV. Regeringen gör den bedömningen att det bör införas sådana särskilda bestämmelser för att möjliggöra ett rutinmässigt informationsutbyte mellan dessa myndigheter.

Bestämmelser om uppgiftsskyldighet för Skatteverket gentemot andra myndigheter finns bl.a. i förordningen om behandling av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet. Enligt regeringens mening är det lämpligt att även de bestämmelser som avser utlämnande av uppgifter som behövs för SPV:s administration av pensionsersättning och särskild pensionsersättning enligt statligt kollektivavtal om trygghetsfrågor, särskild pension till officerare samt inkomstgaranti eller motsvarande förmåner enligt äldre bestämmelser för statsråd och för vissa arbetstagare med statlig chefsanställning tas in i denna förordning. Regeringen avser att besluta om sådana bestämmelser, i huvudsak i enlighet med utredningens författningsförslag 17 i bilaga 2.

När det däremot gäller uppgiftsutlämnande för SPV:s administration av inkomstgaranti till f.d. riksdagsledamöter och f.d. företrädare i Europaparlamentet måste beaktas att fråga är om särskilda förhållanden som ska regleras i lag. Regeringens bedömning är att bestämmelser om uppgiftsskyldighet för denna verksamhet lämpligen ska föreskrivas i regelverket för respektive förmån, dvs. i lagen om ekonomiska villkor för riksdagens ledamöter respektive lagen om arvode m.m. till Sveriges företrädare i Europaparlamentet.

Såvitt avser inkomstgaranti enligt lagen om ekonomiska villkor för riksdagens ledamöter framgår numera direkt av lagen att det är SPV som utbetalar sådan inkomstgaranti. Enligt regeringens mening är det därför lämpligt att i en bestämmelse i denna lag om uppgiftsskyldighet för Skatteverket uttryckligen ange SPV som mottagare av uppgifterna. Av lagen om arvode m.m. till Sveriges företrädare i Europaparlamentet framgår däremot enbart att det är riksdagsförvaltningen som utbetalar inkomstgaranti till f.d. företrädare i Europaparlamentet. SPV:s rätt att administrera förmånen grundar sig på 2 a § lagen med instruktion för riksdagsförvaltningen och på avtal som SPV och riksdagsförvaltningen har ingått. Regeringens bedömning är att den uppgiftsskyldighet för Skatteverket som föreslås ska föreskrivas i denna lag uttryckligen ska gälla gentemot SPV, trots att lagen i övrigt talar om riksdagsförvaltningen. Härigenom åstadkoms en tydlig bestämmelse om vilken specifik myndighet som är mottagare av de uppgifter Skatteverket ska lämna ut.

Således föreslås att det i en ny paragraf, 13 kap. 24 a §, i lagen om ekonomiska villkor för riksdagens ledamöter och i en ny paragraf, 9 kap. 20 a §, i lagen om arvode m.m. till Sveriges företrädare i

Europaparlamentet ska föreskrivas att Skatteverket, om det har betydelse för SPV:s handläggning av ärende om inkomstgaranti enligt dessa lagar, ska lämna SPV uppgifter om inkomster som är pensionsgrundande enligt 2 kap. lagen om inkomstgrundad ålderspension (se 13 kap. 24 a § förslag till lag om ändring i lagen om ekonomiska villkor för riksdagens ledamöter och 9 kap. 20 a § förslag till lag om ändring i lagen om arvode m.m. till Sveriges företrädare i Europaparlamentet).

I enlighet med vad som angetts i avsnitt 5.4 ska den uppgiftsskyldighet som föreslås för Skatteverket gentemot SPV gälla utan krav på föregående begäran.

8.2.2 Direktåtkomst

Regeringens bedömning: Statens pensionsverk bör inte medges direktåtkomst till uppgifter hos Skatteverket.

Utredningens bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser instämmer i eller lämnar bedömningen utan erinran. *Skatteverket* anser dock att SPV bör medges direktåtkomst till uppgifter hos Skatteverket.

Skälen för regeringens bedömning: SPV har inte efterfrågat direktåtkomst till nu aktuella uppgifter hos Skatteverket. När det gäller metoden för informationsöverföringen kan det konstateras att de uppgifter som SPV föreslås kunna få från Skatteverket avser inkomster avseende tidigare år för att kontrollera om förmånstagare haft samordningsbara inkomster under tid som de uppburit pensionsförmån. Det är således fråga om en form av kontroll av förhållanden i förfluten tid. Behovet av att erhålla uppgifter i realtid är därför inte lika angeläget för mottagaren i det nu aktuella informationsutbytet som i flertalet andra informationsutbyten. Det har inte heller i övrigt framkommit något som tyder på att direktåtkomst för SPV skulle leda till några nämnvärda vinster i fråga om effektivare och snabbare ärendehantering, bättre service mot enskilda och bättre kontroll av utbetalda medel. Vidare är det fråga om uppgifter som omfattas av ett starkt sekretesskydd hos den utlämnande myndigheten. Mot denna bakgrund finner regeringen att det inte finns tillräckliga skäl att föreslå direktåtkomst för SPV till uppgifterna hos Skatteverket.

8.2.3 Sekretess

Regeringens förslag: En bestämmelse införs i sekretesslagen av innebörd att sekretess gäller i ärende om inkomstgaranti eller motsvarande förmån för statsråd och för vissa arbetstagare med statlig chefsanställning, om pension enligt statligt kollektivavtal om särskild pension för yrkesofficerare samt om pensionsersättning och särskild pensionsersättning enligt statligt kollektivavtal om trygghetsfrågor. Sekretessen ska gälla för uppgift om enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden om det kan antas att den som uppgiften rör

lider skada eller men om uppgiften röjs. Sekretessen ska inte gälla för beslut i dessa ärenden.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen har dock föreslagit att sekretessen enbart ska avse uppgifter hos SPV.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker eller lämnar förslaget utan erinran. *Svenska journalistförbundet* invänder mot ett införande av en ny sekretessbestämmelse. Förbundet anser att en utvidgad sekretess leder till minskad insyn för allmänheten över hur allmänna medel förvaltas. Enligt förbundet kan ytterligare hemlighetsmakeri kring politikens villkor och förmåner endast leda till ryktesspridning och spekulationer vilket i sin tur spär på politikerföraktet. *SPV* betonar att man ser ett behov av ett förstärkt sekretesskydd även för verksamheten i övrigt samt föreslår att sådana bestämmelser bör övervägas inom ramen för nuvarande lagstiftningsarbete.

Skälen för regeringens förslag

Omfattas uppgifterna av sekretess hos Statens pensionsverk?

I avsnitt 4.3.2 har närmare redogjorts för vilka sekretessbestämmelser som är tillämpliga hos Skatteverket och SPV och som är av intresse i detta sammanhang.

De uppgifter som är aktuella för ett uppgiftsutlämnande från Skatteverket till SPV är uppgifter om inkomster som är pensionsgrundande enligt 2 kap. lagen om inkomstgrundad ålderspension. Hos Skatteverket omfattas uppgifterna av absolut sekretess enligt 9 kap. 1 § sekretesslagen. Uppgifter om inkomster som är pensionsgrundande som Skatteverket lämnar till SPV i ärende om inkomstgaranti avseende den som har varit riksdagsledamot eller Sveriges företrädare i Europaparlamentet omfattas hos SPV av bestämmelserna i 9 kap. 28 § sekretesslagen. Vid sekretessprövning enligt bestämmelsen gäller ett rakt skaderekvisit, dvs. en presumtion för offentlighet. Motsvarande uppgifter som Skatteverket lämnar till SPV i ärenden om pensionsersättning och särskild pensionsersättning, särskild pension till officerare respektive inkomstgaranti m.m. för vissa arbetstagare med statlig chefsanställning och för statsråd omfattas av en sekretessreglering hos SPV enbart om de förekommer i verksamhet som avser SPV:s pensionsregister. I sådant fall tillämpas 7 kap. 15 § sekretesslagen jämförd med 1 b § sekretessförordningen. Om uppgifterna däremot förekommer hos SPV i verksamhet som avser annat än pensionsregistret saknas sekretessbestämmelser för uppgifterna hos denna myndighet.

SPV har under utredningen ifrågasatt om inte möjligen 7 kap. 11 § tredje och femte styckena sekretesslagen i vissa fall är tillämpliga i SPV:s verksamhet. I förarbeten eller praxis finns inte stöd för att detta lagrum är tillämpligt i SPV:s verksamhet med administration av de aktuella pensionsförmånerna. Regeringen gör i likhet med utredningen

den bedömningen att de aktuella uppgifterna vid utlämnande till SPV blir offentliga eller möjligen omfattas av ett tämligen svagt och begränsat sekretesskydd.

Bör sekretesskyddet stärkas hos Statens pensionsverk?

Intresset av skydd för den personliga integriteten anses väga tungt i skattesammanhang. Ett av de grundläggande skälen för detta är att skattskyldiga har en långtgående plikt att lämna uppgifter om egna förhållanden (prop. 1979/80:2 Del A s. 256 f.). Om en sekretessbrytande uppgiftsskyldighet ska införas för Skatteverket i förhållande till SPV måste det övervägas vilket behov av skydd för uppgifterna som finns hos SPV. Som framgått av avsnitt 4.3.2 är det en grundläggande princip i sekretesslagen är att behovet av och styrkan i en sekretess inte kan bestämmas enbart med hänsyn till sekretessintresset. Det måste i varje sammanhang vägas mot intresset av insyn i myndigheternas verksamhet och denna avvägning kan mycket väl tänkas utfalla på annat sätt utanför det område där den primära sekretessen gäller än innanför detta område. Offentlighetsintresset kan således kräva att de uppgifter som behandlas som hemliga hos den ena myndigheten är offentliga hos en annan myndighet som har inhämtat dem hos den förstnämnda (prop. 1979/80:2 Del A s. 76).

Uppgifter om enskildas ekonomi anses vidare vara olika känsliga i olika verksamheter. Som framgått ovan anses de vara känsliga i ett skattesammanhang. Av förarbetena till 7 kap. 7 § sekretesslagen framgår dock att det mer sällan torde kunna hävdas att det medför men för den enskilde att lämna ut uppgifter om hans eller hennes ekonomi hos bl.a. Försäkringskassan och Premiepensionsmyndigheten i ärenden enligt lagstiftningen om bl.a. allmän pension (prop. 1979/80:2 Del A s. 190). Enligt 9 kap. 25 § sekretesslagen gäller sekretess hos Försäkringskassan, Premiepensionsmyndigheten och domstol i ärenden enligt lagstiftningen om inkomstgrundad ålderspension för uppgift om hur premiepensionsmedel har placerats för en enskilds räkning, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att han eller hon lider men, och för uppgift om vad en pensionssparare har bestämt om efterlevandeskydd enligt 10 kap. lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension. De förstnämnda uppgifterna omfattas således av sekretess med ett omvänt skaderekvisit och de sistnämnda uppgifterna omfattas av absolut sekretess. Enligt 9 kap. 28 § sekretesslagen gäller sekretess i ärende om inkomstgaranti avseende den som varit riksdagsledamot eller Sveriges företrädare i Europaparlamentet för uppgift om enskildas personliga eller ekonomiska förhållanden, om det kan antas att den som uppgiften rör lider skada eller men om uppgiften röjs. Sekretessen gäller inte beslut i ett sådant ärende. Sekretessen enligt sistnämnda bestämmelse gäller med ett rakt skaderekvisit, dvs. presumtionen är att uppgifterna är offentliga. Som framgått ovan är denna bestämmelse bl.a. tillämplig hos SPV. Av förarbetena till bestämmelsen (framst. 2001/02:RS3 avsnitt 5.3.5 och bet. 2002/03:KU14) framgår att uppgifter som normalt bör betraktas som känsliga är bl.a. uppgifter om pensionsförsäkringar och uppgifter om arvodesinkomster som är hänförliga till opinionsbildande arbete.

När det gäller utlämnande av uppgifter från Skatteverket ska noteras att Skatteverket har skyldighet enligt förordningen (2001:588) om behandling av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet om allmän försäkring att lämna uppgifter till Försäkringskassan samt att de utlämnade uppgifterna hos Försäkringskassan omfattas av 7 kap. 7 och 15 §§ sekretesslagen, dvs. presumtionen är där att uppgifterna kan lämnas ut. De uppgifter som Skatteverket ska åläggas att lämna ut till SPV kan normalt sett inte anses särskilt känsliga i sig. De kan dock föranleda SPV att begära in kompletteringar från den enskilde som kan innehålla uppgifter som typiskt sett kan anses vara känsliga. Det är t.ex. inte ovanligt att enskilda skickar in ett omfattande underlag som innehåller mer uppgifter än SPV behöver för sin bedömning. Regeringen finner att det i ärenden om inkomstgaranti eller motsvarande förmån för statsråd och för vissa arbetstagare med statlig chefsanställning, i ärenden om pension enligt statligt kollektivavtal om särskild pension för yrkesofficerare samt i ärenden om pensionsersättning och särskild pensionsersättning enligt statligt kollektivavtal om trygghetsfrågor finns ett motsvarande behov av sekretess som i ärenden enligt lagstiftningen om bl.a. allmän pension och i ärenden om inkomstgaranti avseende den som varit riksdagsledamot eller Sveriges företrädare i Europaparlamentet. Regeringen finner att den avvägning som i 7 kap. 7 § och 9 kap. 28 § har gjorts mellan sekretessintresset och insynsintresset i där angivna ärenden får anses vara lämplig även i de ärenden som nu är aktuella. Regeringen finner således att det bör införas en bestämmelse av innebörd att sekretess gäller i ärenden om inkomstgaranti eller motsvarande förmån för statsråd och för vissa arbetstagare med statlig chefsanställning, i ärenden om pension enligt statligt kollektivavtal om särskild pension för yrkesofficerare samt i ärenden om pensionsersättning och särskild pensionsersättning enligt statligt kollektivavtal om trygghetsfrågor för uppgifter om enskildas personliga och ekonomiska förhållanden, om det kan antas att den som uppgiften rör lider skada eller men om uppgiften lämnas ut. Bestämmelsen, som bör infogas i 9 kap. 28 §, kommer således i likhet med sistnämnda bestämmelse och 7 kap. 7 § att gälla med ett rakt skaderekvisit, dvs. presumtionen är att uppgifterna är offentliga.

SPV har framfört att det finns ett stort behov av tydligare sekretesskydd för verkets verksamhet och har förordat ett generellt stärkt sekretesskydd i verksamheten. Detta ligger utanför förevarande lagstiftningsarbete. Det är inte möjligt att utan vidare utredning överblicka konsekvenserna av att införa sekretessbestämmelser som generellt omfattar *SPV*:s verksamhet.

Inkomstgarantin för f.d. riksdagsledamöter och f.d. företrädare i Europaparlamentet regleras i lag. Ärenden om sådan inkomstgaranti kan förekomma hos andra myndigheter än hos *SPV*, t.ex. hos riksdagsförvaltningen. Bestämmelsen i 9 kap. 28 § tar därför inte enbart sikte på uppgifter hos *SPV*. Fråga är om den nya sekretessbestämmelsen som föreslås infogas i 9 kap. 28 § ska avse enbart ärende eller verksamhet hos *SPV* eller gälla oberoende av var uppgiften befinner sig. Det kan konstateras att pensionsersättning och särskild pensionsersättning samt särskild pension till officerare respektive chefs pension och förordnandepensioner inte regleras i lag utan av avtal om trygghetsfrågor respektive i förordningar. Beträffande

pensionsersättning och särskild pensionsersättning är det Arbetsgivarverkets föreskrifter till det statliga trygghetsavtalet som anger att det är SPV som administrerar dessa pensionsförmåner. Ändrade föreskrifter kan således innebära att annan än SPV ska handlägga förmånerna. Enligt regeringens mening är en reglering som innebär att uppgifter, som bedömts vara känsliga och i behov av sekretesskydd, genom en ändrig i förordning eller föreskrift kan falla utanför sekretesskyddet mindre lämplig. Regeringen finner mot bakgrund härav att den sekretessbestämmelse som nu föreslås inte bör begränsas till att endast gälla hos SPV.

Vad gäller den av *Svenska Journalistförbundet* påtalade risken för att den föreslagna bestämmelsen ska uppfattas som ytterligare hemlighetsmakeri kring politikerns villkor och förmåner noterar regeringen att bestämmelsen huvudsakligen avser uppgifter om andra yrkeskategorier än politiker. Då den sekretess som föreslås inte är starkare än den sekretess som gäller i ärenden om bl.a. allmän pension anser regeringen att bestämmelsen är såväl välmotiverad som välavvägd.

Meddelarfriheten

Den s.k. meddelarfriheten, dvs. rätten enligt 1 kap. 1 § tredje stycket tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 2 § yttrandefrihetsgrundlagen att lämna uppgift i vilket ämne som helst för publicering i de medier som de båda grundlagarna omfattar, har vissa begränsningar. Viss tystnadsplikt som har företräde framför meddelarfriheten anges i tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen. I övrigt räknas de tystnadsplikter som har företräde framför meddelarfriheten upp i 16 kap. 1 § sekretesslagen.

Den tystnadsplikt som följer av 7 kap. 7 § och 9 kap. 28 § sekretesslagen har inte företräde framför meddelarfriheten. Regeringen anser inte att det finns anledning att göra någon annan bedömning beträffande de tystnadsplikter som följer av den nya sekretessbestämmelse som föreslås i 9 kap. 28 § sekretesslagen. Någon ändring i 16 kap. 1 § sekretesslagen föreslås därför inte.

8.2.4 Registerförfattningar

Regeringens förslag: Bestämmelserna i lagen om behandling av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet om de sekundära ändamål för vilka behandling av uppgifter får ske i Skatteverkets beskattningsverksamhet kompletteras. Behandling ska få ske för tillhandahållande av information som behövs i författningsreglerad verksamhet hos någon annan än Skatteverket för att utgöra underlag för beräkning, beslut och kontroll i fråga om förmån, bidrag och annat stöd.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Remissinstanserna tillstyrker eller lämnar förslaget utan erinran.

Skälen för regeringens förslag: Det saknas särskild registerförfattning för SPV. Därför föreslås inte några författningsbestämmelser avseende den behandling av personuppgifter som det aktuella informationsutbytet innebär för myndigheten. För SPV:s behandling av personuppgifter gäller personuppgiftslagen.

Det bör påpekas att ett utökat elektroniskt informationsutbyte i enlighet med vad som nu föreslås kan medföra att det finns behov bl.a. av ändrade ändamålsbeskrivningar för SPV:s behandling och för rutinerna för information till registrerade i verksamheten. Detta gäller såväl för att möjliggöra ett utökat informationsutbyte som för att behandla personuppgifter i SPV:s verksamhet genom att hämta in uppgifter från Skatteverket.

Den verksamhet i vilken SPV ska använda uppgifterna från Skatteverket får anses vara sådan författningsreglerad verksamhet som anges i 1 kap. 5 § första stycket lagen (2001:181) om behandling av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet. Av de sekundära ändamål som föreskrivs i lagrummet är det de ändamål som anges i punkterna 3 och 4 som närmast överensstämmer med det ändamål för vilket ett informationsutbyte ska ske mellan Skatteverket och SPV. Enligt dessa punkter får uppgifter behandlas i Skatteverkets beskattningsverksamhet för tillhandahållande av information som behövs i författningsreglerad verksamhet hos någon annan än Skatteverket för att utgöra underlag för beslut och kontroll av bidrag och andra stöd (3) och för pensionsberäkning (4).

De nuvarande ändamålen täcker dock inte till fullo in det nu aktuella informationsutbytet. För att det ska bli tydligt att Skatteverket får behandla personuppgifter för det ändamål som ett författningsreglerat informationsutbyte med SPV innebär föreslås därför ändringar i 1 kap. 5 § 3 lagen (2001:181) om behandling av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet. Enligt förslaget ska behandling således få ske för beräkning, beslut och kontroll av förmån, bidrag och annat stöd. (se 1 kap. 5 § förslag till lag om ändring i lagen om behandling av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet).

Lagen (2001:181) om behandling av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet saknar reglering om möjligheterna för myndigheten att lämna ut uppgifter till andra myndigheter på medium för automatiserad behandling. Bakgrunden är att det inte ansetts föreligga någon risk att mottagande myndigheter ska behandla personuppgifter som hämtas in på medium för automatiserad behandling på ett sätt som inte är avsett. Det har därför inte ansetts finnas anledning att reglera uppgiftslämnande till andra myndigheter. Nu aktuella förslag utgår från den systematik som berörda författningar har. Det föreslås därför inte någon reglering av Skatteverkets möjligheter att till SPV på medium för automatiserad behandling lämna ut de uppgifter som omfattas av uppgiftsskyldigheten.

9 Kronofogdemyndigheten som mottagare av uppgifter från arbetslöshetskassorna och Arbetsförmedlingen

9.1 Bakgrund

9.1.1 Inledning

Av 4 kap. utsökningsbalken framgår att Kronofogdemyndigheten (KFM) i ett mål om utmätning är skyldig att undersöka om gäldenären har utmätningsbar egendom, s.k. tillgångsundersökning. Det är då av intresse bl.a. om gäldenären har inkomster i form av arbetslöshetsersättning.

För att indrivningsarbetet och tillgångsundersökningarna ska ske effektivt är KFM beroende av att få information av bl.a. myndigheter, organisationer och enskilda. Tredje man har också en lagstadgad skyldighet att i mål om utmätning lämna information till KFM. I 4 kap. 15 § första stycket utsökningsbalken föreskrivs att tredje man är skyldig att uppgive huruvida gäldenären har fordran hos honom eller annat mellanhavande med honom, som kan vara av betydelse för bedömning i vad mån gäldenären har utmätningsbar egendom, samt att ange den närmare beskaffenheten av mellanhavandet.

Även myndigheter kan ha ställning av tredje man och omfattas av upplysningskyldigheten enligt 4 kap. 15 § utsökningsbalken (jfr LU 1980/81:23 s. 12). Om KFM önskar få del av sekretessbelagda uppgifter blir sekretesslagen tillämplig. Som framgår närmare av avsnitt 4.3.4 hindrar dock sekretessen inte att sekretesskyddade uppgifter lämnas till annan myndighet, om – såsom i förevarande fall – uppgiftsskyldighet följer av lag eller förordning.

9.1.2 Nuvarande informationsutbyte

Det vanligaste sättet för KFM att driva in pengar är genom löneutmätning. Enligt KFM utgör i löneutmätningssammanhang arbetslöshetskassorna som helhet gäldenärernas näst största ”arbetsgivare”. Endast Försäkringskassan är större.

Under 2005 fattade KFM drygt 120 000 grundbeslut om löneutmätning, samt färdigställde mer än 150 000 utredningsrapporter avseende tillgångsundersökningar. Bakom dessa beslut och åtgärder ligger en mycket stor mängd förfrågningar till, och mottagen information från, tredje man. Enligt uppgift från KFM i november 2006 uppgick antalet skriftliga förfrågningar från myndigheten till arbetslöshetskassor i egenskap av ”arbetsgivare” till ca 32 000 under den senaste tolv månadersperioden. Varje förfrågan till arbetslöshetskassorna har föregåtts av en skriftlig förfrågan till Arbetsförmedlingen för att bl.a. få uppgift om den enskildes tillhörighet till viss arbetslöshetskassa. Arbetslöshetskassornas och Arbetsförmedlingens svar till KFM skickas till sistnämnda myndighet i ett till förfrågan bifogat svarskuvert med förbetalt porto.

KFM har angett att många av förfrågningarna generar ett beslut om löneutmätning som ska skickas tillbaka till arbetslöshetskassan. Enligt

KFM:s är en grov uppskattning att enbart myndighetens årliga portokostnader för denna hantering, inklusive kostnaden för att skicka beslut om utmätning i förekommande fall till berörd arbetslöshetskassa, uppgår till knappt 890 000 kronor. Enligt KFM skulle ett elektroniskt informationsutbyte med arbetslöshetskassorna och Arbetsförmedlingen effektivisera dess exekutiva verksamhet.

Med stöd av 4 kap. 15 § utsökningsbalken inhämtar KFM uppgifter från den *arbetslöshetskassa* som en gäldenär tillhör. Detta sker genom att den aktuella arbetslöshetskassan får fylla i en blankett som KFM har tagit fram för ändamålet. På blanketten efterfrågas följande uppgifter:

- om personen i fråga uppbär dagpenning,
- dagpenningens storlek,
- skatt per dag på dagpenningen,
- antal återstående ersättningsdagar i utbetalningsperioden, och
- genomsnittligt antal stämplade dagar per period.

På blanketten finns även ett fält där arbetslöshetskassan kan lämna övriga upplysningar. Enligt KFM förekommer det att arbetslöshetskassorna i detta fält exempelvis lämnar uppgifter om att en gäldenär är avanmäld som arbetssökande hos arbetsförmedlingen.

För närvarande inhämtar KFM i mål om utmätning uppgifter från *Arbetsförmedlingen* om en gäldenär är anmäld arbetslös och i förekommande fall uppgifter om vilken arbetslöshetskassa han eller hon tillhör. Uppgifterna inhämtas genom skriftliga förfrågningar. Arbetsförmedlingen lämnar ut uppgifter som omfattas av sekretess till KFM på grund av sådana förfrågningar med stöd av 14 kap. 3 § sekretesslagen. Genom de uppgifter som inhämtas från Arbetsförmedlingen får KFM information om att en gäldenär kan vara aktuell för arbetslöshetsersättning samt om till vilken arbetslöshetskassa KFM ska vända sig för närmare uppgifter om gäldenärens inkomster i form av sådan ersättning.

9.1.3 Efterfrågade uppgifter

Uppgifter från arbetslöshetskassorna

De uppgifter som KFM önskar erhålla från gäldenärens arbetslöshetskassa genom ett elektroniskt informationsutbyte motsvarar i princip de uppgifter som för närvarande inhämtas genom den särskilda blankett som beskrivits ovan. Förutom identifieringsuppgifter är det följande uppgifter som efterfrågas:

- om gäldenären uppbär dagpenning,
- dagpenningens storlek,
- skatteavdrag per dag på dagpenning,
- antal återstående ersättningsdagar i utbetalningsperioden, och
- genomsnittligt antal stämplade dagar per period.

Beträffande uppgift om att en gäldenär uppbär dagpenning har KFM anfört att information behövs om huruvida gäldenären har en pågående ersättningsperiod och om storleken av och tidpunkten för utbetalning av arbetslöshetsersättning.

När det gäller uppgift om antal återstående dagar är det fråga om uppgift om det antal ersättningsdagar som återstår i pågående ersättningsperiod.

Med uppgift om genomsnittligt antal stämplade dagar per period avser KFM information om att gäldenären under ersättningsperioden har någon form av deltidsarbete och omfattningen av detta arbete. KFM har angett att denna uppgift inte är av omedelbar betydelse för bedömningen av om det finns utmättningsbar egendom. Enligt KFM kan uppgiften vara bra att ha för myndigheten i ett vidare utredningsperspektiv.

Uppgifter från Arbetsförmedlingen

Från Arbetsförmedlingen önskar KFM genom ett elektroniskt informationsutbyte få uppgifter om, förutom identifieringsuppgifter, att gäldenären är anmäld som arbetssökande eller registrerad som inte längre arbetssökande vid den offentliga arbetsförmedlingen samt datum för detta. I förekommande fall önskas vidare uppgift om vilken arbetslöshetskassa som gäldenären tillhör.

9.2 Överväganden

9.2.1 Uppgiftsskyldighet för arbetslöshetskassorna

Regeringens bedömning: Bestämmelsen i 4 kap. 15 § utsökningsbalken föreskriver i där aktuella fall en uppgiftsskyldighet för arbetslöshetskassorna gentemot Kronofogdemyndigheten. Bestämmelsen möjliggör att sådana uppgifter som behövs i Kronofogdemyndighetens verksamhet för där angivet ändamål kan inhämtas genom ett elektroniskt informationsutbyte.

Frågan om vilka uppgifter som kan lämnas ut bör preciseras i förordning.

Utredningens bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Remissinstanserna tillstyrker eller lämnar förslaget utan erinran.

Skälen för regeringens bedömning: För att uppgifter utan sekretessprövning i de enskilda fallen ska kunna föras mellan arbetslöshetskassor och KFM måste det finnas en författningsreglerad uppgiftsskyldighet. Bestämmelsen i 4 kap. 15 § utsökningsbalken innebär att arbetslöshetskassor i förekommande fall är skyldiga att lämna KFM de uppgifter som är av betydelse för prövning i mål om utmätning av i vad mån gäldenären har utmättningsbar egendom. Regeringen gör den bedömningen att det härigenom finns en bestämmelse om uppgiftsskyldighet som möjliggör att sådana uppgifter som behövs i KFM:s verksamhet inhämtas genom ett elektroniskt informationsutbyte med arbetslöshetskassorna.

Det finns enligt regeringens mening skäl att tillgodose Kronofogdemyndighetens behov av uppgifter genom ett elektroniskt

informationsutbyte. Såvitt avser den avvägning som ska göras mellan kraven på skydd för den personliga integriteten och behov av informationsutbyte hänvisas till de överväganden som gjorts i avsnitt 5.2. För att öka förutsebarheten, vilket är viktigt från integritetssynpunkt, avser regeringen att meddela föreskrifter om vilka uppgifter som får lämnas ut till KFM, huvudsakligen utformade i enlighet med utredningens författningsförslag 15 i bilaga 2. Även om arbetslöshetskassorna är privaträttsliga subjekt utgör deras handhavande av ersättningsfrågor – där uppgiftslämnande ingår som en del – myndighetsutövning. Arbetslöshetskassorna är i berörda hänseenden därför att hänföra till det allmänna (se Lagrådets yttrande i prop. 2000/01:129 s. 131–132). Regeringen har därmed befogenhet att med stöd av den s.k. restkompetensen besluta behövliga föreskrifter om uppgiftslämnandet i anslutning till lagen och således bestämma den närmare avgränsningen av uppgiftsskyldigheten. Det bör framhållas att denna precisering av den gällande uppgiftsskyldigheten innebär att arbetslöshetskassorna ska lämna ut ett fåtal uppgifter som kan anses mindre integritetskänsliga. Hos KFM gäller dessutom sekretessbestämmelser med starkare sekretesskydd än hos arbetslöshetskassorna.

Sammantaget gör regeringen den bedömningen att otillbörliga intrång i den personliga integriteten kan undvikas med en sådan reglering.

9.2.2 Uppgiftsskyldighet för Arbetsförmedlingen

Regeringens bedömning: I förordning bör det införas en bestämmelse om uppgiftsskyldighet för Arbetsförmedlingen gentemot Kronofogdemyndigheten i mål om utmätning.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens bedömning. Utredningen har dock föreslagit en annan utformning av den sekretessbrytande bestämmelsen.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker eller lämnar förslaget utan erinran.

Bedömningen i promemorian överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: Remissinstanserna instämmer i promemorians bedömning eller lämnar den utan erinran.

Skälen för regeringens bedömning: Genom de uppgifter som KFM för närvarande inhämtar från Arbetsförmedlingen får KFM information om att en person kan vara aktuell för arbetslöshetsersättning och i förekommande fall vilken arbetslöshetskassa myndigheten ska vända sig till för att få närmare uppgifter om eventuell arbetslöshetsersättning. Genom informationsutbytet med Arbetsförmedlingen får KFM således ett säkrare underlag för att få en uppfattning om i vilka fall myndigheten behöver ställa frågor till en arbetslöshetskassa för bedömningen av om en gäldenär har utmättningsbar egendom i form av arbetslöshetsersättning.

Det är inte effektivt att KFM ska söka mot varje enskild arbetslöshetskassa för att kontrollera om en person är aktuell där. Det är inte heller effektivt att KFM först efter att ha fått svar på en skriftlig förfrågan från Arbetsförmedlingen vet vilken arbetslöshetskassa som kan

lämna uppgifter om den enskilde och först då kan inhämta informationen elektroniskt från denna kassa. Regeringen finner därför att KFM har ett berättigat behov av att kunna hämta uppgift om bl.a. en persons tillhörighet till viss arbetslöshetskassa från Arbetsförmedlingen genom ett elektroniskt informationsutbyte. Det kan noteras att Försäkringskassan inom ramen för det nu pågående informationsutbytet mellan arbetslöshetsförsäkringen, socialförsäkringen och studiestödet hämtar uppgifter om bl.a. tillhörighet till arbetslöshetskassa från Arbetsförmedlingen genom en elektronisk rutin.

Informationsutbytet med Arbetsförmedlingen avser ett ytterst begränsat antal uppgifter av mindre integritetskänslig karaktär. Även detta utbyte kan enligt regeringens mening förenas med kraven på skydd mot otillbörliga intrång i den personliga integriteten. De överväganden som redovisats i avsnitt 5.2 gäller också i detta fall.

Bland de uppgifter som KFM önskar få från Arbetsförmedlingen genom ett elektroniskt informationsutbyte finns uppgifter som kan antas omfattas av sekretess i verksamhet hos Arbetsförmedlingen. En förutsättning för att uppgifterna ska kunna lämnas ut till KFM genom ett rutinmässigt elektroniskt informationsutbyte är därför att de omfattas av en författningsreglerad uppgiftsskyldighet för Arbetsförmedlingen gentemot KFM.

Som angetts ovan kan även myndigheter ha ställning av tredje man och omfattas av uppgiftsskyldigheten enligt 4 kap. 15 § utsökningsbalken. Regeringens bedömning är emellertid att bestämmelsen inte innebär en uppgiftsskyldighet för Arbetsförmedlingen gentemot KFM avseende de efterfrågade uppgifterna om vilken arbetslöshetskassa en gäldenär tillhör m.m. För att ifrågasättande uppgifter ska kunna lämnas ut från Arbetsförmedlingen till KFM genom ett rutinmässigt elektroniskt informationsutbyte utan föregående sekretessprövning krävs således att det införs en bestämmelse om uppgiftsskyldighet.

Det kan ifrågasättas om den uppgiftsskyldighet som nu föreslås för Arbetsförmedlingen gentemot KFM har sådan anknytning till de uppgiftsskyldigheter som föreskrivs i 48 a–48 h §§ lagen om arbetslöshetsförsäkring att även den bör tas in i lagen. Det är enligt regeringens mening i detta fall lämpligare att införa en bestämmelse om uppgiftsskyldighet för Arbetsförmedlingen gentemot KFM i en författning som styr Arbetsförmedlingens verksamhet. Den författning som då ligger närmast till hands är förordningen (2000:623) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Regeringen avser att i denna förordning införa en bestämmelse, huvudsakligen utformad i enlighet med utredningens författningsförslag 16 i bilaga 2, om uppgiftsskyldighet för Arbetsförmedlingen gentemot KFM i mål om utmätning. Utgångspunkten är att endast de konkreta uppgifter som anges i lag eller förordning ska få överföras. Härigenom ökar förutsebarheten och reduceras integritetsriskerna.

Arbetslöshetskassornas samorganisation har i remissvar efterfrågat en möjlighet för arbetslöshetskassorna att utan sekretessprövning till Arbetsförmedlingen lämna uppgift om att en sökande är medlem i arbetslöshetskassan. Regeringen finner, mot bakgrund av att något remitterat förslag i denna del inte finns, att det saknas möjlighet att ta ställning till denna fråga inom ramen för nuvarande lagstiftningsprojekt.

9.2.3 Direktåtkomst

Regeringens förslag: Kronofogdemyndigheten får ha direktåtkomst till uppgifter i Arbetsförmedlingens arbetsmarknadspolitiska verksamhet om det behövs inom Kronofogdemyndighetens verksamhet som underlag för bedömning enligt 4 kap. utsökningsbalken i vilken utsträckning en gäldenär har utmättningsbar egendom.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Remissinstanserna tillstyrker eller lämnar förslaget utan erinran.

Skälen för regeringens förslag

KFM har under utredningen angett att det är angeläget för myndigheten att nu aktuella elektroniska informationsutbyten med arbetslöshetskassorna och Arbetsförmedlingen kan ske snabbt samt att de innehåller relevanta och aktuella uppgifter. Enligt KFM är det av mindre betydelse om informationsutbytena sker genom direktåtkomst eller genom ett ”snabbt förfrågningsförfarande”.

När det gäller frågan om KFM bör ha möjlighet att genom direktåtkomst få tillgång till uppgifter hos Arbetsförmedlingen hänvisas till de överväganden som redovisats i avsnitt 5.5. Regeringen anser således att de skäl som talar för direktåtkomst i dessa fall uppväger det eventuella integritetsintrång sådan åtkomst kan anses innebära. Det bör särskilt nämnas att det genom direktåtkomst skapas förutsättningar för att ytterligare effektivisera ärendehanteringens hos KFM men även hanteringen hos Arbetsförmedlingen med att lämna ut de uppgifter som KFM efterfrågar. Vad gäller integritetsaspekterna finns vidare anledning att poängtera att de uppgifter som föreslås bli utlämnade genom direktåtkomst inte kan anses särskilt integritetskänsliga och att uppgifterna i KFM:s verksamhet kommer att omfattas av en sekretess som gäller med ett omvänt skaderekvisit, dvs. med presumtion för sekretess. När det gäller de uppgifter som KFM inte har rätt att ta del av genom direktåtkomst, men som ändå blir tekniskt tillgängliga för myndigheten i samband med direktåtkomsten, överförs den sekretess som gäller för uppgifterna hos Arbetsförmedlingen till KFM enligt den föreslagna bestämmelsen i 13 kap. 3 a § sekretesslagen (se avsnitt 5.5.4).

Det kan här till sist tilläggas att det förhållandet att det skapas rättsliga förutsättningar för ett informationsutbyte genom direktåtkomst inte innebär att berörda myndigheter är skyldiga att använda denna metod för uppgiftsutlämnandet. Som tidigare angetts (se avsnitt 5.5.1) måste förutsättas att myndigheterna även när det gäller rutinmässigt informationsutlämnande till andra aktörer väljer det mest effektiva sättet för informationsöverföringen. I det sammanhanget ska även beaktas att dagens teknik medger andra metoder än direktåtkomst för snabb informationsöverföring.

Författningsreglering

När det gäller uppgifter hos Arbetsförmedlingen bör KFM få ha direktåtkomst till personuppgifter som behandlas i en arbetsmarknadspolitisk databas. Detta bör regleras genom ett tillägg i lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten (se 12 § förslag till lag om ändring i lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten).

Sådana uppgifter som får lämnas ut på medium för automatiserad behandling till KFM bör få lämnas ut genom direktåtkomst till samma myndighet. Regeringen avser att i förordning göra ett tillägg med denna innebörd, utformat huvudsakligen i enlighet med utredningens författningsförslag 18 i bilaga 2.

De skäl som anförs för att KFM ska få direktåtkomst till uppgifter hos Arbetsförmedlingen är relevanta även i förhållande till arbetslöshetskassorna. Det är eftersträvansvärt att KFM får direktåtkomst till uppgifter hos arbetslöshetskassorna. Till följd av att arbetslöshetskassorna saknar särskild registerförfattning kan något förslag om direktåtkomst inte lämnas.

9.2.4 Registerförfattningar

Regeringens förslag: Personuppgifter ska enligt lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten få behandlas för ytterligare ett sekundärt ändamål i Arbetsförmedlingens arbetsmarknadspolitiska verksamhet. Behandling ska få ske för tillhandahållande av information som behövs inom Kronofogdemyndighetens verksamhet som underlag för bedömning enligt 4 kap. utsökningsbalken i vad mån gäldenären har utmättningsbar egendom.

Regeringens bedömning: I förordning bör meddelas föreskrifter om vilka uppgifter som får behandlas för ändamålet och vilka uppgifter som får lämnas ut till Kronofogdemyndigheten på medium för automatiserad behandling.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens förslag och bedömning.

Remissinstanserna: Remissinstanserna tillstyrker eller lämnar förslaget utan erinran.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Utbyte med arbetslöshetskassorna

En förutsättning för att ifrågakvarande elektroniska informationsutbyte mellan arbetslöshetskassorna och KFM ska kunna bli rationellt och ändamålsenligt är att KFM i sin tur kan skicka elektroniska frågeposter med t.ex. gäldenärens namn, personnummer och i förekommande fall samordningsnummer till arbetslöshetskassan. KFM har under utredningen ifrågasatt om dess registerförfattning medger att

myndigheten lämnar ut personuppgifter, däribland de angivna uppgifterna, på medium för automatiserad behandling till arbetslöshetskassorna.

Regeringen har i tidigare lagstiftningsärenden (se t.ex. prop. 2000/01:33 s. 112, prop. 2000/01:129 s. 70–71 och prop. 2001/02:144 s. 38–39) uttalat att när personuppgifter lämnas ut på elektronisk väg till myndigheter så krävs normalt inte någon särskild reglering om den mottagande myndighetens behandling av uppgifterna är reglerad i en särskild författning. En myndighet som tar emot uppgifter från en annan myndighet har vanligen inte rättsligt stöd för att behandla uppgifterna på annat sätt än i enlighet med de för myndigheten gällande författningarna. Risken är därför liten att en mottagande myndighet skulle behandla personuppgifter som hämtas in elektroniskt på medium för automatiserad behandling på ett sätt som inte är avsett. När personuppgifter lämnas ut till enskilda saknas, till skillnad från vad som gäller för myndigheter, normalt särskilda bestämmelser om hur personuppgifter får behandlas hos mottagaren. Det är i stället personuppgiftslagens bestämmelser som är tillämpliga på behandlingen av de mottagna uppgifterna. Regeringen har tidigare (se bl.a. prop. 2000/01:33 s. 112 och prop. 2001/02:144 s. 39) angett att det med hänsyn till de integritetsrisker som kan följa med utlämnande av personuppgifter på medium för automatiserad behandling till företag och privatpersoner endast bör vara tillåtet med ett sådant utlämnande när det efter särskild prövning är lämpligt.

Arbetslöshetskassorna är inte myndigheter. Deras behandling av personuppgifter regleras inte i någon särskild författning utan personuppgiftslagens bestämmelser är tillämpliga. Utlämnande av personuppgifter till en arbetslöshetskassa på medium för automatiserad behandling kan därmed tyckas förutsätta särskilda föreskrifter. Regeringen gör dock den bedömningen att det saknas anledning att anta att arbetslöshetskassorna, som i sekretesshänseende vid prövning av ärenden om arbetslöshetsersättning är att betrakta som med myndigheter jämställda organ, skulle behandla de personuppgifter som KFM skulle lämna elektroniskt till kassorna på ett sätt som inte är avsett. Arbetslöshetskassorna bör därför i nu aktuellt hänseende kunna behandlas på samma sätt som myndigheter. Regeringen finner således att KFM kan lämna ut de ytterst begränsade personuppgifter som det nu kan bli fråga om till en gäldenärs arbetslöshetskassa på medium för automatiserad behandling utan att detta särskilt anges i en författning som reglerar hur personuppgifter får behandlas i arbetslöshetskassornas verksamhet. Av de uttalanden som regeringen gjorde i prop. 2001/02:144 framgår att regeringen även i det lagstiftningsärendet ansåg att arbetslöshetskassorna kunde behandlas på samma sätt som myndigheter och att det således inte behövdes någon särskild reglering av uppgiftsutlämnande till dessa på medium för automatiserad behandling.

Av *arbetslöshetskassornas* ändamålsbeskrivningar för behandling av personuppgifter ska framgå till vilka myndigheter och organ personuppgifter lämnas ut och från vilka myndigheter och organ personuppgifter hämtas in. Det ankommer således på arbetslöshetskassorna att se till att ändamålsbeskrivningarna anpassas till bestämmelserna om uppgiftsskyldighet.

I övrigt gör regeringen den bedömningen att 2 kap. 2 § och 4 § lagen (2001:184) om behandling av uppgifter i Kronofogdemyndighetens verksamhet samt 2 § 18 förordningen (2001:590) om behandling av uppgifter i Kronofogdemyndighetens verksamhet medger den behandling som ett elektroniskt informationsutbyte mellan arbetslöshetskassorna och KFM innebär.

Utbyte med Arbetsförmedlingen

Regeringen gör den bedömningen att 2 kap. 2 § 1 och 4 § lagen (2001:184) om behandling av uppgifter i *Kronofogdemyndighetens* verksamhet samt 2 § 18 förordningen (2001:590) om behandling av uppgifter i Kronofogdemyndighetens verksamhet medger den behandling av personuppgifter som det föreslagna informationsutbytet mellan Arbetsförmedlingen och KFM innebär. I enlighet med de resonemang förts ovan krävs det inte någon särskild reglering för att KFM ska kunna lämna ut personuppgifter på medium för automatiserad behandling till Arbetsförmedlingen, dvs. för att KFM ska kunna skicka frågeposter innehållande t.ex. personnummer.

Sammantaget gör regeringen den bedömningen att det nu aktuella informationsutbytet inte förutsätter några ändringar i de registerförfattningar som reglerar behandlingen av personuppgifter inom KFM:s berörda verksamhet.

För att *Arbetsförmedlingen* ska kunna lämna ut information elektroniskt till KFM behöver vissa ändringar göras i de registerförfattningar som gäller för behandlingen av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Hanteringen av personuppgifter i Arbetsförmedlingens arbetsmarknadspolitiska verksamhet regleras i lagen (2002:546) och förordningen (2002:623) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

I 5 § lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten föreskrivs för vilka sekundära ändamål som Arbetsförmedlingen får behandla personuppgifter. Enligt 6 § meddelar regeringen, eller den myndighet regeringen bestämmer, föreskrifter om begränsningar av ändamålen i 4 § samt om begränsningar av vilka personuppgifter som får behandlas för ett visst ändamål.

För att Arbetsförmedlingen ska kunna lämna ut uppgifter som behövs inom KFM:s verksamhet med utmätning behöver bestämmelsen i 5 § nämnda lag kompletteras med ett ändamål för behandlingen som avser KFM:s verksamhet. Det föreslås därför att det i 5 § 4 föreskrivs att Arbetsförmedlingen får behandla personuppgifter för tillhandahållande av information som behövs i KFM:s verksamhet som underlag för bedömning enligt 4 kap. utskningsbalken i vad mån gäldenär har utmättningsbar egendom (se 5 § förslag till lag om ändring i lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten).

När det gäller eventuella ändringar i förordningen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten framgår av 6 och 7 §§ denna förordning vilka personuppgifter som får behandlas för

ändamål som avses i 5 § lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Lagstiftaren gjorde, i samband med tillkomsten av sistnämnda lag, den bedömningen att det beträffande behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten inte erfordras någon särskild reglering i lag av uppgiftslämnande på medium för automatiserad behandling till myndigheter (prop. 2001/02:144 s. 38 f.). I lagen regleras således enbart när utlämnande till enskilda får ske på medium för automatiserad behandling, 13 § första stycket. Enligt 13 § andra stycket meddelar dock regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, föreskrifter om vilka personuppgifter som får lämnas ut på medium för automatiserad behandling till såväl myndigheter som enskilda.

Mot bakgrund av det nu anförda gör regeringen den bedömningen att det i förordningen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten bör tas in dels en bestämmelse avseende vilka personuppgifter som får behandlas för det sekundära ändamål som föreslås för KFM:s verksamhet, dels en bestämmelse om vilka uppgifter som får lämnas ut elektroniskt till KFM. Regeringen avser att införa sådana bestämmelser, huvudsakligen utformade i enlighet med utredningens författningsförslag 18 i bilaga 2.

10 Socialnämnder som mottagare av uppgifter

10.1 Inledning

Sverige har i dag 290 kommuner. Det finns inte någon samlad överblick eller kunskap om hur handläggningen av ärenden om ekonomiskt bistånd går till i de olika kommunerna eller hur den tekniska prestandan ser ut. Sveriges kommuner och landsting (SKL) har med hänvisning till detta inte kunnat bidra med närmare underlag till utredningen. SKL har förklarat att alla kommuner är olika och har olika förutsättningar. Bland de olikheter som SKL under utredningen hänvisat till kan nämnas kommunernas storlek, hur mycket av arbetet som är databaserat, hur väl datasäkerheten är utvecklad, vilket arbetssätt socialnämnderna tillämpar och vilken utrustning som finns.

Dessa skillnader innebär att behovet av ett elektroniskt informationsutbyte med andra myndigheter i ärenden om ekonomiskt bistånd är mindre angeläget för socialnämnder i vissa kommuner samt att de enskilda uppgifter som socialnämnderna efterfrågar från andra myndigheter varierar mellan socialnämnder i olika kommuner. Utredningen har dock kunnat konstatera att företrädarna för socialförvaltningarna i de kommuner som utredningen har haft kontakt med i huvudsak har haft samma uppfattning i fråga om socialnämndernas behov av utökade möjligheter till elektroniskt informationsutbyte med nu aktuella aktörer samt i fråga om vilka uppgifter som nämnderna har behov av att inhämta från andra verksamheter.

Allmänt om uppgiftsbehovet

Under 2005 utbetalades knappt 8,6 miljarder kronor i ekonomiskt bistånd, inklusive introduktionsersättning för flyktingar och vissa andra utlänningar som tagits emot i kommunen. Under samma år fick knappt 225 000 hushåll bestående av drygt 400 000 individer ekonomiskt bistånd någon gång under året. Under 2006 uppgick utbetalningarna till praktiskt taget oförändrat belopp. (Socialstyrelsen, Statistik. Socialtjänst 2007:1. Ekonomiskt bistånd kvartal 1–4, år 2006 och Statistik. Socialtjänst 2006:7. Ekonomiskt bistånd årsstatistik år 2005).

Ekonomiskt bistånd utgår endast när andra möjligheter till försörjning saknas. Av 4 kap. 1 § socialtjänstlagen framgår att det endast är den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt som har rätt till bistånd för sin försörjning och för sin livsföring i övrigt. Av detta följer att den biståndssökande är skyldig att efter förmåga bidra till sin egen försörjning. Huvudprincipen är att han eller hon måste utnyttja alla de möjligheter som normalt står till buds för att försörja sig själv. Vid ärendeprövningen gör därför socialnämnderna en bedömning av om den enskilde kan tillgodose sitt behov genom egna tillgångar. Utgångspunkten är att kontanter, bankmedel och andra tillgångar som den enskilde förfogar över och som är lätt realiserbara, t.ex. aktier och obligationer, ska beaktas vid prövningen av rätten till ekonomiskt bistånd.

Socialnämnder har behov av att få uppgifter från andra myndigheter och organ för att kunna kontrollera att inlämnade uppgifter om den enskildes ekonomiska situation är riktiga och således för att bedöma rätten till och storleken av ekonomiskt bistånd. Det har till utredningen framförts att det som tar mest tid vid handläggningen av ärenden om ekonomiskt bistånd är det administrativa arbetet, däribland arbetet med att kontrollera sökandens uppgifter mot andra källor. Socialnämnderna har uppgett att de har behov av utökad elektroniskt informationsutbyte enligt vad som redovisas nedan.

Önskemål om informationsutbyte som utredningen inte har lämnat förslag om

Socialnämnderna har för utredningen uppgett att man har behov av utökad elektroniskt informationsutbyte mellan socialnämnder i olika kommuner eller mellan nämnder inom samma kommun. Utredningen har dock inte lämnat förslag till något sådant utbyte. Något remitterat förslag finns således inte i denna del.

10.2 Utbyte med Skatteverket

10.2.1 Nuvarande informationsutbyte

Det förekommer i dag i viss omfattning elektroniskt informationsutbyte mellan Skatteverket och kommunerna, dock inte i ärenden om ekonomiskt bistånd. Skatteverket lämnar för närvarande, efter beställning och mot avgift, dels taxeringsuppgifter dels inkomstuppgifter för

beräkning av hemtjänstavgifter. Skatteverket levererar sådana uppgifter som svar på frågefiler som Skatteverket fått från kommunerna.

I ärenden om ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen tillgodoser socialnämnderna behovet av uppgifter i första hand genom att fråga och begära in kompletteringar från sökandena. I samband med att en person för första gången ansöker om ekonomiskt bistånd får denne således normalt visa upp t.ex. sin självdeklaration jämte slutskattebesked. Vid behov, och då med samtycke från den enskilde, kontaktar handläggare vid socialnämnden Skatteverket för kontroll. Detta sker främst per telefon eller via telefax.

10.2.2 Allmänt om uppgiftsbehovet

Utredningens kartläggning har visat att Skatteverket är en av de myndigheter som socialnämnder i allmänhet anser det vara mest angeläget att få ett elektroniskt informationsutbyte med. Det nuvarande manuella informationsutbytet mellan socialnämnder och Skatteverket är tidsödande för båda myndigheterna. För de enskilda innebär detta nackdelar bl.a. genom att handläggningstiderna vid socialnämnderna blir längre.

10.2.3 Efterfrågade uppgifter

När det gäller vilka enskilda uppgifter som socialnämnderna anser sig ha behov av att inhämta från Skatteverket via ett elektroniskt informationsutbyte har under utredningen olika uppfattningar redovisats om i första hand omfattningen. Generellt sett har det ansetts vara särskilt angeläget att genom ett elektroniskt informationsutbyte kunna få tillgång till vissa uppgifter hänförliga till inkomster av kapital och till återbetalning av skatt.

För att kontrollera eventuell förekomst av kapitalinkomster kräver socialnämnderna i normalfallet att sökanden, i samband med en nyansökan om ekonomiskt bistånd, uppvisar kontosammanställningar eller en ekonomisk översikt från den eller de banker som sökanden är kund hos.

Beträffande inkomster i form av återbetalning av skatt har det framhållits att det inte är ovanligt att den som ansöker om ekonomiskt bistånd av olika anledningar inte tar upp sådana inkomster i sin ansökan. Förutom att det finns personer som medvetet försöker undanhålla uppgifter om sådana inkomster förstår inte alltid den enskilde att skatteåterbetalningen ska beaktas i biståndssammanhang. Handläggare vid socialnämnder har vidare under utredningen uppgett att det inte är ovanligt att sökandena tror att socialnämnderna automatiskt får sådana uppgifter från Skatteverket.

Vanligtvis kontrollerar socialnämnderna hos Skatteverket om den enskilde har rätt till återbetalning av skatt. Fråga är då om manuella kontroller, som bygger på den enskildes samtycke. Kontrollerarna sker på olika sätt i olika kommuner. Det finns exempel på socialnämnder som i augusti varje år till Skatteverket faxar över listor med personnummer på

de personer som uppbär ekonomiskt bistånd och frågar om dessa personer är aktuella för skatteåterbetalning. Skatteverket återsänder listorna till socialnämnderna med manuella noteringar för varje person. Det kan dröja upp till ett par månader innan Skatteverket besvarar en förfrågan från en socialnämnd. Av Skatteverkets noteringar framgår om och med vilket belopp den enskilde har överskjutande skatt alternativt kvarsatt eller om den slutliga skatten ännu inte är fastställd. I de fall den slutliga skatten inte är fastställd för en person, ställer socialnämnden vanligtvis i slutet av året en ny fråga till Skatteverket. Vid vissa andra socialnämnder kan kontrollen ske genom att en handläggare beger sig till Skatteverkets lokaler och via en "allmänhetens terminal" tar del av offentliga uppgifter i Skatteverkets datasystem om de personer som är aktuella för bistånd.

Från socialnämnder har framförts att det under senare tid har blivit svårare att på ett effektivt sätt kontrollera om skatteåterbetalning förekommer. Detta är en följd av att sådan återbetalning numera inte sker till samtliga berörda skattebetalare en viss månad under året utan utbetalning sker från och med juni månad.

Även den enskildes självdeklaration jämte slutskattebesked tjänar som underlag för socialnämndernas kontroll av eventuell förekomst av kapitalinkomster och av skatt som återbetalas till den enskilde. Handläggare vid socialnämnder har för utredningen betonat att det många gånger är svårt att få tillgång till deklarerade eller deklareringsuppgifter via den enskilde. Många av de som ansöker om bistånd har inte deklarerat eller har inte kvar sina deklarerade.

10.3 Utbyte med Centrala studiestödsnämnden

10.3.1 Nuvarande informationsutbyte

Det finns för närvarande inget elektroniskt informationsutbyte mellan Centrala studiestödsnämnden (CSN) och socialnämnderna. När handläggare vid socialnämnderna kontrollerar en sökandes uppgifter mot uppgifter från CSN inhämtas uppgifter från CSN vanligtvis per telefon men även exempelvis via telefax.

Såvitt framkommit under utredningens arbete har handläggarna vid socialnämnderna många gånger svårt att per telefon komma fram till CSN. Vid telefonkontakt med CSN är handläggarna vid socialnämnderna hänvisade till samma telefonnummer som allmänheten. De har uppgett att det därför inte är ovanligt att de hamnar i allmänna telefonköer med långa väntetider. Den allmänna uppfattningen bland socialnämndernas handläggare tycks vara att det är en omständlig och tidskrävande procedur att inhämta uppgifter från CSN.

10.3.2 Allmänt om uppgiftsbehovet

Socialnämndernas behov av uppgifter från CSN har företrädesvis sin grund i att vuxna studerande endast i undantagsfall anses vara berättigade till ekonomiskt bistånd för sin försörjning. Utgångspunkten är att vuxna

studerande bör ha sin försörjning genom studiestöd. Principen är emellertid att det inte kan krävas att studiestöd ska räcka under en längre tid än den som angivits av utbetalande myndighet, dvs. såvitt nu är av intresse av CSN. En vuxen studerande kan således vara berättigad till ekonomiskt bistånd t.ex. efter terminens slut. Vuxna studerande kan även vara berättigade till ekonomiskt bistånd om studierna är nödvändiga för de ska få ett arbete som de kan försörja sig på. I de fall bistånd kan utgå till studerande kan eventuella utbetalningar från CSN påverka biståndsbedömningen på grund av att utbetalningarna ska räknas som inkomst vid denna bedömning.

Med hänsyn till det stora antalet kommuner är det givet att behovet av ett elektroniskt informationsutbyte med CSN i ärenden om ekonomiskt bistånd varierar mellan socialnämnder i olika kommuner. Det finns såväl socialnämnder där det överhuvudtaget är ovanligt att handläggarna behöver kontakta CSN som nämnder där kontakterna med CSN är mycket omfattande. Skillnader förekommer också när det gäller vilka enskilda uppgifter socialnämnder i olika kommuner efterfrågar från CSN. Skillnaderna torde bero bl.a. på befolkningsstorleken och befolkningsstrukturen i kommunen samt på att det finns skillnader i socialnämndernas sätt att handlägga ärenden om ekonomiskt bistånd.

10.3.3 Efterfrågade uppgifter

Inledning

Socialnämnder har under utredningen framställt önskemål om att från CSN, förutom identifieringsuppgifter, erhålla följande uppgifter i ärenden om ekonomiskt bistånd:

- att en ansökan om studiestöd eller hemutrustningslån har lämnats in,
- vilken form av studiestöd som har sökts respektive beviljats,
- för vilken tidsperiod studiestöd har sökts, beviljats respektive utbetalats,
- omfattningen av studiestöd i form av studiemedel,
- med vilket belopp studiestöd har beviljats eller betalats ut fördelat på form av stöd,
- med vilket belopp hemutrustningslån har beviljats eller betalats ut,
- utbetalningsdatum, och
- uppgift om beviljat eller utbetalt studiestöd i form av studiemedel avser studier på grundskolenivå.

De efterfrågade uppgifterna behandlas mer ingående i det följande.

Uppgift om att en ansökan om studiestöd eller hemutrustningslån har lämnats in

Genom tillgång till uppgifter om att en ansökan om studiestöd eller hemutrustningslån har lämnats in kan socialnämnderna få indikationer på att enskilda kan komma att få inkomster från annat håll. Det kan bli aktuellt att bevilja ekonomiskt bistånd som förskott på ersättning, vilket innebär att socialnämnderna kan återkräva biståndet (se 9 kap. 2 §

socialtjänstlagen). För socialnämndernas prövning av biståndsärenden är det även av betydelse att få uppgifter om att en sökande som kan vara berättigad till studiestöd eller hemutrustningslån också har ansökt om sådana stöd. Bakgrunden till detta är att en förutsättning för rätt till ekonomiskt bistånd enligt 4 kap. socialtjänstlagen är att den enskildes behov inte kan tillgodoses på annat sätt än genom sådant bistånd.

Skyldighet för CSN att lämna ut de uppgifter som nu är aktuella föreligger i förhållande till arbetslöshetskassorna som ett resultat av 2002 års reform. Av 23 § 2 förordningen om arbetslöshetsersättning framgår att CSN till en sökandes arbetslöshetskassa ska lämna uppgift om att en ansökan om studiestöd har lämnats in.

Uppgift om vilken form av studiestöd som har sökts respektive beviljats

De ekonomiska förmånerna inom studiestödet är studiehjälp och studiemedel. Studiehjälp och studiemedel består i sin tur av olika stödformer. Bland dessa betalas en del stödformer ut generellt till vissa studerande medan andra utgår först efter ansökan.

Uppgifter om vilken form av studiestöd samt om vilken form av studiehjälp eller studiemedel som har sökts eller beviljats är av betydelse för socialnämndernas bedömning av om den enskildes behov kan tillgodoses på annat sätt än genom ekonomiskt bistånd och därmed för rätten till sådant bistånd. Genom att få tillgång till de aktuella uppgifterna får socialnämnderna en möjlighet att på ett enkelt sätt kontrollera att studerande, som ansöker om ekonomiskt bistånd, har använt sig av alla de övriga möjligheter som står honom eller henne till buds för att klara sin försörjning. Det är t.ex. fråga om att kontrollera att studerande i förekommande fall ansöker om studiemedel i form av såväl studielån som studiebidrag.

Uppgift om för vilken tidsperiod studiestöd har sökts, beviljats respektive utbetalats

Socialnämndernas behov av dessa uppgifter är hänförligt till principen att det inte kan krävas att studiestöd ska räcka under längre tid än den som anges av CSN. Uppgifterna har således betydelse för bedömningen av om rätt till ekonomiskt bistånd föreligger.

Även här kan nämnas att skyldighet för CSN att lämna ut de uppgifter som nu är aktuella föreligger i förhållande till arbetslöshetskassorna som ett resultat av 2002 års reform. Enligt 23 § 3 förordningen om arbetslöshetsersättning lämnar CSN uppgifter om för vilken tidsperiod studiestöd har sökts och beviljats till en sökandes arbetslöshetskassa.

Uppgift om omfattningen av studiestöd i form av studiemedel

Socialnämndernas behov av uppgift om omfattningen av studiestöd synes begränsat till studiestöd i form av studiemedel. Motsvarande behov finns således inte beträffande studiestöd i form av studiehjälp.

Med uppgift om omfattningen av studiestöd i form av studiemedel avses uppgift om studiemedel utgår för hel- eller deltidstudier, dvs. med fullt eller med begränsat belopp beroende på studietakt. Socialnämnderna har framför allt behov av denna uppgift för bedömningen av om en person kan tillgodose sina behov på annat sätt än genom ekonomiskt bistånd, t.ex. genom att ansöka om studiemedel av en högre omfattning. Även i detta fall är bakgrunden till behovet att kunna kontrollera att sökandena gör vad som ankommer på dem för att bidra till sin egen försörjning.

Även här kan nämnas att skyldighet för CSN att lämna ut de uppgifter som nu är aktuella föreligger i förhållande till arbetslöshetskassorna som ett resultat av 2002 års reform. Enligt 23 § 5 förordningen om arbetslöshetsersättning lämnar CSN till en sökandes arbetslöshetskassa uppgift om omfattningen av studiestödet.

Uppgift om med vilket belopp studiestöd har beviljats eller betalats ut fördelat på form av stöd samt uppgift om med vilket belopp hemutrustningslån har beviljats eller betalats ut

Uppgifter om beviljade och utbetalda belopp från andra verksamheter är av direkt betydelse för socialnämndernas bedömning av den enskildes rätt till ekonomiskt bistånd samt för att i det enskilda fallet beräkna eventuellt bistånd. Utredningens kartläggning tyder på att dessa uppgifter hör till dem som det är mest angeläget för socialnämnderna att få från CSN.

Uppgift om utbetalningsdatum

Även uppgift om datum för utbetalning av studiestöd eller hemutrustningslån är av särskild betydelse för socialnämndernas prövning av ärenden om ekonomiskt bistånd. Härigenom kan socialnämnderna bedöma om utbetalningarna ska beaktas vid prövningen av den aktuella biståndsansökan.

Uppgift om beviljat eller utbetalt studiestöd i form av studiemedel avser studier på grundskolenivå

Utgångspunkten vid bedömningen av om rätt till ekonomiskt bistånd föreligger är att vuxna studerande ska klara sin försörjning genom studiestöd. Vuxna studerande kan dock vara berättigade till ekonomiskt bistånd om studierna är nödvändiga för att de ska få ett arbete som de kan försörja sig på. Om den enskilde studerar på grundskolenivå finns det därför större möjligheter för socialnämnderna att godta att den enskilde studerar under tid som ekonomiskt bistånd utgår. Är det däremot fråga om gymnasie- eller högskolestudier är huvudprincipen att bistånd inte beviljas. Ifrågavarande uppgifter är därför av betydelse vid socialnämndernas bedömning.

Önskemål om informationsutbyte som utredningen inte har lämnat förslag om

Socialnämnderna har under utredningen även framfört att man har behov av uppgift om att en person är antagen till utbildning som ger rätt till studiestöd enligt studiestödslagen. Utredningen har, mot bakgrund bl.a. av att läroanstalterna är källan till dessa uppgifter, inte lämnat förslag till något sådant utbyte. Något remitterat förslag finns således inte i denna del.

10.4 Utbyte med arbetslöshetskassorna

10.4.1 Nuvarande informationsutbyte

Det finns för närvarande inget elektroniskt informationsutbyte mellan arbetslöshetskassorna och socialnämnder i ärenden om ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen. I likhet med vad som gäller i förhållande till CSN inhämtar socialnämnderna uppgifter från arbetslöshetskassorna främst per telefon eller också via telefax.

10.4.2 Allmänt om uppgiftsbehovet

Det förekommer att arbetslöshetskassor har långa handläggningstider för sina ärenden. I sådana fall har den som ansöker om ekonomiskt bistånd hos socialnämnden många gånger inte något beslut från arbetslöshetskassan att bifoga sin ansökan till styrkande av de uppgifter som lämnas i ansökan. I stället är den enskilde eller socialnämnden hänvisad till att kontakta arbetslöshetskassan direkt för att få nödvändiga uppgifter om eventuella ersättningar från kassan. Handläggare vid socialnämnderna har under utredningen angett att det är svårt att komma fram till arbetslöshetskassorna via telefon.

I likhet med vad som gäller i förhållande till CSN har utredningens kartläggning visat att kommunernas behov av ett elektroniskt informationsutbyte med arbetslöshetskassorna i ärenden om ekonomiskt bistånd, inklusive ärenden om återkrav av sådant bistånd, varierar. Även i förhållande till arbetslöshetskassorna finns det skillnader när det gäller vilka enskilda uppgifter olika kommuner efterfrågar.

De uppgifter som generellt sett är mest angelägna för socialnämnder att få från arbetslöshetskassorna i ärenden om bistånd är uppgift om eventuella utbetalningar från kassorna, vilka belopp som har utbetalats samt utbetalningsdatum. Ytterligare några uppgifter efterfrågas.

10.4.3 Efterfrågade uppgifter

Inledning

Utredningens kartläggning har visat att det, förutom identifieringsuppgifter, företrädesvis är följande uppgifter om sökandena, som socialnämnder i allmänhet anser sig ha behov av att få från

arbetslöshetskassorna i ärenden om ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen:

- beslut om rätt till arbetslöshetsersättning
- att en ansökan om utbetalning av arbetslöshetsersättning har lämnats in,
- med vilket belopp arbetslöshetsersättning har betalats ut eller ska betalas ut,
- vilka kalenderveckor och antal dagar utbetalning av arbetslöshetsersättning avser,
- datum för utbetalning av arbetslöshetsersättning, och
- beslut om avstängning från rätt till ersättning, nedsättning av ersättning eller fränkännande från rätt till ersättning under ersättningsperioden.

De efterfrågade uppgifterna behandlas mer ingående i det följande.

Uppgift om beslut om rätt till arbetslöshetsersättning

Med uppgift om beslut om rätt till arbetslöshetsersättning avses arbetslöshetskassans beslut om att en person uppfyller kraven för arbetslöshetsersättning, vilket ska hållas isär från beslut om utbetalning av visst belopp till följd av inlämnade kassakort. Ett beslut om att en person är berättigad till arbetslöshetsersättning innebär att socialnämnden kan bevilja ekonomiskt bistånd som förskott på förmån eller ersättning och att återkrav enligt 9 kap. socialtjänstlagen därför kan bli aktuellt. Det bör nämnas att kassorna inte registrerar beslut om avslag på en ansökan om rätt till arbetslöshetsersättning elektroniskt. Detta beror på att kassornas datasystem OAS är ett utbetalningssystem, där endast beslut som genererar utbetalningar registreras.

Arbetslöshetskassorna beslutar inte om den enskildes rätt till arbetslöshetsersättning förrän i samband med att den enskildes första ansökan om utbetalning av ersättning under en ersättningsperiod kommer in till kassan, dvs. i samband med att det första kassakortet avseende ersättningsperioden prövas. Det innebär att i normalfallet finns beslutet om rätt till ersättning registrerat hos kassan tidigast en dryg vecka före den första utbetalningen.

Uppgift om att en ansökan om utbetalning av arbetslöshetsersättning har lämnats in

Med uppgift om att en ansökan om arbetslöshetsersättning har lämnats in avses att den enskilde har lämnat in kassakort till arbetslöshetskassan, dvs. inte att den enskilde har lämnat in en ”anmälan om arbetslöshet”. Uppgiften är vid handläggningen av ärenden om ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen främst en indikation på att den enskilde kan komma att få inkomster från annat håll. Det kan då bli aktuellt att bevilja ekonomiskt bistånd som förskott på förmån eller ersättning. Sådant bistånd får socialnämnden sedan återkräva.

Skyldighet för en arbetslöshetskassa att lämna ut de uppgifter som nu är aktuella föreligger i förhållande till Försäkringskassan som ett resultat av 2002 års reform. Av 24 § 6 förordningen om arbetslöshetsförsäkring

följer att en sökandes arbetslöshetskassa till Försäkringskassan ska lämna uppgift om sökanden för en viss dag lämnat in en ansökan om ersättning.

Uppgift om med vilket belopp arbetslöshetsersättning har betalats ut eller ska betalas ut samt uppgift om utbetalningsdatum

Utredningens kartläggning tyder på att uppgifter om med vilket belopp arbetslöshetsersättning har betalats ut eller ska betalas ut samt uppgift om utbetalningsdatum hör till dem som är mest angelägna för socialnämnderna att få från arbetslöshetskassorna i ärenden om ekonomiskt bistånd. Uppgifterna behövs såväl för bedömningen av den enskildes rätt till ekonomiskt bistånd som för beräkningen av med vilket belopp eventuellt bistånd ska utgå. Även uppgifter om nära förestående utbetalningar är av betydelse. Skyldighet för en arbetslöshetskassa att lämna ut vissa av de uppgifter som nu är aktuella föreligger i förhållande till Försäkringskassan som ett resultat av 2002 års reform.

Från Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen (IAF) och Arbetslöshetskassornas samorganisation har utredningen inhämtat att arbetslöshetskassorna, förutom uppgifter om gjorda utbetalningar, har möjlighet att elektroniskt lämna uppgifter om utbetalningar som infaller några dagar framåt i tiden.

Uppgift om vilka kalenderveckor och antal dagar utbetalning av arbetslöshetsersättning avser

Uppgifter om vilka kalenderveckor och antal dagar som utbetalning av arbetslöshetsersättning avser ger information om vilken period en utbetalning av arbetslöshetsersättning avser samt om den enskilde har erhållit ersättning för samtliga eller vissa av de dagar under perioden för vilka ersättning kan utgå. Uppgifter om att arbetslöshetsersättning inte utbetalats för samtliga dagar under ersättningsperioden innebär en impuls för socialnämnden att närmare utreda om den enskildes försörjningsbehov kan tillgodoses på annat sätt än genom ekonomiskt bistånd samt om den enskilde genom sitt eget handlande har föranlett att full ersättning inte har utgått. Skyldighet för en arbetslöshetskassa att lämna ut vissa av de uppgifter som nu är aktuella föreligger i förhållande till Försäkringskassan som ett resultat av 2002 års reform.

Uppgift om beslut om avstängning, nedsättning eller fränkännande från rätt till arbetslöshetsersättning inom ersättningsperioden

Ett beslut om avstängning, nedsättning eller fränkännande från rätt till arbetslöshetsersättning inom ersättningsperioden kan påverka den enskildes rätt till ekonomiskt bistånd. Om den enskildes eget agerande har medfört att denne gått miste om arbetslöshetsersättning kan socialnämndens bedömning bli att han eller hon inte bidragit till sin egen försörjning. Grundprincipen är således att den som t.ex. stängs av från arbetslöshetsersättning inte ska få detta kompenserat genom ekonomiskt bistånd från socialnämnden.

Av 25 a § 12 förordningen om arbetslöshetsförsäkring framgår att en arbetslöshetskassa till en annan arbetslöshetskassa ska lämna uppgift om fattade beslut om avstängning, nedsättning eller fränkännande av arbetslöshetsersättning inom ersättningsperioden.

IAF och Arbetslöshetskassornas samorganisation har till utredningen framfört att uppgifterna är känsliga och att uppgifterna av integritetsskäl inte bör lämnas ut utan en sekretessprövning i varje enskilt fall. IAF har angett att det bör beaktas att den aktuella typen av ärenden ofta pågår under en längre tid. Ärenden som är föremål för sanktioner av något slag omprövas eller överklagas och det kan därför inte sägas att den uppgift om utbetalt belopp som kan hämtas med direktåtkomst eller i övrigt genom elektroniskt informationsutbyte överensstämmer med det slutliga beloppet. Enligt IAF kan ett alternativ vara att socialnämnden genom särskild information om sökandens utbetalning upplyses om att lägre ersättning än normalt eller att ingen ersättning har betalats ut. Detta skulle vara en indikation på att ärendet behöver utredas ytterligare.

Önskemål om informationsutbyte som utredningen inte har lämnat förslag om

Socialnämnderna har från arbetslöshetskassorna efterfrågat uppgifter om antal kvarstående dagar av en ersättningsperiod med arbetslöshetsersättning. Eftersom sådana uppgifter enligt utredningen inte är av betydelse för socialnämndens beräkning och kontroll av ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen, har uppgiftsskyldighet i denna del inte föreslagits av utredningen. Något remitterat förslag finns således inte i denna del.

10.5 Utbyte med Arbetsförmedlingen

10.5.1 Nuvarande informationsutbyte

Det finns i dag inte något elektroniskt informationsutbyte mellan Arbetsförmedlingen och socialnämnderna.

10.5.2 Allmänt om uppgiftsbehovet

För att socialnämnder ska kunna göra effektiva kontroller av de uppgifter som sökandena lämnar i ärenden om ekonomiskt bistånd är det som framgått ovan viktigt att nämnderna på ett enkelt sätt kan få uppgifter om exempelvis utbetalningar från arbetslöshetskassor. Det förekommer i biståndsärenden att den enskilde inte meddelar socialnämnden att han eller hon är aktuell hos en arbetslöshetskassa eller att det av olika skäl är oklart om och i så fall vilken arbetslöshetskassa den enskilde tillhör. Varje arbetslöshetskassa har sin egen databas. Det finns därför behov av att överväga ett utbyte av information mellan socialnämnder och Arbetsförmedlingen när det gäller frågan om vilken arbetslöshetskassa en enskild tillhör eftersom Arbetsförmedlingen har tillgång till dessa uppgifter. Ett effektivt elektroniskt informationsutbyte mellan

socialnämnder och arbetslöshetskassor förutsätter att socialnämnden i det enskilda fallet vet vilken arbetslöshetskassa som kan lämna närmare uppgifter om en viss person. Det är inte effektivt att socialnämnden, vare sig det sker manuellt eller elektroniskt, ska behöva söka mot varje enskild arbetslöshetskassa för att kontrollera om personen i fråga är aktuell där.

10.5.3 Efterfrågade uppgifter

Det har till utredningen framförts att de uppgifter som socialnämnderna framför allt behöver få från Arbetsförmedlingen är uppgifter om att den enskilde är anmäld som eller registrerad som inte längre arbetssökande vid den offentliga arbetsförmedlingen, datum för sådan anmälan eller registrering samt uppgift om vilken arbetslöshetskassa den enskilde tillhör.

10.6 Gemensamma överväganden beträffande utbyte med Skatteverket, Centrala studiestödsnämnden, arbetslöshetskassorna och Arbetsförmedlingen

10.6.1 Uppgiftsskyldighet

Regeringens förslag: Sekretessbrytande bestämmelser införs i socialtjänstlagen i form av en uttrycklig uppgiftsskyldighet för Skatteverket, Centrala studiestödsnämnden och Arbetsförmedlingen gentemot socialnämnden.

Nuvarande sekretessbrytande bestämmelse i socialtjänstlagen, i form av en uppgiftsskyldighet för arbetslöshetskassorna gentemot socialnämnden, revideras.

Skatteverket ska till socialnämnden lämna de uppgifter som är hänförliga till inkomstslaget kapital enligt inkomstskattelagen och uppgifter som avser återbetalning av skatt enligt skattebetalningslagen.

Centrala studiestödsnämnden och arbetslöshetskassorna ska till socialnämnden lämna uppgifter om förmån, ersättning eller annat stöd åt enskild.

Arbetsförmedlingen ska till socialnämnden lämna uppgift om enskild.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen har dock föreslagit att uppgiftsskyldigheten ska gälla om det finns behov av uppgifterna i ärenden om ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen, samt har föreslagit en annan utformning av de sekretessbrytande bestämmelserna.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker eller lämnar förslaget utan erinran. *Kammarrätten i Jönköping* anser att det vid informationsutbyte med socialnämnderna som mottagare av uppgifter är påkallat med särskild försiktighet, samt att det föreligger behov av en utvärdering av konsekvenserna för enskildas personliga integritet på sätt

som Integritetsskyddskommittén förordar. Socialnämndernas verksamhet skiljer sig från verksamheten hos övriga i utredningen aktuella myndigheter, och den personliga integriteten förefaller ha särskild tyngd inom detta område. Den enskilde biståndssökanden saknar ofta annan möjlighet till försörjning och får därför anses vara i en utsatt situation. Kammarrätten anser att information till den enskilde om informationsinhämtande bör vara obligatorisk i samband med en ansökan om bistånd och att en uttrycklig bestämmelse om detta bör införas i socialtjänstlagen. *Datainspektionen* anser att möjligheten till kartläggning kommer att innebära en urholkning av socialtjänstlagens principer om att verksamheten ska bygga på respekt för människans självbestämmanderätt och integritet. *Arbetsförmedlingen* och *Arbetslöshetskassornas samorganisation* anser att, i likhet med vad som gäller vid informationsutbyte mellan Arbetsförmedlingen och Kronofogdemyndigheten, krävs för full effekt av informationsutbyte mellan Arbetsförmedlingen och socialnämnderna att en rutin införs som innebär att Arbetsförmedlingens registrerade uppgift rättas genom en återinformation från arbetslöshetskassorna om den skulle vara fel.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker eller lämnar förslaget utan erinran. CSN ifrågasätter behovet av ett antal av de uppgifter som socialnämnderna efterfrågar. Att socialnämnderna ska hantera både information om sökt, beviljat och utbetalt studiestöd kräver enligt nämnden funktionalitet och tjänster hos kommunerna, men också större kunskap och förståelse för hur studiestödssystemet fungerar. CSN anför vidare att nämnden och sju kommuner i dag använder en elektronisk batch-rutin, där kommunerna ställer frågor och får svar efterföljande dag. Vilken information som där ska utbytas har bestämts i samråd med kommunerna. Denna information omfattar färre poster än vad kommunerna nu har begärt. Det finns enligt CSN:s mening anledning att ytterligare analysera behovet av och möjligheten för kommunerna, att ta emot ytterligare uppgifter från CSN och hantera dem på ett korrekt sätt. CSN framhåller slutligen att man tolkar skrivningen om skyldigheten att lämna uppgifter på eget initiativ som att den bara gäller när uppgifter har lämnats ut genom direktåtkomst.

Skälen för regeringens förslag

Behov av elektroniska informationsutbyten

I avsnitten 10.2–10.5 har redovisats vilka enskilda uppgifter som socialnämnderna under utredningen har framställt önskemål om att kunna erhålla. Enligt regeringens mening bör uppgifterna i den utsträckning som föreslagits av utredningen kunna komma i fråga för ett elektroniskt informationsutbyte med arbetslöshetskassorna respektive Arbetsförmedlingen. Gemensamt för uppgifterna är att de är av sådan betydelse för socialnämnderna i ärenden om ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen att det enligt regeringens mening finns skäl att utvidga

möjligheterna till elektroniska informationsutbyten mellan socialnämnder och de nämnda myndigheterna.

Beträffande Skatteverket gör regeringen följande överväganden. Enligt regeringens mening finns det inte skäl att införa en mer omfattande uppgiftsskyldighet för Skatteverket gentemot socialnämnder. Ett informationsutbyte som omfattar exempelvis hela självdeklarationer eller samtliga deklarationsuppgifter är inte förenligt med kraven på skydd mot oacceptabla intrång i den personliga integriteten. Däremot bör ett elektroniskt informationsutbyte som tar sikte på enstaka sekretessbelagda uppgifter inom beskattningsverksamheten sedan Skatteverket fattat beslut i det enskilda skatteärendet komma till stånd. Att socialnämnderna efterfrågar uppgifter om inkomster av kapital och om återbetalning av skatt föranleds av behovet att kunna kontrollera huruvida den enskilde har egna tillgångar som ska beaktas vid prövningen av biståndsansökan. Även i de fall dessa uppgifter inte direkt kan läggas till grund för socialnämndernas prövning ger de nämnderna en indikation på att den enskildes ekonomiska förhållanden kan behöva utredas närmare. En socialnämnds behov av uppgifter om inkomster av kapital respektive återbetalning av skatt kan i förekommande fall tillgodoses genom att uppgifter hänförliga till Skatteverkets beslut om den enskildes taxering lämnas ut till socialnämnden. Dessa uppgifter bör komma i fråga för ett elektroniskt informationsutbyte.

Vad gäller utbyte med CSN så har CSN på sätt som redovisats ovan, utan närmare precisering, ifrågasatt behovet av ett antal av de uppgifter som socialnämnderna efterfrågar. Enligt regeringens mening är dock de skäl som anförts för uppgiftsbehovet även i denna del sådana att uppgifterna i den utsträckning som föreslagits av utredningen bör kunna komma i fråga för ett elektroniskt informationsutbyte. Någon ytterligare analys av uppgiftsbehovet kan inte anses behövlig.

I fråga om det ytterligare informationsutbyte som efterfrågas av bl.a. *Arbetsförmedlingen* saknas ett remitterat förslag. I likhet med vad som redovisats i avsnitt 6.2.1 är det dock viktigt att handläggare hos de myndigheter som omfattas av informationsutbytet känner till vilken kvalitet en uppgift har.

De överväganden som redovisats i avsnitt 5.1 i fråga om behov av utökade möjligheter till elektroniska informationsutbyten äger giltighet även beträffande de nu aktuella uppgifterna. Även dessa informationsutbyten skulle kunna förebygga och minska felutbetalningar av ekonomiskt bistånd samt bidra till en snabbare och mer effektiv ärendehantering hos socialnämnderna, samt till bättre service åt och ökad förutsebarhet för dem som är aktuella för bistånd. Som framgår närmare av avsnitt 10.1 är det administrativa arbetet, däribland arbetet med att kontrollera sökandens uppgifter, det som tar mest tid vid handläggningen av ärenden om ekonomiskt bistånd. Förutsättningarna för att förbättra effektiviteten och påskynda handläggningen till gagn för de sökande är således goda. Även möjligheterna att på ett betydligt enklare och snabbare sätt kunna kontrollera kan ha stor effekt i arbetet med att reducera de felaktiga utbetalningarna. Vad gäller felaktiga utbetalningar av ekonomiskt bistånd finns anledning att i sammanhanget beakta att FUT-delegationen bedömer att detta trygghetssystem tillhör ett av de mer

drabbade i detta hänseende (cirka 18 % av utbetalningarna är felaktiga) och att de felaktiga utbetalningarna bedöms uppgå till cirka 1,5 miljarder kronor per år (se närmare avsnitt 4.2.2).

Kan elektroniska informationsutbyten förenas med kraven på skydd mot otillbörliga intrång i den personliga integriteten?

Det är enbart ett fåtal uppgifter som berörs av vart och ett av de informationsutbyten som nu övervägs mellan socialnämnder och andra myndigheter. I integritetshänseende måste samtidigt beaktas att de uppgifter som en socialnämnd härigenom skulle ha möjlighet att inhämta elektroniskt från andra myndigheter i ärende om ekonomiskt bistånd sammantaget innebär en tämligen ingående kartläggning av en persons ekonomiska förhållanden. Frågan är därför om dessa informationsutbyten sammantagna går att förena med kraven på skydd mot oacceptabla intrång i den personliga integriteten.

Ekonomiskt bistånd utgår endast när andra möjligheter till försörjning saknas. Av 4 kap. 1 § socialtjänstlagen framgår att det endast är den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt som har rätt till bistånd för sin försörjning och för sin livsföring i övrigt. Av detta följer att socialnämnderna måste kartlägga att den biståndssökande har utnyttjat alla de möjligheter som normalt står till buds för att försörja sig själv. Vad förslagen om ett elektroniskt informationsutbyte leder till är således inte en ingående kartläggning av en persons ekonomiska förhållanden utan en kontroll av att den kartläggning som måste göras är korrekt. Bland annat mot denna bakgrund anser regeringen att dessa informationsutbyten sammantagna går att förena med kraven på skydd mot oacceptabla intrång i den personliga integriteten. Detta förutsätter dock att vart och ett av socialnämndernas informationsutbyten med andra myndigheter bygger på en författningsreglerad uppgiftsskyldighet för den utlämnande myndigheten, där de uppgifter som omfattas av skyldigheten är preciserade. Dessutom bör den behandling av personuppgifter i elektronisk form som respektive informationsutbyte innebär regleras i en författning eller framgå av ändamålsbeskrivningen för behandlingen av personuppgifter i de skilda verksamheterna. Vidare måste de uppgifter som omfattas av sekretess hos de utlämnande myndigheterna få ett tillräckligt sekretesskydd även hos socialnämnderna. Ytterligare förutsättningar är att de enskilda dels blir tydligt informerade om informationsutbytena mellan myndigheterna, dels får del av uppgifter som socialnämnden inhämtar och tillför ärendet innan det enskilda ärendet avgörs, om avgörandet går parten emot (jfr 17 § förvaltningslagen).

I sammanhanget bör också, som närmare framgår av redogörelserna i avsnitten 10.2–10.5, beaktas att det nu är fråga om uppgifter som i stor och varierande utsträckning redan ingår i det informationsutbyte mellan Försäkringskassan, CSN och arbetslöshetskassorna som är ett resultat av 2002 års reform. Det är därför svårt att se att socialnämnderna inte skulle kunna ingå i ett motsvarande informationsutbyte under de förutsättningar beträffande sekretesskydd m.m. som anges ovan. Det förtjänar att i

sammanhanget betonas att det inte är fråga om att socialnämnderna ska lämna uppgifter ifrån sig utan endast att socialnämnderna från andra ska få uppgifter.

Kammarrätten i Jönköping har tagit upp att den personliga integriteten, enligt domstolen, förefaller ha särskild stor tyngd på detta område och ett den enskilde får anses vara i en utsatt situation eftersom denne ofta saknar annan möjlighet till försörjning. Det nu aktuella informationsutbytet syftar just till att kontrollera huruvida den enskilde saknar annan möjlighet till försörjning och därmed befinner sig i en utsatt situation. Regeringen anser, till skillnad från *Datainspektionen*, inte att detta uppgiftsinhämtande i kontrollsyfte innebär en urholkning av socialtjänstlagens principer (se närmare om detta nedan). Det är enligt regeringens mening självklart att kontroller måste kunna komma till stånd och det sker redan i dag, dock på en mindre effektivt och mer tidsödande sätt. Genom ett utökat elektroniskt informationsutbyte kan detta ske mycket effektivare, vilket är angeläget mot bakgrund av redovisade siffror om felaktiga utbetalningar, samt kan även handläggningen ske effektivare och servicenivån gentemot den enskilde höjas. Till skillnad från i dag begränsas på ett rent tekniskt sätt de uppgifter som socialnämnderna kan få in i förhållande till dagens manuella hantering, oftast i form av telefonsamtal. Endast i författning förutbestämda uppgifter kommer att kunna utbytas vilket stärker den enskildes integritet. Mot bakgrund av att det angivits att den administrativa delen av arbetet vid handläggningen av ärenden om ekonomiskt bistånd är den mest tidskrävande och då behovet av personlig service är särskilt stort beträffande ekonomiskt bistånd, ter det sig särskilt angeläget att frigöra resurser från tidsmässigt krävande rutingöromål i form av kontroller.

Mot denna bakgrund gör regeringen den bedömningen att ifrågasvarande elektroniska informationsutbyten mellan socialnämnder och CSN, Skatteverket, arbetslöshetskassor respektive Arbetsförmedlingen såväl sett till vart och ett av dessa informationsutbyten som till dessa sammantaget går att förena med kraven på skydd mot oacceptabla intrång i den personliga integriteten.

Är en författningsreglerad uppgiftsskyldighet förenlig med grundtankarna i socialtjänstlagen

Det finns anledning behandla frågan om en utvidgad skyldighet för myndigheterna att lämna uppgifter till socialnämnderna kan anses förenlig med grundtankarna i socialtjänstlagen, särskilt mot bakgrund av *Datainspektionens* påpekande om att möjligheten till kartläggning kommer att innebära en urholkning av socialtjänstlagens principer om att verksamheten ska bygga på respekt för människans självbestämmanderätt och integritet.

Socialtjänstlagen bygger på frivillighet och självbestämmande. De kontroller som socialnämnder gör i dag mot andra myndigheter bygger på samtycke från den enskilde. Om den enskilde inte lämnar samtycke riskerar han eller hon att ansökan om bistånd avslås.

Ett informationsutbyte som förutsätter den enskildes samtycke i det enskilda fallet riskerar att bli ineffektivt, samtidigt som socialnämndernas möjligheter till ändamålsenliga kontroller av utbetalningar av allmänna medel vid en sådan reglering begränsas på ett sätt som kan ifrågasättas. När det gäller en uppgiftsskyldighet för andra myndigheter gentemot socialnämnder i ärenden om ekonomiskt bistånd måste samtidigt beaktas att socialtjänstlagen som nämnts bygger på frivillighet och självbestämmande. Socialnämndernas arbete ska utgå från dessa principer och bedrivs med respekt för den enskildes vilja och önskemål. Regeringen ser emellertid inte annat än att dessa grundprinciper kommer att gälla även om socialnämnderna ges möjlighet att i vissa fall, utan den enskildes direkta samtycke, men med dennes vetskap om att detta kan komma att ske, hämta in uppgifter från andra myndigheter i ärenden om ekonomiskt bistånd. Socialtjänsten ska inte vara kravlös och ytterligare en viktig princip i socialtjänstlagen är att varje människa i första hand har ett eget ansvar för sitt liv och för att göra vad han eller hon kan för att försörja sig själv (se exempelvis prop. 1979/80:1 Del A s. 526 och prop. 1996/97:124 s. 62).

Kammarrätten i Jönköping har anfört att en bestämmelse om informationsplikt bör införas i socialtjänstlagen. Regeringen gör den bedömningen att detta inte är behövligt. Den som ansöker om bistånd måste informeras om att socialnämnden kommer att kontrollera de uppgifter som den enskilde lämnar i sin biståndsansökan mot uppgifter från andra myndigheter. Den enskilde måste dessutom få del av de uppgifter som inhämtats och tillförts ärendet innan detta avgörs, om avgörandet går den enskilde emot. För det fall att den enskilde inte kan acceptera att kontroller görs kan han eller hon välja att inte fullfölja sin ansökan om bistånd. Det förhållandet att ett informationsutbyte bygger på en författningsreglerad uppgiftsskyldighet hindrar givetvis inte att socialnämnder väljer att inhämta den enskildes samtycke till att uppgifter hämtas in och att kontroll görs mot andra myndigheter.

Regeringen gör dessutom den bedömningen att ett informationsutbyte som grundar sig på en författningsreglerad uppgiftsskyldighet i praktiken inte innebär någon större skillnad jämfört med hur det fungerar i dag. Det kan ifrågasättas om det samtycke som den enskilde för närvarande lämnar socialnämnden till att hämta in uppgifter från andra myndigheter i egentlig mening grundar sig på ett frivilligt samtycke. Om samtycke inte lämnas är risken uppenbar att biståndsansökan inte beviljas eftersom socialnämnden då inte kan utreda den enskildes behov av bistånd.

Sammantaget finner regeringen att en författningsreglerad uppgiftsskyldighet för myndigheter gentemot socialnämnder i ärenden om ekonomiskt bistånd går att förena med socialtjänstlagens grundtankar om frivillighet och självbestämmande.

Har uppgifterna ett tillräckligt sekretesskydd i socialnämndernas verksamhet?

Från integritetssynpunkt är det viktigt att uppgifter som omfattas av sekretess hos utlämnande myndighet får ett tillräckligt sekretesskydd även hos mottagande myndighet.

Av redovisningen i avsnitt 4.3.2 framgår att sekretessen för uppgifter hos CSN och arbetslöshetskassorna gäller med ett rakt skaderekvisit. Presumtionen är således för offentlighet. Inom socialtjänsten gäller sekretessen i stället med ett omvänt skaderekvisit. Detta innebär att presumtionen hos socialnämnderna är för sekretess och därmed att uppgifter som lämnas ut till socialnämnder från CSN eller arbetslöshetskassor omfattas av ett starkare sekretesskydd hos mottagaren än hos utlämnaren. Främst av denna anledning finner regeringen att det även med hänsyn till den personliga integriteten är möjligt att låta uppgifter om arbetslöshetskassornas beslut om avstängning, nedsättning eller fränkännande från rätt till arbetslöshetsersättning ingå i ett elektroniskt informationsutbyte mellan arbetslöshetskassorna och socialnämnderna.

I Skatteverkets beskattningsverksamhet gäller absolut sekretess för uppgift om enskilda personliga förhållanden (se avsnitt 4.3.2). Vidare gäller i ärenden om arbetsförmedling sekretess med ett omvänt skaderekvisit, vilket innebär att det föreligger en presumtion för sekretess för uppgifterna (se avsnitt 4.3.2). De uppgifter som det kan bli aktuellt för Skatteverket respektive Arbetsförmedlingen att lämna ut till socialnämnder (se närmare avsnitten 10.2 och 10.5) är emellertid ytterst begränsade och får anses vara mindre integritetskänsliga. Regeringens bedömning är därför att även dessa uppgifter har ett tillräckligt sekretesskydd i socialnämndernas verksamhet.

Bestämmelser om uppgiftsskyldighet bör införas i socialtjänstlagen

För att uppgifter som kan omfattas av sekretess – utan sekretessprövning – ska kunna föras över från CSN, Skatteverket, arbetslöshetskassor och Arbetsförmedlingen till socialnämnder måste det införas bestämmelser om uppgiftsskyldighet för dessa myndigheter gentemot socialnämnder. Två alternativ framstår som möjliga för regleringen.

Det ena är att uppgiftsskyldigheten föreskrivs i regelverket för den förmån där mottagaren av informationen (socialnämnderna) har behov av uppgifterna, dvs. i socialtjänstlagen. I 11 kap. 11 § socialtjänstlagen finns redan en bestämmelse om uppgiftsskyldighet för vissa myndigheter gentemot socialnämnder.

Det andra alternativet är att uppgiftsskyldigheten föreskrivs i en författning hänförlig till den utlämnande myndigheten. I gällande regelverk finns bestämmelser om uppgiftsskyldighet för arbetslöshetskassorna och Skatteverket gentemot andra myndigheter i exempelvis lagen om allmän försäkring respektive förordningen om behandling av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet. När det gäller t.ex. CSN och författningar som reglerar studiestödet och hemutrustningslån finns däremot inte i dessa författningar några bestämmelser om uppgiftsskyldighet för CSN gentemot andra myndigheter. Detta alternativ skulle således innebära att bestämmelser om uppgiftsskyldighet för andra myndigheter gentemot socialnämnder i ärenden om ekonomiskt bistånd skulle återfinnas i författningar inom många olika områden.

Med hänsyn till att det i 11 kap. socialtjänstlagen redan finns en bestämmelse om uppgiftsskyldighet för Försäkringskassan och arbetslöshetskassorna gentemot socialnämnder är det enligt regeringens mening mest lämpligt att även de bestämmelser om uppgiftsskyldighet som nu är aktuella tas in i denna lag. För såväl enskilda som för berörda myndigheter blir det enklare att överblicka vilka möjligheter socialnämnder har att i ärenden om ekonomiskt bistånd inhämta uppgifter från andra verksamheter, om bestämmelserna om uppgiftsskyldighet för andra myndigheter finns samlade i en enda författning. Regeringen anser således att uppgiftsskyldigheten för CSN, Skatteverket, arbetslöshetskassor och Arbetsförmedlingen bör föreskrivas i socialtjänstlagen och där närmare i 11 kap.

Utformningen av dagens uppgiftsskyldighet

I 11 kap. 11 § socialtjänstlagen föreskrivs att socialnämnden har rätt att av Försäkringskassan och arbetslöshetskassorna få uppgifter om ekonomisk hjälp som har lämnats till enskilda som har ärenden hos nämnden (första meningen). Socialnämnden har vidare rätt att få uppgifter som lämnats till kommunen i ärenden om ekonomisk hjälp enligt lagen om introduktionsersättning för flyktingar och för vissa andra utlänningar (andra meningen). Genom 11 kap. 11 § första meningen socialtjänstlagen finns således redan en författningsreglerad uppgiftsskyldighet i vissa fall för bl.a. arbetslöshetskassor gentemot socialnämnder. Syftet med bestämmelsen i 11 kap. 11 § socialtjänstlagen är att undvika felaktiga utbetalningar från det allmänna. Regeringen delar utredningens uppfattning att den nuvarande bestämmelsen bör förstås så att skyldigheten endast gäller när uppgifterna har betydelse hos socialnämnden i ärenden avseende socialbidrag, dvs. ärenden om ekonomiskt bistånd enligt 4 kap. socialtjänstlagen och ärenden om återkrav m.m. av sådant bistånd enligt 9 kap. socialtjänstlagen.

Författningsreglering av nu aktuell uppgiftsskyldighet

I likhet med vad som anfördes inför 2002 års reform anser regeringen att en av förutsättningarna för att informationsutbyten i elektronisk form ska vara förenliga med kraven på skydd mot oacceptabla intrång i den personliga integriteten är att de bygger på författningsreglerad uppgiftsskyldighet, där de uppgifter som omfattas av denna skyldighet är preciserade (se närmare om regeringens överväganden i denna del i avsnitten 5.2 och 5.3).

Enligt regeringens mening bör den uppgiftsskyldighet som nu gäller utvidgas till att omfatta ytterligare myndigheter samt omformuleras för att möjliggöra ett informationsutbyte genom direktåtkomst och ett uppgiftsutlämnande på eget initiativ (se vidare avsnitt 10.6.2). Skälen för bestämmelsens utformning har på ett generellt plan beskrivits i avsnitt 5.4 och 5.5.3.

Således bör det i socialtjänstlagen tas in en bestämmelse om uppgiftsskyldighet för CSN gentemot socialnämnden (se 11 kap. 11 § förslag till lag om socialtjänstlagen), en bestämmelse om

uppgiftsskyldighet för Arbetsförmedlingen gentemot socialnämnden (se 11 kap. 11 a § förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen) och en bestämmelse om uppgiftsskyldighet för Skatteverket gentemot socialnämnden (se 11 kap. 11 b § förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen). Vidare bör, i enlighet med vad som redovisats ovan, bestämmelsen om uppgiftsskyldighet för arbetslöshetskassorna gentemot socialnämnden revideras (se 11 kap. 11 § förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen).

Av hänsyn till den enskildes integritet är det viktigt att i författning ange de konkreta uppgifter som omfattas av myndigheternas uppgiftsskyldighet (se närmare om regeringens överväganden i denna del i avsnitten 5.2 och 5.3). Mot bakgrund av de fortlöpande förändringar som sker i skilda verksamheter är det, som utvecklats i avsnitt 5.3, lämpligt att reglera dessa uppgifter i förordning. Regeringen avser att besluta om sådana bestämmelser, huvudsakligen i enlighet med utredningens författningsförslag 12 i bilaga 2.

Remissinstanserna har framfört synpunkter på vissa av de uppgifter som förordningen avses omfatta. Dessa synpunkter kommer att behandlas inom ramen för beredningen av förordningen.

10.6.2 Direktåtkomst

Regeringens förslag: En socialnämnd får ha direktåtkomst till uppgifter i Skattverkets beskattningsverksamhet om uppgifterna behövs i ärende om ekonomiskt bistånd enligt 4 kap. socialtjänstlagen eller i ärende om återkrav m.m. av sådant bistånd enligt 9 kap. samma lag.

En socialnämnd får ha direktåtkomst till uppgifter i Arbetsförmedlingens arbetsmarknadspolitiska verksamhet om det behövs inom socialnämndernas verksamhet som underlag för och kontroll av ekonomiskt bistånd enligt 4 kap. socialtjänstlagen.

Direktåtkomst får medges först sedan den utlämnande myndigheten har försäkrat sig om att handläggare hos socialnämnden bara kan ta del av uppgifter om personer som är aktuella i ärenden hos nämnden.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen har dock inte föreslagit att direktåtkomst endast ska få medges om den utlämnande myndigheten försäkrat sig om att handläggare hos socialnämnden endast kan ta del av uppgifter om personer som är aktuella i ärenden hos nämnden. Utredningen har vidare föreslagit att *en kommun*, inte *en socialnämnd*, bör få ha direktåtkomst.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker eller lämnar förslaget utan erinran. *Kammarrätten i Jönköping* anser att i författningsförslagen begreppet ”kommun” bör ersättas med begreppet ”socialnämnd”. Skälet till detta är att benämningen ”kommun” får anses kunna innefatta en utvidgning av vem som ska ha direktåtkomst till uppgifter. *Datainspektionen* anser att en sådan extensiv direktåtkomst för socialnämnderna som utredningen föreslår är förenlig med kraven på skydd för den personliga integriteten endast under förutsättning att tjänstemännens åtkomst till personuppgifter begränsas till att motsvara

aktuella ärenden genom olika tekniska åtgärder. Det ifrågasätts om den breda allmänhet, som aldrig någonsin kommer att vara i kontakt med socialtjänsten, ska tvingas acceptera att socialtjänsten har tillgång till deras personuppgifter. Datainspektionen kan således inte tillstyrka förslaget så länge de tekniska förutsättningarna inte är lösta. *Arbetsmarknadsstyrelsen* framhåller att införande av direktåtkomst för socialnämnderna torde kräva särskilda tekniska lösningar. *Huddinge kommun* och *Botkyrka kommun* välkomnar förslaget om direktåtkomst för socialnämnderna, men anser att när sådana möjligheter tekniskt byggs upp är det angeläget med strikt behörighetsadministration samt med system utformade på ett sådant sätt att krav på behörighetskontroll och spårbarhet enligt vedertagen standard tillgodoses. *Umeå kommun* framhåller vikten av att integritetsfrågor noga övervägs samt betonar att information till den enskilde är en betydelsefull faktor. *Umeå kommun* framhåller vidare att det är väsentligt att säkerställa att inga obehöriga uppgifter kan komma ut och att det enbart är i pågående ärenden som uppgifter kan tas fram. Av detta skäl måste säkerställas att det inte är möjligt att av ren nyfikenhet ta del av uppgifter, samt att det enbart är de handläggare som har de aktuella arbetsuppgifterna som kan hämta informationen. *Gällivare kommun* anser att det är viktigt att det framgår av den enskildes journal hos socialtjänsten när uppgifter hämtats och vilka uppgifter som hämtats. *CSN* anser att det är angeläget att det hos socialnämnderna finns säkra rutiner för vilka handläggare som får tillgång till uppgifterna och att nyttjandet också följs upp. Det måste således finnas en säker behörighetsadministration så att det i efterhand kan följas upp vilka frågor som har ställts av vilka tjänstemän. *CSN* framhåller dessutom att i den utsträckning som socialnämnderna prövar rätten till försörjningsstöd för personer som varken har personnummer eller samordningsnummer torde det bli svårt för *CSN* att lämna ut uppgifter om dessa personer via direktåtkomst.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker eller lämnar förslaget utan erinran. *Skatteverket* avstyrker förslaget om att verket ska försäkra sig om att socialnämnderna bara kan ta del av uppgifter om personer som är aktuella i ärenden hos nämnden. *Försäkringskassan* avstyrker förslaget om att socialnämnden ska kunna ges direktåtkomst först sedan *Försäkringskassan* har försäkrat sig om att handläggare hos nämnden endast kan ta del av uppgifter om personer som är aktuella i ärenden hos nämnden, samt ifrågasätter om det förfarande som beskrivs i det reviderade förslaget verkligen är direktåtkomst. *Arbetsförmedlingen* finner förslaget att precisera rätten till direktåtkomst till att avse socialnämnden vara väl motiverat. *Arbetsförmedlingen* uppger vidare att man har förståelse för grunden för den begränsning av socialnämndernas direktåtkomst som föreslås, men vill påpeka att den kommer att både försena och sannolikt även fördyra införandet av den eftersträlvade direktåtkomsten. *CSN* anser att det är tillräckligt att nämnden har kontroll över vilken socialnämnd som har behörighet att hämta uppgifter genom direktåtkomst.

Skälen för regeringens förslag

Särskilt om behovet av direktåtkomst för socialnämnder

När det gäller frågan om socialnämnder bör ha möjlighet att genom direktåtkomst få tillgång till nu aktuella uppgifter hos Skatteverket och Arbetsförmedlingen och hänvisas till de överväganden som gjorts i avsnitt 5.5. Det finns anledning att något ytterligare belysa skälen för direktåtkomst i dessa fall.

Den nuvarande bestämmelsen om uppgiftsskyldighet i 11 kap. 11 § socialtjänstlagen bör förstås så att skyldigheten endast gäller när uppgifterna har betydelse hos socialnämnden i ärenden avseende socialbidrag, dvs. i ärenden om ekonomiskt bistånd enligt 4 kap. socialtjänstlagen och ärenden om återkrav m.m. av sådant bistånd enligt 9 kap. socialtjänstlagen. Enligt regeringens mening bör bestämmelser om direktåtkomst begränsas till att avse uppgifter i sådana ärenden.

I ärenden om ekonomiskt bistånd är det av stor vikt för enskilda att beslut kan fattas snabbt. Detta beror givetvis på att ekonomiskt bistånd är ett stöd som endast utgår när den enskildes behov inte kan tillgodoses på annat sätt. För socialnämnderna finns det dessutom ett värde i att handläggarna i ärenden om ekonomiskt bistånd kan ta fram aktuella uppgifter från andra myndigheter och gå igenom uppgifterna med sökandena när de besöker socialtjänsten. Detta bidrar till att den enskilde är delaktig i socialnämndens hantering av ärendet, vilket är i överensstämmelse med grundtankarna i socialtjänstlagen. Direktåtkomst för socialnämnderna till uppgifter hos andra myndigheter har således stora fördelar. Det bör även noteras att direktåtkomst skulle innebära en möjlighet att effektivisera socialnämndernas ärendehandläggning och därmed styra arbetsresurser från administrativt arbete till det centrala arbetet med klientstöd.

Vidare skulle direktåtkomst kunna förbättra kontrollmöjligheterna och därigenom förhindra felaktiga utbetalningar. Delegationen mot felaktiga utbetalningar (FUT-delegationen) har gjort den bedömningen att de felaktiga utbetalningarna inom ekonomiskt bistånd uppgår till cirka 1,5 miljarder kronor, vilket motsvarar cirka 18 procent av de sammanlagda utbetalningarna. Detta placerar ekonomiskt bistånd bland de välfärdssystem som har störst andel felaktiga utbetalningar.

Det är vidare fråga om att göra endast ett begränsat antal uppgifter av mindre känslig karaktär tillgängliga för socialnämnder genom direktåtkomst.

Särskilt om behörighetsfrågor

Med dagens teknik kan man utforma system som innebär att det vid direktåtkomst är möjligt att söka på uppgifter om en viss person hos utlämnande myndighet enbart om den mottagande myndigheten har ett ärende avseende denna person. Denna typ av teknisk begränsning används bl.a. av Försäkringskassan vid det elektroniska informationsutbyte som finns med arbetslöshetskassorna.

Datainspektionen framhåller i sitt remissyttrande att socialnämnderna i dag saknar tekniska system som kan styra direktåtkomsten enbart till uppgifter som behövs i ett enskilt ärende. Detta innebär att tjänstemännen i enskilda kommuner kommer att ha tillgång inte enbart till uppgifter

rörande de personer som är aktuella i ett ärende, utan även rörande befolkningen i övrigt. Datainspektionen ifrågasätter om den breda allmänhet som aldrig kommer i kontakt med socialtjänsten ska tvingas acceptera att tjänstemän på socialtjänsten har tillgång till deras uppgifter. Vidare kan enligt Datainspektionen loggning och uppföljning aldrig till fullo ersätta system med inbyggda tekniska hinder. En avsaknad av tekniska hinder ställer stora krav på de anställda inom socialförvaltningen, och alla kommuner har – med hänsyn till deras varierande storlek och resurser – inte samma möjlighet att i dessa frågor upprätthålla en tillfredsställande kompetens hos sina anställda. Datainspektionen anser att en sådan extensiv direktåtkomst för socialnämnderna som föreslås är förenlig med kraven på skydd för den personliga integriteten endast under förutsättning att tjänstemännens åtkomst till personuppgifter begränsas till att motsvara aktuella ärenden genom olika tekniska åtgärder. Även andra remissinstanser, bl.a. flera kommuner, framhåller behov av behörighetsbegränsningar m.m. såvitt gäller socialnämnderna.

Det kan konstateras att frågan om direktåtkomst för socialnämnder i flera avseenden skiljer sig från frågan om direktåtkomst för övriga i betänkandet aktuella myndigheter. Om inte tekniska spärrar införs medför direktåtkomst hos socialnämnderna att tjänstemännen får teknisk tillgång till uppgifter om hela landets innevånare och inte enbart till uppgifter om dem som är aktuella hos socialtjänsten i respektive kommun. Det ligger i och för sig i sakens natur att den tekniska åtkomsten till uppgifter vid direktåtkomst är vidare än de uppgifter som faktiskt behövs i den mottagande myndighetens verksamhet. Det kan dock konstateras att socialnämndernas verksamhet, till skillnad från flertalet andra myndigheters, är geografiskt avgränsad samt att socialnämnderna inte tidigare har författningsreglerad tillgång till uppgifter genom direktåtkomst. Antalet kommuner är dessutom stort. Det är inte möjligt att inom ramen för ett lagstiftningsarbete invänta och försäkra sig om att samtliga kommuner uppfyller de krav som måste ställas på teknik, säkerhetsfrågor och kompetens.

Det ska vidare betonas att innebörden av en bestämmelse som tillåter direktåtkomst inte är att en myndighet har en ovillkorlig rätt att få ut uppgifter genom direktåtkomst, utan i stället att den myndighet som innehåller informationen har en rätt att medge sådan åtkomst. Den utlämnande myndigheten har ett principiellt ansvar att förvissa sig om att den myndighet som beviljas direktåtkomst vidtar de åtgärder som bedöms vara nödvändiga från säkerhetssynpunkt. Det kan noteras att det finns exempel på författningsbestämmelser som anger att en myndighet inte får medge andra direktåtkomst innan den har försäkrat sig om att behörighets- och säkerhetsfrågorna är lösta på ett sätt som är tillfredsställande ur integritetssynpunkt (se t.ex. 4 kap. 4 § förordningen [2001:650] om vägtrafikregister).

Mot denna bakgrund bör, till skillnad från vad utredningen föreslagit men i enlighet med förslaget i promemorian, det i de författningsbestämmelser som medger socialnämnderna direktåtkomst anges att sådan åtkomst får medges först sedan den utlämnande myndigheten försäkrat sig om att handläggare hos socialnämnden bara kan ta del av uppgifter om personer som är aktuella i ärenden hos

nämnden (se bl.a. 2 kap. 8 a § förslag till lag om ändring i lagen om behandling av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet och 12 § förslag till lag om ändring i lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten).

Skatteverket anför att man visserligen anser att socialnämnderna ska införa tekniska begränsningar så att handläggare endast kan ta del av uppgifter om personer som är aktuella i ärenden hos nämnden, men avstyrker förslaget om att det i författning ska regleras att verket innan direktåtkomst medges ska försäkra sig om att så är fallet. Även *Försäkringskassan* avstyrker förslaget, och anser att det bör vara ett ansvar för socialnämnderna att införa tekniska begränsningar så att handläggarna endast kan ta del av uppgifter om personer som är aktuella i ärenden hos nämnden.

Skatteverket har uppgett att verket, om förslaget om direktåtkomst för socialnämnder genomförs, kommer att träffa överenskommelser med de socialnämnder som önskar sådan uppkoppling om format, rutiner m.m. för överföringen. I dessa överenskommelser kan verket ställa som krav att socialnämnderna bara får ta del av uppgifter om personer som är aktuella i ärenden hos nämnden. Skatteverket har emellertid inte några praktiska möjligheter att kontrollera att det kravet verkligen efterlevs. Skatteverket har slutligen betonat att socialnämnderna är egna myndigheter, och att verket har all anledning att förlita sig på att de efterlever bestämmelserna om att direktåtkomsten endast får utnyttjas i vissa situationer. Ett fungerande informationsutbyte mellan myndigheter förutsätter att myndigheterna litar på varandra, och det är dessutom inte Skatteverkets uppgift att kontrollera socialnämnderna.

Även *Försäkringskassan* anför att kassan måste kunna lita på att andra myndigheter vars direktåtkomst enligt författning endast får utnyttjas i vissa situationer följer regelverket. Det kan inte vara *Försäkringskassans* uppgift att kontrollera handläggare vid andra myndigheter. Det bör i stället vara ett ansvar för socialnämnderna att införa tekniska begränsningar. Enligt *Försäkringskassan* kan det vidare ifrågasättas om ett förfarande som innefattar tekniska begränsningar och där frågorna och svaren är fördefinierade och begränsade till sin omfattning bör falla in under begreppet direktåtkomst. Ett sådant förfarande innebär i realiteten att den utlämnande myndigheten har stor kontroll över vilka uppgifter som lämnas ut.

Arbetsförmedlingen anser att den begränsning av socialnämndernas direktåtkomst som föreslås kommer att både försena och fördröja införandet av direktåtkomsten.

Med anledning av dessa yttranden vill regeringen, utöver vad som redovisats ovan, särskilt anföra följande. Av skäl som Skatteverket påpekat är det inte rimligt att uppställa krav på att de myndigheter som föreslås få rätt att medge socialnämnderna direktåtkomst själva ska vidta kontroller av landets alla socialnämnder. Någon skyldighet att genomföra faktiska kontroller avses inte heller med förslaget. Enligt författningsförslaget ska myndigheten ”försäkra sig om” att handläggare hos socialnämnderna endast kan ta del av uppgifter om personer som är aktuella i ärenden hos nämnden. Det torde vara tillfyllest att man inhämtar en försäkran från den mottagande socialnämnden om att de krav som ställts är uppfyllda. Ett sådant inhämtande torde inte fördröja

införandet av direktåtkomsten. Möjligen kan vissa mindre förseningar uppstå, men dessa måste, med beaktande av den avvägning som måste göras mellan de skäl som talar för direktåtkomst och skyddet för den personliga integriteten, anses vara acceptabla.

Enligt regeringens mening saknas anledning att, på sätt Försäkringskassan har aktualiserat, göra den bedömningen att den föreslagna regleringen innebär att förfarandet inte är att betrakta som direktåtkomst.

Utredningen har föreslagit att bestämmelser om direktåtkomst ska formuleras på det sättet att kommunerna får ha direktåtkomst till uppgifter hos andra myndigheter. Kammarrätten i Jönköping har i sitt remissvar framhållit att ordet ”kommun” bör ersättas med ”socialnämnd” eftersom det enligt socialtjänstlagen är socialnämnden som handlägger biståndsansökningar, och begreppet kommun får anses kunna innefatta en utvidgning av vem som ska kunna få direktåtkomst till uppgifterna. På av kammarrätten angivet skäl bör enligt regeringens mening ordet ”kommun” ersättas med ”socialnämnd”.

Särskilt om direktåtkomst hos Skatteverket

Bestämmelser om direktåtkomst för myndigheter till beskattningsdatabasen finns i 2 kap. 7 och 8 §§ lagen om behandling av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet. Det framstår därför som lämpligt att även ytterligare bestämmelser om sådan åtkomst för myndigheter förs in i denna lag.

Det föreslås att det i lagen om behandling av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet tas in en ny bestämmelse som medger direktåtkomst för socialnämnder till vissa uppgifter i beskattningsdatabasen (se 2 kap. 8 a § förslaget till lag om ändring i lagen om behandling av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet).

På samma sätt som beträffande övriga informationsutbyten där direktåtkomst föreslås gäller att direktåtkomst endast får förekomma om det är förenligt med de ändamål som uppställts för behandlingen av personuppgifter även i utlämnarens verksamhet, dvs. i Skatteverkets beskattningsverksamhet. Den direktåtkomst som nu föreslås för socialnämnder ska ske för att utgöra underlag hos socialnämnder för beslut och kontroll av bidrag och andra stöd. Detta ändamål för behandling av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet framgår av 1 kap. 5 § 3 lagen om behandling av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet.

Det föreslås inte närmare föreskrifter angående vilka konkreta uppgifter i beskattningsdatabasen som bör få lämnas ut till socialnämnder genom direktåtkomst. Det förhållandet att det inte föreslås en sådan närmare reglering innebär emellertid inte att det saknas begränsningar i detta hänseende. Bestämmelsen om direktåtkomst måste nämligen läsas mot bestämmelserna om uppgiftsskyldighet. I den förordning om uppgiftsskyldighet som regeringen avser att besluta kommer det att framgå vilka specifika uppgifter som omfattas av Skatteverkets uppgiftsskyldighet. Endast dessa uppgifter kan bli föremål för

direktåtkomsten. Förordningen avses utformas huvudsakligen i enlighet med utredningens författningsförslag 12 i bilaga 2.

Särskilt om direktåtkomst hos Arbetsförmedlingen

Enligt regeringens bedömning bör socialnämnder ha möjlighet till direktåtkomst till uppgifter hos Arbetsförmedlingen. Detta bör regleras i lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten (se 12 § förslag till lag om ändring i lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten).

De uppgifter som får lämnas ut på medium för automatiserad behandling till socialnämnder bör även få lämnas ut genom direktåtkomst. Regeringen avser att reglera detta i förordningen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten, huvudsakligen i enlighet med utredningens författningsförslag 18 i bilaga 2.

Särskilt om Centrala studiestödsnämnden och arbetslöshetskassorna

De skäl som anförts för att socialnämnden ska få direktåtkomst till uppgifter hos Skatteverket och Arbetsförmedlingen är relevanta även i förhållande till arbetslöshetskassorna och CSN. Det är eftersträvänsvärt att socialnämnderna får direktåtkomst till uppgifter hos arbetslöshetskassorna och CSN. Till följd av att arbetslöshetskassorna och CSN saknar särskild registerförfattning kan något förslag om direktåtkomst inte lämnas.

10.6.3 Registerförfattningar

Regeringens förslag: Personuppgifter ska enligt lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten få behandlas för ytterligare ett sekundärt ändamål i Arbetsförmedlingens arbetsmarknadspolitiska verksamhet. Behandling ska få ske för tillhandahållande av information som behövs inom kommunernas verksamhet som underlag för beslut om och kontroll av ekonomiskt bistånd.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna: Remissinstanserna tillstyrker eller lämnar förslaget utan erinran.

Skälen för regeringens förslag

Registerförfattningar som gäller för socialnämndernas behandling av personuppgifter

Regeringen gör den bedömningen att bestämmelserna om behandling av personuppgifter i socialnämndernas verksamhet, närmare bestämt 6 § lagen (2001:454) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten

och 12 § 1 förordningen (2001:637) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten, redan i sin nuvarande utformning medger den behandling av uppgifter som de föreslagna informationsutbytena med CSN, Skatteverket, arbetslöshetskassorna och Arbetsförmedlingen innebär. Några ändringar i de registerförfattningar som gäller för socialnämnderna krävs därmed inte.

Registerförfattningar som gäller för Skatteverkets behandling av personuppgifter

Det ändamål som anges i 1 kap. 5 § 3 lagen om behandling av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet får anses omfatta också den behandling av uppgifter som följer av det föreslagna informationsutbytet mellan Skatteverket och socialnämnder. Av denna bestämmelse framgår nämligen att uppgifter får behandlas för tillhandahållande av information som behövs i författningsreglerad verksamhet hos någon annan än Skatteverket för att utgöra underlag för beslut och kontroll av bidrag och annat stöd.

Registerförfattningar som gäller för Arbetsförmedlingens behandling av personuppgifter

För att möjliggöra de elektroniska informationsutbyten mellan Arbetsförmedlingen och socialnämnder som föreslås föreslås ändringar i de registerförfattningar som gäller för behandlingen av personuppgifter i Arbetsförmedlingens verksamhet, motsvarande de författningsändringar som föreslås för att möjliggöra ett elektroniskt informationsutbyte mellan Arbetsförmedlingen och KFM.

Det föreslås således att bestämmelsen i 5 § lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten kompletteras med ett ändamål för behandling som avser socialnämnders verksamhet med ärenden om ekonomiskt bistånd (se 5 § förslag till lag om ändring i lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten).

Vidare avser regeringen att göra vissa ändringar i förordningen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten, i huvudsaklig överensstämmelse med utredningens författningsförslag 18 i bilaga 2.

Centrala studiestödsnämndens och arbetslöshetskassornas behandling av personuppgifter

Regeringen avser att göra en mindre ändring i förordningen (1990:1361) om lån till hemutrustning för flyktingar och vissa andra utlänningar. Denna avses utformas huvudsakligen i enlighet med utredningens författningsförslag 13 i bilaga 2. Anledningen till detta är att denna förordning får anses bl.a. beskriva de ändamål för vilka CSN får behandla uppgifter automatiserat när det gäller verksamhet med hemutrustningslån.

10.7 Utbyte med Försäkringskassan

10.7.1 Nuvarande informationsutbyte

Vid handläggningen av ärenden om ekonomiskt bistånd har socialnämnder för närvarande ett elektroniskt informationsutbyte med Försäkringskassan.

Bestämmelser som reglerar socialnämndernas informationsutbyte med Försäkringskassan återfinns i flera författningar. Av 11 kap. 11 § socialtjänstlagen framgår att socialnämnden har rätt att av Försäkringskassan eller arbetslöshetskassorna få uppgifter om ekonomisk hjälp som har lämnats till enskilda som har ärenden hos nämnden. Försäkringskassans uppgiftsskyldighet i förhållande till socialnämnden regleras vidare i 3 § förordningen (1980:995) om skyldighet för Försäkringskassan att lämna uppgifter till andra myndigheter. Av denna bestämmelse följer att Försäkringskassan på begäran ska lämna uppgifter om enskildas adress, deras arbetsgivares namn och adress samt enskildas ekonomiska förhållanden och den tidsperiod en utgiven ersättning avser till bl.a. Skatteverket, socialnämnd och studiestödsmyndighet.

Det nuvarande informationsutbytet har stöd i 8 § andra stycket 1 lagen (2003:763) om behandling av personuppgifter inom socialförsäkringens administration. Där föreskrivs att Försäkringskassan får behandla personuppgifter för att tillhandahålla information utanför den egna myndigheten på grund av sådan bestämmelse om skyldighet att lämna ut uppgifter till andra myndigheter som avses i 14 kap. 1 § andra meningen sekretesslagen, dvs. om uppgiftsskyldigheten följer av lag eller förordning. Av 21 § lagen om behandling av personuppgifter inom socialförsäkringens administration följer vidare att personuppgifter i socialförsäkringsdatabasen får lämnas ut på medium för automatiserad behandling om det behövs för något av de ändamål som anges i 8 §.

Det elektroniska informationsutbytet mellan olika socialnämnder och Försäkringskassan fungerar på så sätt att den aktuella kommunen skickar en frågefil till Försäkringskassan. Försäkringskassan återsänder därefter en svarsfil med de uppgifter som den aktuella kommunen har efterfrågat. Fråge- och svarsfiler överförs via Internet. Försäkringskassan gör svarsfilen tillgänglig för hämtning dagen efter det att förfrågan har gjorts hos Försäkringskassan.

Informationsutbytet mellan socialnämnder och Försäkringskassan innebär i praktiken att handläggare vid nämnderna via sin dator kan beställa uppgifter om en person från Försäkringskassan. Den frågepost som skickas från en socialnämnd till Försäkringskassan innehåller bl.a. information om vilken person, vilken period (månad) och vilka förmåner frågan avser. En frågepost kan, utom såvitt gäller bostadsbidrag till barnfamiljer och ungdomar, endast skapas för en person för en viss månad.

Såvitt framkommit under utredningens arbete fungerar det elektroniska informationsutbytet mellan socialnämnder och Försäkringskassan bra. Några företrädare för socialtjänsten har emellertid under utredningen framfört att det skulle fungera ännu bättre med direktåtkomst. Det skulle bidra till en snabbare och mer effektiv handläggning samt till att handläggarna ständigt skulle ha tillgång till aktuella uppgifter.

Regeringen har funnit skäl att överväga dels ändringar i gällande uppgiftsskyldighet för Försäkringskassan gentemot socialnämnder, dels om det nuvarande elektroniska informationsutbytet bör utökas på så sätt att socialnämnderna ska ha möjlighet att genom direktåtkomst få tillgång till uppgifter hos Försäkringskassan.

10.7.2 Uppgiftsskyldighet

Regeringens förslag: Nuvarande sekretessbrytande bestämmelse i socialtjänstlagen i form av en uppgiftsskyldighet för Försäkringskassan gentemot socialnämnden i ärende om ekonomiskt bistånd revideras.

Försäkringskassan ska till socialnämnden lämna uppgifter om förmån, ersättning eller annat stöd åt enskild.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen har dock föreslagit en annan utformning av den sekretessbrytande bestämmelsen.

Remissinstanserna: Remissinstanserna tillstyrker eller lämnar förslaget utan erinran.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Remissinstanserna tillstyrker eller lämnar förslaget utan erinran.

Skälen för regeringens förslag: Regleringen av informationsutbytet mellan Försäkringskassan och socialnämnderna i ärenden om ekonomiskt bistånd bör ha motsvarande systematik som gäller för de utökade elektroniska informationsutbyten mellan socialnämnder och andra myndigheter som nu föreslås (se avsnitt 10.6).

Närmare föreskrifter om vilka uppgifter som Försäkringskassans uppgiftsskyldighet omfattar avses tas in i en ny förordning. Denna avses utformas i huvudsak i enlighet med utredningens författningsförslag 12 i bilaga 2.

10.7.3 Direktåtkomst

Regeringens förslag: En socialnämnd får ha direktåtkomst till uppgifter i Försäkringskassans verksamhet om det behövs som underlag för beslut om och kontroll av ekonomiskt bistånd enligt 4 kap. socialtjänstlagen (2001:453) åt enskild i den verksamhet som bedrivs av socialnämnderna.

Direktåtkomst får medges först sedan den utlämnande myndigheten har försäkrat sig om att handläggare hos socialnämnden endast kan ta del av uppgifter om personer som är aktuella i ärenden hos nämnden.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen har dock inte föreslagit att direktåtkomst endast ska få medges om den utlämnande myndigheten försäkrat sig om att handläggare hos socialnämnden endast kan ta del av uppgifter om

personer som är aktuella i ärenden hos nämnden. Utredningen har vidare förslagit att *en kommun*, inte *en socialnämnd*, bör få ha direktåtkomst.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker eller lämnar förslaget utan erinran. I fråga om remissinstansernas närmare inställning, se avsnitt 10.6.2.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker eller lämnar förslaget utan erinran. I fråga om remissinstansernas närmare inställning, se avsnitt 10.6.2.

Skälen för regeringens förslag: Regeringens allmänna överväganden när det gäller myndigheters tillgång till uppgifter genom direktåtkomst har redovisats i avsnitt 5.5.

Det i dag pågående elektroniska informationsutbytet mellan Försäkringskassan och socialnämnder är av stor betydelse för socialnämndernas bedömning och kontroll av ärenden om ekonomiskt bistånd och de inhämtade uppgifterna utgör en viktig del av socialnämndernas beslutsunderlag. Motsvarande överväganden som gjorts beträffande frågan om direktåtkomst för socialnämnder till uppgifter hos Arbetsförmedlingen och Skatteverket gör sig gällande även här. Även beträffande Försäkringskassan bör det därför vara möjligt för socialnämnder att få tillgång till uppgifterna genom direktåtkomst. I sammanhanget kan nämnas att Försäkringskassan gör bedömningen att socialnämnderna i dag gör cirka 200 000 förfrågningar hos Försäkringskassan och att ett genomförande av förslaget skulle ge en besparing hos kassan motsvarande cirka 5 årsarbetskrafter.

För att socialnämnden ska kunna få direktåtkomst till uppgifter hos Försäkringskassan krävs att det tas in en bestämmelse om detta i lagen om behandling av personuppgifter inom socialförsäkringens administration. Det föreslås att detta regleras i en ny paragraf i denna lag. (se 20 a § förslag till lag om ändring i lagen om behandling av personuppgifter inom socialförsäkringens administration).

Regeringen meddelar föreskrifter om vilka uppgifter socialnämndernas direktåtkomst får omfatta. En bestämmelse om dessa uppgifter avses tas in i förordningen om behandling av personuppgifter inom socialförsäkringens administration, huvudsakligen utformad i enlighet med utredningens författningsförslag 19 i bilaga 2.

10.7.4 Registerförfattningar

Regeringens förslag: Personuppgifter ska enligt lagen om behandling av personuppgifter i socialförsäkringens administration få behandlas för ytterligare ett sekundärt ändamål av Försäkringskassan. Försäkringskassan ska få behandla personuppgifter för tillhandahållande av information som behövs som underlag för beslut om och kontroll av ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen åt enskild i den verksamhet som bedrivs av kommunerna.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna: Remissinstanserna tillstyrker eller lämnar förslaget utan erinran.

Skälen för regeringens förslag

Registerförfattningar som gäller för Försäkringskassans behandling av personuppgifter

Av 8 § första stycket 1 lagen (2003:763) om behandling av personuppgifter inom socialförsäkringens administration följer att personuppgifter som Försäkringskassan får behandla för de primära ändamål som anges i 7 § samma lag också får behandlas för tillhandahållande av information som behövs som underlag för beslut om och kontroll av förmåner, ersättningar och andra stöd åt enskilda i den verksamhet som bedrivs av CSN och arbetslöshetskassorna.

I 8 § andra stycket 1 nämnda lag föreskrivs att Försäkringskassan även får behandla personuppgifter som behandlas för ändamål som anges i 7 § för att tillhandahålla information utanför den egna myndigheten på grund av sådan bestämmelse om skyldighet att lämna ut uppgifter till andra myndigheter som avses i 14 kap. 1 § andra meningen sekretesslagen. Det bör noteras att CSN och arbetslöshetskassorna omnämns särskilt i 8 § första stycket trots att Försäkringskassans skyldighet att lämna ut uppgifter till dessa myndigheter följer av sådana bestämmelser som avses i den nämnda bestämmelsen i 14 kap. sekretesslagen. Möjligen är skälet till att Försäkringskassans behandling gentemot CSN och arbetslöshetskassorna regleras särskilt att dessa myndigheter har direktåtkomst till uppgifter i socialförsäkringsdatabasen. Således anknyter bestämmelserna om direktåtkomst till bestämmelsen i 8 § andra stycket 1 lagen om behandling av personuppgifter inom socialförsäkringens administration (se 20 § samma lag).

Vissa ändringar i lagen och förordningen om behandling av personuppgifter inom socialförsäkringens administration behöver göras för att det utökade informationsutbyte som föreslås mellan Försäkringskassan och socialnämnder ska bli möjligt. Det föreslås därför att de ändamål som anges i lagen om behandling av personuppgifter inom socialförsäkringens administration kompletteras och att det tas in en ny bestämmelse som särskilt föreskriver att personuppgifter får behandlas av Försäkringskassan för tillhandahållande av information som behövs för socialnämndernas verksamhet som underlag för beslut om och kontroll av ekonomiskt bistånd (se 8 § förslag till lag om ändring i lagen om behandling av personuppgifter inom socialförsäkringens administration).

Det bör nämnas att det av 22 § samma lag följer att personuppgifter får lämnas ut på medium för automatiserad behandling om det behövs för något av de ändamål som anges i 8 §. I de fall det föreligger en skyldighet för Försäkringskassan att lämna ut uppgifter enligt en särskild sekretessbrytande regel är det därmed tillåtet att lämna ut information genom automatiserad behandling. Det nu aktuella informationsutbytet med socialnämnder bygger på en författningsreglerad uppgiftsskyldighet. Nuvarande bestämmelser medger således att uppgifterna lämnas ut till socialnämnder på medium för automatiserad behandling.

Bestämmelserna i 6 § första stycket lagen (2001:454) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten och 12 § 1 förordningen (2001:637) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten medger den behandling av personuppgifter som informationsutbytet med Försäkringskassan innebär för socialnämnderna.

11 Ikraftträdande

Regeringens förslag: De nya bestämmelserna träder i kraft den 1 januari 2009.

Utredningens förslag: Utredningen föreslår att bestämmelserna ska träda i kraft den 1 juli 2008.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser yttrar sig inte i denna del. *Riksrevisionen* avstyrker den av utredningen föreslagna ikraftträdandetidpunkten, eftersom åtgärder i syfte att förbättra den interna kontrollen av informationssäkerheten kommer att ta tid. God informationssäkerhet är en avgörande förutsättning för ett utökat elektroniskt informationsutbyte mellan myndigheter, och ett snabbt genomförande är förenat med betydande risker för att den utlämnade och mottagna informationens säkerhet äventyras. Utredningen har enligt Riksrevisionens mening underskattat de problem som finns i berörda myndigheters informationssäkerhetsarbete.

Skälen för regeringens förslag: Det är angeläget att bestämmelserna kan träda i kraft så snart som möjligt för att öka effektiviteten i förvaltningen, förbättra servicen för de enskilda och förhindra felaktiga utbetalningar. Riksrevisionens invändning beträffande ikraftträdandetidpunkten behandlas under avsnittet 5.5.1.

Ett ikraftträdande redan den 1 juli 2008 är inte möjligt. Det föreslås i stället att bestämmelserna ska träda i kraft den 1 januari 2009.

12 Konsekvenser

Regeringens bedömning: Förslagen i lagrådsremissen leder till att de felaktiga utbetalningarna från trygghetssystemen kan reduceras med avsevärda belopp. Effektiviteten vid myndigheterna och servicen till de enskilda förbättras.

De föreslagna ändringarna kan inledningsvis leda till begränsade kostnadsökningar hos de statliga myndigheterna. Dessa öknings kompenseras dock av effektivitetsvinster och förslagen bör därför finansieras inom ram.

Det finns inte skäl att kompensera kommunerna för de kostnader som förslagen kan medföra. I budgetpropositionen för 2009 återkommer

regeringen till frågan om kompensation till arbetslöshetskassorna för kostnader.

Förslagen leder till en ökad upptäcktsrisk för bidragsbrott och de en positiv miljöpåverkan.

Utredningens bedömning överensstämmer i stort med regeringens. Utredningen har dock inte ansett att arbetslöshetskassorna bör kompenseras för sina utvecklingskostnader.

Remissinstanserna: *Försäkringskassan* betonar dels svårigheterna att med precision beräkna storleken av de besparingar utredningens förslag möjliggör, dels att uppskattningarna har gjorts med viss försiktighet. *Försäkringskassan* uppskattar att utredningens förslag sammanlagt kommer att möjliggöra besparingar på mellan 700 miljoner kronor och 1,1 miljard kronor per år. Besparingarna hänför sig huvudsakligen till försäkringskostnader. *Försäkringskassan* uppskattar att förslagen möjliggör besparingar inom myndigheten som motsvarar 14–16 årsarbetskrafter. *Försäkringskassan* uppskattar att kostnaden för att genomföra förslagen uppgår till cirka 5 miljoner kronor, främst hänförligt till tekniska anpassningar. *Migrationsverket* beräknar kostnaden att möjliggöra informationsöverföringen till *Försäkringskassan* till cirka 350 000 kronor. Verket har uppskattat att tidsbesparingen beträffande cirka 16 000 pensionsremisser per år motsvarar mindre än en årsarbetskraft. När det gäller förfrågningar från *Försäkringskassan* gällande det stora antalet övriga ärenden, ungefär 80 000 årligen, bedömer *Migrationsverket* att det föreslagna elektroniska informationsutbytet för verkets del skulle kunna medföra tidsbesparingar motsvarande knappt fyra årsarbetskrafter. Sammantaget bedömer *Migrationsverket* att förslaget för verkets del medför ekonomiska besparingar som klart överstiger kostnaderna för genomförandet. *CSN* uppger att förslagen kommer att kräva en teknisk utveckling hos nämnden som kan förväntas kosta omkring 1,4 miljoner kronor. Det är enligt nämndens bedömning inte möjligt att genom direktåtkomst öka servicen eller åstadkomma stora tidsvinster eller lägre kostnader för tjänsten. Nämnden vill dessutom framhålla att en ökning av antalet användare av *CSN*:s system kommer att kräva mer datorkraft och därmed också en högre driftskostnad. *SPV* anger att de totala kostnaderna för det utökade informationsutbytet förväntas för myndighetens del uppgå till 290 000 kronor, varav 100 000 kronor för systemutvecklingskostnader för att kunna utbyta information med Skatteverket, 150 000 kronor för systemutvecklingskostnader för att kunna jämföra *SPV*:s uppgifter med Skatteverkets och sortera ut utredningsfall, och 40 000 kronor för kostnader för information till förmånstagarna. Kostnader för att årligen internt administrera kontrollerna, ta kontakt med förmånstagarna och reda ut inkomstförhållanden i de fall kontrollen pekar på avvikelser och för att återkräva för mycket utbetalda belopp har inte beräknats eftersom detta är en del av verkets löpande verksamhet som till stor del utförs redan i dag. Enligt *SPV*:s uppfattning kan kontrollerna initialt medföra en viss kostnadsökning men på sikt torde kostnaderna för dessa extra kontroller bli begränsade då kontrollerna torde få en preventiv effekt. *Kronofogdemyndigheten* (KFM) uppger att förslagen kommer att leda till

en årlig besparing för myndigheten om 900 000 kronor i uteblivna portkostnader, att det initialt innebär vissa utvecklingskostnader och att det inom myndighetens område finns stora vinster att hämta i form av bl.a. effektivare handläggning och bättre service. *Arbetslöshetskassornas samorganisation* anser att den ekonomiska vinsten för arbetslöshetskassorna torde vara marginell i förhållande till kostnaderna. Organisationen uppskattar att utvecklingskostnaderna för dess del uppgår till 9 miljoner kronor, varav 3 miljoner kronor avser informationsutbytet med Skatteverket, 3 miljoner kronor avser informationsutbytet med KFM och 3 miljoner kronor avser informationsutbytet med socialnämnderna. De årliga förvaltnings- och driftskostnaderna kan beräknas till 2 420 000 kronor. Organisationen erinrar vidare om att arbetslöshetskassornas administrativa kostnader ska finansieras genom medlemsavgifter. Även *Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen* betonar kostnaderna som förslaget medför för arbetslöshetskassorna. Flertalet kommuner, *Arbetslöshetskassornas samorganisation* och *Småföretagarnas arbetslöshetskassa* anser att kommuner och arbetslöshetskassor bör kompenseras för de kostnader som förslagen medför. Även *Tjänstemännens centralorganisation* anser att arbetslöshetskassorna bör kompenseras. *Riksrevisionen* anser att de ekonomiska effekterna hos de berörda myndigheterna rör sig om betydande belopp. *Kammarrätten i Jönköping* anser att förslagen kommer att medföra en ökning av måltillströmningen till de allmänna förvaltningsdomstolarna.

Skälen för regeringens bedömning

Minskning av de felaktiga utbetalningarna

Vad gäller minskningen av de felaktiga utbetalningarna är det endast Försäkringskassan som har gjort en bedömning. Även om bedömningen är, som kassan betonar svår att göra med precision och att kassan därför gjort en försiktig bedömning, visar den att upp till cirka 1 miljard kronor årligen kan sparas genom förslagen om utökat elektroniskt informationsutbyte. Man har att räkna med att de felaktiga utbetalningarna kommer att minska även från andra system även om de myndigheter som ansvarar för dessa inte gjort någon beloppsmässig bedömning. Särskilt har man att räkna med att de felaktiga utbetalningarna från kommunernas socialtjänst kan minska genom att de i kontrollsyfte föreslås få elektroniskt tillgång genom direktåtkomst till uppgifter från andra myndigheter och arbetslöshetskassor. Vad gäller felaktiga utbetalningar av ekonomiskt bistånd finns anledning att i sammanhanget beakta att FUT-delegationen bedömer att detta trygghetssystem tillhör ett av de mer drabbade i detta hänseende (cirka 18 % av utbetalningarna är felaktiga) och att de felaktiga utbetalningarna bedöms uppgå till cirka 1,5 miljarder kronor per år (se närmare avsnitt 4.2.2). Sammantaget innebär förslagen att kontrollen stärks och att de felaktiga utbetalningarna från trygghetssystemen kan reduceras med avsevärda belopp.

Konsekvenser för brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet

Genom förslagen ökar upptäcktsrisken för bidragsbrott. Förslagen har således en brottspreventiv effekt som i sig kan förväntas bidra till att bidragsbrottsligheten minskar och därmed även de felaktiga utbetalningarna. Vetskapen om att de uppgifter som lämnas i ett ärende kommer att kontrolleras mot andra myndigheter kan förväntas ha en avhållande effekt på enskilda när det gäller att lämna felaktiga uppgifter till berörda myndigheter. Dessutom kan även antalet tillfällen till brott förväntas minska genom att myndigheterna ges bättre möjligheter till att kontrollera lämnade uppgifter.

Effektiviteten på myndigheterna

Även effektiviteten på myndigheterna kommer att förbättras genom förslagen. Brev- och telefaxhantering med åtföljande tidsutdräkt och portokostnader kan ersättas med elektronisk hantering. Inhämtande av uppgifter per telefon över den uppgiftslämnande myndighetens telefonväxel kan ersättas med omedelbar tillgång till uppgifter genom direktåtkomst. Enbart informationsutbytet mellan Försäkringskassan och Migrationsverket frigör cirka 15 årsarbetskrafter från ett rutinbetonade uppgiftsinhämtande över telefon till mer kvalificerade arbetsuppgifter.

Service till de enskilda

Genom det föreslagna elektroniska informationsutbytet kommer uppgiftsinhämtande att ta mindre tid i anspråk och förmåner från välfärdssystemen kommer att kunna betalas ut snabbare än vad som annars skulle ha varit fallet. Genom förslagen kommer myndigheter även att själva kunna skaffa sig ett behövligt beslutsunderlag och enskilda kommer att i mindre utsträckning behöva tillställa myndigheter sådant underlag. Allt detta gör att myndigheternas service kommer att förbättras.

Förutsägbarhet

Det elektroniska informationsutbytet kommer endast att omfatta förprogrammerade uppgifter enligt de närmare bestämmelser om detta som regeringen kommer att meddela. I jämförelse med dagens i stor utsträckning manuella hantering ökar förutsebarheten för den enskilde eftersom denna på förhand kan få kännedom om exakt vilka uppgifter som kommer att överföras från en myndighet till en annan och vilken myndighet som är mottagare av uppgifterna. På detta sätt stärks även skyddet för den personliga integriteten.

Kostnader för de statliga myndigheterna

Kostnaderna för systemutveckling m.m. är i sammanhanget blygsamma och myndigheternas effektivitetsvinster uppväger dessa kostnader mer än väl. Kostnaderna för myndigheterna får finansieras inom ram.

Kostnader för kommunerna

Flertalet kommuner anser att de bör kompenseras för de kostnader som förslagen medför för deras del. Regeringen kan inte se att detta är befogat. Det föreslagna elektroniska informationsutbytet är enkelriktat i så motto att kommunerna inte åläggs att lämna information till andra utan deras kostnader är endast ett resultat av att de genom förslagen kan få information från andra på elektronisk väg. Genom förslagen kommer kommunerna att kunna förbättra sin kontroll och få ett bättre beslutsunderlag vilket leder till att de felaktiga utbetalningarna kommer att minska. Vidare kommer även kommunerna att kunna öka effektiviteten i ärendehandläggningen, frigöra resurser från rutingöromål och förbättra servicen till de enskilda.

Kostnader för arbetslöshetskassorna

I avgörande hänseende skiljer sig arbetslöshetskassornas situation från den som gäller för kommunerna. Det föreslagna elektroniska informationsutbytet innebär för arbetslöshetskassornas del att de har kostnader även för att förse statliga myndigheter och kommuner med information på elektronisk väg. Regeringen återkommer i budgetpropositionen för 2009 till frågan om kompensation för arbetslöshetskassorna.

Konsekvenser för jämställdheten

Utbetalningar från välfärdssystemen utgör en del av inkomsten för både kvinnor och män i olika skeden av livet. Generellt är det emellertid fler kvinnor än män som får del av utbetalningar från välfärdssystemen och även om ersättningsnivåerna genomsnittligt är högre för män utgör transfereringar en större andel av kvinnors inkomster jämfört med mäns. Mot denna bakgrund är kvinnor mer beroende än män av väl fungerande välfärdssystem, vilket innebär att brister i effektivitet och service i den statliga förvaltningen t. ex. gällande handläggningstider troligen har större negativa konsekvenser för kvinnor än för män. Kvinnor skulle även drabbas hårdare av framtvingade sänkningar av ersättningsnivåer till följd av en stor förekomst av felaktiga utbetalningar. I det ljuset innebär värnandet av välfärdssystemen genom utökat elektroniskt informationsutbyte att kvinnors möjligheter till ekonomisk självständighet främjas.

Konsekvenser för miljön

Företrädare för KFM har uppgett att det elektroniska informationsutbyte som nu föreslås mellan myndigheten samt arbetslöshetskassorna och Arbetsförmedlingen kan förväntas leda till ungefär 140 000 färre brevöversändelser varje år. Även de övriga informationsutbyten som föreslås kan förväntas leda till en väsentlig minskning av antalet brevöversändelser. Försäkringskassan har påtalat att förslagen är positiva

ur ett miljöhänseende eftersom pappersåtgången och antalet utskrifter minskar.

Det minskade antalet försändelser kan förväntas leda till en inte obetydlig minskning av användningen av papper, och då framför allt av kuvert, och dessutom till ett minskat antal transporter. Färre transporter får positiva effekter för miljön, bl.a. i form av minskade utsläpp av koldioxid, kväveoxider, koloxid, kolväten och partiklar.

13 Författningskommentar

13.1 Förslaget till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)

7 kap.

7 §

I ett *nytt fjärde stycke* införs en ny sekretessbestämmelse av innebörd att sekretess gäller i Försäkringskassans verksamhet avseende registrering av enskild för uppgift om enskilds personliga förhållanden, som myndigheten erhållit från Migrationsverket, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till den enskilde lider men om uppgiften röjs. Bakgrunden och skälen för den nya bestämmelsen har behandlats i den allmänna motiveringen, avsnitt 6.4.3.

7 kap.

14 §

Enligt paragrafens första stycke gäller sekretess i verksamhet för kontroll över utläningar och i ärende om svenskt medborgarskap för uppgift om enskilds personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till den enskilde lider men. En ny bestämmelse införs i paragrafens *andra stycke* av innebörd att motsvarande sekretess gäller i verksamhet som avser förande av och uttag ur Migrationsverkets verksamhetsregister. Uttrycket "förande av eller uttag ur" innebär att den sekretess som gäller hos den registerförande myndigheten, dvs. i nu aktuellt fall Migrationsverket, blir tillämplig också hos myndigheter som har direktåtkomst till registret så länge uppgifterna är kvar i registret. Om en myndighet gör ett utdrag ur registret eller använder uppgifter ur detta på annat sätt i sin verksamhet blir de sekretessbestämmelser som kan finnas för denna verksamhet istället tillämpliga. Såvitt gäller Migrationsverket innebär det att den sekretess som gäller i ärende eller verksamhet hos Migrationsverket enligt någon annan sekretessbestämmelse än den nu föreslagna bestämmelsen blir tillämplig istället. Bakgrunden och skälen för den nya bestämmelsen har behandlats i den allmänna motiveringen, avsnitt 6.4.3.

9 kap.

28 §

Enligt den befintliga sekretessbestämmelsen i paragrafen gäller sekretess i ärende om inkomst avseende den som har varit riksdagsledamot eller Sveriges företrädare i Europaparlamentet för uppgift om enskilda personliga eller ekonomiska förhållanden, om det kan antas att den som uppgiften rör lider skada eller men om uppgiften röjs. Sekretessen gäller således med ett rakt skaderekvisit, dvs. presumtionen är att uppgifterna är offentliga. Sekretessen gäller inte beslut i ett sådant ärende. I fråga om uppgift i allmän handling gäller sekretessen i högst tjugo år. Bestämmelsen föreslås bli ändrad så att ytterligare ärendekategorier kommer att omfattas av sekretess med ett rakt skaderekvisit. Bakgrunden och skälen för tilläggen i paragrafen har behandlats i den allmänna motiveringen, avsnitt 8.2.3.

De ärendekategorier som regleras i den nuvarande bestämmelsen tas in i en *ny första punkt*.

Av en *ny andra punkt* följer att sekretess gäller även i ärende om inkomstgaranti eller motsvarande förmåner för statsråd och för vissa arbetstagare med statlig chefsanställning. Dessa förmåner regleras för närvarande i förordningen (AgVFS 2003:1 B 1) om inkomstgaranti och tjänstepension för statsråd och motsvarande äldre bestämmelser i förordningen (SAVFS 1987:6 B 4) om tjänstepensionsrätt för statsråd och förordningen (AgVFS 1996:1 B 1) om tjänstepensionsrätt för statsråd samt i förordningen (2003:55) om avgångsförmåner för vissa arbetstagare med statlig chefsanställning och de enligt övergångsbestämmelser alltjämt tillämpliga förordningarna (1991:1160) om förordnandepension m.m. och (1995:1038) om statliga chefspensioner m.m.

Av en *ny tredje punkt* följer att sekretess även gäller i ärende om pension enligt statligt kollektivavtal om särskild pension för yrkesofficerare. Särskild pension för officerare utgår för närvarande enligt avtal 1996-10-21 om särskild pension för vissa yrkesofficerare med fullmakt m.m. samt enligt avtal 1999-12-17 med samma namn.

Enligt en *ny fjärde punkt* gäller slutligen sekretess i ärende om pensionsersättning och särskild pensionsersättning enligt statligt kollektivavtal om trygghetsfrågor. För närvarande utgår sådan ersättning enligt det statliga trygghetsavtalet, som är tecknat mellan Arbetsgivarverket och de centrala fackliga organisationerna.

13 kap.

3 a §

Paragrafen är ny. Bakgrunden och skälen för paragrafen har behandlats i den allmänna motiveringen, avsnitt 5.5.4.

Bestämmelsen blir tillämplig när en myndighet har direktåtkomst till uppgifter hos en annan myndighet. Bestämmelser om direktåtkomst förutsätter ofta att den mottagande myndigheten tekniskt sett får tillgång till fler uppgifter hos den utlämnande myndigheten än de som i konkreta fall kommer att användas i vissa ärenden eller viss verksamhet hos den mottagande myndigheten (se avsnitt 5.5.3). Sammanställningar av uppgifter ur upptagningar för automatiserad behandling, vilka i samband med direktåtkomst görs tekniskt tillgängliga för den mottagande myndigheten, utgör som huvudregel allmänna handlingar hos den myndigheten. Därutöver tillkommer att färdiga elektroniska handlingar som i samband med direktåtkomst gjorts tekniskt tillgängliga för den mottagande myndigheten alltid utgör allmänna handlingar hos den myndigheten.

Den föreslagna bestämmelsen innebär att om en myndighet har tillgång till en annan myndighets upptagning för automatiserad behandling och om uppgift i denna upptagning är sekretessbelagd där, så överförs sekretessen till den mottagande myndigheten. Med formuleringen att ”en myndighet har tillgång till en annan myndighets upptagning för automatiserad behandling” avses att upptagningen ska vara tillgänglig på sådant sätt som avses i 2 kap. 3 § andra stycket första meningen tryckfrihetsförordningen, dvs. tillgänglig med tekniskt hjälpmedel som myndigheten själv utnyttjar för överföring i sådan form att den kan läsas, avlyssnas eller på annat sätt uppfattas. Det räcker att en person hos den mottagande myndigheten, t.ex. på teknikavdelningen, har sådana möjligheter för att upptagningen ska utgöra allmän handling hos den mottagande myndigheten.

Av en redan befintlig bestämmelse i 13 kap. följer att den föreslagna bestämmelsen inte ska tillämpas om en sekretessbestämmelse till skydd för samma intresse redan är tillämplig på uppgifterna hos den mottagande myndigheten (13 kap. 6 § första stycket). Om det finns en sekretessbestämmelse som är primärt tillämplig hos den mottagande myndigheten är det således den bestämmelsen som ska tillämpas i stället för den överförda sekretessen, och det oavsett om den primära sekretessen är starkare eller svagare än den sekundära sekretessen (prop. 1979/80:2 Del A s. 319 f). Även uttryckliga undantag från den primära sekretessbestämmelsens tillämpningsområde har företrädare framför den överförda sekretessen. Den överförda sekretessen gäller inte heller för uppgift som tas i beslut hos den mottagande myndigheten. (13 kap. 6 § andra stycket sekretesslagen).

Den föreslagna bestämmelsen innebär att den sekretess som gäller hos den utlämnande myndigheten överförs till den mottagande myndigheten beträffande alla uppgifter som görs tekniskt tillgängliga för den mottagande myndigheten. Om den sekretess som primärt gäller hos den mottagande myndigheten är utformad så att den kommer att omfatta dessa uppgifter följer det av undantagsbestämmelsen i 13 kap. 6 § sekretesslagen att den primära sekretessbestämmelsen har företräde framför den överförda sekretessen. Hos en mottagande myndighet, där den primära sekretessen är begränsad på något sätt, t.ex. till att omfatta uppgifter i vissa typer av ärenden, innebär förslaget i kombination med 13 kap. 6 § följande. Den primära sekretessen blir tillämplig på sådana uppgifter som myndigheten tar del av hos den utlämnande myndigheten

och som förs in i sådana ärenden som den primära sekretessen omfattar. Den överförda sekretessen kommer att tillämpas på övriga uppgifter som gjorts tekniskt tillgängliga för den mottagande myndigheten.

Det ska härvid uppmärksammas att det i vissa fall gäller sekretess i verksamhet som avser förande av eller uttag ur ett visst angivet register (jfr 9 kap. 1 § första stycket andra meningen och 19 § tredje stycket sekretesslagen samt den föreslagna nya bestämmelsen i 7 kap. 14 § andra stycket). En sådan bestämmelse är en primär sekretessbestämmelse hos såväl den registerförande myndigheten som hos myndigheter som har direktåtkomst till det aktuella registret så länge uppgifterna finns kvar i registret. Först om en myndighet gör ett utdrag ur registret eller på annat sätt använder uppgifter ur detta i sin verksamhet blir de primära sekretessbestämmelser som kan finnas för denna verksamhet istället tillämpliga. Såväl de förstnämnda som de sistnämnda sekretessbestämmelserna har företräde framför sekretess som överförs med stöd av den nu föreslagna bestämmelsen om överföring av sekretess.

13.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (1994:1065) om ekonomiska villkor för riksdagens ledamöter

13 kap.

24 a §

Paragrafen är ny. Bakgrunden och skälen för paragrafen har behandlats i den allmänna motiveringen, avsnitt 8.2.1.

Paragrafen innehåller en uppgiftsskyldighet för Skatteverket gentemot Statens pensionsverk (SPV). Uppgiftsskyldigheten innebär att det föreligger en sådan skyldighet som avses i 14 kap. 1 § sekretesslagen.

Det är endast uppgifter om inkomst som ska lämnas ut. Uppgifter som exempelvis klagör varifrån inkomst härrör omfattas således inte av uppgiftsskyldigheten. Vidare är det endast uppgifter som har betydelse i ett ärende om inkomstgaranti enligt lagen som omfattas av uppgiftsskyldigheten. Av 2 kap. lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension framgår bl.a. att det är uppgift om inkomst av anställning och inkomst av annat förvärsarbete som ska lämnas ut.

13.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (1996:304) om arvode m.m. till Sveriges företrädare i Europaparlamentet

9 kap.

20 a §

Paragrafen är ny. Bakgrunden och skälen för paragrafen har behandlats i den allmänna motiveringen, avsnitt 8.2.1.

Paragrafen innehåller en uppgiftsskyldighet för Skatteverket gentemot SPV. Uppgiftsskyldigheten innebär att det föreligger en sådan skyldighet som avses i 14 kap. 1 § sekretesslagen.

Det är endast uppgifter om inkomst som ska lämnas ut. Uppgifter som exempelvis klagor varifrån inkomst härrör omfattas inte av uppgiftsskyldigheten. Vidare är det endast uppgifter som har betydelse i ett ärende om inkomstgaranti enligt lagen som omfattas av uppgiftsskyldigheten. Av 2 kap. lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension framgår bl.a. att det är uppgift om inkomst av anställning och inkomst av annat förvärvsarbete som ska lämnas ut.

13.4 Förslaget till lag om ändring i lagen (2001:181) om behandling av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet

1 kap.

5 §

I paragrafens tredje punkt har en mindre ändring gjorts. Bakgrunden och skälen för ändringen har behandlats i den allmänna motiveringen, avsnitt 8.2.4.

Ändringen innebär att de sekundära ändamål för vilka Skatteverket får behandla personuppgifter kompletteras. Genom bestämmelsen tydliggörs att personuppgifter får behandlas i Skatteverkets beskattningsverksamhet för att SPV ska kunna få del av de uppgifter som Skatteverket får lämna ut.

2 kap.

8 a §

Paragrafen är ny. Bakgrunden och skälen för paragrafen har behandlats i den allmänna motiveringen, avsnitt 10.6.2.

Paragrafen innebär att en socialnämnd får ha direktåtkomst till beskattningsdatabasen såvitt avser vissa uppgifter om uppgifterna behövs i ärende enligt 4 och 9 kap. socialtjänstlagen. En socialnämnd får ha direktåtkomst först sedan Skatteverket har försäkrat sig om att handläggare hos socialnämnden bara kan ta del av uppgifter om personer som är aktuella i ärenden hos nämnden. Det är tillfyllest att Skatteverket från den mottagande socialnämnden inhämtar en försäkran om att dessa krav är uppfyllda.

13.5 Förslaget till lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453)

11 kap.

11 §

Bakgrunden och skälen för ändringarna i paragrafen har behandlats i den allmänna motiveringen, avsnitten 10.6.1 och 10.7.2.

Paragrafen innehåller en uppgiftsskyldighet för Centrala studiestödsnämnden (CSN), Försäkringskassan och arbetslöshetskassorna gentemot socialnämnden. Uppgiftsskyldigheten innebär att det föreligger en sådan skyldighet som avses i 14 kap. 1 § sekretesslagen.

Paragrafen innebär enligt *första stycket* en rätt för socialnämnden att ta del av vissa uppgifter hos CSN, Försäkringskassan och arbetslöshetskassorna. Paragrafen innebär även en skyldighet för myndigheterna och arbetslöshetskassorna att, när det finns skäl för det, på eget initiativ lämna sådana uppgifter till socialnämnden. Skäl att lämna uppgifter föreligger om uppgifterna har betydelse för socialnämnden i ett ärende om ekonomiskt bistånd enligt 4 kap. socialtjänstlagen eller ärende om återkrav m.m. av sådant bistånd enligt 9 § socialtjänstlagen. Det kan t.ex. finnas skäl att lämna sådana uppgifter när det framkommer ny information i ett ärende där socialnämnden tidigare har begärt att få ta del av uppgifter.

Regeringen meddelar enligt *andra stycket* ytterligare föreskrifter om vilka uppgifter som ska lämnas ut.

11 a §

Paragrafen är ny. Bakgrunden och skälen för paragrafen har behandlats i den allmänna motiveringen, avsnitt 10.6.1.

Paragrafen innehåller en uppgiftsskyldighet för Arbetsförmedlingen gentemot socialnämnden. Uppgiftsskyldigheten innebär att det föreligger en sådan skyldighet som avses i 14 kap. 1 § sekretesslagen.

Paragrafen innebär enligt *första stycket* en rätt för socialnämnden att ta del av vissa uppgifter hos Arbetsförmedlingen. Paragrafen innebär även en skyldighet för Arbetsförmedlingen att, när det finns skäl för det, på eget initiativ lämna sådana uppgifter till socialnämnden. Skäl att lämna uppgifter föreligger om uppgifterna har betydelse för socialnämnden i ett ärende om ekonomiskt bistånd enligt 4 kap. socialtjänstlagen eller ärende om återkrav m.m. av sådant bistånd enligt 9 § socialtjänstlagen. Det kan t.ex. finnas skäl att lämna sådana uppgifter när det framkommer ny information i ett ärende där socialnämnden tidigare har begärt att få ta del av uppgifter.

Regeringen meddelar enligt *andra stycket* ytterligare föreskrifter om vilka uppgifter som ska lämnas ut.

11 b §

Paragrafen är ny. Bakgrunden och skälen för paragrafen har behandlats i den allmänna motiveringen, avsnitt 10.6.1.

Paragrafen innehåller en uppgiftsskyldighet för Skatteverket gentemot socialnämnden. Uppgiftsskyldigheten innebär att det föreligger en sådan skyldighet som avses i 14 kap. 1 § sekretesslagen.

Paragrafen innebär enligt *första stycket* en rätt för socialnämnden att ta del av vissa uppgifter hos Skatteverket. Paragrafen innebär även en

skyldighet för Skatteverket att, när det finns skäl för det, på eget initiativ lämna sådana uppgifter till socialnämnden. Skäl att lämna uppgifter föreligger om uppgifterna har betydelse för socialnämnden i ett ärende om ekonomiskt bistånd enligt 4 kap. socialtjänstlagen eller ärende om återkrav m.m. av sådant bistånd enligt 9 § socialtjänstlagen. Det kan t.ex. finnas skäl att lämna sådana uppgifter när det framkommer ny information i ett ärende där socialnämnden tidigare har begärt att få ta del av uppgifter.

Regeringen meddelar enligt *andra stycket* ytterligare föreskrifter om vilka uppgifter som ska lämnas ut.

11 c §

Paragrafen är ny. Den motsvarar andra meningen i nuvarande 11 kap. 11 §. Endast språkliga justeringar har gjorts.

13.6 Förslaget till lag om ändring i lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

5 §

Bakgrunden och skälen för ändringarna i paragrafen har behandlats i avsnitt 9.2.4 och 10.6.3.

I paragrafen har två punkter, 4 och 5, lagts till.

Bestämmelsen i punkt 4 innebär att de sekundära ändamål för vilka Arbetsförmedlingen får behandla personuppgifter kompletteras. Genom bestämmelsen tillåts Arbetsförmedlingen att behandla personuppgifter för att Kronofogdemyndigheten (KFM) ska kunna få del av de uppgifter som Arbetsförmedlingen får lämna ut.

Även bestämmelsen i punkt 5 innebär att de sekundära ändamål för vilka Arbetsförmedlingen får behandla personuppgifter kompletteras. Genom bestämmelsen tillåts Arbetsförmedlingen att behandla personuppgifter för att socialnämnden ska kunna få del av de uppgifter som Arbetsförmedlingen får lämna ut.

12 §

Bakgrunden och skälen för ändringarna i paragrafen har redovisats i den allmänna motiveringen, avsnitten 9.2.3 och 10.6.2.

Den nya regleringen innebär att KFM och en socialnämnd får ha direktåtkomst till personuppgifter som behandlas i en arbetsmarknadspolitisk databas, om det behövs för de ändamål som avses i 5 §.

En socialnämnd får ha direktåtkomst först sedan Arbetsförmedlingen har försäkrat sig om att handläggare hos socialnämnden bara kan ta del av uppgifter om personer som är aktuella i ärenden hos nämnden. Det är tillfyllest att Arbetsförmedlingen från den mottagande socialnämnden inhämtar en försäkran om att dessa krav är uppfyllda.

13.7 Förslaget till lag om ändring i lagen (2003:763) om behandling av personuppgifter inom socialförsäkringens administration

8 §

Bakgrunden och skälen för ändringarna i paragrafen har behandlats i avsnitt 10.7.4.

Bestämmelsen i första stycket punkt 4 innebär att de sekundära ändamål för vilka Försäkringskassan får behandla personuppgifter kompletteras. Bestämmelsen innebär att Försäkringskassan tillåts behandla personuppgifter för att socialnämnden ska kunna få del av de uppgifter som Försäkringskassan får lämna ut.

20 a §

Paragrafen är ny. Bakgrunden och skälen för paragrafen har behandlats i den allmänna motiveringen, avsnitt 10.7.3.

Den nya regleringen i *första stycket* innebär att en socialnämnd får ha direktåtkomst till socialförsäkringsdatabasen i den utsträckning det behövs för det ändamål som anges i 8 § första stycket fjärde punkten. En socialnämnd får ha direktåtkomst först sedan Försäkringskassan har försäkrat sig om att handläggare hos socialnämnden bara kan ta del av uppgifter om personer som är aktuella i ärenden hos nämnden. Det är tillfyllest att Försäkringskassan från den mottagande socialnämnden inhämtar en försäkran om att dessa krav är uppfyllda.

Regeringen meddelar enligt *andra stycket* ytterligare föreskrifter om vilka uppgifter direktåtkomst enligt första stycket får omfatta.

13.8 Förslaget till lag om ändring i utlänningslagen (2005:716)

17 kap.

3 §

Paragrafen är ny. Bakgrunden och skälen för paragrafen har behandlats i den allmänna motiveringen, avsnitt 6.4.2.

Paragrafen innehåller en uppgiftsskyldighet för Migrationsverket gentemot Försäkringskassan. Uppgiftsskyldigheten innebär att det föreligger en sådan skyldighet som avses i 14 kap. 1 § sekretesslagen.

Paragrafen innebär enligt *första stycket* en rätt för Försäkringskassan att ta del av vissa uppgifter hos Migrationsverket. Paragrafen innebär även en skyldighet för Migrationsverket att, om det finns skäl för det, på eget initiativ lämna sådana uppgifter till Försäkringskassan. Skäl att lämna uppgifter föreligger om uppgifterna har betydelse hos Försäkringskassan som underlag för att bedöma eller fastställa förmån,

ersättning eller annat stöd åt enskild eller om uppgifterna har betydelse i ett ärende om motsvarande stöd. Det kan t.ex. finnas skäl att lämna sådana uppgifter när det framkommer ny information i ett ärende där Försäkringskassan tidigare har begärt att få ta del av uppgifter.

Regeringen meddelar enligt *andra stycket* ytterligare föreskrifter om vilka uppgifter som ska lämnas ut.

Utredningens sammanfattning

Uppdraget

Vi har haft i uppdrag att pröva om det är lämpligt att utöka möjligheterna för myndigheter – med detta begrepp avser vi också arbetslöshetskassorna – till elektroniska informationsutbyten som är av omedelbar betydelse för utbetalningen av allmänna medel från trygghetssystemen. Syftet med informationsutbytena är att förebygga och upptäcka felaktiga utbetalningar, säkerställa korrekt beslutsunderlag, förbättra servicen till den enskilde samt öka effektiviteten hos myndigheterna. I uppdraget har också ingått att i en begränsad utsträckning se över informationsutbyten med KFM och Skatteverket som mottagare av uppgifter.

Vi har haft att ta ställning till om informationsutbytena går att förena med kraven på skydd mot oacceptabla intrång i den personliga integriteten och i förekommande fall lämna de författningsförslag som är nödvändiga för ett fullgott integritetsskydd.

Allmänna överväganden

Våra förslag om utökade möjligheter till elektroniska informationsutbyten grundar sig bl.a. på följande gemensamma överväganden.

Begrepp och författningsregleringen

Vårt arbete visar att de särskilda registerförfattningar som reglerar myndigheternas behandling av personuppgifter saknar en enhetlig struktur och att begreppsbildningen på området är oklar.

Inom ramen för vårt uppdrag saknas emellertid förutsättningar att frångå nuvarande systematik. Den författningsreglering som vi föreslår bygger därför – trots att detta i några fall får mindre tilltalande konsekvenser – på den struktur och de begrepp som de för varje informationsutbyte tillämpliga registerförfattningarna har. Det innebär att det i förslagen görs åtskillnad mellan direktåtkomst och andra former av elektroniskt uppgiftsutlämnande.

Behov av utökade möjligheter till elektroniskt informationsutbyte

Det förekommer felaktiga utbetalningar från trygghetssystemen. Utredningar från senare år tyder på att fråga är om omfattande belopp. Varje år utbetalas omkring 520 miljarder kr inom trygghetssystemen. Även mycket låga promilletal vad gäller undvikande av felaktiga utbetalningar leder därför till avsevärda belopp i besparingar av allmänna medel.

För trygghetssystemens legitimitet och finansiering är det angeläget att pengar betalas ut med rätt belopp till de personer de är avsedda för.

Såväl statsmakterna som enskilda ställer krav på en effektiv ärendehantering hos myndigheterna. För den enskilde är det av stor betydelse att beslut i ärenden som gäller utbetalningar av förmåner kan

fattas snabbt och att besluten blir rätt från början. De möjligheter till ökat elektroniskt informationsutbyte som dagens teknik medger bör i ökad utsträckning tas till vara. Härigenom kan myndigheternas ärendehantering effektiviseras ytterligare och resurser som tas i anspråk för rutingöromål frigöras för andra mer centrala ändamål.

Effektivare ärendehantering med bättre beslutsunderlag och förkortade handläggningstider innebär i sig en bättre service till enskilda. För den enskilde är det dessutom en fördel att inte själv behöva se till att myndigheternas beslutsunderlag är aktuellt och fullständigt.

Sammantaget är vår uppfattning att det finns starka skäl för ett utökat elektroniskt informationsutbyte mellan de aktuella myndigheterna. Ett sådant informationsutbyte leder till stärkt kontroll av statliga medel, effektivare ärendehantering samt till bättre service till den enskilde.

Personlig integritet och elektroniskt informationsutbyte

Elektroniskt informationsutbyte medför viss ökad risk för intrång i den personliga integriteten. Rätten till skydd för den personliga integriteten är emellertid inte absolut utan skall vägas mot de starka skäl av allmänt intresse som talar för ett utökat informationsutbyte.

De informationsutbyten som vi föreslår är som regel en konsekvens av utformningen av de materiella bestämmelser som styr de aktuella förmånerna.

För bedömningen av om ett informationsutbyte kan godtas från integritetsskyddssynpunkt är det av betydelse vilket slag av uppgifter som överförs och den sammanlagda information som mottagaren får tillgång till. I de elektroniska informationsutbyten som vi föreslår handlar det enbart om ett begränsat antal särskilt utvalda uppgifter. Med något enstaka undantag är det dessutom bara fråga om uppgifter som måste anses mindre integritetskänsliga.

Rutinmässiga elektroniska informationsutbyten kan endast avse förprogrammerade uppgifter. Jämfört med manuella informationsöverföringar innebär det att kontrollen över vilka uppgifter som lämnas ut stärks och att riskerna för att överskottsinformation överförs minskar.

Med hänsyn till skyddet för den personliga integriteten anser vi att några särskilda förutsättningar skall vara uppfyllda för att de aktuella elektroniska informationsutbytena skall genomföras.

En av förutsättningarna är att informationsöverföringarna är uttryckligt reglerade genom tydliga bestämmelser i lag eller förordning. Varje informationsutbyte skall därför bygga på en författningsreglerad uppgiftsskyldighet och endast de konkreta uppgifter som anges i lag eller förordning skall få lämnas ut. Vidare förutsätts att den behandling som ett informationsutbyte innebär regleras i en författning eller framgår av ändamålsbeskrivningen för behandlingen av personuppgifter i en viss verksamhet.

Ytterligare en förutsättning är att de registrerade blir tydligt informerade om de informationsutbyten med andra myndigheter som sker i den aktuella verksamheten. Dessutom skall den enskilde få del av inhämtade uppgifter innan ärendet avgörs om avgörandet går honom eller henne emot.

Kraven på skydd för den personliga integriteten förutsätter givetvis också att det även efter en elektronisk informationsöverföring gäller ett tillfredsställande sekretesskydd för de uppgifter som har lämnats ut samt ett motsvarande skydd för den personliga integriteten vid behandling av personuppgifter som hos den utlämnande myndigheten.

Med den reglering som vi föreslår uppfylls de nämnda förutsättningarna. De utökade elektroniska informationsutbyten som vi föreslår är därmed förenliga med kraven på skydd mot oacceptabla intrång i den personliga integriteten.

Direktåtkomst till elektroniskt lagrad information

Vi bedömer att direktåtkomst i de nu aktuella informationsutbytena innebär att dagens ärendehantering ytterligare kan effektiviseras, att handläggningstiderna kan förkortas avsevärt och att servicen till de enskilda kan förbättras. Genom direktåtkomst ges vidare möjligheter till stärkt kontroll av utbetalningen av allmänna medel.

En direktåtkomst utformad på det sätt vi föreslår innebär inte att tillgängligheten till uppgifterna ökar så att det innebär oacceptabla intrång i den personliga integriteten.

Enligt vår mening skall direktåtkomst vara möjlig inom huvuddelen av de aktuella informationsutbytena.

Övriga allmänna överväganden

De vinster i olika avseenden som informationsutbytena kan antas medföra motiverar klart kostnaderna för deras införande.

Av integritetsskyddshänsyn är en förutsättning för ett utökat elektroniskt informationsutbyte att informationsutbytet föregås av tydlig information till den registrerade. Vi anser att den informationskyldighet gentemot den registrerade som redan föreskrivs i personuppgiftslagen (1998:204) och andra tillämpliga författningar tillgodoser detta krav på information till den enskilde.

Den uppgiftsskyldighet som vi föreslår för vissa myndigheter skall gälla oberoende av en föregående begäran om uppgifter från mottagande myndigheten i det enskilda fallet. Härigenom möjliggörs uppdateringar av relevant information.

Försäkringskassan som mottagare av uppgifter

Informationsutbyte med Skatteverket

Vi föreslår en komplettering av nuvarande sekretessbrytande bestämmelse i förordningen (2001:588) om behandling av personuppgifter i Skatteverkets beskattningverksamhet, skattedatabasförordningen, om uppgiftsskyldighet för Skatteverket gentemot Försäkringskassan. Uppgifter skall lämnas, bl.a. för beräkning av sjukpenninggrundande inkomst, om avdrag för avsättning till periodiseringsfond och expansionsfond enligt 30 och 34 kap.

inkomstskattelagen (1999:1299) samt om återföring av sådana avdrag. Bilaga 1
Försäkringskassan bör inte medges direktåtkomst till uppgifterna.

Skatteverket skall till Försäkringskassan också lämna uppgifter för beräkning och kontroll av bostadsbidrag. Uppgifter skall lämnas om huruvida den sammanlagda förmögenhet som avses i lagen (1993:737) om bostadsbidrag överstiger 100 000 kr. Försäkringskassan skall medges direktåtkomst till dessa uppgifter.

Informationsutbyte med Migrationsverket

Uppgiftsskyldighet m.m.

Vi föreslår att en sekretessbrytande bestämmelse införs i utlänningslagen (2005:716) i form av en uttrycklig uppgiftsskyldighet för Migrationsverket gentemot Försäkringskassan. Migrationsverket skall till Försäkringskassan lämna de uppgifter om enskild som har betydelse hos kassan som underlag för att bedöma eller fastställa förmån, ersättning eller annat stöd åt enskild eller som har betydelse i ett ärende om motsvarande stöd.

Regeringen skall i utlänningsförordningen (2006:97) reglera vilka konkreta uppgifter som skall lämnas ut. Dessa är exempelvis namn, tillstånd att visats i Sverige med angivande av vilken typ av tillstånd som har beviljats, inresedatum och datum för ansökan om tillstånd att vistas här.

Försäkringskassan skall medges direktåtkomst till uppgifterna.

Sekretessfrågor

Av integritetsskyddshänsyn förutsätter ett elektroniskt uppgifts-utlämnande från Migrationsverket till Försäkringskassan att sekretesskyddet för uppgifterna stärks i Försäkringskassans verksamhet.

Vi föreslår därför att det i sekretesslagen (1980:100) införs en bestämmelse om sekretess hos Försäkringskassan i verksamhet som avser registrering av enskild beträffande underlag för att bedöma eller fastställa förmån, ersättning eller annat stöd åt enskild. Sekretessen skall gälla för uppgift om enskilds hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden, om det kan antas att den som uppgiften rör eller någon honom eller henne närstående lider men om uppgiften röjs.

Vi anser dessutom att en bestämmelse skall tas in i SekrL om sekretess i databas som förs av Migrationsverket. Sekretessen skall gälla för uppgift om enskilds personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till den enskilde lider men. Den nu föreslagna regleringen innebär att myndigheter som har direktåtkomst, vid sidan av andra sekretessbestämmelser som är tillämpliga hos den egna myndigheten, kan åberopa den särskilda sekretess som gäller för uppgifter i Migrationsverkets databas gentemot enskilda som vill få information ur databasen.

Arbetslöshetskassorna som mottagare av uppgifter

Vi föreslår att en sekretessbrytande bestämmelse införs i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring i form av en uttrycklig uppgiftsskyldighet för Skatteverket gentemot arbetslöshetskassorna. Skatteverket skall till en arbetslöshetskassa lämna uppgifter om en enskild avseende inkomstslagen tjänst och näringsverksamhet enligt inkomstskattelagen samt uppgifter om registrering och F-skattsedel enligt skattebetalningslagen (1997:483), om det har betydelse i ärende om arbetslöshetsersättning.

Vilka konkreta uppgifter som skall lämnas ut regleras i förordning. Det är exempelvis uppgifter om den enskildes namn, sammanlagda inkomstposter i inkomstslaget näringsverksamhet och avdrag för avsättning till periodiseringsfond och om återföring av sådant avdrag.

Arbetslöshetskassorna skall medges direktåtkomst till uppgifterna.

SPV som mottagare av uppgifter

Uppgiftsskyldighet m.m.

Vi anser att sekretessbrytande bestämmelser i form av en uttrycklig uppgiftsskyldighet skall införas för Skatteverket gentemot SPV.

Uppgiftsskyldigheten skall införas i lagen (1994:1065) om ekonomiska villkor för riksdagens ledamöter, lagen (1996:304) om arvode m.m. till Sverige företrädare i Europaparlamentet och i skattedatabasförordningen.

Den föreslagna uppgiftsskyldigheten innebär att Skatteverket till SPV skall lämna uppgifter om inkomster som är pensionsgrundande enligt 2 kap. lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension, om det har betydelse för handläggningen av ett ärende om inkomstgaranti enligt lagen om ekonomiska villkor för riksdagens ledamöter eller lagen om arvode m.m. till Sveriges företrädare i Europaparlamentet.

Uppgifterna skall även lämnas ut från beskattningsdatabasen till SPV i den utsträckning det behövs för beräkning och kontroll av pensionsersättning och särskild pensionsersättning enligt avtal om trygghetsfrågor, pension enligt avtal om särskild pension för yrkesofficerare eller av inkomstgaranti eller motsvarande förmåner för statsråd och vissa arbetstagare med statlig chefsanställning.

SPV bör inte medges direktåtkomst till uppgifterna.

Sekretessfrågor

Av integritetsskyddshänsyn förutsätter ett elektroniskt uppgifts-utlämnande från Skatteverket till SPV att sekretesskyddet för uppgifterna stärks i SPV:s verksamhet.

Vi föreslår att en bestämmelse införs i sekretesslagen om att sekretess gäller hos SPV i ärende om pensionsersättning och särskild pensionsersättning enligt avtal om trygghetsfrågor, om pension enligt avtal om särskild pension för yrkesofficerare samt om inkomstgaranti eller motsvarande förmåner för statsråd och för vissa arbetstagare med statlig chefsanställning. Sekretessen skall gälla för uppgift om enskilds

personliga eller ekonomiska förhållanden, om det kan antas att den som uppgiften rör lider skada eller men om uppgiften röjs. Bilaga 1

KFM som mottagare av uppgifter

Informationsutbyte med arbetslöshetskassorna

Nu gällande bestämmelse i 4 kap. 15 § utsökningsbalken innebär att arbetslöshetskassor är skyldiga att lämna KFM de uppgifter som är av betydelse för KFM:s prövning i mål om utmätning av i vad mån gäldenären har utmätningsbar egendom. Vår uppfattning är att bestämmelsen möjliggör att uppgifter inhämtas genom ett elektroniskt informationsutbyte med arbetslöshetskassorna.

Vi anser att regeringen i förordningen (1997:835) om arbetslöshetsförsäkring skall reglera vilka konkreta uppgifter som arbetslöshetskassorna skall lämna ut till KFM. Dessa uppgifter är bl.a. den enskildes personnummer, uppgift om att en ansökan om utbetalning av arbetslöshetsersättning har lämnats och uppgift om med vilket belopp ersättning skall betalas ut.

Informationsutbyte med Arbetsförmedlingen

En sekretessbrytande bestämmelse införs i förordningen (2000:628) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten i form av en uttrycklig uppgiftsskyldighet för Arbetsförmedlingen gentemot KFM. Arbetsförmedlingen skall till KFM lämna de uppgifter om en arbetssökande som har betydelse i ett mål om utmätning.

I förordningen skall också anges vilka uppgifter som Arbetsförmedlingen skall lämna ut. Uppgifterna skall avse bl.a. personnummer, vilken dag den arbetssökande är anmäld eller avanmäld som arbetssökande vid den offentliga arbetsförmedlingen och vilken arbetslöshetskassa sökanden tillhör.

KFM skall medges direktåtkomst till uppgifterna.

Socialnämnder som mottagare av uppgifter

Informationsutbyte med arbetslöshetskassor, CSN, Skatteverket och Arbetsförmedlingen

Vi anser att nuvarande sekretessbrytande bestämmelse i socialtjänstlagen (2001:453) i form av en uppgiftsskyldighet för arbetslöshetskassorna gentemot socialnämnder i ärende om ekonomiskt bistånd skall göras tydligare. Vi föreslår vidare att sekretessbrytande bestämmelser införs i samma lag i form av en uttrycklig uppgiftsskyldighet för CSN, Skatteverket och Arbetsförmedlingen gentemot socialnämnder i ärenden om ekonomiskt bistånd.

Förslagen innebär bl.a. att CSN och arbetslöshetskassorna till socialnämnder skall lämna de uppgifter om förmån, ersättning eller annat stöd som har betydelse i ärende om ekonomiskt bistånd. Skatteverket skall till socialnämnder lämna uppgifter som är hänförliga till

inkomstslaget kapital och uppgifter som avser återbetalning av skatt, om det har betydelse i biståndsärenden.

Vi föreslår att regeringen i en ny förordning skall reglera vilka konkreta uppgifter de olika myndigheternas nu föreslagna uppgiftsskyldighet skall omfatta.

Socialnämnder skall medges direktåtkomst till uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet och Arbetsförmedlingens arbetsmarknadspolitiska verksamhet.

Informationsutbyte med Försäkringskassan

Socialnämnderna bör ges motsvarande möjligheter till elektroniskt informationsutbyte med Försäkringskassan som de informationsutbyten som vi nu föreslår för nämnderna i förhållande till exempelvis CSN och arbetslöshetskassorna. Av denna anledning föreslår vi att nuvarande sekretessbrytande bestämmelse i socialtjänstlagen i form av en uppgiftsskyldighet för Försäkringskassan gentemot socialnämnder i ärende om ekonomiskt bistånd görs tydligare. Försäkringskassan skall till socialnämnder lämna de uppgifter om förmån, ersättning eller annat stöd åt enskild som har betydelse i ärende om ekonomiskt bistånd.

Regeringen skall meddela ytterligare föreskrifter om vilka konkreta uppgifter som skall lämnas ut.

Socialnämnderna skall medges direktåtkomst till uppgifterna.

Informationsutbyte avseende folkbokföringsuppgifter

Inom ramen för vårt uppdrag har vi enbart ansett det möjligt att i ett begränsat avseende lämna förslag beträffande informationsutbyte av folkbokföringsinformation.

Vårt arbete visar att berörda myndigheter har olika uppfattning om hur långt den underrättelseskyldighet om enskildas adressuppgifter som enligt 2 § folkbokföringsförordningen (1991:749) gäller för vissa myndigheter gentemot Skatteverket sträcker sig. För att garantera en ändamålsenlig tillämpning av bestämmelsen och bidra till en god kvalitet på uppgifterna i folkbokföringen, anser vi att bestämmelsen skall förtydligas. Vi föreslår därför bl.a. att det av bestämmelsen klart skall framgå att underrättelseskyldigheten gäller oberoende av om underrättande myndighet kan lämna uppgift om personens faktiska adress eller inte.

Anmälningsskyldighet vid felaktiga utbetalningar

Det finns i dag inte några särskilda bestämmelser om vad som skall gälla när en myndighet bedömer att en annan myndighet felaktigt har beviljat eller betalat ut ett bidrag eller en ekonomisk förmån till en enskild. Gränserna för när ett uppgiftsutbyte kan äga rum med stöd av den s.k. generalklausulen i 14 kap. 3 § första stycket sekretesslagen är dessutom oklara. Dessa förhållanden har skapat osäkerhet och lett till att information om eventuella felaktigheter i regel inte förs vidare till den

myndighet som har beviljat eller betalat ut förmånen och som skulle kunna rätta till felaktigheten.

Utgångspunkten bör vara att myndigheter bistår varandra så att nämnda typ av felaktigheter av någon betydelse kan rättas till. Vi anser att behovet av en klar reglering av uppgiftsutbyte i sådana fall skall tillgodoses genom en särskild reglering.

Ett uppgiftsutbyte i anledning av antagande om felaktigheter skall vara klart avgränsat och inte omfatta mer än ett begränsat antal uppgifter med utgångspunkt i de omständigheter som en myndighet kunnat notera inom ramen för handläggningen av ett eget ärende. Uppgifterna bör dessutom endast avse faktiska förhållanden. Med hänsyn härtill och till att det finns tillämpliga sekretessbestämmelser för de myndigheter som vi föreslår skall bli uppgiftsmottagare i dessa fall bedömer vi att integritetssynpunkter inte hindrar att det införs bestämmelser som bryter sekretessen mellan myndigheter.

Vi föreslår därför att det i en särskild lag tas in bestämmelser om en anmälningsskyldighet för närmare angivna myndigheter när det finns anledning att anta att ett bidrag eller en annan ekonomisk förmån för personligt ändamål från trygghetssystemen felaktigt har beviljats eller betalats ut från vissa myndigheter.

Vår uppfattning är att uppgiftsutbytet skall bygga på en skyldighet och inte en möjlighet att lämna ut uppgifter. Härigenom blir bedömningarna i de enskilda fallen enklare att göra och tillämpningen generellt mer enhetlig. En bestämmelse utformad som en skyldighet innebär dessutom en markering från statsmakterna att det är angeläget att en förbättrad samverkan mellan myndigheterna kommer till stånd på det aktuella området.

De förmåner som vi föreslår skall omfattas av anmälningsskyldigheten är sådana som beviljas eller betalas ut av Arbetsförmedlingen, CSN, Försäkringskassan, Migrationsverket, kommunerna (socialnämnderna) och arbetslöshetskassorna.

Vi anser att skyldigheten att lämna ut uppgifter skall gälla samma myndigheter, med undantag för kommunerna (socialnämnderna) men med tillägg för Skatteverket och KFM. Det främsta skälet för att undanta kommunerna är att generalklausulen i SekrL inte är tillämplig på sekretessbelagda uppgifter inom socialtjänsten och att kommunerna i dag därför är förhindrade att lämna ut sådana uppgifter.

För att motverka att anmälningar görs när sådana inte är till någon egentlig nytta föreslår vi att skyldigheten utformas på ett sådant sätt att den inte gäller om anmälan av särskilda skäl inte behövs.

Reformbehov

Enligt vår mening är det en avgörande förutsättning för ett väl fungerande elektroniskt informationsutbyte och för elektronisk förvaltning överhuvudtaget att det finns ett samordnat regelverk med enhetlig struktur för alla myndigheter. Från integritetssynpunkt medför den bristande strukturen i författningarna och den oklara begreppsbildningen dessutom tillämpningssvårigheter som innebär ökade risker för oacceptabla intrång i den personliga integriteten.

Det är angeläget att komma till rätta med de problem som den nuvarande regleringen innebär. Vi anser att det bör ske en allmän översyn av gällande registerförfattningar och av begreppsbildningen på området.

Konsekvenser och ikraftträdande

Våra förslag kan inledningsvis leda till vissa kostnadsökningar hos berörda myndigheter. Dessa ökningarna är dock begränsade och kommer att kompenseras av betydande vinster i form av främst effektivare ärendehandläggning och minskade utgifter för felaktiga utbetalningar.

Förslagen bör kunna träda i kraft den 1 juli 2008.

Utredningens författningsförslag

1 Förslag till lag om anmälningsskyldighet vid felaktiga utbetalningar

Härigenom föreskrivs följande.

1 §¹

Arbetsförmedlingen, CSN, Försäkringskassan, KFM, Migrationsverket, Skatteverket och arbetslöshetskassorna är skyldiga att göra anmälan enligt denna lag.

2 §¹

Skyldigheten gäller i fråga om bidrag, förmån, ersättning eller annat stöd för personligt ändamål som enligt lag eller förordning betalas ut av Arbetsförmedlingen, CSN, Försäkringskassan, Migrationsverket, kommunerna eller arbetslöshetskassorna.

3 §

Om det finns anledning att anta att stöd som avses i 2 § har beviljats eller betalats ut med för högt belopp eller annars felaktigt, skall anmälan göras till den som har beviljat eller betalat ut stödet.

Första stycket gäller inte om anmälan av särskilda skäl inte behövs.

I anmälan skall anges de omständigheter som ligger till grund för antagandet om felaktigheten.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2008.

¹ I prop. 2006/07:89 har föreslagits att Arbetsmarknadsstyrelsen och länsarbetsnämnderna skall avvecklas och en ny myndighet, Arbetsförmedlingen, skall bildas den 1 januari 2008.

Härigenom föreskrivs i fråga om sekretesslagen (1980:100) dels att 7 kap. 7 och 14 §§ skall ha följande lydelse, dels att det skall införas en ny paragraf, 9 kap. 28 a §, av följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagna lydelse***7 kap.****7 §**

Sekretess gäller hos Försäkringskassan, Premiepensionsmyndigheten och domstol i ärende enligt lagstiftningen om allmän försäkring, allmän pension, arbetsskadeförsäkring eller handikappersättning och vårdbidrag eller om annan jämförbar ekonomisk förmån för enskild, eller om läkarvårdsersättning, ersättning för sjukgymnastik eller särskild sjukförsäkringsavgift, för uppgift om någons hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden, om det kan antas att den som uppgiften rör eller någon honom eller henne närstående lider men om uppgiften röjs. *Samma* sekretess gäller hos annan myndighet på vilken det ankommer att handlägga ärende enligt lagstiftning som nu har nämnts. I fråga om myndighet som anges i 8 § gäller dock bestämmelserna där.

Sekretess gäller hos Försäkringskassan, Premiepensionsmyndigheten och domstol i ärende enligt lagstiftningen om allmän försäkring, allmän pension, arbetsskadeförsäkring eller handikappersättning och vårdbidrag eller om annan jämförbar ekonomisk förmån för enskild, eller om läkarvårdsersättning, ersättning för sjukgymnastik eller särskild sjukförsäkringsavgift, för uppgift om någons hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden, om det kan antas att den som uppgiften rör eller någon honom eller henne närstående lider men om uppgiften röjs. *Motsvarande sekretess gäller hos Försäkringskassan i verksamhet som avser registrering av enskild beträffande underlag för att bedöma eller fastställa förmån, ersättning eller annat stöd åt enskild. Sekretess enligt första meningen* gäller hos annan myndighet på vilken det ankommer att handlägga ärende enligt lagstiftning som nu har nämnts. I fråga om myndighet som anges i 8 § gäller dock bestämmelserna där.

Sekretess enligt första stycket gäller också i förhållande till en vård- eller behandlingsbehövande själv i fråga om uppgift om hans hälsotillstånd, om det med hänsyn till ändamålet med vården eller behandlingen är av synnerlig vikt att uppgiften inte lämnas till honom.

Sekretess gäller hos myndighet som avses i första stycket för anmälan eller annan utsaga av enskild om någons hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden, om det kan antas att fara uppkommer för att den som har gjort anmälan eller avgivit utsagan eller någon honom närstående utsätts för våld eller annat allvarligt men om uppgiften röjs.

Utän hinder av sekretessen får uppgift lämnas till enskild enligt vad som föreskrivs i lagstiftningen om allmän försäkring, allmän pension, handikappersättning och vårdbidrag, sjuklön eller särskild sjukförsäkringsavgift.

I fråga om uppgift i allmän handling gäller sekretessen i högst sjuttio år eller, i fall som avses i tredje stycket, i högst femtio år.

14 §

Sekretess gäller för uppgift som rör utlännning, om det kan antas att röjande av uppgiften skulle medföra fara för att någon utsätts för övergrepp eller annat allvarligt men som föranleds av förhållandet mellan utlännningen och utländsk stat eller myndighet eller organisation av utlännningar

Utöver vad som följer av första stycket gäller sekretess i verksamhet för kontroll över utlännningar och i ärende om svenskt medborgarskap för uppgift om enskilds personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till den enskilde lider men. I verksamhet för kontroll över utlännningar gäller sekretess också för anmälan eller annan utsaga av enskild, om det kan antas att fara uppkommer för att den som har gjort anmälan eller avgivit utsagan eller någon närstående till honom eller henne utsätts för våld eller annat allvarligt men om uppgiften röjs. Beträffande beslut i ärende som avses i detta stycke gäller sekretessen dock endast för uppgifter i skälen.

Utöver vad som följer av första stycket gäller sekretess i verksamhet för kontroll över utlännningar och i ärende om svenskt medborgarskap för uppgift om enskilds personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till den enskilde lider men.

Motsvarande sekretess gäller i databas som förs av Migrationsverket enligt 5 § första stycket utlänningsdatalagen (0000:000).¹ I verksamhet för kontroll över utlännningar gäller sekretess också för anmälan eller annan utsaga av enskild, om det kan antas att fara uppkommer för att den som har gjort anmälan eller avgivit utsagan eller någon närstående till honom eller henne utsätts för våld eller annat allvarligt men om uppgiften röjs. Beträffande beslut i ärende som avses i detta stycke gäller sekretessen dock endast för uppgifter i skälen.

9 kap.

28 a §

Sekretess gäller hos Statens pensionsverk i ärende om

1. pensionsersättning och

¹ Alternativt förslag vid genomförande av författningsförslag nr 22 är följande:
Motsvarande sekretess gäller i verksamhetsregister som förs av Migrationsverket.

särskild pensionsersättning enligt avtal om trygghetsfrågor,

2. pension enligt avtal om särskild pension för yrkesofficerare,

3. inkomstgaranti eller motsvarande förmåner för statsråd och för vissa arbetstagare med statlig chefsanställning

för uppgift om enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden, om det kan antas att den som uppgiften rör lider skada eller men om uppgiften röjs.

Sekretessen gäller inte beslut i ärende som avses i första stycket.

I fråga om uppgift i allmän handling gäller sekretessen i högst tjugo år.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2008.

3 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1065) om ekonomiska villkor för riksdagens ledamöter

Bilaga 2

Härigenom föreskrivs att det i lagen (1994:1065) om ekonomiska villkor för riksdagens ledamöter skall införas en ny paragraf, 13 kap. 24 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

13 kap.

24 a §

Skatteverket skall till Statens pensionsverk lämna uppgifter om inkomster som är pensionsgrundande enligt 2 kap. lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension, om det har betydelse i ett ärende om inkomstgaranti enligt denna lag.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2008.

4 Förslag till lag om ändring i lagen (1996:304) om arvode m.m. till Sveriges företrädare i Europaparlamentet

Bilaga 2

Härigenom föreskrivs att det i lagen (1996:304) om arvode m.m. till Sveriges företrädare i Europaparlamentet skall införas en ny paragraf, 9 kap. 20 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 kap.

20 a §

Skatteverket skall till Statens pensionsverk lämna uppgifter om inkomster som är pensionsgrundande enligt 2 kap. lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension, om det har betydelse i ett ärende om inkomstgaranti enligt denna lag.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2008.

5 Förslag till lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring

Bilaga 2

Härigenom föreskrivs att det i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring skall införas en ny paragraf, 48 f §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

48 f §¹

Skatteverket skall till en arbetslöshetskassa lämna uppgifter om en enskild avseende inkomstslagen tjänst och näringsverksamhet enligt inkomstskattelagen (1999:1229) samt uppgifter om registrering och F-skattsedel enligt skattebetalningslagen (1997:483), om det har betydelse i ärende om arbetslöshetsersättning.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2008.

¹ Förutvarande 48 f § nu 48 i § genom lag 2006:470.

6 Förslag till lag om ändring i lagen (2001:181) om behandling av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2001:181) om behandling av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet dels att 1 kap. 5 § skall ha följande lydelse, dels att det i lagen skall införas tre nya paragrafer, 2 kap. 8 a–8 c §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

5 §

Uppgifter får behandlas för tillhandahållande av information som behövs i författningsreglerad verksamhet hos någon annan än Skatteverket för

1. fastställande av underlag för samt redovisning, bestämmande, betalning och återbetalning av skatter eller avgifter,
2. utsökning och indrivning,
3. att utgöra underlag för beslut och kontroll av bidrag och annat stöd,
4. pensionsberäkning,
5. tillsyn och kontroll samt lämplighets och tillståndsprövning och annan liknande prövning.

3. att utgöra underlag för *beräkning*, beslut och kontroll i *fråga om förmån*, bidrag och annat stöd,

2 kap.

8 a §

Försäkringskassan får ha direktåtkomst till uppgifter som avses i 3 § första stycket 1 och 4. Åtkomsten till uppgifter som avses i 3 § första stycket 4 får endast omfatta uppgift om huruvida den sammanlagda förmögenhet som avses i 5 § lagen (1993:737) om bostadsbidrag överstiger där angivet belopp

8 b §

En arbetslöshetskassa får ha direktåtkomst till uppgifter som avses i 3 § första stycket 1, 3, 4 och 11.¹ Åtkomsten får endast förekomma i ärende om arbets-

¹ Nuvarande 3 § första stycket 10 har i prop. 2006/07:99 föreslagits få beteckningen 3 § första stycket 11. Ifrågakarande författningsförslag hänvisar till den beteckning som föreslagits i nämnda prop.

löshetsersättning enligt lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring. Bilaga 2

8 c §

En kommun får ha direktåtkomst till uppgifter som avses i 3 § första stycket 1, 4 och 5. Åtkomsten får endast förekomma i ärende om ekonomiskt bistånd enligt 4 kap. socialtjänstlagen (2001:453) och ärende om återkrav m.m. av sådant bistånd enligt 9 kap. samma lag.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2008.

Härigenom förskrivs i fråga om socialtjänstlagen (2001:453) dels att 11 kap. 11 § skall ha följande lydelse, dels att det skall införas fyra nya paragrafer, 11 kap. 11 a–11 d §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

11 kap.

11 §

Socialnämnden har rätt att av Försäkringskassan eller de erkända arbetslöshetskassorna få uppgifter om ekonomisk hjälp som har lämnats till enskilda, som har ärenden hos nämnden. Socialnämnden har vidare rätt att få uppgifter som lämnats till kommunen i ärenden om ekonomisk hjälp enligt lagen (1992:1068) om introduktionsersättning för flyktingar och vissa andra utlänningar.

Centrala studiestödsnämnden, Försäkringskassan och arbetslöshetskassorna skall till socialnämnden lämna de uppgifter om förmån, ersättning eller annat stöd åt enskild som har betydelse i ärende om ekonomiskt bistånd enligt 4 kap. och ärende om återkrav m.m. av sådant bistånd enligt 9 kap.

11 a §¹

Arbetsförmedlingen skall till socialnämnden lämna de uppgifter om enskild som har betydelse i ärende om ekonomiskt bistånd enligt 4 kap. och ärende om återkrav m.m. av sådant bistånd enligt 9 kap.

11 b §

Skatteverket skall till socialnämnden lämna de uppgifter som är hänförliga till inkomstslaget kapital enligt inkomstskattelagen (1999:1299) och uppgifter som avser återbetalning av skatt enligt skattebetalningslagen (1997:483), om det har betydelse i ärende om ekonomiskt bistånd enligt 4 kap. och ärende om återkrav m.m. av sådant bistånd enligt 9 kap.

¹ I prop. 2006/07:89 har föreslagits att Arbetsmarknadsstyrelsen och länsarbetsnämnderna skall avvecklas och en ny myndighet, Arbetsförmedlingen, skall bildas den 1 januari 2008.

11 c §

Socialnämnden har rätt att få uppgifter som lämnats till kommunen i ärenden om ekonomisk hjälp enligt lagen (1992:1068) om introduktionsersättning för flyktingar och vissa andra utlänningar, om det har betydelse i ärende om ekonomiskt bistånd enligt 4 kap. och ärende om återkrav m.m. av sådant bistånd enligt 9 kap.

11 d §

Regeringen meddelar ytterligare föreskrifter om vilka uppgifter som skall lämnas ut enligt 11–11 b §§.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2008.

8 Förslag till lag om ändring i lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

Härigenom föreskrivs att 5 och 12 §§ lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten skall ha följande lydelse.

Lydelse enligt prop. 2006/07:89 Föreslagen lydelse

5 §

Arbetsförmedlingen får behandla personuppgifter för tillhandahållande av information som behövs inom

1. Försäkringskassans, Centrala studiestödsnämndens eller arbetslöshetskassornas verksamhet, som underlag för beslut om och kontroll av förmåner, ersättningar och andra stöd,

2. Skatteverkets verksamhet som underlag för beslut om och kontroll av skatt, samt

3. sådan verksamhet vid Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen som avser tillsyn och utfärdande av intyg enligt 48 § lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring.

2. Skatteverkets verksamhet som underlag för beslut om och kontroll av skatt,

3. sådan verksamhet vid Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen som avser tillsyn och utfärdande av intyg enligt 48 § lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring,

4. *Kronofogdemyndighetens verksamhet som underlag för bedömning enligt 4 kap. utsökningsbalken i vad mån gäldenär har utmättningsbar egendom, samt*

5. *kommunernas verksamhet som underlag för beslut om och kontroll av ekonomiskt bistånd enligt 4 kap. socialtjänstlagen (2001:453).*

12 §

Försäkringskassan, Centrala studiestödsnämnden, Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen och arbetslöshetskassorna får ha direktåtkomst till personuppgifter som behandlas i en arbetsmarknadspolitisk databas om det behövs för de ändamål som avses i 5 §.

Försäkringskassan, Centrala studiestödsnämnden, Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen, arbetslöshetskassorna, Kronofogdemyndigheten och kommunerna får ha direktåtkomst till personuppgifter som behandlas i en arbetsmarknadspolitisk databas om det behövs för de ändamål som avses i 5 §.

En enskild får ha direktåtkomst till uppgifter om sig själv i en arbetsmarknadspolitisk databas.

Regeringen meddelar föreskrifter om vilka personuppgifter som får Bilaga 2
omfattas av direktåtkomst enligt första och andra styckena.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2008.

9 Förslag till lag om ändring i lagen (2003:763) om behandling av personuppgifter inom socialförsäkringens administration

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2003:763) om behandling av personuppgifter inom socialförsäkringens administration dels att 8 § skall ha följande lydelse, dels att det i lagen skall införas en ny paragraf, 20 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 §

Personuppgifter som behandlas för ändamål som anges i 7 § får också behandlas av Försäkringskassan för tillhandahållande av information som behövs

1. som underlag för beslut om och kontroll av förmåner, ersättningar och andra stöd åt enskilda i den verksamhet som bedrivs av Centrala studiestödsnämnden och arbetslöshetskassorna,

2. för samordning av tjänstepensioner i den verksamhet som bedrivs av Statens pensionsverk och det för kommunerna och landstingen gemensamma organet för administration av personalpensioner, eller

3. för handläggning av ärenden hos Statens pensionsverk där regler om statens tjänstegrupplivförsäkring skall tillämpas.

2. för samordning av tjänstepensioner i den verksamhet som bedrivs av Statens pensionsverk och det för kommunerna och landstingen gemensamma organet för administration av personalpensioner,

3. för handläggning av ärenden hos Statens pensionsverk där regler om statens tjänstegrupplivförsäkring skall tillämpas, *eller*

4. som underlag för beslut om och kontroll av ekonomiskt bistånd enligt 4 kap. socialtjänstlagen (2001:453) åt enskild i den verksamhet som bedrivs av kommunerna.

Försäkringskassan och Premiepensionsmyndigheten får även behandla personuppgifter som behandlas för ändamål som anges i 7 § för att tillhandahålla information utanför den egna myndigheten på grund av

1. sådan bestämmelse om skyldighet att lämna ut uppgifter till andra myndigheter som avses i 14 kap. 1 § andra meningen sekretesslagen (1980:100),

2. sådant medgivande att lämna ut uppgifter som följer av särskilda bestämmelser i lag eller förordning,

3. sådan skyldighet att lämna ut uppgifter som följer av gemenskapsrätten inom Europeiska unionen, eller

4. åtaganden i samarbetet inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller i avtal om social trygghet eller utgivande av sjukvårdsförmåner som Sverige ingått med andra stater.

20 a §

Kommunerna får ha direktåtkomst till socialförsäkringsdatabasen i den utsträckning det behövs för ändamål som anges i 8 § första stycket 4.

Regeringen meddelar föreskrifter om vilka uppgifter direktåtkomst enligt första stycket får omfatta.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2008.

Härigenom föreskrivs att det i utlänningslagen (2005:716) skall införas en ny paragraf, 17 kap. 3 §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

17 kap.

3 §

Migrationsverket skall till Försäkringskassan lämna de uppgifter om en enskild som har betydelse hos Försäkringskassan som underlag för att bedöma eller fastställa förmån, ersättning eller annat stöd åt enskild eller som har betydelse i ett ärende om motsvarande stöd.

Regeringen meddelar ytterligare föreskrifter om vilka uppgifter som skall lämnas ut enligt första stycket.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2008.

11 Förslag till lag om ändring i utlänningsdatalagen
(0000:000)¹

Bilaga 2

Härigenom föreskrivs att det i utlänningsdatalagen (0000:000) skall införas en ny paragraf, 12 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

12 a §

Försäkringskassan får ha direktåtkomst till personuppgifter som behandlas av Migrationsverket, om uppgifterna behövs inom Försäkringskassans verksamhet som underlag för att bedöma eller fastställa förmån, ersättning eller annat stöd åt enskild eller om uppgifterna behövs i ett ärende om motsvarande stöd.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2008.

¹ Ett alternativt förslag lämnas i författningsförslag nr 22.

12 Förslag till förordning om uppgiftsskyldighet i vissa fall enligt socialtjänstlagen (2001:453)

Bilaga 2

Härigenom föreskrivs följande.

1 §¹

Denna förordning innehåller närmare föreskrifter om vilka uppgifter som Centrala studiestödsnämnden, Försäkringskassan, arbetslöshetskassorna, Arbetsförmedlingen och Skatteverket skall lämna till socialnämnden enligt 11 kap. 11–11 b §§ socialtjänstlagen (2001:453).

2 §

Centrala studiestödsnämnden skall till socialnämnden lämna följande uppgifter om sökanden:

1. namn, personnummer och i förekommande fall samordningsnummer,
2. att en ansökan om studiestöd eller lån till hemutrustning för flyktingar och vissa andra utlänningar har lämnats in,
3. vilken form av studiestöd som har sökts, beviljats respektive utbetalats,
4. för vilken tidsperiod studiestöd har sökts, beviljats respektive utbetalats,
5. omfattningen av studiestöd i form av studiemedel,
6. med vilket belopp studiestöd har beviljats eller betalats ut fördelat på form av stöd,
7. med vilket belopp lån till hemutrustning för flyktingar och vissa andra utlänningar har beviljats eller betalats ut,
8. datum för utbetalning av studiestöd eller lån till hemutrustning för flyktingar och vissa andra utlänningar, och
9. uppgift om beviljat eller utbetalt studiestöd i form av studiemedel avser studier på grundskolenivå.

3 §

Försäkringskassan skall till socialnämnden lämna följande uppgifter om sökanden:

1. namn, personnummer och i förekommande fall samordningsnummer,
2. att en anmälan eller ansökan om förmån, ersättning eller annat stöd har lämnats in,
3. vilken förmån, ersättning eller annat stöd som har beviljats,
4. under vilken tidsperiod och i vilken omfattning en förmån, ersättning eller annat stöd utges eller har utgetts,
5. vilket belopp som har betalats ut, och
6. datum för utbetalning.

¹ I prop. 2006/07:89 har föreslagits att Arbetsmarknadsstyrelsen och länsarbetsnämnderna skall avvecklas och en ny myndighet, Arbetsförmedlingen, skall bildas den 1 januari 2008.

4 §

En sökandes arbetslöshetskassa skall till socialnämnden lämna följande uppgifter om sökanden:

1. namn, personnummer och i förekommande fall samordningsnummer,
2. beslut om rätt till arbetslöshetsersättning,
3. att en ansökan om utbetalning av arbetslöshetsersättning har lämnats in,
4. med vilket belopp arbetslöshetsersättning har betalats ut eller skall betalas ut,
5. vilka kalenderveckor och antal dagar utbetalning enligt 4 avser,
6. datum för utbetalning av arbetslöshetsersättning, och
7. beslut om avstängning, nedsättning eller fränkännande av arbetslöshetsersättning under ersättningsperioden.

5 §²

Arbetsförmedlingen skall till socialnämnden lämna följande uppgifter om sökanden:

1. namn, personnummer och i förekommande fall samordningsnummer,
2. från och med vilken dag sökanden är anmäld eller avanmäld som arbetssökande vid den offentliga arbetsförmedlingen, och
3. tillhörighet till arbetslöshetskassa enligt registrering.

6 §

Skatteverket skall till socialnämnden lämna följande uppgifter om sökanden:

1. namn, personnummer och i förekommande fall samordningsnummer,
2. sammanlagda intäktsposter och överskott i inkomstslaget kapital enligt inkomstskattelagen (1999:1229), och
3. belopp och datum för återbetalning av skatt enligt skattebetalningslagen (1997:483).

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2008.

² I prop. 2006/07:89 har föreslagits att Arbetsmarknadsstyrelsen och länsarbetsnämnderna skall avvecklas och en ny myndighet, Arbetsförmedlingen, skall bildas den 1 januari 2008.

13 Förslag till förordning om ändring i förordningen
(1990:1361) om lån till hemutrustning för flyktingar och vissa
andra utlänningar

Bilaga 2

Härigenom föreskrivs att 28 § förordningen (1990:1361) om lån till hemutrustning för flyktingar och vissa andra utlänningar skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

28 §

Centrala studiestödsnämnden får med hjälp av *automatisk databehandling* föra ett personregister för administration av lån enligt denna förordning.

Centrala studiestödsnämnden får med hjälp av *automatiserad behandling* föra ett personregister för administration av lån enligt denna förordning. *Personuppgifter i registret får behandlas för fullgörande av uppgiftsskyldighet enligt lag eller förordning.*

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2008.

Härigenom föreskrivs att 2 § folkbokföringsförordningen (1991:749) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Totalförsvarets pliktverk, Vägverket, CSN, Statens person- och adressregisternämnd, Migrationsverket, Integrationsverket, Kronofogdemyndighet, Försäkringskassan och kommun, med undantag av socialtjänsten, skall underrätta Skatteverket om den adress en person har så snart det finns anledning att anta att adressen inte är registrerad i folkbokföringen. Underrättelse behöver inte lämnas om det är uppenbart att adressen är tillfällig eller av annat skäl inte skall registreras.

Föreslagen lydelse

2 §

Totalförsvarets pliktverk, Vägverket, CSN, Statens person- och adressregisternämnd, Migrationsverket, Integrationsverket, Kronofogdemyndighet, Försäkringskassan och kommun, med undantag av socialtjänsten, skall underrätta Skatteverket om den adress en person har så snart det finns anledning att anta att adressen inte är registrerad i folkbokföringen. *Underrättelse skall även lämnas så snart det finns anledning att anta att adress som är registrerad i folkbokföringen är felaktig eller ofullständig. I underrättelsen skall anges de omständigheter som ligger till grund för antagandet.* Underrättelse om den adress en person har behöver inte lämnas om det är uppenbart att adressen är tillfällig eller av annat skäl inte skall registreras.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2008.

15 Förslag till förordning om ändring i förordningen (1997:835) om arbetslöshetsförsäkring

Bilaga 2

Härigenom föreskrivs att det i förordningen (1997:835) om arbetslöshetsförsäkring skall införas två nya paragrafer, 25 b och 25 c §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

25 b §

Skatteverket skall till en sökandes arbetslöshetskassa lämna följande uppgifter om sökanden:

1. namn, personnummer och i förekommande fall samordningsnummer,

2. sammanlagda inkomstposter i inkomstslaget näringsverksamhet samt om överskott och underskott i inkomstlagen tjänst och näringsverksamhet,

3. avdrag för avsättning till periodiseringsfond och expansionsfond enligt 30 och 34 kap. inkomstskattelagen (1999:1299) samt om återföring av sådana avdrag, och

4. datum för upphörande av registrering enligt 3 kap. skattebetalningslagen (1997:483) och för återkallelse av F-skattsedel

25 c §

En sökandes arbetslöshetskassa skall till Kronofogdemyndigheten lämna följande uppgifter om sökanden:

1. namn, personnummer och i förekommande fall samordningsnummer,

2. beslut om rätt till arbetslöshetsersättning,

3. att en ansökan om utbetalning av arbetslöshetsersättning har lämnats in,

4. med vilket belopp arbetslöshetsersättning skall betalas ut,

5. datum för utbetalning av arbetslöshetsersättning,

6. beräknad dagpenning som

*lämnas samt skatteavdrag på Bilaga 2
denna, och*

*7. antal möjliga ersättnings-
dagar som återstår av ersättnings-
perioden.*

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2008.

16 Förslag till förordning om ändring i förordningen
(2000:628) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

Bilaga 2

Härigenom föreskrivs att det i förordningen (2000:628) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten skall införas en ny paragraf, 16 b §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

16 b §

Arbetsförmedlingen skall till Kronofogdemyndigheten lämna de uppgifter om en arbetssökande som har betydelse i ett mål om utmätning.

De uppgifter som skall lämnas till Kronofogdemyndigheten med stöd av första stycket är uppgifter om

- 1. namn, personnummer och i förekommande fall samordningsnummer,*
- 2. från och med vilken dag den arbetssökande är anmäld eller av-anmäld som arbetssökande vid den offentliga arbetsförmedlingen, och*
- 3. den arbetssökandes tillhörighet till arbetslöshetskassa enligt registrering.*

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2008.

17 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2001:588) om behandling av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet

Bilaga 2

Härigenom föreskrivs i fråga om förordningen (2001:588) om behandling av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet dels att 7 § skall ha följande lydelse, dels att det i förordningen skall införas en ny paragraf, 7 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 §

På begäran av Försäkringskassan skall lämnas ut uppgifter ur beskattningsdatabasen i den utsträckning det behövs för

1. kontroll av sjukpenninggrundande inkomst, 2. pensionsberäkning, 3. beräkning av inkomstindex och fördelning av ålderspensionsavgifter,

4. fastställande av underhållsstöd och återbetalningsskyldighet enligt lagen (1996:1030) om underhållsstöd,

5. beräkning och kontroll av bostadsbidrag, eller

6. beräkning av betalningsskyldighet enligt 8 § andra stycket lagen (2004:1237) om särskild sjukförsäkringsavgift.

De uppgifter som skall lämnas till Försäkringskassan med stöd av första stycket är uppgifter

1. om sammanlagda intäkt- och kostnadsposter i inkomstslaget tjänst med allmän pension och tjänstepension som delbelopp samt uppgift om överskott i inkomstslaget tjänst, näringsverksamhet och kapital,

2. om pensionsgrundande inkomst med delbelopp,

3. om pensionsgrundande inkomst, utan den begränsning som anges i 2 kap. 1 § andra stycket lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension, efter avdrag för allmän pensionsavgift,

4. enligt 25 § och 26 § 2 lagen om underhållsstöd,

5. om inkomst som anges i 4–4 b och 7 §§ lagen (1993:737) om bostadsbidrag, med undantag av 4 § andra stycket 1–3,

6. om förmögenhet,

Till Försäkringskassan skall lämnas ut uppgifter ur beskattningsdatabasen i den utsträckning det behövs för

1. *beräkning eller* kontroll av sjukpenninggrundande inkomst,

och fördelning av ålderspensionsavgifter,

4. fastställande av underhållsstöd och återbetalningsskyldighet enligt lagen (1996:1030) om underhållsstöd,

5. beräkning och kontroll av bostadsbidrag, eller

6. beräkning av betalningsskyldighet enligt 8 § andra stycket lagen (2004:1237) om särskild sjukförsäkringsavgift.

De uppgifter som skall lämnas till Försäkringskassan med stöd av första stycket är uppgifter

1. om sammanlagda intäkt- och kostnadsposter i inkomstslaget tjänst med allmän pension och tjänstepension som delbelopp samt uppgift om överskott i inkomstslaget tjänst, näringsverksamhet och kapital,

2. om pensionsgrundande inkomst med delbelopp,

3. om pensionsgrundande inkomst, utan den begränsning som anges i 2 kap. 1 § andra stycket lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension, efter avdrag för allmän pensionsavgift,

4. enligt 25 § och 26 § 2 lagen om underhållsstöd,

5. om inkomst som anges i 4–4 b och 7 §§ lagen (1993:737) om bostadsbidrag, med undantag av 4 § andra stycket 1–3,

6. *om sammanlagda tillgångar och sammanlagda skulder i de fall beskattningsbar förmögenhet föreligger samt uppgift om huruvida den sammanlagda förmögenheten som avses i 5 § lagen om bostadsbidrag överstiger där angivet belopp,*

7. om fastighet, ägarandel, fastighetsbeteckning, adress och bostadsyta,

7. om fastighet, ägarandel, fastighetsbeteckning, adress och bostadsyta, och

8. om avgiftsunderlag enligt 2 kap. 24 § socialavgiftslagen (2000:980) som beräknats för arbetsgivare under ett kalenderår.

8. om avgiftsunderlag enligt 2 kap. 24 § socialavgiftslagen (2000:980) som beräknats för arbetsgivare under ett kalenderår, och

9. om avdrag för avsättning till periodiseringsfond och expansionsfond enligt 30 och 34 kap. inkomstskattelagen (1999:1229) samt om återföring av sådana avdrag.

7 a §

Till Statens pensionsverk skall lämnas ut uppgifter ur beskattningsdatabasen i den utsträckning det behövs för beräkning och kontroll av

1. pensionsersättning och särskild pensionsersättning enligt avtal om trygghetsfrågor,

2. pension enligt avtal om särskild pension för yrkesofficerare, eller

3. inkomstgaranti eller motsvarande förmåner för statsråd och för vissa arbetstagare med statlig chefsanställning.

De uppgifter som skall lämnas till Statens pensionsverk med stöd av första stycket är uppgifter om inkomster som är pensionsgrundande enligt 2 kap. lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2008.

Förslag till förordning om ändring i förordningen (2002:623)
om behandling av personuppgifter i den
arbetsmarknadspolitiska verksamheten

Bilaga 2

Härigenom föreskrivs i fråga om förordningen (2002:623) om
behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska
verksamheten

dels att 8 och 16 §§ skall ha följande lydelse,

dels att det i förordningen skall införas fyra nya paragrafer, 7 a och 7 b
§§ samt 13 a och 13 b §§.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 a §

*För ändamål som avses i 5 § 4
lagen (2002:546) om behandling
av personuppgifter i den arbets-
marknadspolitiska verksamheten
får följande personuppgifter
behandlas:*

- 1. namn, personnummer och i
förekommande fall samordnings-
nummer,*
- 2. från och med vilken dag
personer är anmälda eller
avanmälda som arbetssökande vid
den offentliga arbetsförmedlingen,
och*
- 3. arbetssökandes tillhörighet
till arbetslöshetskassa enligt
registrering.*

7 b §

*För ändamål som avses i 5 § 5
lagen (2002:546) om behandling
av personuppgifter i den arbets-
marknadspolitiska verksamheten
får följande personuppgifter
behandlas:*

- 1. namn, personnummer och i
förekommande fall samordning-
nummer,*
- 2. från och med vilken dag
personer är anmälda eller
avanmälda som arbetssökande vid
den offentliga arbetsförmedlingen,
och*
- 3. arbetssökandes tillhörighet
till arbetslöshetskassa enligt
registrering.*

8 §

Personuppgifter som får behandlas enligt 3–7 §§ får avskiljas för behandling i en arbetsmarknadspolitisk databas för de ändamål som avses i 4 § 3-4 lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

Personuppgifterna får inte behandlas för att följa eller på annat sätt kontrollera enskilda identifierbara personer.

13 a §

Personuppgifter som får behandlas enligt 7 a § får lämnas ut på medium för automatiserad behandling till Kronofogdemyndigheten.

13 b §

Personuppgifter som får behandlas enligt 7 b § får lämnas ut på medium för automatiserad behandling till kommunerna.

16 §

Försäkringskassan, Centrala studiestödsnämnden och arbetslöshetskassorna får ha direktåtkomst till de personuppgifter som enligt 12 § får lämnas ut på medium för automatiserad behandling, med undantag för uppgifter om adress och telefonnummer.

Försäkringskassan, Centrala studiestödsnämnden och arbetslöshetskassorna får ha direktåtkomst till de personuppgifter som enligt 12 § får lämnas ut på medium för automatiserad behandling, med undantag för uppgifter om adress och telefonnummer.

Kronofogdemyndigheten får ha direktåtkomst till de personuppgifter som enligt 13 a § får lämnas ut på medium för automatiserad behandling.

Kommunerna får ha direktåtkomst till de personuppgifter som enligt 13 b § får lämnas ut på medium för automatiserad behandling.

19 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2003:766) om behandling av personuppgifter inom socialförsäkringens administration

Bilaga 2

Härigenom föreskrivs i fråga om förordningen (2003:766) om behandling av personuppgifter inom socialförsäkringens administration (1997:238)

dels att 2 § skall ha följande lydelse,

dels att det skall införas en ny paragraf, 3 b §, av följande lydelse

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

Utöver de fall som anges i 14 § första stycket lagen (2003:763) om behandling av personuppgifter inom socialförsäkringens administration får för de ändamål som avses i det stycket och med beaktande av de begränsningar som anges i samma stycke samt i 10 och 11 §§ samma lag, i socialförsäkringsdatabasen behandlas uppgifter i en handling som kommit in i ett ärende och sådana uppgifter i en handling, som upprättats i ett ärende, som är nödvändiga för ärendets handläggning samt uppgifter om

1. kön,

39. vilken personkrets enligt 5 § förordningen (1988:890) om bilstöd till handikappade som den registrerade hör till,

40. att den registrerade på grund av sjukdom eller handikapp varaktigt saknar förmåga att vårda barn, och

41. den registrerade i register hos sådana organ i andra stater som har att handlägga ärenden om social trygghet i enlighet med EG-rättsliga regler.

40. att den registrerade på grund av sjukdom eller handikapp varaktigt saknar förmåga att vårda barn,

41. den registrerade i register hos sådana organ i andra stater som har att handlägga ärenden om social trygghet i enlighet med EG-rättsliga regler, *och*

42.¹ *den registrerade från databas som förs av Migrationsverket enligt 5 § första stycket utlänningsdatalagen (0000:000).*

3 b §

En kommun får ha direktåtkomst till sådana personuppgifter i socialförsäkringsdatabasen som dels gäller den registrerades

¹ Alternativt förslag vid genomförande av författningsförslag nr 21 är följande: 42. den registrerade från verksamhetsregister som förs av Migrationsverket enligt förordningen (2001:720) om behandling av personuppgifter i verksamhet enligt utlännings- och medborgarskapslagstiftningen.

*namn, personnummer och i
förekommande fall samordnings-
nummer, dels avses i 2 § 10, 16
och 33.*

Bilaga 2

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2008.

Härigenom föreskrivs att det i utlänningsförordningen (2006:97) skall införas en ny paragraf, 7 kap. 20 §, samt närmast före denna en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 kap

Uppgiftslämnande till Försäkringskassan

20 §

Migrationsverket skall till Försäkringskassan lämna följande uppgifter om en enskild:

- 1. namn, personnummer och i förekommande fall samordningsnummer,*
- 2. tillstånd eller annat bevis om rätt att vistas i Sverige med angivande av vilken typ av tillstånd eller annat bevis som har beviljats eller utfärdats,*
- 3. dag för beslut om tillstånd eller utfärdande av annat bevis om rätt att vistas i Sverige samt uppgift om varje period för vilken tillstånd har beviljats eller annat bevis har utfärdats,*
- 4. inresedatum,*
- 5. datum för ansökan om tillstånd att vistas i Sverige,*
- 6. särskilt bevis enligt 5 kap.4 § andra stycket utlänningsförordningen (2006:97), och*
- 7. uppehållstillstånd enligt 4 kap. 1 eller 2 § utlänningslagen (2005:716) eller motsvarande äldre bestämmelser.*

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2008.

Härigenom föreskrivs att det i utlänningsdataförordningen (0000:000) skall införas en ny paragraf, 8 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 a §

Försäkringskassans direktåtkomst enligt 12 a § utlänningsdatalagen (0000:000) till personuppgifter som behandlas av Migrationsverket får endast avse uppgift om

1. namn, personnummer och i förekommande fall samordningsnummer,

2. tillstånd eller annat bevis om rätt att vistas i Sverige med angivande av vilken typ av tillstånd eller annat bevis som har beviljats eller utfärdats,

3. dag för beslut om tillstånd eller utfärdande av annat bevis om rätt att vistas i Sverige samt uppgift om varje period för vilken tillstånd har beviljats eller annat bevis har utfärdats,

4. inresedatum,

5. datum för ansökan om tillstånd att vistas i Sverige,

6. särskilt bevis enligt 5 kap. 4 § andra stycket utlänningsförordningen (2006:97), och

7. uppehållstillstånd enligt 4 kap. 1 eller 2 § utlänningslagen (2005:716) eller motsvarande äldre bestämmelser.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2008.

¹ Ett alternativt förslag lämnas i författningsförslag nr 22.

Förslag till förordning om ändring i förordningen (2001:720) om behandling av personuppgifter i verksamhet enligt utlännings- och medborgarskapslagstiftningen

Härigenom föreskrivs att det i förordningen (2001:720) om behandling av personuppgifter i verksamhet enligt utlännings- och medborgarskapslagstiftningen skall införas en ny paragraf, 6 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 a §

Försäkringskassan får ha direktåtkomst till Migrationsverkets verksamhetsregister. Direktåtkomsten skall begränsas till uppgifter som behövs inom Försäkringskassans verksamhet som underlag för att bedöma eller fastställa förmån, ersättning eller annat stöd åt enskild eller som behövs i ett ärende om motsvarande stöd.

Direktåtkomsten enligt första stycket får endast avse uppgift om

- 1. namn, personnummer och i förekommande fall samordningsnummer,*
- 2. tillstånd eller annat bevis om rätt att vistas i Sverige med angivande av vilken typ av tillstånd eller annat bevis som har beviljats eller utfärdats,*
- 3. dag för beslut om tillstånd eller utfärdande av annat bevis om rätt att vistas i Sverige samt uppgift om varje period för vilken tillstånd har beviljats eller annat bevis har utfärdats,*
- 4. inresedatum,*
- 5. datum för ansökan om tillstånd att vistas i Sverige,*
- 6. särskilt bevis enligt 5 kap. 4 § andra stycket utlänningsförordningen (2006:97), och*
- 7. uppehållstillstånd enligt 4 kap. 1 eller 2 § utlänningslagen (2005:716) eller motsvarande äldre bestämmelser.*

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2008.

Remissyttranden har avgetts av följande remissinstanser: Riksdagens ombudsmän (JO), Riksrevisionen, Kammarrätten i Jönköping, Justitiekanslern, Rikspolisstyrelsen, Brottsförebyggande rådet, Migrationsverket, Datainspektionen, Försäkringskassan, Socialstyrelsen, Ekonomistyrningsverket, Skatteverket, KFM, Premiepensionsmyndigheten, Statskontoret, Verket för förvaltningsutveckling, SPV, Länsstyrelsen i Västerbotten, CSN, Arbetsmarknadsstyrelsen, Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering, Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen, Botkyrka kommun, Huddinge kommun, Stockholms kommun, Sundbybergs kommun, Tierps kommun, Mullsjö kommun, Malmö kommun, Göteborgs kommun, Uddevalla kommun, Rättviks kommun, Östersunds kommun, Umeå kommun, Gällivare kommun, Landsorganisationen i Sverige (LO), Tjänstemännens Centralorganisation (TCO), Arbetslöshetskassornas Samorganisation, Småföretagarnas arbetslöshetskassa, Sveriges Kommuner och Landsting och Sveriges förenade studentkårer.

Följande instanser har inte svarat eller angivit att de avstår från att lämna synpunkter: Länsrätten i Göteborg, Länsstyrelsen i Kalmar län, Ordföranden för Delegationen mot felaktiga utbetalningar från trygghetssystemen (Fi2005:03), Finspångs kommun, Växjö kommun, Sjöbo kommun, Kungsbacka kommun, Vara kommun, Borlänge kommun, Haparanda kommun, Sveriges Akademikers Centralorganisation (SACO) och Svenskt Näringsliv.

Följande instanser utöver remisslistan har yttrat sig: Svenska journalistförbundet.

Sammanfattning av promemorian

Utökat elektroniskt informationsutbyte – Reviderade förslag

Sammanfattning

Informationsutbytesutredningen överlämnade i juni 2007 betänkandet Utökat elektroniskt informationsutbyte (SOU 2007:45). Mot bakgrund av bl.a. regeringens ställningstaganden i den nyligen beslutade lagrådsremissen Patientdatalag har det under beredningen av betänkandet inom Regeringskansliet funnits anledning att beträffande vissa frågeställningar – bl.a. tolkningen av tryckfrihetsförordningen – göra en annan bedömning än den som utredningen har gjort och grundat sina förslag på. Mot bakgrund av detta görs i förevarande promemoria vissa författningstekniska revideringar av de förslag som utredningen har lämnat.

Det föreslås att bestämmelserna om uppgiftsskyldighet formuleras om så de att omfattar alla uppgifter som i samband med direktåtkomst görs tekniskt tillgängliga för den mottagande myndigheten.

Det föreslås vidare att det görs en ändring i sekretesslagen (1980:100) av innebörd att om en myndighet har tillgång till en annan myndighets upptagning för automatiserad behandling och uppgift i denna upptagning är sekretessbelagd där, gäller sekretessen också hos den mottagande myndigheten. Av en redan befintlig bestämmelse i sekretesslagen följer att detta inte gäller om en sekretessbestämmelse till skydd för samma intresse redan är tillämplig hos den mottagande myndigheten.

Det föreslås slutligen, mot bakgrund av synpunkter som framförts från såväl Datainspektionen som från andra remissinstanser, att det i de författningsbestämmelser som medger socialnämnderna direktåtkomst anges att sådan åtkomst får medges först sedan den utlämnande myndigheten har försäkrat sig om att handläggare hos socialnämnden bara kan ta del av uppgifter om personer som är aktuella i ärenden hos nämnden.

Remissinstanserna har tidigare framfört synpunkter på utredningens förslag i andra delar och beträffande frågor som inte tas upp i förevarande promemoria. Dessa synpunkter kommer att behandlas under den fortsatta beredningen i Regeringskansliet.

1.1 Förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)

Härigenom föreskrivs i fråga om sekretesslagen (1980:100) /.../

dels att det ska införas en ny paragraf, 13 kap. 3 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

13 kap.

3 a §

Om en myndighet har tillgång till en annan myndighets upptagning för automatiserad behandling och uppgift i denna upptagning är sekretessbelagd där, gäller sekretessen också hos den mottagande myndigheten.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2009.

1.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring

Bilaga 5

Härigenom föreskrivs att det i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring ska införas en ny paragraf, 48 f §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

48 f §¹

En arbetslöshetskassa har rätt att hos Skatteverket ta del av uppgifter om enskilda som avser

1. inkomstlagen tjänst och näringsverksamhet enligt inkomstskattelagen (1999:1229),

2. registrering och F-skattsedel enligt skattebetalninglagen (1997:483).

Om det finns skäl ska Skatteverket på eget initiativ lämna uppgifter som avses i första stycket till en arbetslöshetskassa.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2009.

¹ Se även författningsförslag 1.3 och 1.9

1.3 Förslag till lag om ändring i lagen (2001:181) om behandling av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet

Bilaga 5

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2001:181) om behandling av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet

dels att 1 kap. 5 § ska ha följande lydelse,

dels att det i lagen ska införas två nya paragrafer, 2 kap. 8 a–8 b §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

5 §

Uppgifter får behandlas för tillhandahållande av information som behövs i författningsreglerad verksamhet hos någon annan än Skatteverket för

1. fastställande av underlag för samt redovisning, bestämmande, betalning och återbetalning av skatter eller avgifter,

2. utsökning och indrivning,

3. att utgöra underlag för beslut 3. att utgöra underlag för beräkning, beslut och kontroll i fråga om förmån, bidrag och annat stöd,

4. pensionsberäkning,

5. tillsyn och kontroll samt lämplighets och tillståndsprövning och annan liknande prövning.

2 kap.

8 a §¹

En arbetslöshetskassa får ha direktåtkomst till uppgifter som avses i 3 § första stycket 1, 3, 4 och 11. Åtkomsten får endast förekomma om uppgifterna behövs i ärende om arbetslöshetsersättning enligt lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring.

8 b §²

En socialnämnd får ha direktåtkomst till uppgifter som avses i 3 § första stycket 1, 4 och 5. Åtkomsten får endast förekomma om uppgifterna behövs i ärende om ekonomiskt bistånd enligt 4 kap. socialtjänstlagen

¹ Se även författningsförslag 1.2 och 1.9

² Se även författningsförslag 1.4 och 1.8

(2001:453)eller i ärenden om återkrav m.m. av sådant bistånd enligt 9 kap. samma lag. En socialnämnd får ha direktåtkomst först sedan Skatteverket har försäkrat sig om att handläggare hos socialnämnden bara kan ta del av uppgifter om personer som är aktuella i ärenden hos nämnden.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2009.

Härigenom föreskrivs i fråga om socialtjänstlagen (2001:453) dels att 11 kap. 11 § ska ha följande lydelse, dels att det i lagen ska införas tre nya paragrafer, 11 a–11 c §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

11 kap.

11 §

Socialnämnden har rätt att av Försäkringskassan eller de erkända arbetslöshetskassorna få uppgifter om ekonomisk hjälp som har lämnats till enskilda, som har ärenden hos nämnden. Socialnämnden har vidare rätt att få uppgifter som lämnats till kommunen i ärenden om ekonomisk hjälp enligt lagen (1992:1068) om introduktionsersättning för flyktingar och vissa andra utlänningar.

Socialnämnden har rätt att ta del av uppgifter om förmån, ersättning eller annat stöd åt enskild hos CSN¹, Försäkringskassan² och arbetslöshetskassorna³. Om det finns skäl ska dessa myndigheter på eget initiativ lämna sådana uppgifter till Socialnämnden.

Regeringen meddelar närmare föreskrifter om vilka uppgifter som ska lämnas ut enligt första stycket.

11 a §⁴

Socialnämnden har, i den utsträckning regeringen föreskriver det, rätt att ta del av uppgifter om enskilda hos Arbetsförmedlingen. Om det finns skäl ska Arbetsförmedlingen på eget initiativ lämna sådana uppgifter till socialnämnden.

11 b §⁵

Socialnämnden har rätt att hos Skatteverket ta del av uppgifter om enskilda som avser inkomstslaget kapital enligt inkomstskattelagen (1999:1299) eller återbetalning av skatt enligt skattebetalningslagen(1997:483).

Om det finns skäl ska Skatteverket på eget initiativ

¹ Se även författningsförslag 1.8

² Se även författningsförslag 1.6, 1.8 och 1.12

³ Se även författningsförslag 1.8

⁴ Se även författningsförslag 1.5, 1.8 och 1.11

lämna sådana uppgifter till socialnämnden.

Regeringen meddelar närmare föreskrifter om vilka uppgifter som ska lämnas ut enligt första stycket.

11 c §

Socialnämnden har rätt att ta del av uppgift som lämnats till kommunen i ärende om ekonomisk hjälp enligt lagen (1992:1068) om introduktionsersättning för flyktingar och vissa andra utlänningar.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2009.

⁵ Se även författningsförslag 1.3 och 1.8

1.5 Förslag till lag om ändring i lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

Härigenom föreskrivs att 5 och 12 §§ lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 §

Arbetsförmedlingen får behandla personuppgifter för tillhandahållande av information som behövs inom

1. Försäkringskassans, CSNs eller arbetslöshetskassornas verksamhet, som underlag för beslut om och kontroll av förmåner, ersättningar och andra stöd,

2. Skatteverkets verksamhet som underlag för beslut om och kontroll av skatt, samt

3. sådan verksamhet vid Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen som avser tillsyn och utfärdande av intyg enligt 48 § lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring.

2. Skatteverkets verksamhet som underlag för beslut om och kontroll av skatt,

3. sådan verksamhet vid Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen som avser tillsyn och utfärdande av intyg enligt 48 § lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring,

4. KFM:s verksamhet som underlag för bedömning enligt 4 kap. utskökningsbalken i vad mån gäldenär har utmättningsbar egendom, samt

5. socialnämndernas verksamhet som underlag för beslut om och kontroll av ekonomiskt bistånd enligt 4 kap. socialtjänstlagen (2001:453).

12 §

Försäkringskassan, CSN, Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen och arbetslöshetskassorna får ha direktåtkomst till personuppgifter som behandlas i en arbetsmarknadspolitisk databas om det behövs för de ändamål som avses i 5 §.

Försäkringskassan, CSN, Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen, arbetslöshetskassorna, KFM¹ och socialnämnderna² får ha direktåtkomst till personuppgifter som behandlas i en arbetsmarknadspolitisk databas om det behövs för de ändamål som avses i 5 §. En socialnämnd får ha

¹ Se även författningsförslag 1.10 och 1.11

² Se även författningsförslag 1.4, 1.8 och 1.11

direktåtkomst först sedan
Arbetsförmedlingen har försäkrat
sig om att handläggare hos social-
nämnden bara kan ta del av
uppgifter om personer som är
aktuella i ärenden hos nämnden.

En enskild får ha direktåtkomst till uppgifter om sig själv i en
arbetsmarknadspolitisk databas.

Regeringen meddelar föreskrifter om vilka personuppgifter som får
omfattas av direktåtkomst enligt första och andra styckena.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2009.

1.6 Förslag till lag om ändring i lagen (2003:763) om behandling av personuppgifter inom socialförsäkringens administration

Bilaga 5

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2003:763) om behandling av personuppgifter inom socialförsäkringens administration

dels att 8 § ska ha följande lydelse,

dels att det i lagen ska införas en ny paragraf, 20 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 §

Personuppgifter som behandlas för ändamål som anges i 7 § får också behandlas av Försäkringskassan för tillhandahållande av information som behövs

1. som underlag för beslut om och kontroll av förmåner, ersättningar och andra stöd åt enskilda i den verksamhet som bedrivs av CSN och arbetslöshetskassorna,

2. för samordning av tjänstepensioner i den verksamhet som bedrivs av SPV och det för kommunerna och landstingen gemensamma organet för administration av personalpensioner, eller

3. för handläggning av ärenden hos SPV där regler om statens tjänstegrupplivförsäkring ska tillämpas.

2. för samordning av tjänstepensioner i den verksamhet som bedrivs av SPV och det för kommunerna och landstingen gemensamma organet för administration av personalpensioner,

3. för handläggning av ärenden hos SPV där regler om statens tjänstegrupplivförsäkring ska tillämpas, eller

4. som underlag för beslut om och kontroll av ekonomiskt bistånd enligt 4 kap. socialtjänstlagen (2001:453) åt enskild i den verksamhet som bedrivs av socialnämnderna.

Försäkringskassan och Premiepensionsmyndigheten får även behandla personuppgifter som behandlas för ändamål som anges i 7 § för att tillhandahålla information utanför den egna myndigheten på grund av

1. sådan bestämmelse om skyldighet att lämna ut uppgifter till andra myndigheter som avses i 14 kap. 1 § andra meningen sekretesslagen (1980:100),

2. sådant medgivande att lämna ut uppgifter som följer av särskilda bestämmelser i lag eller förordning,

3. sådan skyldighet att lämna ut uppgifter som följer av gemenskapsrätten inom Europeiska unionen, eller

4. åtaganden i samarbetet inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller i avtal om social trygghet eller utgivande av sjukvårdsförmåner som Sverige ingått med andra stater.

20 a §¹

En socialnämnd får ha direktåtkomst till socialförsäkringsdatabasen i den utsträckning det behövs för ändamål som anges i 8 § första stycket 4. En socialnämnd får ha direktåtkomst först sedan Försäkringskassan har försäkrat sig om att handläggare hos socialnämnden bara kan ta del av uppgifter om personer som är aktuella i ärenden hos nämnden.

Regeringen meddelar föreskrifter om vilka uppgifter direktåtkomst enligt första stycket får omfatta.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2009.

¹ Se även författningsförslag 1.4, 1.8 och 1.12

1.7 Förslag till lag om ändring i utlänningslagen (2005:716)¹

Bilaga 5

Härigenom föreskrivs att det i utlänningslagen (2005:716) ska införas en ny paragraf, 17 kap. 3 §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §

Försäkringskassan har, i den utsträckning regeringen föreskriver det, rätt att ta del av uppgifter om enskilda hos Migrationsverket. Om det finns skäl ska Migrationsverket på eget initiativ lämna sådana uppgifter till Försäkringskassan.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2009.

¹ Se även författningsförslag 1.13 och 1.14

1.8 Förslag till förordning om uppgiftsskyldighet i vissa fall enligt socialtjänstlagen (2001:453)

Härigenom föreskrivs följande.

1 §

Denna förordning innehåller närmare föreskrifter om vilka uppgifter som CSN, Försäkringskassan, arbetslöshetskassorna, Arbetsförmedlingen och Skatteverket ska lämna till socialnämnden enligt 11 kap. 11–11 b §§ socialtjänstlagen (2001:453).

2 §¹

Socialnämnden har rätt att hos CSN ta del av följande uppgifter om enskilda:

1. namn, personnummer och i förekommande fall samordningsnummer,
2. att en ansökan om studiestöd eller lån till hemutrustning för flyktingar och vissa andra utlänningar har lämnats in,
3. vilken form av studiestöd som har sökts, beviljats respektive utbetalats,
4. för vilken tidsperiod studiestöd har sökts, beviljats respektive utbetalats,
5. omfattningen av studiestöd i form av studiemedel,
6. med vilket belopp studiestöd har beviljats eller betalats ut fördelat på form av stöd,
7. med vilket belopp lån till hemutrustning för flyktingar och vissa andra utlänningar har beviljats eller betalats ut,
8. datum för utbetalning av studiestöd eller lån till hemutrustning för flyktingar och vissa andra utlänningar, och
9. uppgift om beviljat eller utbetalt studiestöd i form av studiemedel avser studier på grundskolenivå.

Om det finns skäl ska CSN på eget initiativ lämna uppgifter som avses i första stycket till socialnämnden.

3 §²

Socialnämnden har rätt att hos Försäkringskassan ta del av följande uppgifter om enskilda:

1. namn, personnummer och i förekommande fall samordningsnummer,
2. att en anmälan eller ansökan om förmån, ersättning eller annat stöd har lämnats in,
3. vilken förmån, ersättning eller annat stöd som har beviljats,
4. under vilken tidsperiod och i vilken omfattning en förmån, ersättning eller annat stöd utges eller har utgetts,
5. vilket belopp som har betalats ut, och
6. datum för utbetalning.

¹ Se även författningsförslag 1.4

² Se även författningsförslag 1.4, 1.6 och 1.12

Om det finns skäl ska Försäkringskassan på eget initiativ lämna Bilaga 5 uppgifter som avses i första stycket till socialnämnden.

4 §³

Socialnämnden har rätt att hos en arbetslöshetskassa ta del av följande uppgifter om enskilda:

1. namn, personnummer och i förekommande fall samordningsnummer,
2. beslut om rätt till arbetslöshetsersättning,
3. att en ansökan om utbetalning av arbetslöshetsersättning har lämnats in,
4. med vilket belopp arbetslöshetsersättning har betalats ut eller ska betalas ut,
5. vilka kalenderveckor och antal dagar utbetalning enligt 4 avser,
6. datum för utbetalning av arbetslöshetsersättning, och
7. beslut om avstängning, nedsättning eller fränkännande av arbetslöshetsersättning under ersättningsperioden.

Om det finns skäl ska en arbetslöshetskassa på eget initiativ lämna uppgifter som avses i första stycket till socialnämnden.

5 §⁴

Socialnämnden har rätt att hos Arbetsförmedlingen ta del av följande uppgifter om enskilda:

1. namn, personnummer och i förekommande fall samordningsnummer,
2. från och med vilken dag sökanden är anmäld eller avanmäld som arbetssökande vid den offentliga arbetsförmedlingen, och
3. tillhörighet till arbetslöshetskassa enligt registrering.

Om det finns skäl ska Arbetsförmedlingen på eget initiativ lämna uppgifter som avses i första stycket till socialnämnden.

6 §⁵

Socialnämnden har rätt att hos Skatteverket ta del av följande uppgifter om enskilda:

1. namn, personnummer och i förekommande fall samordningsnummer,
2. sammanlagda intäktsposter och överskott i inkomstslaget kapital enligt inkomstskattelagen (1999:1229), och
3. belopp och datum för återbetalning av skatt enligt skattebetalningslagen (1997:483).

Om det finns skäl ska Skatteverket på eget initiativ lämna uppgifter som avses i första stycket till socialnämnden.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2009.

³ Se även författningsförslag 1.4

⁴ Se även författningsförslag 1.4, 1.5 och 1.11

⁵ Se även författningsförslag 1.3 och 1.4

1.9 Förslag till förordning om ändring i förordningen (1997:835) om arbetslöshetsförsäkring

Bilaga 5

Härigenom föreskrivs att det i förordningen (1997:835) om arbetslöshetsförsäkring ska införas två nya paragrafer, 25 b och 25 c §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

25 b §¹

En arbetslöshetskassa har rätt att hos Skatteverket ta del av följande uppgifter om enskilda:

1. namn, personnummer och i förekommande fall samordningsnummer,

2. sammanlagda inkomstposter i inkomstslaget näringsverksamhet samt om överskott och underskott i inkomstlagen tjänst och näringsverksamhet,

3. avdrag för avsättning till periodiseringsfond och expansionsfond enligt 30 och 34 kap. inkomstskattelagen (1999:1299) samt om återföring av sådana avdrag, och

4. datum för upphörande av registrering enligt 3 kap. skattebetalningslagen (1997:483) och för återkallelse av F-skattsedel.

Om det finns skäl ska Skatteverket på eget initiativ lämna uppgifter som avses i första stycket till en arbetslöshetskassa.

25 c §

KFM har rätt att hos en arbetslöshetskassa ta del av följande uppgifter om enskilda:

1. namn, personnummer och i förekommande fall samordningsnummer,

2. beslut om rätt till arbetslöshetsersättning,

3. att en ansökan om utbetalning av arbetslöshetsersättning har lämnats in,

¹ Se även författningsförslag 1.2 och 1.3

4. med vilket belopp arbetslöshetsersättning ska betalas ut,

5. datum för utbetalning av arbetslöshetsersättning,

6. beräknad dagpenning som lämnas samt skatteavdrag på denna, och

7. antal möjliga ersättningsdagar som återstår av ersättningsperioden.

Om det finns skäl ska en arbetslöshetskassa på eget initiativ lämna uppgifter som avses i första stycket till KFM.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2009.

1.10 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2000:628) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

Härigenom föreskrivs att det i förordningen (2000:628) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten ska införas en ny paragraf, 16 b §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

16 b §¹

KFM har rätt att hos Arbetsförmedlingen ta del av följande uppgifter om arbetssökande:

1. namn, personnummer och i förekommande fall samordningsnummer,

2. från och med vilken dag den arbetssökande är anmäld eller av-anmäld som arbetssökande vid den offentliga arbetsförmedlingen, och

3. den arbetssökandes tillhörighet till arbetslöshetskassa enligt registrering.

Om det finns skäl ska Arbetsförmedlingen på eget initiativ lämna uppgifter som avses i första stycket till KFM.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2009.

¹ Se även författningsförslag 1.5 och 1.11

1.11 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2002:623) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

Bilaga 5

Härigenom föreskrivs i fråga om förordningen (2002:623) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

dels att 8 och 16 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det i förordningen ska införas fyra nya paragrafer, 7 a, 7 b, 13 a och 13 b §§ av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 a §

För ändamål som avses i 5 § 4 lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten får följande personuppgifter behandlas:

- 1. namn, personnummer och i förekommande fall samordningsnummer,*
- 2. från och med vilken dag personer är anmälda eller avanmälda som arbetssökande vid den offentliga arbetsförmedlingen, och*
- 3. arbetssökandes tillhörighet till arbetslöshetskassa enligt registrering.*

7 b §

För ändamål som avses i 5 § 5 lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten får följande personuppgifter behandlas:

- 1. namn, personnummer och i förekommande fall samordningsnummer,*
- 2. från och med vilken dag personer är anmälda eller avanmälda som arbetssökande vid den offentliga arbetsförmedlingen, och*
- 3. arbetssökandes tillhörighet till arbetslöshetskassa enligt registrering.*

8 §

Personuppgifter som får behandlas enligt 3–7 §§ får avskiljas för behandling i en arbetsmarknadspolitisk databas för de ändamål som avses i 4 § 3-4 lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

Personuppgifterna får inte behandlas för att följa eller på annat sätt kontrollera enskilda identifierbara personer.

Personuppgifter som får behandlas enligt 3–7 b §§ får avskiljas för behandling i en arbetsmarknadspolitisk databas för de ändamål som avses i 4 § 3-4 lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

13 a §

Personuppgifter som får behandlas enligt 7 a § får lämnas ut på medium för automatiserad behandling till KFM.

13 b §

Personuppgifter som får behandlas enligt 7 b § får lämnas ut på medium för automatiserad behandling till socialnämnderna.

16 §

Försäkringskassan, CSN och arbetslöshetskassorna får ha direktåtkomst till de personuppgifter som enligt 12 § får lämnas ut på medium för automatiserad behandling, med undantag för uppgifter om adress och telefonnummer.

Försäkringskassan, CSN och arbetslöshetskassorna får ha direktåtkomst till de personuppgifter som enligt 12 § får lämnas ut på medium för automatiserad behandling, med undantag för uppgifter om adress och telefonnummer.

KFM¹ får ha direktåtkomst till de personuppgifter som enligt 13 a § får lämnas ut på medium för automatiserad behandling.

En socialnämnd² får ha direktåtkomst till de personuppgifter som enligt 13 b § får lämnas ut på medium för automatiserad behandling. En socialnämnd får ha direktåtkomst först sedan Arbetsförmedlingen har försäkrat sig om att

¹ Se även författningsförslag 1.5 och 1.10

² Se även författningsförslag 1.4, 1.5 och 1.8

handläggare hos socialnämnden Bilaga 5
bara kan ta del av uppgifter om
personer som är aktuella i ärenden
hos nämnden.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2009.

1.12 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2003:766) om behandling av personuppgifter inom socialförsäkringens administration

Härigenom föreskrivs i fråga om förordningen (2003:766) om behandling av personuppgifter inom socialförsäkringens administration dels att 2 § ska ha följande lydelse, dels att det i förordningen ska införas en ny paragraf, 3 b §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

Utöver de fall som anges i 14 § första stycket lagen (2003:763) om behandling av personuppgifter inom socialförsäkringens administration får för de ändamål som avses i det stycket och med beaktande av de begränsningar som anges i samma stycke samt i 10 och 11 §§ samma lag, i socialförsäkringsdatabasen behandlas uppgifter i en handling som kommit in i ett ärende och sådana uppgifter i en handling, som upprättats i ett ärende, som är nödvändiga för ärendets handläggning samt uppgifter om

1. kön,

39. vilken personkrets enligt 5 § förordningen (1988:890) om bilstöd till handikappade som den registrerade hör till,

40. att den registrerade på grund av sjukdom eller handikapp varaktigt saknar förmåga att vårda barn, och

41. den registrerade i register hos sådana organ i andra stater som har att handlägga ärenden om social trygghet i enlighet med EG-rättsliga regler.

40. att den registrerade på grund av sjukdom eller handikapp varaktigt saknar förmåga att vårda barn,

41. den registrerade i register hos sådana organ i andra stater som har att handlägga ärenden om social trygghet i enlighet med EG-rättsliga regler, och

42. den registrerade från verksamhetsregister som förs av Migrationsverket enligt förordningen (2001:720) om behandling av personuppgifter i verksamhet enligt utlännings- och medborgarskapslagstiftningen.

3 b §¹

En socialnämnd får under de förutsättningar som anges i 20 a § första stycket lagen (2003:763) om behandling av personuppgifter inom socialförsäkringens

¹ Se även författningsförslag 1.4, 1.6 och 1.8

administration ha direktåtkomst till sådana personuppgifter i socialförsäkringsdatabasen som dels gäller den registrerades namn, personnummer och i förekommande fall samordningsnummer, dels avses i 2 § 10, 16 och 33.

Bilaga 5

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2009.

1.13 Förslag till förordning om ändring i utlänningsförordningen (2006:97)¹

Härigenom föreskrivs att det i utlänningsförordningen (2006:97) ska införas en ny paragraf, 7 kap. 20 §, samt närmast före 7 kap. 20 § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 kap.

Uppgiftslämnande till Försäkringskassan

20 §

Försäkringskassan har rätt att hos Migrationsverket ta del av följande uppgifter om enskilda:

1. namn, personnummer och i förekommande fall samordningsnummer,

2. tillstånd eller annat bevis om rätt att vistas i Sverige med angivande av vilken typ av tillstånd eller annat bevis som har beviljats eller utfärdats,

3. dag för beslut om tillstånd eller utfärdande av annat bevis om rätt att vistas i Sverige samt uppgift om varje period för vilken tillstånd har beviljats eller annat bevis har utfärdats,

4. inresedatum,

5. datum för ansökan om tillstånd att vistas i Sverige,

6. särskilt bevis enligt 5 kap.4 § andra stycket utlänningsförordningen (2006:97), och

7. -----.

Om det finns skäl ska Migrationsverket på eget initiativ lämna uppgifter som avses i första stycket till Försäkringskassan.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2009.

¹ Se även författningsförslag 1.7 och 1.14

1.14 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2001:720) om behandling av personuppgifter i verksamhet enligt utlännings- och medborgarskapslagstiftningen¹

Bilaga 5

Härigenom föreskrivs att det i förordningen (2001:720) om behandling av personuppgifter i verksamhet enligt utlännings- och medborgarskapslagstiftningen ska införas en ny paragraf, 6 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 a §

Försäkringskassan får ha direktåtkomst till Migrationsverkets verksamhetsregister. Direktåtkomsten ska begränsas till uppgifter som behövs inom Försäkringskassans verksamhet som underlag för att bedöma eller fastställa förmån, ersättning eller annat stöd åt enskild eller som behövs i ett ärende om motsvarande stöd.

Direktåtkomsten enligt första stycket får endast avse uppgift om

1. namn, personnummer och i förekommande fall samordningsnummer,

2. tillstånd eller annat bevis om rätt att vistas i Sverige med angivande av vilken typ av tillstånd eller annat bevis som har beviljats eller utfärdats,

3. dag för beslut om tillstånd eller utfärdande av annat bevis om rätt att vistas i Sverige samt uppgift om varje period för vilken tillstånd har beviljats eller annat bevis har utfärdats,

4. inresedatum,

5. datum för ansökan om tillstånd att vistas i Sverige,

6. särskilt bevis enligt 5 kap. 4 § andra stycket utlänningsförordningen (2006:97), och

7. -----.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2009.

¹ Se även författningsförslag 1.7 och 1.13

Förteckning över remissinstanser som beretts tillfälle att yttra sig över förslagen i promemorian

Remissyttranden har avgetts av följande remissinstanser: Kammarrätten i Jönköping, Justitiekanslern, Brottsförebyggande rådet, Socialstyrelsen, Migrationsverket, Datainspektionen, Försäkringskassan, Skatteverket, Kronofogdemyndigheten, Centrala studiestödsnämnden, Arbetsförmedlingen, Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen, Verket för förvaltningsutveckling, Sveriges Kommuner och Landsting, Botkyrka kommun, Huddinge kommun, Sundbybergs kommun, Landsorganisationen i Sverige (LO), Arbetslöshetskassornas Samorganisation, Småföretagarnas arbetslöshetskassa och Svenska journalistförbundet.

Följande instanser har inte svarat eller angivit att de avstår från att lämna synpunkter: Riksdagens ombudsmän (JO), Riksrevisionen, Länsrätten i Göteborg, Rättviks kommun, Stockholms kommun, Tierps kommun, Mullsjö kommun, Göreborgs kommun, Uddevalla kommun, Östersunds kommun, Umeå kommun och Gällivare kommun.